

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SUSAN
ABULHAWA

AGAINST
THE
LOVELESS
WORLD

AGAINST THE LOVELESS WORLD

— *A Novel* —

SUSAN ABULHAWA

BLOOMSBURY CIRCUS
LONDON • OXFORD • NEW YORK • NEW DELHI • SYDNEY

Mame Lambeth'in anısına, benim insanım. Ve Aminah Abulhawa'nın anısına, her zaman beklediğim kişi.

AYRICA SUSAN ABULHAWA TARAFINDAN

*Cenin'de Sabahlar
Sesim Rüzgarı Aradı
Gökyüzü ve Su Arasındaki Mavi*

İçindekiler

I. Kuveyt

The Cube, East

Dance, Ruby River

Um Buraq

II. Irak

The Cube, Batı

Altı Ay

III. Ürdün

The Cube, Kuzey

Kararsız Dünya

IV. Filistin

The Cube, Güney

Yokluğun Katmanları

Altta Bir Dünya & Üstte "Bizim Nokta"

V. Ürdün, Yine

The Cube, Yukarı ve Aşağı

Para Kalbi Yumuşatır

VI. Filistin, Her Zaman

Küp, Evin Anatomisi

Arasındaki Boşluk

Kaos Teorisi

Hasat Eve

Dönüş Bizim

İçin Bir

Zaman

Tarihi Kurtarmak

VII. Özgürlük Arasında

Küp, İlk Günün Ötesinde Ulaşılamaz

İkinci Hafta

Üçüncü

Hafta

Dördüncü ve Beşinci Haftalar

Altıncı, Yedinci, Sekizinci ve

Dokuzuncu Haftalar Neşe

Teşekkür

SÖZLÜK

ferace Kuzey Afrika ve Arap Yarımadası'nın bazı bölgelerinde bazı kadınlar tarafından giyilen basit, bol bir giysi veya pelerin. Kuveyt'te geleneksel olarak siyahtır ve hem erkekler hem de kadınlar tarafından giyilir.

adan Müslüman ibadet çağrısı.

ahlan Arapça'da "hoş geldiniz" kelimesinin birçok biçiminden biri.

Elhamdülillah Allah'a şükürler olsun.

Elhamdülillah Güvenliğiniz (güvenli varış) için Allah'a şükürler olsun.
Assalameh

Allahu ekber Tanrı daha büyüktür. Bu ifade, akla gelebilecek her durumda Tanrı'nın her koşuldan daha büyük olduğu ve Tanrı'nın insanların başına gelen her şeyi bildiği inancını uyandırmak için kullanılır.

Allah yustor Tanrı korusun.

almas Elmas.

ammi, ammo Filistin halk dilinde "amca" anlamına gelir ve yaşlılara hitap etmek için kullanılır.

erkek akrabalar veya herhangi bir yaşlı erkek saygı göstergesi olarak.

argileh Nargile, pipo.

aseeleh Geleneklere ve görgü kurallarına bağlı bir kadın.

babbour Bir tür gazyağı kamp ocağı.

bismillah Tanrı adına.

bizir Kavrulmuş karpuz çekirdeği.

booza Dondurma. Booza dhahab Kuveyt'te popüler bir dondurmadır.

dabke Kelime anlamı "ayakların yere vurulması" olan bu dans Filistinliler, Lübnanlılar, Suriyeliler ve Ürdünlüler tarafından icra edilen yerel bir Levanten halk dansıdır. Dans, bir bölgeden diğerine değişen koordineli hareketlerle dans eden kadın ve erkeklerden oluşan sıra veya daireleri birleştirir.

dawali Üzüm yaprağı.

dhuhr Öğle vakti.

dinar Bir para birimi olan Kuveyt dinarı (KD), ABD dolarından kabaca üç kat daha güçlüdür. Bir KD, 2019 sonu itibariyle yaklaşık 3,37 USD'ye eşittir.

dishdasha Afrika, İran, Levant, Arap Yarımadası ve Irak'ta giyilen, genellikle uzun kollu, bol, ayak bileğine kadar uzanan **b i r g i y s i**. Erkek dishdashaları sade, geleneksel olarak beyaz veya gri renkteyken, kadın dishdashaları basitten süslü desenli ve renkli olanlara kadar çeşitlilik gösterir.

diwaniya Körfez bölgesinde erkeklerin iş yapmak veya sosyalleşmek için erkek misafirleri kabul ettiği büyük bir oda. Geleneksel divaniyelerde duvarları kaplayan yer minderleri üzerinde

oturma yerleri bulunur

odanın etrafında. Diwaniya'da oturmak veya ev sahipliği yapmak Kuveyt'teki erkek yaşamının sosyal ve ekonomik dokusunun önemli bir özelliğidir.

dua'a Tanrı'ya bir dua.

dunum Yaklaşık olarak bir dönümün dörtte birine eşdeğer bir arazi birimi.

el **hilwma** Tatlılar tatlıları unutmaz.
byinsa **el**
halawa

enshallah İnşallah.

fecr Gün doğumu.

FECR SALATI Gün doğumu ibadeti, İslam'daki beş günlük ibadetin ilki.

fallahi Köylü sınıfına atıfta bulunan *fallah kelimesinin* tekil eril hali.

Fatiha Genel olarak "açılış" anlamına gelir, ancak özellikle Kur'an'daki açılış Suresi'ni ifade eder. Düzyazıda bahsedildiği bağlamda, Fatiha geleneksel olarak ölülerin ruhları için okunur.

fattoush Filistin, Lübnan, Ürdün ve Suriye'de yaygın olan bir Levanten salatası. Tipik olarak marul, domates, salatalık, turp ve kızarmış pide parçaları içerir. Bazı aileler yeşil biber, yeşil soğan ve maydanoz eklemeyi de sever. Arapça'da *fattoush kelimesi fatteh kelimesinden* türetilmiştir ve kelimenin tam anlamıyla "kırıntı" anlamına gelmektedir (aynı zamanda peynir için kullanılan *feta* kelimesinin de kökenidir).

FRANGIE Batılılar.

fuul	Bakla, genellikle baharat ve zeytinyağına batırılmış bir macun şeklinde.
ghada	Öğle yemeği, Arap toplumlarında günün en büyük öğünüdür.
ghutra-o-egal	Arap erkeklerinin geleneksel baş giysisi. Gutra, başın tepesine iki kat takılan siyah bir akor olan egal ile yerinde tutulan kumaş baş örtüsüdür.
habibi	"Sevgilim "in tekil eril biçimi.
habibti	"Sevgilim "in tekil dişil hali.
haader, ya sit el kol	The literaltranslation-"present, Bayan herkesin bir "Evet, hanımefendi" demenin sevecen bir yolu.
ha'ek alay	"Benim hatam" veya "lütfen beni affet" demenin bir yolu. Birebir çevirisi İngilizce'de bir anlam ifade etmez: "Adaletin benim üzerimde."
hajjah	Özellikle Mekke'ye hacca gitmiş olan yaşlı kadınlara verilen bir saygı unvanı.
hamam	İslam kültürüyle ilişkilendirilen halk hamamı. Yıkananlar buharlı sıcak odalarda rahatlayarak başlar, daha sonra ölü deri katmanlarını temizlemek için özel liflerle köpürtülür ve keselenir, ardından uçucu yağlarla masaj yapılır ve bir soğuma dönemi geçirilir. Masajdan önce buz gibi suya daldırma ya da kuru odalarda sıcak fayanslar üzerinde rahatlama gibi varyasyonlar da mevcuttur.
hara	Mahalle, genellikle yoksul bölgelerde.
haram	Günahkâr.
hawiyya	Kimlik, kimlik kartı.
humus	Tahin (öğütülmüş susam) ile yapılan protein açısından zengin bir macun

tohumlar), garbanzo fasulyesi, sarımsak, zeytinyağı, limon suyu ve tuz. Humus yüzyıllardır Levanten toplumlarda - Filistin, Lübnan, Suriye ve Ürdün'de- temel bir gıda olmuştur
-Arap dünyasında yaygın olmasına rağmen.

ibriq	Kahve veya çaydanlık.
immi	Filistin dilinde "annem" demek.
istaghfar Allah	Kelimesi kelimesine "Tanrı'dan bağışlanma diliyorum" anlamına gelir. Genellikle günahlar, kabahatler veya kötülükler karşısında yakarış olarak söylenir. Mizahta da kullanılır.
jafra	Tüm bir şarkı türünü kapsayan popüler bir dabke stili, önemli ölçüde değişebilir, ancak yine de bir şarkıdan diğerine tanınabilen temel bir ritmi korur ve kendisini tutarlı dabke dans biçimlerine borçludur.
jameed	Koyun veya keçi sütünden yapılan sert, kuru, tuzlu yoğurt. Mansafın ana maddesidir. Süt ince bir tülbentten süzülerek koyu kıvamlı yoğurt elde edilir; yoğurdu daha da koyulaştırmak ve peynir altı suyunu akıtmak için her gün tuz eklenir. Yeterince koyulaştığında küre haline getirilir ve günlerce gölgede kurutulur.
khala	"Teyze" demenin birçok yolundan biri.
Khaleeji	Arap veya Basra Körfezi bölgesine ait veya bu bölgeyle ilgili.
khamr	Birebir çeviride mayalanmış veya demlenmiş madde anlamına gelir. Düzyazıda alkol anlamına gelir.
khaneeth	İbne.
khanjar	Aslen Umman'dan gelen, son derece keskin kavisli bir kenara sahip geleneksel bir hançer. Genellikle süslüdür, erkekler tarafından takılır

törensel durumlar için.

kheir Lütuflar. Soru olarak da kullanılabilir - "Ne?" anlamına gelir.

khobz Ekmek.

knafe Peynirli bir tatlı.

kuffiyeh Geleneksel olarak erkek başlığı olarak giyilen, ancak her cinsiyetten gençler arasında popüler olarak boyna takılan damalı eşarp. Siyah beyaz versiyonu Filistinliler arasında tipiktir ve Filistin milliyetçiliğini sembolize eder. Kırmızı ve beyaz versiyonu da Filistinlilerin yanı sıra Batı Asya ve Kuzey Afrika'daki Araplar arasında giyilmektedir.

kuzbaratel Kelime anlamıyla "yaşlı kadının baharatı", ama özellikle **ajooz** bir bitki olan yabani Venüs saçı anlamına gelir.

labneh Yoğurdun (laban) süzülmesiyle yapılan bir tür yumuşak peynir. Genellikle Levant bölgesinde (Filistin, Lübnan, Suriye ve Ürdün) atıştırmalık veya hafif bir yiyecek olarak yenir.

mansaf Jameed sosunda (fermente edilmiş kurutulmuş yoğurt) pişirilen ve pirinç üzerinde fındık ve diğer garnitürlerle servis edilen popüler Levanten kuzu yemeği. Ürdün'ün ulusal yemeği olmakla birlikte Filistin, Irak, Suriye ve bazı Körfez ülkelerinde de yaygındır.

maqlooba Levant bölgesi boyunca yenen geleneksel Filistin yemeği. Özel baharat karışımları içinde et, pirinç ve sebze katmanlarından oluşur. Adı "ters çevrilmiş" veya "baş aşağı" anlamına gelir, çünkü tencere servis edilirken baş aşağı çevrilir.

mashawi Izgara etler.

Kuveyt, Bahreyn ve Katar'ın ulusal yemeği olan **matchboos**, özel bir baharat karışımında (kakule, karabiber, tarçın, kişniş, karanfil, kimyon, hindistan cevizi, kırmızı biber) siyah misket limonu ile pişirilen ve üzerine kızarmış ve baharatlı bir domates sosu eklenen pirinçten oluşur.

meze Tipik olarak çeşitli peynirler, salatalar ve ezmelerden (humus, mhammara, labne gibi) oluşan atıştırmalık yiyecekler veya mezeler.

mhammara "kızarmış" anlamına gelir ve aslen Suriye'den gelen bir sos anlamına gelir. Közlenmiş Halep biberi, sarımsak, dövülmüş ceviz, zeytinyağı, nar ve ekmek kırıntılarından yapılır.

mistika Sakız ağacından (*Pistacia lentiscus*) elde edilen bir reçine. Arap sakızı olarak da adlandırılır; yiyecekleri ve tatlıları tatlandırmak için kullanılır.

mitkawteen Kuveyt vatandaşlığı verilen Kuveytli olmayan yerliler.

mlookhiya Jüt bitkisinin yaprakları, genellikle aynı adı taşıyan bir yahni olarak yenir. Yemeğın eski Mısır veya Hindistan kökenli olduğu düşünölmektedir. Geleneksel olarak tavuk veya tavuk suyu ve sarımsakla pişirilir, pirinç ve sıkılmış limonla servis edilir.

mo'akhar İslami evlilik sözleşmelerinin iki tür mehir (çeyiz) listeleyen bölümü: Mukaddem, evliliğı mühürlemek için peşin ödenir. Mo'akhar ise boşanma veya kocanın ölümü halinde ertelenmiş bir ödemedir.

msakhan Tabanında büyük bir parça tabun ekmeğı bulunan, karmelize soğan yığınları ve sumakla cömertçe baharatlanan, kavrulmuş tavuk, kızarmış badem ve çam fıstığı ile kaplanmış geleneksel katmanlı bir Filistin yemeğı.

muhtar "Seçilmiş", köy meclisi tarafından bir lider ve anlaşmazlık hakemi olarak seçilen bir yaşlı anlamına gelir.

Nabulsi peyniri	A beyaz salamura Peynir o kökenli gelen Nablus, Filistin, 7000-9000 yıl önce.
nahr	Nehir.
ney	Geleneksel olarak içi boş kamış veya kamıştan yapılan, parmaklar ve başparmak için delikleri olan, flüte benzer üflemeli bir çalgıdır. Halen kullanılmakta olan en eski müzik aletlerinden biridir.
niqab	Sadece gözler için açıklık bırakan bir yüz peçesi.
osool	"Köken" veya "kökler" kelimesinden türetilen bu kelime, düzyazıda ilkelere ve geleneksel iyi değerlere sahip olmayı ifade eder.
qabbah	Bir thobe'un (kaftan) işlemeli göğüs parçası.
radah	Bir thobe'un (kaftan) işlemeli omuz parçası.
Rashida, habibit Baba	Rashida, babasının sevgilisi.
Romi	Roma İmparatorluğu dönemini ifade eder.
sabaho	Mornin'. "Günaydın" demenin kısaltılmış yolu.
salamtik, salamah	alf Sözcük anlamıyla "bereket, bin bereket" demektir. ancak, özellikle hasta olduktan sonra, bir kişinin s a ğ l ı ğ ı için Tanrı'ya şükran duymak anlamına gelir.
salat	İbadet.
Şebab	Gençler.
shabka	Kelimenin tam anlamıyla "bağ" ya da "ağ" anlamına gelir. Alyans da dahil olmak üzere yeni evlileri "bağlayan" altın takıları ifade eder. Evliliğin önemli bir parçası olarak kabul edilir.

Arap toplumlarında düğünler, aynı zamanda gelin için bir miktar finansal güvence sağlamak anlamına gelir.

Shakshouka Fas'ta ortaya çıkan bir Arap yemeğidir; yumurtalar domates tabanında acı biber, sarımsak, tarçın, kimyon, kırmızı biber, hindistan cevizi ve diğer baharatlarla haşlanır. Shakshouka, İsrail'den yüzlerce yıl öncesine ait olmasına rağmen "İsrail yemeği" olarak benimsenen uzun bir Arap mutfağı listesinde yer almaktadır.

sharmoot **F a h i ş e** , tekil eril biçim; bağlam içinde, "sharmoot, ibn sharmoota": fahişe, fahişenin oğlu.

sharmoota Fahişe, tekil dişil form.

sidi Filistin halk dilinde "büyükbaba" veya "baba" anlamına gelir.

sirwal Arap ülkelerinde genellikle dishdasha'nın altına giyilen, hafif malzemeden yapılmış bol pantolon. Sirwal'ın farklı biçimleri İran, Hindistan ve Pakistan'da da giyilmektedir.

otur Bayan.

sitti Filistin dilinde "büyükanne" ya da "nine" anlamına gelir.

souq Pazar.

Subhan Allah'a şükürler olsun.

taboon Filistin'de binlerce yıldır ekmek pişirmek için kullanılan bir kil fırın. Alt kısmında ateşin yakıldığı bir açıklık vardır. Geleneksel olarak köylüler ya da büyük aileler tarafından ortaklaşa kullanılır. Tabun içinde yapılan yassı ekmek de aynı isimle anılır.

takht Kelime anlamıyla "yatak" anlamına gelir, ancak tipik olarak Mısır ve Levant'tan gelen ve aşağıdakilerden oluşan müzik topluluğunu ifade eder

Ud, kanun, kemençe, ney, rik ve darbuka enstrümanları.

taqseem	Kelimenin tam anlamıyla "bölme" anlamına gelir, ancak geleneksel müzik bestelerinden önce gelen enstrümantal doğaçlamaları ifade eder.
tarab	Bu kelimenin İngilizcede bir karşılığı yoktur. Müzikle bir yaklaşma hissedildiğinde ortaya çıkan duygusal, hatta ruhani dönüşümü tanımlar. Müzik tarafından "taşınma" olgusu tarab ile özetlenir. Klasik Arap şarkılarını takdir etmek, bu kavramın anlaşılmasını gerektirir.
tatreez	Nakış.
tfadaloo	Hoş geldiniz (çoğul).
thobe	Geleneksel işlemeli kaftan.
thuhr	Öğleden sonra.
um	Annesi.
waleh	Arapça konuşma dilinde, bağlama bağlı olarak hakareten sevecenliğe kadar değişebilen çok yönlü bir sözcüktür. <i>Waleh</i> , <i>wala'nın</i> dişil halidir. İngilizce karşılığı, <i>girl</i> ve <i>boy</i> kelimelerinin kentsel kullanımı olabilir. Arkadaşlar arasında söylenen "kız" tanıdık ve sevecendir. Ancak bir beyaz üstünlükçü tarafından siyah ya da kahverengi bir kadına söylendiğinde, bu bir hakarettir. Bu kitaptaki bağlam birincisidir.
abdest	Abdest. İslam'da ibadet uygulamalarından önce yapılan ritüel temizlik.
Ya Sater Ey	Koruyucu. Korunmak için Tanrı'ya atıfta bulunan bu ifade, ihtiyat, endişe veya genel olarak bilinmeyene karşı duyulan korkuyu ifade etmek için kullanılır.

yalla	Arap dilinde çok yönlü bir kelime. "Hadi gidelim" anlamına gelir, ancak farklı anlamlara sahip çok çeşitli bağlamlarda kullanılabilir. Örneğin, "üstesinden gel", "unut", "yap" veya "harekete geç" anlamına gelebilir.
yaqoot	Yakut; mücevher.
yis'ed soutik	Literal çevirisi "sesin mutlu olsun" şeklindedir. Sevilen birinin sesini duymanın verdiği sevgi ve sevinci ifade etmek için kullanılır.
yumma	Filistinli fallahi (köylü) halk dilinde "anne" anlamına gelir.
za'atar	Kekik, genellikle zeytinyağı ve ekmekle tüketilmek üzere ezilir ve susamla birleştirilir.
zaffa	Yeni evlileri ve düğün partisini sokaklardan düğün resepsiyonuna götüren geleneksel düğün alayı. Alay tipik olarak dansçılar ve bendir davulu, gayda ve kornodan oluşan bir müzik grubu tarafından yönetilir.
zaghareet	Dilin hızlı bir şekilde ileri geri hareketine eşlik eden yüksek bir ton yayarak üretilen uzun, tiz sesli tril. Genellikle kadınlar tarafından büyük bir sevinci ifade etmek için uygulanır.
zakira	Hafıza.
zeit	Yağ; genellikle zeytinyağı anlamına gelir.
zeit-o-za'atar	Zeytinyağı ve za'atar (kekik), Filistin toplumunda yaygın olarak yenen bir atıştırmalık.

I.

KUVEYT

THE CUBE, DOĞU

Küpün **içinde yaşıyorum**. Parlak gri kül bloklu duvarlarına elimden geldiğince yazıyorum - önceden tırnaklarımla, şimdi gardiyanlar bana malzeme getirdiğinde kalemlerle.

Işık, sadece burada yaşayan çok bacaklı sürünen yaratıkların ulaşabildiği, duvarın üstündeki küçük cam blok pencereden geliyor. Dokuz metrekarelik ortak evrenimizde ayrı egemenlikler kuran ve birbirlerinden uzak durmayı başaran örümcekleri ve karıncaları çok seviyorum. Güneşi, ayı ve yıldızları ya da belki de sadece floresan ampulleri olan bir öte dünyanın ışığı, emin olamıyorum, pencereden duvara kırmızı, sarı, mavi ve mor desenlerle inen bir prizma halinde akıyor. Ağaç dallarının, geçen hayvanların, silahlı gardiyanların ya da belki de diğer mahkumların gölgeleri bazen ışığın üzerinde kayıyor.

Bir keresinde pencereye ulaşmaya çalıştım. Sahip olduğum her şeyi yatağın üzerine yığdım - komodin, banyo malzemelerimi koyduğum küçük kutu ve gardiyanların bana verdiği üç kitap (*Schindler'in Listesi*, *Nasıl Mutlu Olunur* ve *Her Zaman Minnettar Olun'un* Arapça çevirileri). Yığının üzerine uzanabildiğim kadar uzandım ama sadece bir örümcek ağına ulaşabildim.

Tırnaklarım güçlüyken ve şimdikinden daha kiloluyken, mahkumların yaptığı gibi zamanı işaretlemeye çalıştım, beşerli gruplar halinde her gün için duvara bir çizgi çizdim. Ancak kısa süre sonra Küp'teki aydınlık ve karanlık döngülerin dış dünyadakilerle uyuşmadığını fark ettim. Bunu bilmek beni rahatlatmıştı çünkü Küp'ün dışındaki hayata ayak uydurmak bana ağır gelmeye başlamıştı. Bir takvim dayatmasından vazgeçmek, zamanın gerçek olmadığını anlamama yardımcı oldu; umut veya beklentinin yokluğunda hiçbir mantığı yok. Dolayısıyla Küp zamandan yoksundur. O

Bunun yerine, hayal ettiğim ya da hatırladığım yaşamla doldurduğum, şimdisi, geleceği ya da geçmişi olmayan, isimsiz bir şeyin esneyen bir uzantısını içeriyor.

Ara sıra insanlar beni görmeye geliyor. Mevsimlerin ve havanın değiştiği; arabaların, uçakların, teknelerin ve bisikletlerin insanları bir yerden bir yere taşıdığı; grupların oynamak, yemek yemek, ağlamak ya da savaşa gitmek için bir araya geldiği dünyanın iklimini bedenlerinde taşıyor ve konuşuyorlar. Ziyaretçilerimin neredeyse tamamı beyaz. Ne zaman gündüz ya da gece olduğunu bilemesem de, mevsimleri onlardan ayırt etmek kolay. Yaz ve bahar aylarında güneş tenlerinden parlıyor. Kolayca nefes alırlar ve çiçek açmanın ruhunu taşırlar. Kışın ise solgun ve donuk, kararmış gözlerle gelirler.

Saçlarım ağarmadan önce onlardan daha çok vardı, çoğunlukla hapishane endüstrisinden iş adamları (böyle bir şey var) Cube'u incelemeye geliyorlardı. Bu şık giyimli röntgenciler beni hep boşlukta hissettirirdi. Muhabirler ve insan hakları çalışanları artık eskisi kadar sık olmasa da hala geliyorlar. Lena ve Batılı kadın geldikten sonra bir süre ziyaretçi kabul etmeyi bıraktım.

Otuzlu yaşlarının başında görünen Batılı kadın benimle röportaj yapmak için geldiğinde gardiyan duvara kilitlenmek yerine yatağa oturmama izin verdi. Muhabir miydi yoksa insan hakları çalışanı mıydı hatırlamıyorum. Bir roman yazarı da olabilir. Yanında Nasıralı genç bir Filistinli kadın olan bir tercüman getirmesini takdir ettim. Bazı ziyaretçiler İngilizce konuşmamı bekleyerek zahmet etmedi. Elbette konuşabilirim, ama dilimi zorluyor ve bu yüzden uyum sağlamayı umursamıyorum.

Kuveyt'teki hayatımla ilgileniyordu ve "cinselliğim" hakkında konuşmak istiyordu. Hepsi amımın hikayesini istiyor. Çok fazla varsayımda bulunuyorlar, hakları olmayan kelimeleri kullanıyorlar. Fahişe olduğumun doğru olup olmadığını sordu.

"Fahişeliğin cinsellikle bir ilgisi olduğunu mu düşünüyorsunuz?" Ben sordum.

Yüzünden kısa süreli bir şaşkınlık geçti. "Hayır, elbette değil," diye yanıtladı sonunda. "Hadi devam edelim."

Uzun boyluydu, kahverengi saçları arkadan gevşekçe bağlanmıştı. Kot pantolon, krem rengi sade bir bluz, ceket ve rahat siyah ayakkabılar giymişti. Makyajsızdı. Ondan hoşlanmamıştım. Benim gibi kısa boylu ve esmer olan, beyaz lastik burunlarında on dört siyah nokta olan kırmızı Converse ayakkabılar giyen tercümanı sevdim. Bir nokta, sonra dokuz nokta grubu, sonra dört nokta: 194, İsrail gözetiminden kaçmak için kullandığımız kod. Gizli mesajlar böylece bir araya getirildi

Her ilk, sonra dokuzuncu, sonra dördüncü kelimededen. Onun bir tercümandan daha fazlası olduğunu bu şekilde anladım. Hatırladığım kadarıyla adı Lena'ydı.

İlk başta kafam karışmıştı. 194 yöntemi sadece yazılı mesajlarla çalışıyordu. Aynı anda hem sayamaz, hem dinleyemez, hem yorumlayamaz, hem de konuşamazdık. Sonra Lena'nın çeviri yaparken kalemını bazı kelimelerin üzerine vurduğunu fark ettim. Anladığım anı fark etmiş olmalı ki hafifçe gülümsedi. Vurmaya devam ettiği kelimeler "notu ye", "kağıdı ağzına al" ve "not defteri yemeği"nin varyantlarıydı.

Mülakatı yapan kişi bir sonraki sorusundan emin değilmiş gibi yere baktı. "Ne hakkında konuşmak istersiniz?" diye sordu.

O gün, Kuveyt'in kıyılarında, çöllerinde ve alışveriş merkezlerinde daha basit zamanlarda dolaşıyordum.

"Zeit-o-za'atar," diye ağzımdan kaçırdım.

"Bu Filistin ekmeği sosu mu?" diye sordu Lena.

Lena başını salladı ve kadın bazı notlar aldı, ancak hikâyeyle ilgilenmediği belliydi. Yine de anlattım.

"Kuveyt'te yaşadığımız dönemde, liseden mezun olan öğrencilerin Tevcihi puanları her zaman gazetelerde yayınlanırdı ve her yıl ilk ona Filistinliler girerdi. Kuveytliiler özellikle ilk beşin *hepsinin Filistinli olduğu* yıl tedirgin oldular ve çok fazla zeit-o- za'atar yediğimiz için Filistinlilerin zeki olduğu söylentileri dolaşmaya başladı. Tüm ülke zeit-o-za'atar yeme alemine girdi. Mağazalar raflarda zar zor zeit-o-za'atar bulundurabiliyordu." Güldüm.

Batılı kadın Lena'nın çevirisini dinlerken kıpırdandı. Giderek artan sabırsızlığını görmezden gelerek devam ettim: "Bunun doğru olmadığını biliyordum çünkü çok fazla za'atar yiyordum ve okulda hiç başarılı olamadım. Kardeşim Jihad'ın dördüncü sınıfa geçmesi için davet edildiği yıl, hem din dersinden hem de matematikten kaldığım için dokuzuncu sınıftan geri kaldım." O zamanlar daha mutlu zamanlar olmasına rağmen, şimdi onları bir trajedi duygusuyla ve genç benliğime kendi değeri ve zekası konusunda güvence verme arzusuyla hatırlıyorum; öğrenme kapasitesi, dünyanın onu ikna ettiği gibi aptal olmadığına inanması.

Batılı kadın sözümü kesmeye çalıştı ama ben devam ettim: "Bir süre daha iyi olmaya çalıştım ve küçük kardeşimin bana özel ders vermesine izin verdim. Ama bir okul sizin aptal olduğunuza inandıktan sonra, ne kadar iyi çalışırsanız çalışın onları ikna edemezsiniz."

"Kardeşin... onun-" olduğunu okumuştum.

Bitirmesine izin vermedim. "Kardeşim *çok zekidir*," dedim. Not almayı bırakmış olmasına rağmen not defterine baktı. Çocukluğuma dair bu hayallerle ilgilenmediğini biliyordum. "Kardeşim hakkında ne okuduğun umurumda değil. Jihad nazik ve kırılıyordu. Ortaokuldayken iki çocuğun ona zorbalık yaptığını öğrendim. Kız arkadaşlarımı topladım ve onları okul kapısının önünde bekleyip bir güzel sakladık. Bu Cehat'ın bana daha çok saygı duymasını sağladı. Bir yaz-"

Batılı kadın elini kaldırdı. Not defterine baktı, yazılı sorularını iki eliyle kapattı, derin bir nefes aldı ve göz kapaklarından nefes alıyormuş gibi abartılı bir şekilde uzun göz kırpmalarından birini yaptıktan sonra, "Bir yerde Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgal ettiği gece toplu tecavüze uğradığınızı okumuştum" dedi.

Tek kaşımı kaldırdım, bu da onu huzursuz etmiş benziyordu. Çevresel görüşümde Lena'nın dudakları neredeyse belli belirsiz yukarı kalktı.

Kadın sözlerine şöyle devam etti: "O gecenin dehşetini ancak hayal edebilirim ve bu konuyu açtığım için üzgünüm."

"Bana bunları sormanın doğru olduğunu sana düşündüren nedir?" Lena tereddüt etti ama sadakatle tercüme etti.

Kadın bıkkın görünüyordu. "Sorgulanmayı kabul ettiniz. Bu yüzden sorular soruyorum," dedi ve göz kapaklarının arasından bir nefes daha almak için durakladı. "Sırf sizinle bu saati geçirebilmek için iki ay boyunca inceleme yapmak zorunda kaldım. Tüm sorularımı önceden yetkililere ilettim," diye ekledi neredeyse çaresizce.

Lena Arapça sözlerini tekrarladı ama gözleriyle başka bir şey anlattı.

Sonunda cevap verdim: "Ah, yetkililer onları bana sormadı. Onları uygun şekilde azarlayacağımdan emin olabilirsiniz." Alaycılığım onu neredeyse gözyaşlarına boğdu, bu da beni yumuşattı. "Ama sorunuza cevap vereyim: Hayır. Saddam Kuveyt'i işgal ettiği gece toplu tecavüze uğramadım."

Hayal kırıklığına uğramış gibiydi ama direnişe nasıl dahil olduğumu sormaya devam etti. Buna "terörizm" dedi. "Güzel bir oda" dediği hapisane hücrem hakkında sorular sordu ve ardından "Ama yine de hapisane olduğunu biliyorum" diye ekledi.

"Yahudi misin?" Ben sordum.

Uzun bir göz kırpması daha yaptı. "Bunun ne önemi var anlamıyorum." "Önemi var."

"Ben bir profesyonel olarak buradayım, bir din olarak değil."

"Yine de çoğu profesyonel buraya güzel bir oda demezdi," dedim. Gözleri beni delip geçti. "Yaptığın şey göz önüne alındığında, hak ettiğinden daha güzel olduğunu söyleyebilirim. Hiçbir Arap ülkesinde bu kadar iyi durumda olmazdın.

Şimdiye kadar seni kırbaçlar ve asarlardı."

Defterini katladı ve ayağa kalktı. "Sanırım ihtiyacım olan her şeyi aldım," dedi ve muhafıza onları dışarı çıkarmasını işaret etti.

Başımızda dikilerek ne Batılı kadının ne de çevirmenin bana dokunmamasını ya da herhangi bir nesne vermemesini sağlayan güvenlik görevlisi, kapıyı açmadan önce güvenlik bileziklerimi duvara kilitledi.

Kadın bana döndü. "Bilmenizi isterim ki, büyükannem ve büyükbabam -"

"-Holokost'tan sağ kurtuldu," diye cümlesini tamamladım.

Gözleri küçümsemeyle doldu. "Aslına bakarsanız, öyleydiler. Ve bana her zaman adil olmayı öğrettiler. Ben de burada bunu yapmaya çalışıyordum," dedi.

Lena tercüme etmeye başladı ama ben araya girdim. "Burada yaptığınız şey bu değil," dedim İngilizce olarak, duvara zincirlenmiş olmanın onur kırıcılığını maskeleyerek yetecek kadar küçümseyerek. Gardiyan konuşmamızı kesmemizi emretti ve son sözü söylememe izin verdiği için minnettardım. Böylesine küçük bir kontrol kırıntısı benim için her şey demekti.

Daha sonra bir sonraki yemeğimin yuvadan içeri itildiğini bildiren düdük sesi geldi. Ancak ben kapıya yaklaşırken, diğer taraftan biri "Ekmeğin içine" diye fısıldadı. Tepsinin yanına oturdum, pide ekmeğinden küçük parçalar kopardım ve tavandaki kameraya dikkat ederek dikkatlice cebine baktım. İşte oradaydı, plastiğe sarılmış sıkıca katlanmış bir kağıt. Açmak ve kitaplarımdan birinin içine koymak için hava kararınca kadar bekledim, ışık tekrar geldiğinde okuyormuş gibi yaptım.

Muhabirlerle konuşmayı kes. İsrail, Müslüman erkeklerin tüm hayatınız boyunca sizi istismar ettiği, sonra da bir terörist gruba katılmaya zorladığı hikayesini satıyor. İsrail'in seni kurtardığını ve hapishanenin sana daha iyi bir hayat verdiğini iddia ediyorlar. Uluslararası ziyaretçi kabul eden tek mahkûm sensin. Hücrene girmelerine izin veriliyor. Bu duyulmamış bir şey! Bunu bir düşün. İsrail'in teröristlere karşı bile yardımsever bir ülke olduğunu göstermek için temiz bir hücrede, bir sürü kitapla çekilmiş fotoğraflarını yayınlıyorlar. Ailen iyi. Sevgilerini gönderiyorlar. Onları ziyaret edebilmek için hâlâ mücadele ediyoruz. Bu notu ye.

Jumana'dan geldiğini anlamak için imzaya ihtiyacım yoktu. Bu onun iyi olduğuna dair ilk işaretti. Yüzünü zar zor hatırlıyordum ama onu özlemiştim. Keşke Bilal hakkında bir şeyler yazmış olsaydı. Bazı haberler. Ya da sadece adını. Ya da sadece adının ilk harfini. *B hayatta ve iyi. B sevgilerini yolladı. Ya da sadece B.*

Hava tekrar karardığında notu ağzıma attım, çiğnedim ve yuttum. Basında çıkan fotoğraflarda ne kadar berbat göründüğümü hayal ettim. Aynaya iznim yoktu ama saçlarımın fön makinesi olmadan kabardığını biliyordum. Henüz şimdiki gibi kırışmamıştı ve ben de bu tür konuları önemsemeyi bırakmamıştım. Dudağımın üzerindeki tüyler ağda yapılmamıştı ve kaşlarım gürdü. Muhtemelen Batılıların bir teröristi hayal ettikleri gibi görünüyordum; bakımsız, kıllı, esmer, çirkin. Ama beni rahatsız eden fotoğraflar bunlar değildi. Beni rahatsız eden yıllar önce Kuveyt'te çekilen ve duruşmam sırasında Arap basınında yer alan fotoğraflardı. Ailemin onları gördüğünü hayal ettim. Annemi ne kadar incitmiş olmalı.

Ama artık bu bile beni harekete geçirmiyor. Hapiste hiçbir şey hareket edemez, kalp bile.

Lena ve Batılı kadın gittikten sonra çok uzun bir süre ziyaretçim olmadı. Bir sonraki insanı, gardiyanı gördüğümde saçlarım neredeyse beş santimetre uzamıştı. Elinde bir defter ve iki mekanik kalemle Küp'e girdi. Onları kapının deliğinden içeri sokabilirdi ama Küp'e girmeyi tercih etti ve hoparlörden kendini anons etti, böylece kendimi duvara kilitleyebildim. Bana notu verenin o olup olmadığını merak ettim. Konuşmasına izin verilmiyordu ama sanırım yatağımdaki teslimat karşısında ne kadar heyecanlandığımı görünce gülümsedi.

Bu yazı gereçlerini elde etmek için uzun bir savaş vermiştim. Ama şimdi ne yazacağımı merak ediyordum. Bir mektup mu? Bir hikaye! Bir günlük! Belki şiirler? Metal kapı kapanır kapanmaz ve duvardaki kilidim açılır açılmaz, bir kalem aldım ve defteri açtım.

Şimdi boş sayfalara bakıyorum, hikâyemi anlatmaya çalışıyorum - Bilal'e itiraf ettiğim her şeyi ve sonrasını. Hikâye anlatıcılarının yaptığı gibi, duygusal bağlarla anlatmak istiyorum ama duyguları sadece isim olarak hatırlıyorum. Hayatım bana görüntülerle, kokularla ve seslerle geri dönüyor, ama asla duygularla değil. Hiçbir şey hissetmiyorum.

DANS, YAKUT NEHRİ

İlk kez ne zaman dans ettiğimi **HATIRLAMİYORUM**. Benim kuşağımın kadınları dans ederek doğdu. Bu sadece bir araya geldiğimizde yaptığımız bir şeydi. Bir çember oluşturur, her birimiz kalçalarımızı döndürmek için ortaya girerken alkışlar ve şarkı söylerdik. Ama insanların beni izleme şeklinden, dans ediş tarzımın büyüleyici olduğunu erkenden anlamıştım.

Müzik çaldığında, bedenim istediği gibi hareket eder. Hiçbir şeyi kontrol etmeye çalışmadım. Müziğe ve onun ilham verdiği tüm görünmeyen, bilinemeyen güçlere tam bir teslimiyetti bu. Ritmin bedenime sürtünmesine ve nefesimi sarmasına izin verdim. Belki de insanların gördüğü buydu, çünkü dans etmek gerçek inanca en çok yaklaştığım şeydi.

Doğu dansı, bilmeyenlerin "oryantal dans" dediği şey, kontrollü, orkestrasyonlu bir hareket gibi görünebilir ama tam tersidir. Bizim dansımız kaos ve anarşiyle ilgilidir. Kontrolün antitezidir. Kişinin bedeni üzerindeki gücünden vazgeçmesi, her kemiğe, bağa, sinire ve kas lifine özerklik bahşetmesiyle ilgilidir. Her deri ve yağ hücresine. Her organa.

Sanırım bu, yerel dansın her biçimi için geçerli, ama benim bildiğim tek şey Levant, Babil, el Khaleej ve Kuzey Afrika'nın ritimleri. Bebeklikten olgunlaştıkça bedenimde kök salan, sonra da kemiklerime yerleşen müzik bu. Ümmü Gülsüm'ün sözleri, bir ney'in nağmesi, bir *kanunun* melodisi ya da bir udu törpülemek benim hayatımın sesleridir. Zaman içinde ve o kadim enstrümanların yarattığı hikayelerle birlikte içimde yankılanıyorlar. Hindistan'ın seslerini -sitarın karmaşık *tınısı* ya da *tumbinin* tiz telleri- ya da Afrika davullarının derin perküsyonunu ve çok katmanlı ritimlerini ve bir udun delici hassasiyetini sevdiğim kadar

Ksilofon, bedenimi hareket ettirse de müziğin beni taşıdığı derinliklere ulaşamıyor, çünkü onlar başka insanların sesleri ve sadece bir yetişkin olarak duyduğum hikayeler.

Müzik, konuşulan dil gibidir, kültüründen ayrılmaz. Eğer bir dili hayatınızın erken dönemlerinde öğrenmezseniz, yeni bir dilin kelime dağarcığını, gramerini ve ritimlerini ne kadar iyi ezberlerseniz ezberleyin ya da severseniz sevin, kelimeleri sonsuza kadar kırıışmış ve başka bir dünya tarafından vurgulanmış olarak ortaya çıkacaktır. Bu yüzden yabancı "dansözler" beni her zaman rahatsız etmiştir. Müziğimizi kıpırdamak, sallanmak ve zıplamak için bir dekor olarak kullanmaları beni rahatsız eder.

Doğu müziği benim soundtrack'imdir ve dans benim sahiplendiğim tek ulus, anladığım tek dindir. Anlamadıkları bir müzikle, tanımadıkları bir halkın kıyafetleriyle "göbek dansı" yapan kadınları gördüğümde -daha da kötüsü küçümsediklerinde- beni ve geleneklerimizin ve mirasımızın koruyucusu olan tüm Arap kadınlarını sömürgeleştirdiklerini hissediyorum.

Hayatım, Nekbe'den sonra Filistinli mültecilerin yerleştiği Kuveyt gettosu Hawalli'de iki odalı bir dairede başladı. Filistin'le ilgili hikayeler duyarak büyümüş olsam da, politikayı anlamadım ve öğrenmek de istemedim. Babam bizi her yıl "belgelerimizi yenilemek" için oraya götürse de, Filistin benim genç zihnimde eski ülke, büyükanne'nin neslinin uzak bir yeri olarak kaldı.

Dördüncü sınıftayken Mısırlı bir sınıf arkadaşım olan Gameela bir keresinde benimle alay ederek "Filistinliler aptaldır. Bu yüzden Yahudiler ülkenizi çaldı." demişti. Onu saç örgülerinden tutup yere çektim ve bir güzel dövdüm. Okul beni uzaklaştırdı ve baş belası olarak ünüm pekişti. Bu, Sitti Wasfiyeh'in benimle gurur duyduğunu söylediği birkaç andan biriydi. Ondan sonra okulda kimse bana karşı gelmeye cesaret edemedi.

Bilal'le tanışana kadar Gameela'yı sırf ulusal okul sınavları öncesinde uzaklaştırma almak için dövdüğümü kimseye söylememiştim. Okuma yazmam bile yoktu. Her şeyden çok aptal olduğumun ortaya çıkmasından korkuyordum. O zamana kadar okulda sınavlarda kopya çekerek, üstün ezber yeteneklerim sayesinde ve kavga ederek idare etmişim. Ama sonra kardeşim Jehad, neredeyse benimle aynı sınıfta olacak kadar ilerlediğinde bana özel ders vermeye başladı. Bunu gizlice yapıyor ve bana sık sık "gerçekten zeki" olduğumu söylüyordu. Onun teşvikiyle şiir okumaya başladım ve zamanla en büyük şiirlerden bazılarını ezbere okuyabilir hale geldim.

Arap şiirindeki en erotik aşk hikayeleri. Onlar sayesinde yazılı kelimelere hakim oldum.

Annem Hayfa'daki yaşamına ait siyah-beyaz fotoğraflardan oluşan bir kutu saklıyordu. Ailesinin hali vakti yerindeymiş ama Avrupalı Yahudiler 1948'de Filistin'i fethettiklerinde her şeyi çalmışlar; mobilyalarına, kitaplarına ve banka hesaplarına kadar. Ailesi bir gecede beş parasız kalmış, sonra da dünyanın farklı köşelerine dağılmış ya da ölmüş. Bu konuda konuşmaktan hoşlanmıyordu. "Kabuk bağlamış yaralarıdeşmenin ne anlamı var ki?" derdi, ancak Gameela'nın söylediklerini ona anlattığımda. Gameela'nın annesini aradı ve ona gevşek Mısır dilini bağlaması gerektiğini, yoksa yüzünü keseceğini söyledi.

"Kadın, Filistin hakkında konuşurken ellerini başının üstüne koysan iyi edersin, yoksa ayakkabımı ağzına sokarım," diye bağırdı ahizeye. Annemin Gameela'nın annesini azarladığını duymak beni heyecanlandırdı ve kıkırdamamı engelleyemedim.

Babaannem Sitti Wasfiyeh, Hajjeh Um Nabil, bizimle birlikte yaşıyordu. Annemin aksine o Filistin'deki köyünden hiç ayrılmamıştı. Tıpkı benim şimdi Küp'te yaptığım gibi, büyükannem de Ein el-Sultan'ı zihninde dolaşırdı. Çocukluğuna ve tanımadığımız insanlara dair anlattığı hikâyelerle bizi sıkardı. Bir gün geri döneceğimizden emindi.

"Burası dünyanın en eski şehri, seni inek," dedi bana. "Çok uzun zaman önce. Jericho'dan bile daha eski. Okulda biraz başarılı olsaydın bunu bilirdin." Zeki olduğumu kanıtlamak umuduyla daha sonra Cehad'ın yardımıyla araştırdım. "Sitti, Ein el-Sultan'ın MÖ 7000 yılında kurulduğunu biliyorum."

"Bunu bilmediğimi mi sanıyorsun?" Sitti dedi ki. "Belki de biraz kilo vermeye çalışmalısın. Kimse bir inekle evlenmez."

Sitti Wasfiyeh'in de nezaket dolu anları vardı. İlkokuldayken saçımı örerti. Bana asma yaprağı sarmayı, kabak oymayı ve ekmek pişirmeyi öğretti. Ama bazen sebepsiz yere kaba olabiliyordu, bu da neredeyse her zaman Ürdün'de yaşayan ve sadece adını duyduğum teyzeleri olan kızlarını aradığı zamanlara denk geliyordu. Daha da kötüsü, kardeşim Sitti Wasfiyeh'in gözünde yanlış bir şey yapamazdı, bu da onun hakaretlerini daha da yaralayıcı hale getiriyordu. Annem bana bu kadar hassas olmamamı söylerdi: "O huysuz yaşlı bir kadın, ne yapabiliriz ki? Hiçbirini kastetmiyor."

On beş yaşındayken Sitti Wasfiyeh'e geri verdim ve zaten kötü olduğuma inanıyordum. Öğretmenlere eşek şakaları yapan bir çetenin lideriydim. Köşedeki bakkaldan düzenli olarak şeker çalışıyordum ve bir keresinde bir çocuğun beni dudaklarımdan öpmesine izin verdim. Yetişkinlerle ters

konuştım ve hatta bir keresinde Sitti Wasfiyeh'i ağlattım.

"Sen kötü kalpli yaşlı bir kadınsın," diye bağırdım. "İşte bu yüzden kızların senin onlarla yaşamayı istemedi. Taşındıkları ya da evleri çok küçük olduğu için ya da sana söyledikleri diğer yalanlar yüzünden değil. Çünkü sen kimsenin etrafında istemediği yaşlı ve kötü bir kadınsın ve bizimle nasıl daha iyi konuşacağını öğrenmezsen seni de dışarı atacağız. Sen kendi odana sahip olabilesin diye üçümüz bir yatak odasına tıkıldık. Sizin için yaptıklarından dolayı annemin ayaklarını öpmelisiniz. Bana kalsa seni sokağa atardım. Ve aptal kızlarının bize tek kuruş göndermediğini çok iyi biliyorsun. Bir daha annemi paranızı almakla suçlarsanız, sizi şahsen kapı dışarı edebilirim." Benim yaşımdaki hiç kimse büyükleriyle böyle konuşmazdı. Ben kötüydüm.

Annem lastik terliğiyle bana vurdu. "Bir daha sakın büyükannenle bu şekilde konuşma," diye bağırdı, terliğinin derime batması her kelimeyi noktalıyordu. "Allah rahmet eylesin baban burada olsaydı, kemeriyle vücudunun her tarafını çizerdi." O zamanlar babamın etrafta olmamasına sevinmişim. Muhtemelen tam olarak bunu yapardı.

"Onu nasıl savunabilirsin ki? O sana daha da kötü davranıyor!" Ben ağladım.

Annem terliğini düşürdü, nefesi kesilmişti. Baba öldüğünden beri içinde fazla mücadele kalmamıştı. Derin bir nefes aldı, yavaşça verdi ve beni verandaya doğru götürdü, ama ancak Sitti Wasfiyeh'den özür diledikten, elini üç kez öptükten ve "Vahşi bir hayvan gibisin," dediğinde ağzımı kapalı tuttukten sonra. Doğru yetiştirilmemişsin."

Annem elini nazıkçe omzuma koydu. "Hadi dışarıda oturup konuşalım *habibim*," dedi. Bizim aramızdaki ilişki böyleydi. Bir tartışma ya da dayak saniyeler içinde biter, habibti ve diğer sevgi sözcüklerine geri dönerdik.

"Anlamak zorundasınız. Dünyada sahip olduğu tek şey biziz. İçinde bir yerlerde, söylediklerinizin doğru olduğunu biliyor. Bu yüzden orada ağlıyor. Ama kızlarının telefonlarına cevap vermemesinin, ziyarete gelmemelerinin ya da kendileriyle yaşamasını istememelerinin nedeni benmişim gibi davranabilirse, o zaman çocuklarının onu bir kenara attığı gerçeğiyle asla yüzleşmek zorunda kalmaz. Bu korkunç bir kader."

Dinledim ve annemin sessiz derinliklerinden bir şeyler duyduğumu fark ettim. Biz sırları olan bir aileydik, hayatımızın köşelerinde gizlenen, görülmeyen, konuşulmayan ama tartışmaların dokusunda, bir duraklamanın fazladan uzunluğunda, bir bakışın odağında hissedilen şeyler. Örneğin, yıllar sonrasına kadar muhtemelen annemle babam evlenmeden önce hamile kaldığımı bilmiyordum; babam skandal ve utançtan kaçınmak için annemin elini istedi. Ben de bilmiyorum.

Eğer söylenti doğruysa. Ama ailesini çok az tanımamızın nedeni bu olabilirdi.

Onlarla anneannem Suriye'de öldüğünde tanıştım ve cenaze töreni için Yarmuk'taki mülteci kamplarına gittik. Herkes bana, kardeşime ve anneme karşı çok iyiydi. Ama birbirlerine karşı gösterdikleri sıcaklık ve sevgiden anladığım kadarıyla annem bir şekilde hep ailesinin dışında kalmıştı. O söylemedi ama ben bunun benim yüzümden ya da hepsi çocukken ölen babasının onu çok sevmesinden kaynaklandığını düşündüm.

"Bir sigaraya ihtiyacım var, habibti. İçeri gir. Üçüncü çekmeceyi aç. En arkada, çoraplara sarılmış bir paket var."

Annem her zaman günde bir paket alışkanlığı ile "bırakmaya çalışma" dönemleri arasındaydı. Arkadaşlarım arasında o yaşta gizlice sigara içmeye çalışmayan tek kız bendim. Bir çizgi romanda Batılı şirketlerin tütününü bizi yavaş yavaş öldürmek ve bu süreçte tüm paramızı ve kaynaklarımızı almak için nasıl kullandıklarını okumuştum. Sigara içmeyi reddetmek bir isyan hareketiydi ve başkalarına Batı komplosu hakkında ders vermeyi severdim, ama annemle geçirdiğim anı bozmak istemedim, bu yüzden mutfakta çay kaynarken Marlboro zulasını itaatkar bir şekilde getirdim.

Elimde güveç, iki fincan, bir parça taze nane, şeker ve bayat Marlboro paketiyle döndüğümde, "Allah seni her gün korusun kızım," dedi. Normalde balkonumuzun altındaki dar sokakta oynayan çocukları görebilirdik ama bugün çamaşır günüydü ve kuruması için asılı duran çamaşırlarımız manzarayı engelliyordu. Annemin bana öğrettiği gibi, kardeşimin kot pantolonlarını ve gömleklerini sokağa bakan dış sıralara asmıştım, sonra da annemin bulaşıklarını. Benim pantolonlarım, elbiselerim ve gömleklerim, yoldan geçen ergenlerin şehvet dolu gözlerinden saklanan orta sıralardaydı ve son olarak, balkonun kenarına yakın iç sıralara iç çamaşırlarımızı asmıştık. Sokakta olup bitenlere bakmak yerine, tek görebildiğim mavi gökyüzünün altında rüzgârda dalgalanan külotlarımızdı.

Çayı doldururken dedim ki, "Anne, onu durdurmalısın. Korkunç biri." "Bazen onu kızlarıyla birlikte yaşaması için Amman'a götürmek istiyorum ama bu doğru değil." Sigarayı yaktı ve emdi, gözlerini kapattı ve ağzından bir duman bulutu çıkararak memnuniyetle çenesini kaldırdı. "Baban, Allah rahmet eylesin, ne olursa olsun annesine bakacağıma dair bana söz verdirdi." Ölülere verilen sözler kutsaldı.

Annem istediği zaman Sitti Wasfiyeh'e karşı çıkardı ama çoğu zaman olayları olurlarına bırakırdı. Benim aksime, annem hiçbir zaman drama meraklısı değildi, tabii çocuklarına zarar veren biri söz konusu değilse, bu yüzden bir keresinde kayınvalidesini mutfak bıçağıyla tehdit etmişti. Belki yedi yaşındaydım ve dışarıda oynamaya gitmeden önce yemek yemek için içeri girmiştım ama annem içeride kalmam için ısrar etti. "Ayrıca," diye alay etti, "bence erkeklerle oynamak için çok büyümüş olabilirsiniz. Onlardan hoşlandığını düşünebilirler."

Sitti Wasfiyeh'nin ne dediğini duymadım ama annem mutfağa gitti ve elinde bir bıçakla geri geldi. "Allah ve Peygamberi adına, bir daha böyle bir şey söylersen dilini keserim."

Daha sonra ona Sitti Wasfiyeh'in ne dediğini sordum. Annem beni kovdu. "Kendi işine bak ve yetişkinlerin işlerine karışma," dedi.

O gün babam işten döndüğünde gürültülü tartışmaların patlayacağını düşünerek evde kaldım, ama o geldiğinde annem beni yan komşuya gönderdi. Her ne oluyorsa, benimle ilgili olmalıydı. Özellikle benim bilmediğim bir şey vardı. Tabii şimdi ne bildiğimi bildiğimden, Sitti Wasfiyeh muhtemelen benim doğumumla ilgili söylentiye gündeme getirmiş ve "armut dibine düşmüş" gibi bir şey söylemişti, ya da daha kötüsü.

Anneme göre, Baba ev işlerini pek sevmezmiş. "Ben bir erkeğim! Ne bekliyorsun ki?" derdi. Ama cam sehparamızı Windex ile sildiğini biliyorum, bu bulaşık deterjanı kullanmaktan daha havalıydı ve Kuveyt'in varoşlarında orta sınıf olduğumuzu gösteriyordu. "Yalla"-ona katılmam için bana işaret ederdi- "öğrendiklerini söyle."

Ghawwar el-Tousheh'in Fattooma şarkısına başlardım. Hafta sonu sabahları annem komşuya kahve içmeye gittiğinde, bana şarkı sözlerinden birkaç satır daha öğretirdi ve o sehpayı silerken ben de şarkı söylerdim. Windex camın üzerinde bir gökkuşağı oluştururdu, bu beni hayrete düşürürdü. Baba bunun camsilin sihri olduğunu söylerdi. Bu sadece iki kez oldu, ama hafızam bir şekilde bunu çocukluğumun tamamına yaydı, sanki o ve ben her gün şarkı söyleyip temizlik yapıyormuşuz gibi.

Annemin yanında Fattooma şarkısını söylememe izin verilmiyordu. "Neden?" diye sordum. Baba'ya sordum.

"Bu şarkıdan gerçekten nefret ediyor ve senin söylediğini öğrenirse ikimizin de başı belaya girer."

Babama olan sevgim ve anneme olan sadakatim arasında kaldım. Ama çenemi kapalı tuttum çünkü ben böyle bir insanım. Ayrıca biliyordum,

Benim bildiğimi, Fattooma'nın muhtemelen yeni kız arkadaşının adı olduğunu ve annemin de bunu bildiğini bilmeden.

Babam hakkında daha çok şey hatırlamalıyım. O öldüğünde anı biriktirecek kadar büyümüştüm. Bir süre onun yapmasını dilediğim şeylerle ilgili anılar uydurdum: saçımı taraması, bana araba tamir etmeyi öğretmesi, Veli Günü'nde okulu ziyaret etmesi, aptal öğretmenlerime kışını öpmelerini söylemesi, okyanusta birlikte yüzmemiz, bana kitap okuması, beni omuzlarında taşıması, karne gününde anneme karşı benim tarafımı tutması ve Sitti Wasfiyeh'nin bana bir eşek kadar aptal olduğumu söylediğinde ya da küfür ettiğim için ağzımı sabunla yıkattığında ona haddini bildirmesi. Onun da benim gibi annemin Singer dikiş makinesinden bıktığını, kıyafetlerimizi dikmeyi bırakması ve bizi Salmiya çarşısına alışverişe götürmesi için ısrar ettiğini hayal ettim.

Ama babamdan geriye kalan tek şey, Fattooma şarkısını söyleyen ve ölene kadar sehpayı camsille silen bir adam ve bizi terk eden bir ülkede, uzun süredir terk edilmiş bir Kuveyt apartmanında duvarda asılı çerçeveli fotoğraftaki bir yüzün beliren yokluğunda kayboluyor.

İsrail onu ikinci kez mülteci yaptığında annem bana hamileymiş. 1948'de Hayfa'dan kaçtıktan sonra babamla birlikte Sitti Wasfiyeh'in atalarının köyü olan Ein el-Sultan'da bir ev yapmışlar. Haziran 1967'de yanlarına alabildikleriyle bir kez daha kaçarak, Ürdün Nehri'ni Allenby Köprüsü'nden geçmek için sekiz kilometreden fazla yürümüşler. Oraya vardıklarında köprü cesetlerle dolmuş ve sonunda tam Mama karşıya geçmek üzereyken çökmüş. Bazı insanlar düştü ve kurtarılmak zorunda kaldı. Bazıları kurtulamadı. Ama insanlar yıkılan köprü'nün üzerinde yürümeye devam etmiş, suyun içinde ilerlerken köprü'nün kablolarına ve kırık parçalarına tutunmuşlar. Annem bana şöyle dedi: "Baban ve ben karşıya geçerken Tanrı'ya dua ettim ve nehirle bir anlaşma yaptım. Hiçbirimizi yutmazsa sana onun adını vereceğimi söyledim."

Ama bana Jordan demek çok garip olurdu. Bu yüzden Nahr adını aldım. *Nehir*.

Babam bizi Ürdün'de güvenli bir yere ulaştırdıktan sonra Filistin'e geri dönmek için tehlikeli bir yolculuk yaptı. Filistinliler ilk kez 1948'de hayatlarını kurtarmak için ayrılmanın her şeylerini kaybedecekleri ve bir daha asla geri dönemeyecekleri anlamına geldiğini öğrendiler. Bu yüzden Baba sokağa çıkma yasağı altında aylarca boş evimizde tek başına kaldı

İsrail tüm Filistin üzerinde gücünü pekiştirirken. Kendisinin ve kardeşlerinin büyük bir ailenin günlük telaşı içinde büyüdüğü, boşaltılmış evin ürkütücü sessizliğinde yalnız kalmak acı verici olmalıydı. Yine de kaldı ve bir *hawıyye* aldı; bundan böyle Filistin'de kendi evinde "yabancı bir mukim" olarak kalabilecekti. Bunun mülteci olmaktan daha iyi olduğunu söylüyordu.

Babam mümkün olan en kısa sürede bize katıldı. Ama onun uzun süreli yokluğu ailemizi parçalamıştı ve ben doğduğumda ailem çoktan Kuveyt'e gitmiş, babam orada birçok kız arkadaşından ilkinin beceriyordu. Kızın adı Yaqoot'muş ve babam anneme danışmadan doğum belgeme Nahr değil bu ismi kaydetmiş. Annemin doğum yaptığı gece muhtemelen Yaqoot'la birlikteymiş, hastaneye vardığında muhtemelen biraz sarhoşmuş ve belki de annemin sezgilerini ve öfkesini hafife alarak bana düşüncesizce yeni sevgilisinin adını verdiğinde hala romantik bir gecenin tadını çıkarıyormuş.

Yaqoot Filistinliler için alışılmadık bir isim. Daha çok Iraklılar arasında rastlanıyor, bu yüzden babamın sevgilisinin Babil'in bir kızı olduğunu düşünüyorum. "Yakut" anlamına geliyor ve herkes bunun zengin ve yankı uyandıran bir Arapça isim olduğu konusunda hemfikir. Ama annem doğum belgesini gördüğünde çığlık atıp ağladı ve babama vurdu. Evimizdeki tüm tabakları kırdı, babam sağa sola eğilirken birkaç tanesini ona fırlattı. Babam annemin içini dökmesine izin verdi, özür diledi, sevdiği tek kadının annem olduğuna yemin etti ve bunu bir daha yapmayacağına söz verdi. Muhtemelen daha sonra seviştiler, bir süre birlikte iyi vakit geçirdiler, sonra tüm senaryo başka bir kadınla tekrarlandı.

İkinci kez hamile kaldığında annem, bebeğe "fahişelerinden" birinin adını verirse babamı öldürmekle tehdit etti ama bir erkek çocuk doğurduğunda endişelenmesine gerek kalmadı. Babam ona annesi Sitti Wasfiyeh'in adını verdi ki bu da annem için aynı derecede kötüydü. Söylemeye gerek yok, annem doğum belgelerimizde kayıtlı isimleri hiç kullanmadı. Nehre verdiği sözü tuttu ve bana Nahr adını verdi. Kardeşim Wasfy ise annemin seçtiği bir isim olan Jihad'dı ve bu da Sitti Wasfiyeh ile aralarında bir başka anlaşmazlık konusu oldu.

Sadece ailem ve okulumdaki bazı yöneticiler gerçek adımın Yaqoot olduğunu biliyordu, bu da kaderin bir parçasıydı çünkü Amerikalılar Saddam'ı devirdiğinde Kuveyt polisi Nahr adında birini sormuştu ama kimliğimde Yaqoot yazıyordu.

Kardeşim o kadar şanslı değildi. İnsanlar ona iki isimden biriyle ya da ikisiyle birden seslenirdi: Wasfy Jihad. Kuveyt polisi, Yaser Arafat Saddam'ın yanında yer aldığı için intikam almak amacıyla Filistinlilerin peşine düştüğünde, kimi aradıklarını biliyorlardı.

Baba başka bir kadının kollarında kalp krizinden öldüğünde Jihad sadece üç yaşındaydı. Annesi yalan söyledi ve olay sırasında Baba'nın evde olduğunu söyledi. Her anlattığında değişen ayrıntılı bir hikaye uydurdu. Bir an "Onun için aldığım kırmızı pazen pijamaları giyiyordu," derdi. Bir sonraki sefer yeşil pijama ya da sadece iç çamaşını giyiyordu. Bu versiyonda ambulans gelmeden önce onu çabucak giydirmesi gerekiyordu. Annem çok kötü bir yalancıydı, ama herkes bilse ve annem onların bildiğini bilse de gerçek çok aşağılayıcıydı. Yalan sadece onu ve bizi utançtan korumak için değildi. Sanırım babamı da korumak istiyordu. Her şeye rağmen annem babamı çok seviyordu. Babam da onu kendi tarzında seviyordu.

Bir keresinde, para yüzünden çıkan bir kavga sırasında (genelde para yüzünden olurdu) Sitti Wasfiyeh, tek oğlu olan babamın ölümünden annemi sorumlu tutmuştu. Sitti Wasfiyeh, annemin hazırladığı yemeği yerken, "Eğer daha iyi bir eş olsaydın, başka kadınlara gitmek zorunda kalmazdı," demişti.

"Aletini pantolonunun içinde tutmayı bilen ve parasını fahişeler yerine ailesine harcayan bir adam yetiştirseydin, bu tartışmayı yapıyor olmazdık," diye karşılık verdi annem. O gece, balkonda söyledikleri için ölmüş babamdan özür dilerken duydum onu. "Seni affediyorum aşkım. Seni özliyorum," diye yumuşak bir sesle konuştu.

Kudüs, Hayfa, Yafa, Akka, Cenin, Beytullahim, Gazze, Nablus, Nasıra, Mecdel ve tüm büyük Filistin şehirlerinde evlerinden kovulan Filistinliler Kuveyt'te kendilerine bir yer buldu. Petrol patlaması orada yeni bir hayat kurma fırsatı sundu. Kuveyt bize hiçbir zaman geçici ikametden fazlasını vermemiş olsa da -her zaman misafir olduğumuz açıldı- Filistinliler zenginleşti ve Kuveyt'in şu anda dünyanın bildiği halini almasında büyük pay sahibi oldular. Hayatın neredeyse her sektörüne katıldık ve katkıda bulunduk, ancak bir alt sınıf olarak kaldık.

Bunu biliyordum ama önemli değildi. Kuveyt'i seviyordum. Orası benim evimdi ve kraliyet ailesinin sadık bir tebaasıydım. Okulda her gün

diğer öğrencilerle birlikte ulusal marşı söyledim. Kuveyt'in birbiri ardına iktidara gelen emirlerine tutku ve bağlılıkla şarkı söyledim. Emir Sabah Salem el-Sabah 1977'de öldüğünde yas tuttum. Ve her 25 Şubat'ta Kuveyt'in Bağımsızlık Günü'nü sanki kendi günümüzmüş gibi kutlamak için çılgınlar gibi eğlendik.

Kuveytlilerle ilgili her şeyi sevdim - narin Khaleeji *kıyafetlerini*, kızarmış tavuk ve acı soslu kibritlerini, *diwaniyalarını*, inci dalışı geleneklerini ve kabile yöntemlerini. Hatta kendi kendime onların lehçesini konuşmayı öğrendim ve "en iyilerinden daha iyi" Khaleeji dansı yapabiliyordum. Birisi bana böyle söylemişti. Hatta sekizinci sınıfta, Bağımsızlık Günü'nde kraliyet ailesi için televizyonda yayınlanan bir kutlamada dans eden resmi grubun bir parçası olarak seçildim. Ancak grubun geri kalanının aksine, ertesi yıl dahil edilmedim çünkü insanlar böyle bir onurun Kuveytli çocuklar için ayrılması gerektiği konusunda ısrar ederek şikayet ettiler.

Annem kendimi daha iyi hissetmem için "Filistinlilerin hiçbir şeyde başarılı olduğunu görmekten hoşlanmıyorlar," dedi ama sadece beni kızdırmayı başardı. Kuveytliler hakkında kötü konuşması hoşuma gitmiyordu; ama ona göre her şey Filistinli olmaktan ibaretti ve tüm dünya bizim peşimizdeydi. Zaman, savaş ve hapishaneden kurtulana kadar bunun nedenini anlamamıştım.

"Bütün ülkenin nasıl zeit-o-za'atar yediğini, bizim gibi olmaya çalıştığını görüyor musun?" Kocaman güldü. Dışlarındaki dolguları görebiliyordum. Şimdi, Küp'te tek başıma, bu anıya gülüyorum ve sanki hatırladığım gümüş dolgular benimkilermiş gibi geliyor. Anneme onun böyle kahkahalar atmasını ne kadar sevdiğimi söylüyorum. Gardiyanlar duvarlarla yaptığım konuşmalara alışkın. Burada yalnız olduğumu biliyorum. Hayal görmüyorum. Ama hafızanın geçmişi canlandırma şekli şimdiki zamandan daha gerçek. Jihad'ı, Sitti Wasfiyeh'i, Anne'yi, Baba'yı görüyor, hissediyor ve duyuyorum. En çok da Bilal'le birlikteyim.

Ben çocukken cep telefonu ya da bilgisayar yoktu ve televizyonda biri Arapça, diğeri altyazılı İngilizce olmak üzere sadece iki kanal vardı. Programlar akşam saatlerinde başlar ve gece yarısına kadar sürerdi. Her iki kanal da Kuran'dan okumalarla açılır ve kapanırdı; biz çocuklar çizgi filmleri (Tom ve Jerry ya da Road Runner) ve ardından pembe dizileri izleyebilmek için sabırsızlıkla beklerdik. Haftada bir kez, her kanal fiziksel yakınlığa dair herhangi bir ipucunu ortadan kaldırmak için ağır bir şekilde sansürlenmiş bir film gösterirdi, bu da el ele tutuşan sevgililerin görüntülerini bile asla görmediğim anlamına geliyordu. Bu

kesintilerin nerede yapıldığı belliydi. Bir an oyuncular birbirlerinin gözlerinin içine bakıyor, öpüşmek için eğiliyorlardı; sonra bir bakıyordunuz başladıklarından daha uzakta duruyorlardı. Film kasılırdı, bu da bizi kesilen yeri bir ya da daha fazla öpücükle doldurmaya teşvik ederdi. Ama ben bunda bile iyi değildim. Suad Marzouq bize, on dört yaşındaki bir grup şaşkın çocuğa yetişkinlerin dilleriyle öpüştüğünü söyleyene kadar, zaten bildiğim şeyi, yani sadece dudaktan öpüşmeyi hayal edebiliyordum. Yalan söylediğini düşündük ama yine de birbirimizin üzerinde pratik yaptık. On altı yaşına geldiğimde aşk hakkında bilinmesi gereken her şeyi bildiğimi sanıyordum. Arkadaşlarım ve ben bir ya da iki müstehcen dergiyi elimize geçirmeyi başarmıştık. Bir keresinde bir VHS porno video bile kapmıştık.

Doğal bir flörtçüydüm ve erkeklerden çok ilgi görüyordum ama hiçbir zaman bazı arkadaşlarım gibi gerçek bir erkek arkadaşım olmadı. Onlar erkek arkadaşlarıyla gizlice buluşur, sadece parkta el ele tutuşurlardı. Cesur ve cüretkâr olduğumuzu düşünürdük ama en fazla bir erkekle öpüşürdük. Dünyamın bana öğrettiklerine inandım.

-Tanrı'nın benim için tek bir adam tasarladığını ve hayatımın onu bulduğumda başlayacağını. Tıpkı porno filmdeki aktörler gibi, evlenip çocuk yapma düşüncesiyle bedenim ateşe dönüşecekti.

Mhammad ile ilk tanıştığımda on yedi yaşındaydım. O yirmi beş yaşındaydı. Anavatanda yaşıyordu ama Kuveyt'te bir üst kat komşumuz olan teyzesi Um Naseem'i ziyaret ediyordu. Bir ay önce İsrail hapishanesinden salıverildiğinde hepimiz onu haberlerde görmüştük ve arkadaşlarım şimdi bizim apartmanda oturduğu için onu kıskanıyorlardı.

"Televizyonda görüldüğü kadar yakışıklı mı?" diye sordu biri. Onu henüz şahsen görmemiştim ama televizyonda sıradan ve yaşlı görüldüğünü düşünmüştüm.

"Yedi yıl hapiste kaldıktan sonra bir eş aradığını duydum," dedi bir başkası.

"Nahr, senin evinde takılabilir miyiz?" diye sordu üçüncü bir kişi.

"Neyin var senin? Dünyada bizim yaşımda erkek mi kalmadı?" Onları kovaladım.

Bana deliymişim gibi baktılar.

Muhammed Celal Ebu Cebel iyi niyetli bir kahramandı, direniş operasyonlarından sorumlu bir gerilla savaşıydı. Arkadaşlarım, iki arkadaşını öldürdükten sonra iki Siyonist askeri tek başına öldürdükten sonra yakalandığını söylediler, şehitler, Allah rahmet eylesin.

"Birini bıçakla öldürdü, sonra silahını aldı ve diğerini vurdu" diye açıkladılar.

"Yani?"

"O bir çocuk değil. O bir erkek. Ünlü bir özgürlük savaşçısı," dedi Sabah, dişlerinin arasından emerek, cehaletimle alay ederek. Bunu yapmasından nefret ederdim, özellikle de diğer kızların önünde.

Sabah bizim binanın yanındaki binada oturuyordu ve ben kendimi bildim bileli birbirimizi tanıyorduk. Bizimki sevgi ve aşinalıktan olduğu kadar rekabet ve kıskançlıktan da doğan bir dostluktu. Birbirimizin sırlarını bilirdik, geçmişimiz vardı ve yabancılara karşı birbirimizi savunurduk, ama sürekli birbirimizi geçmeye çalışırdık ve bazen aynı çocukların dikkatini çekmek için yarışırdık.

"Bazı kötü şeyler yaptı. Filistin'e ne olduğu umurunuzda olmadığı için sanırım sizin için bir önemi yok. Ama çoğumuz onun mücadele için yaptığı fedakârlıkları takdir ediyoruz," diye devam etti Sabah.

Sabah Filistin hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Hiçbirimizin haberi yoktu, sadece haberlerden ve orada yaşamış yetişkinlerin konuşmalarından. Doğruyu söylemek gerekirse, bizim de umurumuzda değildi. Asla vatandaş olamasak da Kuveyt'in kızlarıydık.

"Bok ye, Sabah. Belki seninle evlenir. Bir dene bakalım!" Dedim.

Sabah'ın bu yeni adamla ilgilendiğini fark ettiğimde ben de onu istedim. Ben daha güzeldim ve daha iyi dans ediyordum, o da fena sayılmazdı ve benden daha zekiymiş. Gitar çalıyordu, bu da beni rahatsız ediyordu çünkü gitara başladığında herkesi büyüleyebiliyordu. Neyse ki güvensiz ve utangaçtı ve çoğunlukla özel olarak ya da sadece yakın arkadaşlarımızın yanında çalıyordu.

Sonraki birkaç gün boyunca Sitti Wasfiyeh, annem ve komşular arasında geçen konuşmalardan Muhammed'in hikayesini bir araya getirdim. Mhammad, geniş topraklara sahip tanınmış bir aileden geliyordu, ancak bunların çoğuna Siyonist varlık tarafından el konulmuştu - insanlar İsrail'den böyle bahsediyordu, sanki adını söylemezsek yok olacaktı gibi. Onu yakalayıp sekiz gün boyunca işkence etmişler ve sonunda okuyamadığı İbranice yazılmış bir itirafname imzalayarak üç askere saldırıp ikisini öldüren üç kişiden biri olduğunu söylemiş. Hayatta kalan asker onu saldırı sırasında görmemişti, ancak işkence altında onu saldırı alanının yakınında gördüğünü itiraf eden başka tanıklar da vardı. Askeri mahkemede yargılandı ve ömür boyu hapse mahkum edildi. Ürdün'e kaçan küçük kardeşi Bilal'i teslim etmesi halinde cezasında indirim yapılabileceği söylendi. Ancak o, kardeşinin cinayetlerle hiçbir ilgisi olmadığını, Bilal'in kaçışının

sadece bir tesadüftü. Sonunda iki İsrail askerini öldürdüğünü, bir ay önce bir askeri malzeme deposunu havaya uçurduğunu ve sivillere yönelik saldırılar düzenlemeyi planladığını itiraf etmişti. Yedi yıl sonra, İsrail'in son dönemdeki gözdesi Mısırlı Hüsnü Mübarek'in aracılık ettiği garip bir esir takasıyla onu serbest bıraktılar. İşte o zaman Kuveyt'te ortaya çıktı.

Kimse Bilal'in o meşum günle bir ilgisi olmadığına inanmıyordu. Daha on beş yaşındayken sadece Yahudilerin yaşadığı bir yerleşim yerini protesto ettiği için hapse atılmıştı ve doğal bir lider olarak ün kazanmıştı. Sürgünde, üniversiteye devam ederken, Bilal direniş için ajitasyon yapıyordu. İsrail onu çok istiyordu. Ona suikast düzenlemeye ya da yakalamaya çalıştılar ama başaramadılar. Nihayetinde, teslim olması için bir anlaşma öneren Bilal'in kendisiydi -Muhammed'in özgürlüğüne karşılık onunki. Herkesi şaşırtan bir şekilde İsrail kabul etti. Bilal'in onlar için çoğu kişinin fark ettiğinden daha büyük bir ödül olduğu anlaşıldı. Sanırım İsrail benim yıllar sonra öğreneceğim şeyi biliyordu -Muhammed'in itirafındaki hiçbir şeyin aslında doğru olmadığını.

İsrail'in kardeşini yeniden tutuklamayacağından emin olmak için Bilal, Muhammed'in Kızıl Haç'a teslim edilmesini ve Mısır hariç Lübnan, Kuveyt, Ürdün, Tunus ya da onu kabul edecek herhangi bir Arap ülkesine gönderilmesini talep etti, çünkü Mısır onu İsrail'e geri verebilirdi.

Mhammad Kuveyt'teki teyzesinin evine varmadan önce birkaç ülkeden geçti. Nedenini bilmiyorduk. Bazıları İsrail Bilal'i yakaladıktan sonra tekrar tutuklanmamak için en iyi yerin orası olduğunu, çünkü Kuveyt'in Filistinliler için gerçek bir sığınak olduğunu söyledi. Bazıları anlaşmanın Bilal'in Filistin'e asla dönemeyeceği anlamına geldiğini ve başka hiçbir yerin onu kabul etmeyeceğini iddia etti. Diğerleri ise bir iş teklifi için Kuveyt'te olduğunu söyledi. Sabah onun bir eş bulmak için geldiğinden emindi. "Filistin'deki annesinin onu evli görmek için sabırsızlandığını duydum," dedi.

Ama artık biliyorum ki bir yerden bir yere gitmek sürgünlerin yapmak zorunda olduğu bir şey. Sebep ne olursa olsun, yeryüzü ayaklarımızın altında asla sabit durmuyor.

1985'in o baharında Muhammed'le utanmadan flört ettim. Başlarda bu bir oyundu, Sabah ve benim aramda söze dökülmeyen bir rekabet. O ilgi göstermeyince takıntı haline getirdim ve binamızın merdiven boşluğunda defalarca "tesadüfen" karşılaşmamızı sağlayacak kadar uzun süre onu takip ettim. Gerçekten de yakışıklıydı ve aramızdaki yaş farkına rağmen kendimi sürekli onu düşünürken buluyordum.

"Tebrikler, Nahr." Sabah gözlerini devirdi. "Merdiven boşluğunda ona merhaba dedin. Bu çığır açıcı bir şey." Sabah'ın kıskançlığı olduğunu düşündüğüm şey hoşuma gitti. "Selamdan da öte," dedim ve mahallemizdeki bir düğüne katılmayı planladığını ekledim. "Beni dans ederken görmek istediğini söyledi," diye yalan söyledim.

Arkadaşlarımız ciyakladı ama Sabah bir şey demedi.

Planım işe yaradı. Annem birkaç şarkıdan sonra düğünde dans etmeyi bırakmamı istese de - "Bu çok fazla, Nahr!" dedi- onun dikkatini çektiğimi biliyordum. O gece gözlerini benden alamadı. O yazdan başka pek bir şey hatırlamıyorum, arkadaşlarıma Tanrı'nın benim için tasarladığı erkeği bulduğumu söylemem dışında.

Muhammed ve ben düzenli olarak sahilde, parklarda ve alışveriş merkezlerinde buluşuyorduk. Arkadaşlarım, hatta Sabah bile annemle beni idare ediyordu. Bana Filistin hakkında büyükannemin ve ailemin anlattıklarından çok farklı hikâyeler anlattı. Onun anlattığına göre, gençler için dans edip eğlendikleri, kafelere, parklara ve kulüplere gittikleri bir gece hayatı vardı. O zamanlar Filistinlilerin Akdeniz sahillerine girmesine hâlâ izin veriliyordu ve ortak okyanus sevgimiz hakkında konuştuk. Benim hayatım hakkında bilgi edinmek istedi. Çöl sıcağından hoşlanmıyordu ve Kuveyt'e uyum sağlamakta zorlanıyordu. Benimle tanışmamış olsaydı haftalar önce ayrılmış olacağını söyledi. "Arkadaşlığınız benim için dünyalara bedel," dedi. Savunmasız görünüyordu ve bana olan ihtiyacı onu sevdiğime inanmamı sağladı. Ben de ona bunu söyledim. Aylar sonra, o ve teyzesinin ailesi evimizdeydi ve beni istemeye gelmişlerdi.

Peri masallarındaki aşk ve seksin, kendi evimin, çocuklarımın ve modern kadınlar gibi bir işimin olmasının -belki de kadın dergilerinin kapaklarındaki gibi şık giyimli bir sekreter olarak- hayalini kuruyordum. Hayal ettiğim hayata uygun en yeni aletleri bulmakla meşguldüm. Evimizdeki yarı manuel çamaşır makinesi - her bir eşyayı silindirlerden geçirerek suyu sıktığımız - işe yaramazdı. Bazı insanların bulaşıkları temizleyen, durulayan ve kurutan bulaşık makineleri bile vardı. Ben de bir tane istedim ve Muhammed alacağıma söz verdi. Tüm arkadaşlarımla kıskandığı biri olmayı hayal ediyordum.

Sitti Wasfiyeh, aletler konusunda şüpheleri olsa da çok sevindi. "Bulaşıkları temizlemek için bir makineye güvenmiyorum. Hiçbir şeyi fırçalayarak temizleyemez. Evinize böcek girecek. Seni asla ziyaret etmem," diye uyardı.

Annem böyle büyük bir karar vermek için acele etmememi öğütledi. Muhammed'in benim için çok yaşlı olduğunu düşünüyordu ve yıllar sonra neredeyse

Evliliği yasakladı, ama benim coşkum ve neşemin gücü onun içgüdülerinden şüphe etmesine neden oldu. "Ailedeki en büyük kişilik sendeydi ve farkında olmadan hepimiz sana boyun eğdik," dedi bana. Annemin çekincelerinin, evliliği yürüme yen bir kadının yersiz endişeleri olduğunu düşündüm ve benim hikayemin onunkinden farklı başladığını rasyonalize ettim.

Kardeşim Yehad, henüz on bir yaşında olmasına rağmen geleneklerin onu kabul etmek zorunda bıraktığı evin erkeği rolünden rahatsızdı. "Her neyse. Umurumda değil, Nanu. Öyle ya da böyle bu işi hallet. Bu kur yapma formalitelerinden birine daha katlanabileceğimi sanmıyorum!" dedi ilk başta. Daha sonra, dairemizden taşınacağını anladığında, kendini savunmaya çalıştı.

"Bu ailenin erkeği olarak Nanu'nun burada yaşamaya devam etmesinde ısrar ediyorum. Kocasını ziyaret edebilir ama onunla birlikte yaşayamaz," diye ilan etti nişanımızın arifesinde. Misafirlerimiz çok eğlenmişti. "Ne kadar tatlı," dedi biri. O akşam astım krizi geçirdi ve ben gece boyunca onun yatağında uyudum, göğsümde ağlamasına izin verdim, asla uzakta olmayacağıma ve bana ihtiyacı olduğunda her zaman yanında olacağıma söz verdim.

Jehad aslında ailedeki tek erkek değildi. Annemin erkek kardeşleri, çeyizim ve evliliğin diğer pratikleri hakkındaki resmi konuşmalarda beni temsil etmek için sosyal görevlerini yerine getirmeye geldiler. Ailem bazı insanların talep ettiği aşırılıklara inanmıyordu ama beni öylece bedavaya da veremezlerdi. Genç talibimi kırmak istemiyorlardı ama ben de iyi bir çeyize değmeyecek bir hiç değildim. Annem genç adamın neye gücü yetebileceğini düşünmemiz gerektiğini söyledi. "Ama sana bakılacağından emin olmalıyız. Bu yüzden ailesi bize ciddi olduklarını göstermeli," dedi.

Pazarlıklar sonuçlanmadan önce, Muhammed'in teyzesi neredeyse her şeyi çözecek bir bomba patlattı. "Düğünün en az sekiz bin dinara mal olacağını tahmin ediyoruz ve on bin dinar ödemeye hazırız. Ama bir süre beklemek zorundayız."

"Bir süre mi?" Annem sordu.

"Kardeşi Bilal daha yeni hapsedildi ve annesi düğün için Kuveyt'e gidemiyor çünkü giderse İsrail evine el koyabilir. Bu şartlar altında en büyük oğulun düğün kutlaması yapması yanlış ve saygısızca olur," diyor Mhammad'ın teyzesi.

Annemin mantığına karşı çıkmak zordu ama yasal olarak evlenip düğün yapmaktan vazgeçersem yaşayabileceğim aşağılanmayı da anlıyorlardı. Annem evliliği ertelememizi önerdi ama nihai karar bana aitti. Sonunda bin dinara, iki bin dinar değerinde altın bir *şabka* ve iki bin dinarlık bir *mo'akhar'a razı oldum*. Mhammad'ın ailesi de evlilik dairesini kiralayıp döşedi ve birkaç ay sonra, kayınvalidem Hajjeh Um Mhammad Kuveyt'e gidebildiğinde düğünümüz için harcanmak üzere on bin dinarlık ortak bir hesap açtı.

Tatmin olmuşum. O beni seviyordu. Ulusal bir kahramanla evlenmenin bedeli hemen bir düğün partisinden vazgeçmekti. Kadın olarak görevimiz fedakârlık yapmaktı ve ben artık bir kadındım. Kuveyt'te bizim için güzel bir hayat hayal ettim. Sahillerde ve çölde, Kahire, Amman, Beyrut, Şam ve Bağdat'taki tatillerde anılar biriktirecektik. Çocuklarımızı Filistin'e, oradaki ailelerimizi ziyarete götürürdüm. "Bu sevdiğim adam için yapmaya hazır olduğum bir fedakârlık," diye ilan ettim ve annemin beni evlilikten vazgeçirmesine izin vermedim. Sonra, birlikte geçireceğimiz ilk gecede Muhammed çok sert davranırsa onu aramamı söylemesini sabırsızlıkla dinledim.

Çeyizimden çıkan yeni kıyafetleri karıştırırken, "İlk seferde acıması normal," dedi. Ona porno videodan seks hakkında zaten bilgi sahibi olduğumu söylemeye cesaret edemedim.

"Siyah olanı mı yoksa beyaz olanı mı giyeyim?" Ona iki sabahlığı tutarak sordum.

Yüzü kızardı. "Hangisini daha çok seviyorsan," dedi ve odadan çıktı.

Bir imam tarafından evlendirildik, evlilik cüzdanımıza amcam ve Mhammad'ın Kuveyt'teki en yakın arkadaşı Jamil şahitlik etti. Mhammad gülümsedi ve elimi sıktı.

Bastırılmış hayal kırıklığını hatırlamak zor, özellikle de o zamanlar kendime bile itiraf etmediğimde. Hep bir düğün hayal etmişim, yüzlerce göz bana sevgiyle, kıskançlıkla ya da belki şehvetle bakıyordu. Ama bunların hiçbirisi yoktu. Sadece sessiz bir kutlama, küçük bir toplantı, biraz pasta ve sevimli bir elbise - bu olay, hala geleceğine inandığım büyük düğün için bir yer tutucu. Ya da belki sadece inanıyormuş gibi yaptım.

Geriye dönüp baktığımda Tamara'nın hayaletinin başından beri orada olduğunu görüyorum. Bu ismi ilk kez düğün gecemizde duymuştum. Ailelerimiz bizi yeni evimizin eşiğine kadar getirmişlerdi, yüzlerinde insanın çocuğunun derin bir dönüşüm geçirmesini beklemenin verdiği gergin bir mutluluk vardı. Teyzesi ve ailesi ile benim ailem bizi kucaklayıp tebrik yağmuruna tuttu. Onlar gitmeden önce annem bana bir kez daha sarıldı ve kulağıma fısıldadı,

"Binlerce kez tebrik ederim, aşkım. Tanrı seni her zaman korusun ve yol gösterecek. Ve söylediklerimi unutma."

Güzelce döşenmiş yeni dairemizde yalnız başıma, beni duvara yaslayıp tutkulu öpücükler kondurmasını, ellerinin açlıkla kalçalarımın gezinmesini, tıpkı o yasak filmde gördüğüm gibi. Bunun yerine birbirimize döndük ve garip bir şekilde gülümsedik. Bize bir içki hazırlamamı isteyip istemediğini sordum, o da başıyla onayladı. Yeni kanepemizde çayımızı yudumlarken beni kendine çekti.

"Eğer istemiyorsanız hiçbir şey yapmak zorunda değiliz," dedi.

Böyle bir şey söylemesi beni ürküttü. Çok ağırbaşlı olduğum için hemen kendimi suçladım. Şimdi geriye dönüp baktığımda hayatımda etrafımdakilerin eylemleri ve duyguları için içgüdüsel olarak sorumluluk aldığım pek çok an olduğunu görüyorum.

"Ama ben istiyorum," dedim. "Bir dakika bekle." Kalktım ve günler öncesinden kıyafetlerimi yerleştirdiğim yatak odasına gittim, özel "evlilik kıyafetleri" çekmecemi açtım ve beyaz sabahlığı seçtim, çünkü bir dergide erkeklerin hem saf hem de seksi kadınları tercih ettiğini okumuştum. Makyajımı tazeledim, aynada kadınlığımın tüm ihtişamına hayran kaldım ve hazırdım. Ellerimi göğüslerimden kalçalarımın kadar uzanan kıvrımlarda gezdirirken vücudumu ateş sardı. Böylesine güzel bir geline sahip olduğu için büyük talihinin üstesinden geleceği kesin olan kocam tarafından yutulmaya hazır bir şekilde onun karşısına çıkarken yüzümde günahkâr bir gülümseme belirdi.

Gülümsemi, sanki benim için utanmış gibi gözlerini başka tarafa çevirdi. Gülümsemem, kıvrımlarım, ateşim, güzelliğim ve seksiliğim çıplak bir utanç damlası içinde eridi. Gözlerim yaşlarla doldu. Elimden geldiğince onları tuttum ama o fark etmiş olmalıydı. Sonunda bana yaklaştığında, sempati duyuyordu.

Böylece cinsel anlamda ilk kez merhamet elleriyle dokunuldum. Gözyaşlarımı sildi ve yanaklarımdan öptü. Güzel olduğumu söyledi. Ben de onu öptüm ama o anların sıcaklığını tekrar yakalayamadım.

geçmiş. Beni yatak odasına götürdü, ışıkları söndürdü ve banyoya gitmeden önce beni yavaşça yatağa yatırdı. Kendi hayatımın şaşkın bir izleyicisi olarak, o dönüp karanlıkta yanıma kayana kadar bekledim. Ereksiyonu ve çıplaklığı vücudumun onunkini tamamlayacak şekilde hareket etmesini sağladı. Sanki bir işi yerine getiriyormuş gibi beceriksizce birkaç kez kendini yeniden konumlandırmak için durdu. İçimde kıpırdanan ne varsa gitmişti ve yanlış bir şey yaptığımdan emin olarak geceyi atlatmak için elimden gelenin en iyisini yapmaya karar verdim. Sonunda içime kaydı ve hayal kırıklığının üstesinden gelmeye ve beni sevmesini ve istemesini sağlamaya kararlı bir performansa başladım.

O eski porno kasetinde aktörlerin yaptığını gördüğüm gibi inleyerek, ilk kez içime girilmesinin verdiği rahatsızlıkla zevk alıyormuş gibi yaptım. İyi hissetmeyi bekliyordum, bir sorunum olmadığını umuyordum, bitmesini istiyordum, hep böyle mi olacaktı diye merak ediyordum. Bebek sahibi olmayı düşünüyordum. Vücudumun güzel olup olmadığını. Ve bunu doğru yapıp yapmadığımı. Annem acıyabileceğini söylemişti ve haklıydı. Ama aynı zamanda özel ve tatlı hissettireceğini de düşündüm. Dişlerimi sıktım ve yumruklarımı sıktım. Çoğunlukla sessizdi, bazen bana rahatlamamı söylüyordu. Beni yüzüstü çevirip arkamdan girene kadar ereksiyonunu koruyamayarak mücadele etti. Bunu porno videoda da görmüştüm ve aktrisin yaptığını taklit etmeye çalıştım. Daha sert nefes almaya ve içimde daha hızlı hareket etmeye başladığında acı çekiyordum. Sonunda "Tamara!" diye fısıldadı ve yere yığılıp yuvarlandı.

Birkaç saat sonra uyandığımda onu balkonda çıplak, kayıtsız bir aya karşı usulca ağlarken, parmaklarının arasında bir sigara yanarken buldum. Sessizce yatağıma geri döndüm, gözyaşlarının sırtımın üzerinde havaya şefkatle söylediği isimle bir ilgisi olduğunu biliyordum. Yatağımızda yalnız başıma, başım çarşafın altında, o ismi kendi kendime fısıldadım: "Tamara." Ama ses boğazımda düğümlendi ve onu bütün olarak yuttum, böylece artık Tamara da içimde yaşıyordu.

Mhammad ve ben ikimiz de çalışıyorduk. O yerel bir restoran işletiyordu, ben de bir kuaför salonunun muhasebesini tutuyordum, aynı zamanda kaşlarımı alıyor ve manikür yapıyordum. Bu gibi işlerde her zaman iyiydim ve bir işimin olması kendimi modern bir kadın gibi hissetmemi sağlıyordu. Ama gerçekte evlilik hayal ettiğim gibi değildi. Eminim Muhammed ve ben çok hassas zamanlar geçirdik. Ama ben

Sadece bir tanesini hatırlıyorum. Birlikte sahile gitmiş ve güneşin altında uzanmıştık, sonra da bazı arkadaşların evine onların yaptığı alkolü içmeye gitmiştik. Sürahiler dolusu korkunç tatta koyu renkli sıvı. İsteksizliğimin sevimli olduğunu düşündüler ve bir şans vermem için beni cesaretlendirdiler. Tadına alışamadım ama diğer eşler gibi sofistike hissetmek istediğim için devam ettim ve sonunda beni seksi ve dünyevi hissettirmesinden hoşlandım. Mhammad, içki konusunda tutucu olmadığım için mutlu olduğunu söyledi. Modern kadınların sigara ve içki içtiğini söyledi. Ama ben yine de sigara içmeyi reddettim ve yıllar önce çizgi romanda okuduğum, Batı'nın bizi sigarayla öldürmek için kurduğu komploju tekrarlardım. Küçük bir çocuk aptalca bir şey söylediğinde yetişkinlerin yaptığı gibi güldüler. Evlilik beni küçültmüştü.

Önce plajda, sonra da arkadaşlarıyla yemek yedik, dans ettik ve güldük. Omuzlarım hafifçe güneşten yanmıştı ve Mhammad cildime sarısabır sürdü. Sonunda dairemize vardığımızda yorgunduk, ayakta zor duruyorduk. Hemen uyuyacağımızı düşünmüştüm ama Mhammad geceyi kendi kaçak içki zulasından geriye kalanlarla bitirmemiz konusunda ısrar etti. Uduju çıkardı ve önce akort ederek tıngırdatmaya başladı. Kalçalarım müziğı kavradı ve notalarıyla sevişti. Neşe içinde yüzüyordum, üstümü ve sütyenimi çıkardım, çıplak dans ediyordum, sadece kalçalarımnda bir eşarp vardı. O çalmaya devam etti, ben dans ettim, ikimiz de durmak istemedik. Sonunda alkole ve yorgunluğa yenik düştük ve daha sonra seviştik. O akşam birbirimizi en iyi sarhoşken sevebileceğimizi öğrendim. Ama o zaman bile, o güzel günde, bana bakmadı, beni yüzüstü çevirdi ve benimle değil Tamara ile seviştiğini biliyordum.

O geceki yakınlığı başka durumlarda da tekrarlamaya çalıştım, onu evde benimle içmeye ve müziğini çalmaya teşvik ettim. Ama sarhoş ve hayal kırıklığına uğramış bir şekilde uyuyana kadar bu gariplik içinde bocalayıp durduk.

Sonraki aylar birkaç görüntü ve sestem oluşan bir bulanıklıktı, çoğunlukla tartışmalar, ardından gelen gözyaşları ve çarpılan bir ön kapı. Babam gibi o da gecenin bir yarısı geri dönüyor, arkadaşları Cemil'le kahvehanede olduğunu söylüyordu. Ama babamın aksine, Muhammed karısını sevmiyordu. Benimle birlikte olmak istemiyor ve bana dokunmaktan hoşlanmıyordu. Ve zamanla ben de onu istemedim, ama içimdeki hassas bir şey sertleşmeden önce değil.

Kocam çekip gittiğinde on dokuz yaşındaydım. Bu bir kavga değildi, onu kıymetli Tamara'sını bulmak için gitmekle ilk kez suçlamıyordum. Ama bu sefer gitti ve geri dönmedi, eşyalarını toplamak için bile. İşine de gitmedi ve ben yokluğunun ilk haftasını hastanelerde ve karakollarda onu arayarak geçirdim. Mhammad'ın Kuveyt'teki en iyi arkadaşı Jamil de nereye gittiğini bilmiyordu.

Cemil'in yüzü daha önce bir erkekte gördüğüm hiçbir şeye benzemiyordu. Sanki eşini kaybetmiş biri gibi harap olmuş görünüyordu.

"Filistin'e geri döndüğüne inanıyorum, belki de aramak için..." Jamil tereddüt etti. Gözleri doldu. "Tamara. Tamara'ya gitti sanırım." Kalbim sıkıştı. Yine o isim vardı; yüzü, sesi ya da hikâyesi olmayan bir isim.

"Sana Tamara'dan bahsetti mi?" Ben sordum. "Onu tanıyor musun? Kim o?"

Nerede o?"

Cemil gözlerini kaçırdı. "Üzgünüm, Nahr. Umarım en azından senden boşanır da sen de inşallah yeniden evlenirsin ve belirsizlik içinde yaşamazsın."

Boşanma mı? Jamil o kelimeyi söyleyene kadar bu ihtimali düşünmemiştim bile.

Cemil'le yaşadığımız o anı birçok kez tekrar yaşadım. Şimdi ne bildiğimi bildiğimden, yüzünde o zaman benim için belirgin olmayan şeyi görüyorum. Şimdi Jamil'in gözyaşlarının anlamını, kaşlarının çatıklığındaki sırrı biliyorum. Tamara onun için de bir şey ifade ediyordu.

Um Buraq ile evliliğimin enkazında tanıştım. Onun uzaktan akrabası olan eski bir sınıf arkadaşımın düğünündeydim. Bu sınıf arkadaşını iyi tanı mıyordum ve sadece Sabah bana yalvardığı için gitmişim. "Kendi iyiliğin için evden çıkmak istemiyorsan benim için çık. Gerçekten gitmek istiyorum ama tek başıma gidemeyecek kadar utangacım" dedi.

"Yalancı. Birçok arkadaşımız gidiyor."

"En popüler olan sensin ve herkes seni dans ederken görmek isteyecektir. Birlikte gidersek bu bana statü kazandırır."

"Hâlâ bir yalancı." Yarı gülümseyerek ona baktım. Beni çoktan pes ettiğimi bilecek kadar iyi tanıyordu. Ben de onu samimi olduğunu bilecek kadar iyi tanıyordum. Sabah evliliğim bittiği için gerçekten üzgündü.

"Harika! Her şey ayarlandı. Sabah seni alırım. *Hamamda* keseleneceğiz, sonra öğle yemeği yiyeceğiz, saçlarımızı yaptıracamız-"

"Hayır! Düğüne gideceğim ama uzun bir salon gününe de gitmeyeceğim. Onların ailesinin bir parçası değilim ki" diye itiraz ettim.

"Bu düğün için değil, Nahr! Berbat görünüyorsun. Ve kokuyorsun!" Öğleden sonra ortasıydı ve ben hala geceliğimi giyiyordum. Saçlarım yıkanmamış, kıvrık bir dağınıklık içindeydi. Günlerdir banyo yapmamıştım.

"İyi. Madem sen ödüyorsun!"

Uzun yıllar boyunca, o düğüne gitmeyi kabul etmeseydim hayatımın nasıl olacağını merak ettim. Haftalardır evden ilk kez dışarı çıkıyordum. İşten çok fazla izin almıştım ve yakında kovulmayı bekliyordum.

Sabah ve ben günü bakım yaptıracak ve şımartılarak geçirdik. Fas hamamının buharı ve sert keselenmesi cildimi yeniden uyandırdı. Kendimi yenilenmiş, suyla yeniden keşfedilmiş hissettim. Kese, masaj ve vücut yağlaması boyunca yan yana uzandık. Yüz bakımı, manikür ve pedikür yaptırarak. Saçlarımıza fön çekildi ve şekil verildi. Öğle yemeğimizi yedikten sonra biraz kestirdik ve makyaj için geri döndük, ardından giyinip düğüne doğru yola çıktık.

Dans ettikçe kalbimin daha az acıması dışında o akşamla ilgili pek bir şey hatırlamıyorum. Müzik çoğunlukla pop Khaleeji, Mısır ve Lübnan müziği idi. Ancak bazı klasikleri bir *takht* orkestrası ve bazı enstrümantal *taksimlerle* çaldılar. Levant'tan o kadar çok kişiydik ki bir *jafra* bile çaldılar ve dans pistini aydınlattık, yüksek adımlı bir *dabke* çıkardık. Etrafında dabke yaparken gelini ortaya sürükledim ve bu onun hoşuna gitti. DJ, her iki ailenin kadınlarının birbirlerine iltifat etmeleri ve gelini vermenin ve almanın ne büyük bir onur olduğunu söylemeleri için ara verdiğinde dans etmeyi bıraktım.

Yaşlı bir Kuveytli kadın masamıza oturdu ve yanımdaki sandalyeye sıkışarak kendini sadece gelinin akrabası olarak tanıttı.

"Khaleeji düğünlerinin ayrı olması iyi bir şey. Kocalarının önünde böyle dans etseydin bütün bu kadınlar seni paramparça ederdi. Filistin düğünleri karma, değil mi?" diye sordu.

"Genellikle. Ama bu aileye göre değişir. Bazıları daha geleneksel ve her şeyi ayrı tutuyor. Ama genellikle karışıktır. Kına gecesi ve bazen *zaffa* hariç."

"Kocanız karışık Filistin düğünlerinde dans etmenize izin veriyor mu?"

Tereddüt ettim, hâlâ bir kocam olduğunu iddia edip edemeyeceğimden emin değildim. "Onun için fark etmez."

"Kocanızın Filistinli bir kahraman olduğunu duydum," dedi kadın.

Sanki bir şey biliyormuş gibi söylemişti. Başımı salladım ve arkamı döndüm.

"Meraklı olduğum için kusura bakmayın," dedi. "Çenemi tutamıyorum ama kötü bir niyetim yok. Sizi kırdıysam özür dilerim."

"Adın ne demiştin?"

"Um Buraq. Tanıştığımıza memnun oldum, Yaqoot."

Görünüşe göre bu kaltak benim hakkımda birkaç şey biliyordu. Yasal adım bir sır değildi, ama pek çok kişi bunu bilmiyordu.

Ona dik dik baktım.

"Oh! İşte yine başladım, ağızından kaçıyor. Ne düşündüğünü biliyorum. Adını nereden bildiğimi merak ediyorsun. Özür dilerim. Dansınızı izlerken ilgimi çektiniz. Sordum, gelin de bana söyledi."

Ne yapacağımı bilemediğim için cevap vermedim.

Gülümsedi. "Senden büyük olduğumu biliyorum ama sadece bir arkadaşlık kurmaya çalışıyorum. Bu parti sona erdiğinde birkaçımız geceyi başka bir partide tamamlayacağız. Bize katılmak ister misin diye sormak istedim."

Yirmi yaşındaki gözlerime yaşlı görünüyordu, ama artık kırk yaşında bile olmadığını biliyorum. "Düğün partisi gece yarısından sonra da devam edecek. O saatte kim hala uyanık olur ki?" diye sordum.

Onun tepkisini asla unutmayacağım. Dudakları mümkün görüldüğünden daha fazla genişledi, burnunun ortasından çıkan belirgin bir boşluğa sahip büyük dişlerinin üzerinde genişledi ve güldü - korkutucu, tiz bir kıkırdama. "Oh, sevgilim! Kuveyt'in bir kısmı ancak gece yarısından sonra canlanıyor," dedi. Geri çekilmiş olmalıyım, çünkü kocaman ağızını kapattı ve gülmeyi kesti.

"İşte, fikrini değiştirirsen diye çağrı numaramı al." Bana bir kart uzattı. Çağrı cihazı olması beni şaşırtmıştı. Sadece doktorlar ve iş adamları kullanırdı. Belki de önemli biriydi diye düşündüm ve bu tavrımı değiştirdi. Kartı minnetle kabul ettim ve ona ev numaramı verdim.

"Neden yaşlı bir kadın sana çağrı numarasını veriyor? Bu çok garip," dedi Sabah, Um Burak'ın uzaklaşmasını izlerken.

O düğüne gitmek beni evden dışarı çıkardı ve sonunda hayatımda yeni bir ritim yaratmama yardımcı oldu. Ya da daha doğrusu, her şeyin eski haline dönmesini sağladım.

sanki hiç yaşanmamış gibi kısa süren evliliğimden önceydi. Ev sahibi kirayı almaya geldiğinde Muhammed'in iş seyahatinde olduğunu söyleyerek, geri dönmeye ya da en azından para göndermeye karar vermesi ihtimaline karşı elimden geldiğince dayanmaya çalışarak, elimden geldiğince uzun süre evlilik dairemizde kaldım. İki ay sonra ev sahibinin karısı tüm apartmanın kocamın beni terk ettiğini bildiğini söyledi ve parayı ödemem gerektiğini yoksa polis tarafından dışarı atılacağımı söyledi.

Annem ve ben, Mhammad'ın teyzesi Um Naseem ile birlikte düğünümüz için açtıkları ortak hesaptan para çekmeye gittiğimizde, Mhammad'ın hesabı aylar önce boşaltmış olduğunu gördük. Bana hiçbir şey bırakmamıştı. Ümmü Nesim çok özür diledi ve bana birkaç yüz dinar verdi, ama bunu karşılayamayacağını biliyordum. Sonra kayınvalidem Hajjeh Um Mhammad beni Filistin'den aradı. Telefonda ağladı ve elinden geldiğince bana yardım edeceğine söz verdi. Biliyorum bu onun da kalbini kırdı. Parasını kabul etmedim, çünkü evini elinde tutmak için yasal ücretleri ve İsrail cezalarını ödemek için mirasının çoğunu sattığını biliyordum. Yalnız yaşayan dul bir kadındı ve ben onun yükünü arttırmak istemedim. Yine de bin dinar gönderdi ve Um Naseem onu almam için ısrar etti. İlk başta anneme söylemedim çünkü parayı kirayı ödemek için kullanmamı isterdi. Ama evden çıkarılıyordum ve zaten o dairede kalmak istemiyordum. Annemin ahlaki hassasiyetlerini paylaşmıyordum ve ev sahibini soymaktan mutluluk duyuyordum. Banyo armatürünün kolunu bile bilerek kırdım.

Jehad ve annem gece yarısı taşınmama yardım ettiler. Annem kira yerine mobilyaları bırakmamı istedi. "Hırsızlık *haramdır*" diye ödemedi kaçabileceğimi kabul etmedi. Sanki daha yirmi yaşındayken terk edilmiş bir gelin olmak yeterince ceza değilmiş gibi, Tanrı'nın eninde sonunda beni cezalandıracağını söyledi. Güzel eşyalarımın benim bile olmadığı ortaya çıktı. Mhammad onları ev sahibinden kiralamıştı. Bulaşıkları elde yıkamaya ve yarı manuel çamaşır makinesini kullanmaya geri dönmek zorunda kalacaktım. Ama ev sahibinin kırık banyo armatürünü gördüğündeki yüz ifadesini hayal ederek rahatlıyordum.

Çok geçmeden özel bir okulda memur olarak yeni bir işim oldu ve hayatım evlenmeden önceki gibi devam etti. Hâlâ kaş almaya devam ediyordum. Ara sıra düğünler ve partilere katılanlar için makyaj ve tırnak yapıyordum. Bu aşinalık bazen evliliğimin sadece bir rüya olup olmadığını merak etmeme neden oluyordu. Muhammed yavaş yavaş düşüncelerimden kayboldu. Sitti Wasfiyeh hatırlatmasaydı onu tamamen aklımdan çıkarabilirdim.

Bazen bir yıl bile koca tutamadığım oluyordu; ya da uzun zamandır görmediğim biriyle karşılaştığımda neden hâlâ hamile olmadığım sorusu kaçınılmaz olarak karşıma çıkmıyordu. Bunlar olduğunda genellikle Sabah yanımdaydı ve araya girerdi.

"1980'lerdeyiz. Bir kadın hemen çocuk sahibi olmak zorunda değil" ya da "Nahr modern bir kadın. Henüz çocuk istemiyor."

Sabah benim arkamı kollardı, özellikle de konu yabancılar olduğunda. Bu yüzden, Ümmü Burak hakkındaki tedirginliğimi doğruladığında ona güvendim ve tahliye edilmeden kısa bir süre önce apartmandaki telesekreterimize bir mesaj bıraktığında yaşlı kadının aramasına geri dönmedim. Ben Ümmü Burak'ın (ilgi çekici olsa da) sadece zorba olduğunu düşünüyordum ama Sabah bir skandal tespit etti.

"İyi ki artık o numarada değilsin," dedi Sabah. "Biliyorsun böyle şeyleri tekrarlamayı sevmem ama kocasının çocuğu olmadığı için ikinci bir eşle evlendiğini duydum. Bu yaşta saygınlık kazanmak için Um Buraq adını kullanıyor. Ama kocası artık onu pek ziyaret etmediği için etrafında onu hizaya sokacak kimse yok. Başka erkeklerle yattığını duydum. *İstağfar Allah!*"

"Tabii ki! Başka türlü ateşini nasıl soğutacak?" Şaka yaptım. Bu söylentileri ben de duymuştum ama Ümmü Burak'ı ilginç kılan da buydu. Sabah beni iyi huylu bir şekilde itti.

"Ne?" İtiraz ettim ve daha önce gerçekten sevişmiş kadınlara özgü bilgeliği takındım. "Bir gün o mutluluğu tadacaksın," dedim, seks deneyimim travmatik olmaktan başka bir şey değilmiş gibi davranarak.

Ümmü Burak'ı merak etmeye devam ettim. Terk edilmiş bir ilk eş olarak tehlikeye atılmış konumuna rağmen sergilediği özgüven, ona saygı duymamı sağladı. Bir şekilde ailemizin telefon numarasını almış ve anneme bir mesaj bırakmıştı. Sabah alışılmadık derecede sertti çünkü geri aramayı planlıyordum.

"Berbat kocan yüzünden insanlar zaten senin hakkında dedikodu yapıyor. Neden Ümmü Burak gibi biriyle arkadaşlık ediyorsun? Ayrıca yerli bile değil. Iraklı ama kocası Kuveytli olduğu için Kuveytli gibi davranıyor," dedi Sabah.

"Dedikoduya katılmadığınız sürece dedikodu yaptıklarını nereden biliyorsunuz? Ayrıca onun Iraklı olmasının bununla ne ilgisi var?" Ben de karşılık verdim.

"Hadi, Nahr. Sadece sana göz kulak olmaya çalıştığımı biliyorsun," dedi ve ben de yaptım. Ama yine de telefonu yüzüne kapattım. Genellikle Sabah ve ben bir tartışmadan sonra bir iki gün içinde barışırdık. Ama bu sefer öyle olmayacaktı. Arkadaşlığımızın yeniden canlanması uzun zaman alacaktı, çünkü o gün Ümmü Burak'ı aramaya karar verdim. Onun hakkındaki söylentilerin doğru olup olmaması umurumda değildi. Beni anlayacağını, bir kenara atılmış bir kadın olmanın nasıl bir his olduğunu bileceğini düşündüm.

UM BURAQ

Burada, Küp'te, verdiğim her kararı düşünüyorum. Um Buraq'a dönmek, hayatımın gidişatını değiştirmede çok önemli bir rol oynadı.

"Vay, vay. Ne güzel bir sürpriz ve harika bir zamanlama," dedi Um Buraq. O akşam arkadaşlarıyla bir partiye gidecekti ve benim de gelmemi çok istiyordu. Gelmek istediğimi ama gelemeyeceğimi söyledim. "Ailem bir düğünün bu kadar geç saatte yapılabileceğine inanmaz," dedim.

"Merak etme. Benimle kalacaksın. Bütün kızlarım öyle yapar," dedi Ümmü Burak. Daha sofistike, daha az naif olsaydım -zeki, ihtiyatlı, Sabah gibi olsaydım- "bütün kızlarım" derken neyi kastettiğini merak edebilirdim.

Ne giymem gerektiğini sordum. "Seksi bir şeyler" dedi.

"Karma bir parti mi?" diye sordum.

Kıkırdadı. "Evet, karışık."

Çoğunlukla çiftlerin olacağını düşünmüştüm, çünkü şimdiye kadar gittiğim tek gece yarısı karma partisi buydu.

"Çiftlerin olduğu partilerde rahat edemiyorum," dedim. "Başka bekâr insanlar da olacak mı?"

Sonra kocaman kahkahası geldi. Telefonda bile şok ediciydi. Büyük dişleri, geniş aralıkları, dolgun dudakları hayal ettim. Geri adım atmaya başladığımı fark etti ve hemen şöyle dedi: "Endişelenecek bir şey yok. Kocasız gideceğim, değil mi?"

Annem, "Yeni arkadaşlar edinmene ve hayatına devam etmene sevindim," dedi. Ancak Sitti Wasfiyeh uyardı: "İnsanlar konuşacak. Senin konumundaki biri evinin dışında kalmamalı."

"Onu rahat bırak," dedi annem. "Tek yaptığı çalışmak. Kuaförde, okulda. Sabah onun tek arkadaşı. Hayatını yaşamaya ihtiyacı var." Annemin sözleri hâlâ kulaklarımda.

Um Buraq'ın şoförü balkonumuzun altında kornaya bastığında Jihad futbol oynamak için dışarı çıkıyordu. O ve ben merdivenlerden birlikte indik ve yolcu koltuğunda geleneksel siyah bir ferace giymiş olan Um Burak'a baktı. "Artık yaşlı Kuveytli kadınlarla mı takılıyorsun?" diye takıldı ve ben arabasına doğru yürürken yoluna devam etti. Arabaya bindiğimde arka koltukta iki kadın daha görünce şaşırdım. Selamlaştık ve Um Buraq bizi tanıştırdı. İsimleri "Susu" ve "Fifi" idi. Aksanlarından Susu'nun Lübnanlı, Fifi'nin ise Mısırlı olduğunu anlayabiliyordum. Benim yaşımdaydılar ve oldukça güzellerdi.

"Sana da iyi bir isim bulmalıyız," dedi Um Burak. "Ne demek istiyorsun?"

Bir trafik ışığında bana döndü. "Yaqoot'tan başka bir isim seç" dedi.

"Almas," diye ağzımdan kaçırdım kendiliğinden. Elmas. Başka bir isim seçme kararım üzerine çok düşündüm. Bir şeye bağlılık mı gösteriyordum? Belki de bir isyana. Saygın bir hayat -namus, koca, çocuklar, sosyal statü, para- elde etme senaryosunu reddediyor muydum? Doğal olarak uygun olmayan her şeyin kıyısında bir hayat mı denemek istiyordum? Eğer öyleyse, neden? Heyecan mıydı? Alaka arzusu mu? İlgi mi? Sınırsız cinsellik mi? Ya da belki daha az ilginç bir şey. Daha yirmi yaşına gelmeden kocam tarafından reddedilmiş ve terk edilmişim. Doğru dürüst bir düğün bile yapmamıştım, bu da beni başkalarının gözünde değersizleştirmiş ve küçümsemelerini artırmıştı. Belki de Ümmü Burak'a döndüm çünkü onun benim düşüşümün şokunu ve kalp acısını anlayabileceğini düşündüm.

Um Burak gülümsedi ve kaşlarını onaylarcasına kaldırdı. "Demek öyle! Almas. Senin gibi bir mücevher için uygun bir isim."

Şimdi üç ismim vardı - kardeşimin bazen bana seslendiği Nanu'yu da sayarsak dört.

Um Buraq'ın evi Rumaithiya bölgesinde mütevazı ama şık bir evdi. Kapıyı ellili yaşlarında Güney Asyalı bir kadın açtı. Deepa evdeki iki hizmetçiden biriydi. Diğeri ise kadının kocası, bizim şoförümüz Ajay'dı. Kuveyt'te insanlar hizmetçilerine karşı genellikle sert ve kaba davranırlardı ama Um Buraq talepkâr olmasına rağmen hizmetçisine aileden biri gibi davranıyordu. Onların dilinde birkaç kelime konuştuğunu duyduğumda şaşırmıştım.

"Hintçe biliyor musun?" Ben sordum.

"Hayır! Malayalamca," diye tersledi Um Buraq, aradaki farkı bilmediğim için tedirgin olmuştu.

Deepa yirmi yıl kadar önce Um Buraq ilk evliliğini yaptığında çalışmak için Kuveyt'e gelmiş ve önce düşüklerin, sonra da terk edilmenin yarattığı kalp kırıklığına tanıklık etmişti. Deepa'nın kendisi de çocuksuzdu ve Kuveyt'te çalışmak için bunun utancından kaçmıştı. Ancak daha sonra, kocası başka bir eşle gebe kalmaya çalıştıktan sonra, kısır olanın kendisi değil kocası olduğu ortaya çıkmıştı. Ajay Deepa'ya onu geri alması için yalvarmış, Deepa da Um Burak'a onu Kuveyt'e getirmesi için yalvarmış. Ancak Um Burak'ın başka bir hizmetçiye parası yetmediği için, onu kiralaması ve kazancının bir kısmını alması şartıyla getirdi. Um Burak bunu kabul etti ve iktidarsızlığından kurtulmak için ikinci karısını terk etti ve üçü birlikte çocuksuzluk ve bunun söze dökülmeyen utancı içinde yaşadılar. Hepsi aynı yaşlardaydı ama hem Deepa hem de Ajay Um Buraq'a "Anne" diyorlardı.

"Getirdiğin elbise olmaz," dedi Um Buraq ve denemem için bana birkaç daracık şey verdi. Seçtiği küçük kırmızı bir elbise kıvrımlarını vurgulayarak üzerime yapıştı. Ellerimi vücudumda gezdirdim, aynada elbisenin göğüslerimden belime doğru nasıl kaydığını ve kalçalarımın üzerinde nasıl süzüldüğünü izledim. Kendimi göz alıcı hissediyordum. Muhtemelen şimdiye kadar giydiğim en pahalı kıyafetti. Bu elbisenin içinde, ancak onlu yaşlarında yeterince iyi okumayı öğrenmiş, karşısına çıkan ilk adama aşık olup evlenmiş, sonra da dedikodu malzemesi olmaktan öteye gidememiş yirmi yaşında bir başarısızdan başka biri olabilirdim. Bu elbisenin içinde Almas, bir elmas olabilirdim.

"Bunu da al." Um Buraq bana elbisemle uyumlu, ışıltılı küçük bir çanta uzattı.

Almas için ağır bir makyaj yaptım, kendimin çekici ve sofistike bir versiyonunu yarattım. Aynada bana bakan kalın sürmeli, rimelli ve kırmızı rujlu bu kadını sevdim.

"Red Label mı yoksa Black Label mı tercih edersiniz?" Susu sordu.

Elbisemden bahsettiğini düşündüm ve bu kelimeleri neden İngilizce söylediğini merak ettim. "Bilmiyorum. Etiket kimse göremez," dedim aynada elbisenin etiketini görmek için dönerek. Hepsi güldü. Susu neredeyse gazozunu tükürecekti.

"Komik olan ne?"

"Al." Susu gazozunu uzattı. "Bu Red Label."

Kokuyu tanıdım. "Bu alkol! Kola içtiğini sanıyordum." Fifi hala gülerek, "İç gitsin. Burada rol yapmayın. Siz Filistinlilerin alkol içtiğini biliyoruz."

Mhammad'i hatırladım. Ve babamı. Annemin onun günah ve *haram* koktuğunu haykırdığını duyar gibiydim. Gittiği geneleve geri dönmesi gerektiğini söylüyordu. Bardağı Susu'dan aldım, dumanı kokladım ve büyük bir yudum yuttum. Bu alkol Muhammed'in beni tanıştırdığı içkiye benzemiyordu. Aynı renkte bile değildi. İçime bir ateş yayıldı. Kusacağımı sandım. Öksürdüm, gözlerim sulandı ve burnumdan sümük fışkırdı. Hepsi güldü.

Banyoya koştum. Birkaç dakika önce hayranlıkla baktığım makyajım dağılmıştı, sürme ve siyah rimel yüzümden aşağı akıyordu.

"Yavrularını yemiş bir kedi gibi görünüyorsun," dedi Um Buraq banyo kapısında dururken. Deepa onun yanında gülümsüyordu. "Bunu senin için düzeltereğim, sevgilim." Neredeyse anaç görünüyordu.

"O korkunç şeyi içiyor musun?" Um Buraq'a sordum.

"Ben değil. Ama yargılamıyorum. Sana nasıl içileceğini göstereceğim," dedi ve Deepa bozuk bir Arapça ile ekledi, "Su gibi içme, Almas. Yavaş iç."

Deepa nemli bir havlu getirip Um Buraq'a verdi, o da yüzüme hafifçe sürdü. Başım çoktan dönmeye başlamıştı.

"Bırak gitsin. Güven bana. Hayatının en güzel anlarını yaşayacaksın. Biz kadınlar bu dünyada eğlenmeyi hak ediyoruz," dedi Um Buraq makyajımı tazelerken yumuşak bir sesle, hatta sevgiyle. "Tanrı bizi sadece bebek doğurup erkeklerin ihtiyaçlarına hizmet edelim, onlar da etrafta koşturup istediklerini yapsınlar diye yaratmadı." Tekrar Muhammed'i düşündüm ve terk edilmenin acısı içime işledi. "Onlar son damla kanını emdiklerinde seni terk eden vampirler" diye devam etti.

"Anne, Ajay'ın bana ihtiyacı var," diye araya girdi Deepa.

Um Burak elini salladı. "Onu beklet. Şu kızı bir araya getirelim."

Zamanla Um Burak'ın Deepa'nın iyiliği için Ajay'a tahammül ettiğini öğrenecektim,

Her ay kazancının yarısını almasına rağmen. Deepa olmasaydı Um Buraq hepsini alacaktı. Ajay bu konuda hiçbir şey yapamazdı. Hindistan'da rezil olmuştu ve Deepa'yla birlikte Kuveyt'ten başka gidecek yeri yoktu. Çalışma izni Um Buraq'ın adına düzenlenmişti. Onun sahibiydi ve Deepa'yı terk etmesinin bedelini ödetiyordu, ikinci bir eş alıp onu terk eden kendi kocasının bir tür vekâleten cezalandırılmasıydı bu. Ümmü Burak'ın kocası ona, kendisini bu utançtan kurtardığı için kendisine minnettar olmasını söylemişti.

Boşanma. Ancak Ümmü Burak onu ilk eşi olarak tutmanın, boşanmayı önlemek için bazı evliliklerde kasıtlı olarak yüksek tutulan boşanma mehrini ödemekten daha ucuz olduğunu biliyordu.

Um Buraq ile tanışana kadar ataerkilliğin hayatın doğal düzeninden başka bir şey olduğu hiç aklıma gelmemişti. O, erkeklerden gerçekten nefret eden tanıdığım ilk kadındı. Bunu açıkça ve özür dilemeden söylüyordu. Onu ikna edici buldum.

Deepa bana bir şişe maden suyu getirdi. Yuttum ve hepimizi güldüren tatmin edici bir geçirme çıkardım. Sonra Deepa bana bir bardak uzattı. "Gazlı suyla viski," dedi başını Güney Asyalılar gibi sallayarak ve gülümseyerek. "Sadece yudum yudum. İçki yok."

Yudumladım. Berbattı. Sonra o kadar da kötü değildi. Oturma odasında Fifi ve Susu'ya katıldık, çantalarımızı aldık ve birlikte dışarı çıktık.

"Bekle." Um Burak küçük kırmızı çantayı elimden aldı, içine baktı ve sonra geri verdi. "Aferin kızıma. Yanına kimlik almak istemezsin," dedi.

O an da hafızamda yer etti. Yeni çantaya bir cüzdan ve kimliğimi koymak yapılacak en doğal şey olurdu. Kimliğimi açığa çıkarabilecek hiçbir şeyi üzerimde taşımamam gerektiğini bilen bir yanım var mıydı? Zihnimin derinliklerinde bir yerlerde polis tarafından durdurulabileceğimizi mi hayal etmişim? Yoksa sadece sarhoş muydum?

Arabada bedenim rahatlamış, kalbim dünyaya açık, sıcak ve sevgi doluydu. Um Buraq ve Deepa'ya karşı şefkat hissettim. Hatta belki Fifi ve Susu'ya, gerçek isimleri her neyse. Üçümüz de Ümmü Burak'ın Lincoln Continental'inin arka koltuğunda küçük elbiselerimizin üzerine siyah abayalar sarmıştık. O önde, ellerini direksiyondan ayırmayan ve ara sıra dikiz aynasından bize bakan Ajay'ın yanında oturuyordu.

Elbisenin belimi sarması, göğüslerimi patlayacakmış gibi sıkması hoşuma gidiyordu. Aslında o ben değildim, Almas'tı. Çöl kışının serin rüzgârının yüzüme çarpması için camı indirdim.

"Kızım! Kapat şunu! Isı açık!" Um Burak bağırdı ve kızlar kıkırdadı. "Deepa sana içkiyi fazla kaçırılmış," dedi ve uyardı, "Adının Almas olduğunu unutma. Ayılmaya çalışın. Anladınız mı?"

"Nasıl?" Ben

sordum. "Nasıl

ne?"

"Nasıl ayılacağım?"

Bunu düşündü ve dedi ki, "Kafanda aritmetik yap.

Bir şeyleri sayın. Etrafınızdaki her şeyi sayın. Odaklanmanıza yardımcı olacaktır."

Deniz kenarındaki dağ evine vardığımızda saat neredeyse on birdi. Başım hafıftı. Büyük, süslü oymalı ahşap kapıya yaklaşıırken Um Burak'ın bana verdiği yüksek topuklu ayakkabılarla yalpaladım. Biz oraya varmadan kapı açıldı. Dışarı orta yaşlı Kuveytli bir adam çıktı ve bizi abartılı bir sevinçle karşıladı. Geleneksel bir dishdasha giymişti ama başında *ghutra- o-egal yoktu*. İçeride, geniş bir diwaniya odasında küçük bir grup erkeğin tezahüratlarıyla karşılaştık. "*Ahlan ahlan ahlan!* Hoş geldiniz, tüm güzeller. Artık parti başlayabilir!"

Oradaki tek kadın bizdik. "Bizi beklettiniz hanımlar! Ama buna değdiniz. Gelin, oturun. Size içecek ne ikram edebilirim?"

Kendime *ayılmak için bir şeyler saymam gerektiğini* hatırlattım.

On adam saydım, sonra dört şişe Black Label viski ve altı şişe Red Label viski, üçü boş, ikisi kısmen tüketilmiş ve beşi hala kapalı. On paket sigara, üç *argileh*. Üzerinde iki sıra beyaz toz bulunan bir parça ayna camı. Parçalanmış sigara izmaritleriyle dolu on kül tablası, altı kase fındık, iki süslü gümüş kova buz, üç şişe Pepsi, iki şişe zencefilli gazoz.

"Hoş geldin güzelim. Otursana," dedi biri ve ayakta kalan tek kişinin ben olduğumu fark ettim. Adamlar kendilerini Abu şu ya da bu olarak tanıttılar ve kısa süre sonra çocuklarının fotoğraflarını göstermeye başladılar.

Müziğin sesi yükseldikçe Fifi ve Susu erkeklerle dans etmek için ayağa kalktı, sonra beni de yanlarına çektiler. Kollarımı kaldırdım ve kalçalarım havada kıvrılıp büküldü. Müzik içime işliyordu ama giderek artan bir tedirginlik tarafından gölgeleniyordu.

Kont, Nahr, dedim kendi kendime. Duvar da iki resim, biri emirin, diğeri halefinin. Fotoğrafların altında yazılı bir kılıç duruyordu. Uzun divaniyeyi kaplayan altı İran halısı; biri büyük, ikisi daha küçük üç asma avize, hepsi de loş. Gözlerimi kapattım. Bedenim dans etti. Üç adam üzerime banknotlar yağdırmaya başladı. *Babam onca gece uzaklardayken, bu adamların yaptıklarını yapmak için gittiği yer burası mıydı? Onlar ne yapıyor? Ben ne yapıyorum? Sadece dans et, Nahr. Dans et, Yaqoot. Dans et, Almas. Almas. Almas. Benim adım Almas.*

Bir. İki. Üç isim. Dört: Nanu. Jihad. Biraz daha Red Label iç. Yudum, yudum. Hayır, iç. Say.

Ne kadar dans ettiğimi bilmiyorum ama bir noktada ortadaki avize kapatılmış ve diğerleri daha da karartılmıştı. Fifi

adamlardan biriyle gitti. Susu kanepede iki erkeğin arasına sokulmuştu. Ümmü Burak köşedeki büyük masada partideki en yaşlı adamla tavla oynuyor, diğerleri de onu izliyor ve kimin kazanacağına dair bahse giriyorlardı. Odayı duman kaplamıştı ve birden midemin bulandığını hissettim. Dans eden adamlardan biri bana tuvaleti gösterdi. Orada büyük bir aynada Almas ile yüz yüze geldim. Çıplak ayaklıydım, tenim terden parlıyordu, saçlarım gevşekti ve makyajım hafifçe dağılmıştı ama bulaşmamıştı. Tuvalet koşarken, viski ve karışık kuruyemiş asidi kusarken tuvalet, bide, altın musluklar, mermer fayans, jakuzi küvet ve cam duş etrafımda süzülüyordu. İçimde safradan başka bir şey kalmayana kadar kustum. Aynı adam yanıma çömelmiş, saçlarımı tutuyordu. *Kapıyı kilitlediğimi sandım*. Bana ılık, ıslak bir havlu, ardından soğuk bir bardak su verdi, sonra beni lavaboya yönlendirdi, diş fırçası ve diş macunu verdi, saçlarımı okşadı. "*Selamün aleyküm, elfü elfi selam,*" deyip durdu, beni yatıştırdı.

Üzerimi temizledim ve beni biraz yalnız bırakmasını rica ettim. Dışarı çıkmak için döndü ve kapının kapandığını duyduğumda işemek için oturdum. Kendimi taharet musluğunda yıkayıp kuruladığımda, dehşet içinde onun hâlâ banyoda olduğunu, arkasının dönük olduğunu ama aynadan bana baktığını fark ettim. Onu gördüğümde gülümsedi. Şaşkınlığıma bir de korku eklenmişti ve şimdi zar zor yürüyebiliyordum.

"Sana yardım edeyim," dedi. "Belki biraz temiz hava sana iyi gelir." Beni sahile açılan ayrı bir girişe yönlendirdi. Okyanusun sesini duyabiliyordum ama bir parça ay ve sonsuz yıldızların ihtişamı dışında pek bir şey göremeyecek kadar karanlıktı. Beni yanına oturmam için çekti. Dışarıdaki gazlı şöminenin yanına, kumların üzerine bir battaniye serdiğini fark etmemiştim. "Çok güzelsin," dedi, göğüslerimi okşayarak beni sırtüstü yatırdı. "Dans etmeye başladığın anda diğer herkes seni istedi. Ne kadar şanslı olduğuma inanamıyorum."

Gökyüzünde kalın yıldızlar vardı, sonsuzluktan bir ağ gibi. Gökyüzünü bu şekilde sadece Jehad ve ben küçükken görmüştüm ve babamız ailemizi haftalarca çölde kamp yapmaya götürürdü. Bütün ülke kış için çadır kurardı. *O günleri nasıl unuttum? Bunu ailece kaç kez yapmıştık? Babamla ilgili harika anılar, camdaki Windex gökkuşağı ve Fattooma şarkısından bile daha iyi. Hayır. Burası babamın uzun gecelerinde gittiği türden bir yer değil. Mümkün değil.*

Ciğerlerime girip çıkan Basra Körfezi havası tuzlu, kuru ve soğuktu. Onun ciğerlerine girip çıkan hava ile benim içime girip çıkan hava aynıydı.

Keskin bir şey, belki bir taş ya da deniz kabuğu, yaptığı her hamlede battaniyenin altından sırtıma saplanıyordu. Tekrar işlemem gerekiyordu. Yıldızlar beni izliyor, hareket etmem için bana meydan okuyorlardı. Ama ben yapmadım. Katlandım ve bekledim, çünkü kızlar böyle yapar. Benim gibi kötü kızlar bile. Katlanır, bekler ve erkeklerin kaprislerine boyun eğeriz, çünkü bazen hayatlarımız tehlikededir... ödeşene kadar.

Battaniyenin üzerinde yattığım yere işedim ve kalçalarımın arasındaki ılık ıslaklığı hissettim. "Her kuruşuna değiyorsun," dedi. "Sana bir şey getireyim mi?"

Beni dürttü. "İyi misin?" Yorgunluk göğsüme baskı yaptı ve beni yere yapıştırdı. Beni tekrar dürttü ve gözlerimi yıldızlara kapattım.

Tekrar açtığımda yüzüstü sert bir zemine uzanmıştım, etrafımda konuşan kadın ve erkek sesleri vardı. Mavi boyalı ayak parmaklarını Fifi'ninkiler olarak tanıdığım bir kadının çıplak bacaklarını gördüm. Odanın ışıkları parlaktı ve dönmeye çalıştım ama biri beni tuttu. Fifi yüzüme bakmak için çömeldi. "Sorun yok, plajda sırtına büyük bir cam parçası saplanmış. Burada seni tedavi eden bir doktor var" dedi. Sonra fısıldadı, "Hissetmedin mi? Her neyse, seni hastaneye götüremedik çünkü... bilirsin işte."

Um Buraq'ın evinde uyudum. Sırtımdaki kasların cam tarafından kesildiği taraftaki kolumu hareket ettirmeye çalıştığımda keskin bir acı hissediyordum. Sabahleyin küvette tek kolumla elimden geldiğince temizlendim. Deepa bandajı ıslatmadan saçımı yıkamama yardım etti. Diğer kızlar gitmişti ve sadece Um Buraq ve ben kalmıştık.

"Dün gece epey bir kargaşaya neden oldun. Bir dahaki sefere daha dikkatli olmalısın," dedi, bir tepsi kızarmış yumurta ve *labneyi* önüme iterken bir yandan da kibrit çöplerinden arta kalanları mıncıklıyordu. Kuru üzüm ve fındıkla pişirilmiş safranlı pirinç, üzerine altın rengi tavuk ve baharatlı domates sosundan oluşan geleneksel Kuveyt yemeği genellikle öğleden sonra ya da akşam yemeği idi ama o bunu günün ya da gecenin herhangi bir saatinde yiyebilirdi.

"Hayır, teşekkür ederim. Aç değilim."

"Al, Deepa senin için biraz taze portakal ve zencefil sıkı. İç bakalım. Baş ağrın için de şu iki Panadol'ü al." Meyve suyunu yudumladım, saçlarım hâlâ ıslaktı.

"Her şey beklediğimden daha iyi sonuçlandı," dedi Um Burak, bir avuç altın pirinç alarak. "Şuradakini bana getir." Lastik bir bantla bağlanmış büyük mavi bir zarfı işaret etti.

"Ben senin için çalışmıyorum. Kendi zarfını kendin al," dedim.

"Şey, bu senin için. Ama istersen bende kalabilir," dedi başını yemeğinden kaldırmadan.

İşlevsel kolumla hafifçe uzandım ama bu hareket bile acı vericiydi.

"Aç şunu," dedi.

Yüzümü buruşturdum, zar zor hareket edebiliyordum.

"Ben yaparım." Zarfı aldı, parmaklarındaki pirinci yaladı, bir deste banknot çıkardı ve yağlı parmaklarıyla iki bin dinarı saydı, sonra hepsini geri koydu ve bana verdi.

"Kötü hissettiler ve o çocuğun neden olduğu sorun için bize biraz para verdiler" dedi. O adamlar kadına benim için beş yüz dinar ödemiş, sonra da yeğeninin verdiği zarar için beş bin dinar vermişlerdi. Parayı geri vermek ve bu kadını bir daha hiç görmemek istedim. Ama ben tam zamanlı çalışarak ayda üç yüz dinar kazanıyordum ve o bana iki bin dinar teklif ediyordu.

"Gerisi nerede?" Ben sordum.

Neredeyse yemekten boğulacaktı.

"Neden üç bin beş yüz dinar saklıyorsun?" Cesaret taklidi yaparak ısrar ettim.

"Anlaşma bu," dedi ve bana bakmadan bir ısırık daha aldı. "Anlaşma falan yok," dedim sesimi sertleştirmeye ve acımı bastırmaya çalışarak.

Gülümsemi, geniş dudakları neredeyse yüzünün uçlarına kadar uzanıyordu, dişlerine bir parça maydanoz yapışmıştı ve aralarındaki kaba boşluk benimle alay ediyordu. "Senden hoşlandım," dedi ve yağlı ellerini koynuna sokarak büyük banknotlarla dolu bez bir çanta çıkardı. Bin dinar saydı ve bana doğru itti. Paraları almadım, ona, o boşluğa bakmaya devam ettim. Gülümsemesi soldu. Beş yüz dinar daha saydı ve hepsi bu kadardı. "Adil olan adil olandır. Ben de yemek zorundayım. Şimdi git giyin. Ajay seni eve bırakacak."

Parayı aldım ve onu bir daha görmemeyi umarak oradan ayrıldım.

Bir sabah işe gitmek için giyinirken annemin yardımına ihtiyaç duyana ve bandajımı görene kadar kolumu burktuğuma dair bir hikaye uydurdum. Yarayı göstermem ve ona gerçekte ne olduğunu anlatmam konusunda ısrar etti.

"Anne. Önemli bir şey değil," diyerek onu vazgeçirmeye çalıştım. Ama o vazgeçmedi. "Um Burak'ın evinin merdivenlerinden düştüm ve elimdeki camın bir parçasının üzerine düştüm. Sana söylemedim çünkü endişelenmeni istemedim."

"Daha dikkatli olmalısın. Boynunu kırmadığın için şanslısın," diye iç geçirdi. Sitti Wasfiyeh ekledi, "Nereye gittiğine dikkat etmezsen böyle olur. Sana sürekli nereye gittiğine dikkat etmeni söylüyorum. Kimse beni dinlemiyor. Beceriksizsiniz ve büyüklerinizi dinlemiyorsunuz."

Sırtımdaki yara iyileşirken kolum da yavaş yavaş iyileşti. Düğünümünden kalan altın şabkayı, Baba hayattayken annemin gizlice aldığı yirmi altından kalan on külçeyi ve Muhammed'in ailesinin o gittikten sonra bana verdiği ve faturaları ödemek için sürekli içine girdiğimiz paradan Cehad için ayırdığım bin dinarlık üniversite fonunu sakladığım kasamdaki otuz beş yüz dinarla ne yapacağımı bilmiyordum. Bu para Yehad'ı çoğu üniversitenin kapısından içeri sokmaya yetmeyecekti ama bu yeni fatura yığınınla, bir gün onun iyi bir üniversite eğitimi almasını ve zengin bir doktor olup bize destek olmasını sağlayabileceğimi hayal etmeye başladım. Gerisini toparlamak için daha bir buçuk yıl vardı.

Ümmü Burak sonraki iki ay boyunca eve birkaç mesaj bıraktı ama ben aramalarına geri dönmedim. Sabah, hatırlamadığım aptalca bir tartışma yaşadığımız için hâlâ kızgın olduğumu düşünüyordu. Ben de onun aramalarına cevap vermedim ya da geri dönmedim. Şans eseri, Ümmü Burak apartmanımıza geldiğinde büyükannem bir üst kattaki komşusuyla kahve içiyordu. Onu gözetleme deliğinden gördüm, evde kimse yokmuş gibi davrandım ve pes edip gidene kadar kapıyı çalmasına izin verdim. Ama geri dönüp bir skandala yol açmasından korkuyordum.

Bir giyim mağazasında tezgâhtar olarak ikinci bir iş buldum. Rutinim şöyleydi: okulda tezgahtarlık, akşam perakende işi, ev, tekrar. Hafta sonları ve boş zamanlarımda kaş aldırma için müşteri kabul ediyordum. Robot gibiydim, o korkunç partinin anısına karşı dayanıksızdım. Meşgul, bitkin ve hissiz olmayı seviyordum. Göstermeye değer bir şeyim olana kadar düşünmek ya da hissetmek istemiyordum - belki kardeşimi üniversiteye göndermeme yardımcı olacak bir birikim hesabı ya da bana saygı ve sosyal statü kazandıracak iyi bir iş. Sessiz, gizli yanlarımda, kendim bir diploma almayı veya toplum önünde şiir okumayı hayal etmeye bile cesaret ettim. Ama bu yorucu kararlılığım annemi telaşlandırdı. "Şu haline bak. İyiyim de ne demek? En az on kilo vermiş gibi görünüyorsun" dedi.

Um Buraq'tan, ikinci işime gitmeden önce konuşma davetini kabul etmem için ısrar ederek iş yerine gelene kadar bir daha haber alamadım. Juice'da

Salmiya'daki King'de, arabasına iki uzun bardak taze sıkılmış meyve suyu kokteyli sipariş ettik, ben de oturup önüme baktım.

"Sana parti hakkında daha fazla şey anlatmalıydım. Anlatmadığım için özür dilerim. Sadece yardım etmeye çalışıyordum," dedi.

"Senden yardım istemedim. Neden beni işimde taciz ediyorsun?"

"Sana bir teklifte bulunmak istiyorum."

"Senden hiçbir şey istemiyorum."

İçini çekti. "Bak, sadece beni dinle. Ben kötü bir insan değilim. Bizim gibi kadınlar-"

"Ben senin gibi değilim."

Cevap vermeden önce biraz düşündü. "Eğer *sadece* ismen evliyseniz, hayatınızın baharında kocanız tarafından terk edilmiş ve aşağılanmışsanız, doğru arabayı kullanmadığınızda yüzünüze tüküren bu materyalist kültürde ailenizi ve kendinizi anlamlı bir şekilde desteklemek için meşru bir yolunuz yoksa, o zaman siz de benim gibisiniz."

Ben dönüp ona bakana kadar bana baktı. Ne söyleyeceğimi bilemedim. Evdeki kasanın içindekileri, plajda üstüme çıkan yabancıyı, sırtıma saplanan camı düşündüm. Midemde o geceden beri var olan düğüm daha da sıkılaştı. Kusmak istedim. O haklı mıydı? Bu benim kaderim miydi?

"Benden ne istiyorsun?" Gözlerimde ateşi yoğunlaştırarak ama aslında yenilmiş hissederek sordum.

"Arkadaş olmamızı istiyorum. Birbirimize yardımcı olabiliriz ve inanıyorum ki zamanla her şeyi daha farklı göreceksiniz. Kardeşinin ülkenin en iyi öğrencilerinden biri olduğunu ve her yıl öyle olduğunu biliyorum."

Soğudum. Öfkem aniden gerçek ve güçlüydü. "Beni dinle. Eğer bir daha ailemden bahsedersen gözlerini oyarım. Anladın mı?"

Ama sanki ben hiçbir şey söylememişim gibi devam etti. "Kardeşin iyi bir eğitim almayı hak ediyor. Ailenizin onu üniversiteye göndermeye gücünün yetmeyeceğini biliyorum. Ama ben yardımcı olabilirim."

Jehad'ın hayalini kurduğu cerrah olmasını istediğim doğru. Ben de bunu gerçekleştirecek kişi olmak istedim. Ailemin kurtarıcısı ve koruyucusu olmak. Ama teklif ettiği şeyin gerçekliği midemi yeniden bulandırdı. "İşe geri dönmem gerekiyor," dedim, kaskatı kesilmiştim, içimi tutmaya çalışıyordum.

Garson arabamızın yanından geçti ve Um Buraq'ın boş bardağını aldı. Benimkini alması için ona işaret ettim. "Meyve suyunda bir sorun mu vardı?" diye sordu, neredeyse hiç dokunulmamış olduğunu görünce.

"Kendini iyi hissetmiyor," diye cevap verdi Um Buraq benim yerime, ona bahşış vermek için uzandı. O gittikten sonra, "Sana bir aylık maaşını bir saat içinde kazanma şansı sunuyorum" dedi.

"Peki ya hayır dersem?"

Koltuğunda kaykıldı ve torpido gözünü açmak için vücudunu gerdi. İçi ıvır zıvır ve kâğıtlarla doluydu. "Aç şunu," diye emretti, başka bir mavi zarfı göstererek.

"Paranı istemiyorum." "O para değil. Aç şunu."

Dans ettim. Ve işte oradaydım, o dar kırmızı elbisenin içinde, elimde bir bardak içki, vücudumu süzen üç adamın arasında dans ediyordum, bana para yağıdırıyorlardı, yerdeki çıplak ayaklarımın etrafına para saçıyorlardı. "Bu fotoğrafları sen mi çektin? Bunu sen mi planladın?"

Öğürerek arabanın kapısını açtım. Eğer bu fotoğraflar ortaya çıkarsa, yüzümü hiçbir yerde gösteremezdim. Fuhuştan da hapse girebilirdim. *Fuhuş!*

"Biraz zaman ayır," dedi acımasızca ve arabayı çalıştırdı.

İki ay sonra, o, Susu ve Fifi ile başka bir partiye gittim. Yine evli adamlar eşleri olmadan çocuklarının fotoğraflarını gösteriyorlardı.

Um Buraq'ın erkekler yeterince sarhoş olduklarında fotoğraflarını görmek istediğini öğrenecektim, çocuklarını görmek istediği için değil, banka kartlarının dört haneli kodlarını alabilmek için. "Bunun gibi adamların birden fazla hesabı var. Kodları hatırlayamayacak kadar aptallar, bu yüzden cüzdanlarında numaraların yazılı olduğu küçük kağıt parçaları taşıyorlar" diye açıkladı. Bana bu kodlarla birlikte gelen banka kartlarını nasıl çalacağımı öğretti. Şüphe uyandırmadan mümkün olduğunca çok para çekerdik. O kadar parası olan adamlar için bin dinar cep harçlığı gibi bir şeydi. Bunu hiç kaçırmazlardı, diye öğretti bana.

Um Buraq'ın kızları için Hawallî'de bir dairesi vardı. Bize söylediği zaman oraya giderdik. Temiz tuttuk, yiyecek ve iç çamaşırı stokladık. Bazen yalnız kalmak için de oraya giderdik. Fifi öğrenciydi ve onu sık sık kitaplarını masanın üzerine yaymış halde bulurdum. Eşyalarını toplayıp gitmek için acele ederdi. Garip ama ne onun ne de Susu'nun hakkında pek bir şey öğrenemedim, gerçek isimlerini bile. Tezgâhtarlık işimi sürdürdüm ve daireye sadece bir kez gittim.

Haftada birkaç saat. Bunu ailemden saklamak kolaydı, çünkü dışarıda olmak için pek çok meşru nedenim vardı - müşterilere kaş göz atmak, alışveriş merkezine gitmek, arkadaşları görmek, ayak işlerini yapmak.

Susu apartmandaki ilk seferimde rahatlamam için bana bir hap verdi. Ayrıca yaşım hakkında yalan söylememi tavsiye etti. "Ona on altı yaşında olduğunu söyle. Bu onun daha hızlı bitirmesini sağlayacaktır. Ne kadar genç olduğunu düşünürlerse o kadar hızlı boşalırlar" dedi. Ben de önerdiği gibi yaptım. 173 saniye dayandı (saydım), dört yüz dinar ödedi (iki kez saydım) ve gitti. Birkaç hafta sonra pahalı bir altın kolye ile geri döndü ve yarım saatten az bir süre için aynı miktarı ödedi. Başkaları da vardı. Her biri benden küçük bir parça aldı ve onu sonsuza dek götürdü. Hepsini hatırlıyorum.

Abu Nasser en acınası olanıydı. Evli ve beş çocuklu. Varlıklı bir aileden geliyordu. Genel olarak dindar, toplumunun temel direği ve saygın bir halk figürü olarak görülüyordu. Platformlarda faziletten, halifelikten ve ahlakın kadınların etrafını sıkıca saran sosyal ve yasal kumaşlarla örüldüğü daha iyi zamanlardan bahsederdi. Başlangıçta bana itici gelmişti ama zamanla ona acımaya başladım. Şimdi, Küp'te, ona minnettarım. Ebu Nasır bana kamusal dindarlığın altında neler yaşadığını gösterdi. Ahlak yasası çıkaranların ve hepimizden daha erdemli olduklarını iddia edenlerin gerçekte kim olduklarını ondan öğrendim.

Ebu Nasır'ın gözlerinin ardındaki durgun lağım çukurunu bilen birkaç kişiden biriydim, belki de tek kişiydim. Şeytanın kararlılığını zayıflatığına inanıyordu. Tanrı'nın kurallarını ihlal etmeyi her zaman teknik ayrıntılarla gerekçelendirirdi. Bana dokunmazsa teknik olarak günah olmayacağını söylerdi. Regl olduğumu öğrendiğinde hep bana gelirdi. Tek yapmam gereken ona kanlı bir adet pediyle kaplı kirli külotumu vermek ve onu rahat bırakmaktı. Bütün gün aynı pedi değiştirmeden giyseydim daha fazla öderdi. Vücudumun iki günlük çamuru için daha da fazla. Ne kadar iğrenç olursa o kadar iyi. Onu değerli bir hediye gibi tutar ve yavaşça yüzüne götürür, otuz bir çekerken içine çekerdi. Aynı odada oturmak zorundaydım ama ona bakamazdım (Hesaplaşma Günü için bir başka bağışlayıcı teknik özellik). Ama onu duyduğumdan emin oldu. İnleyen bir köpek gibi çıkardığı küçük insan sesleri kendimden nefret etmeme neden oluyordu. İşi biter bitmez ağlamaya başlardı, yüzü kanıma bulanırdı. Sonra bana küfrederdi. "Baştan çıkarıcı! Beni buraya çektiğin için Tanrı seni cezalandırsın." Tanrı'ya yalvarırdı, "Tanrım, şeytanı ve şeytanın baştan çıkarıcısını uzak tutman için merhametini diliyorum." Sonra yere para atar ve dışarı koşardı, mutlaka camiye giderdi, günahlarından arınmak için.

ruh. Ama programa uygun olarak, yirmi sekiz gün sonra, en yoğun adet kanamamın zirvesinde geri geldi.

Bir keresinde, Ebu Nasır'a verecek bir şeyim olmadığında, beni birinin gayrimeşru çocuğunu taşımakla suçladı, bana fahişe dedi ve gitti. Üç gün sonra geri geldi ve kanıt olmadan bir kadının onurunu aşağılama günahını işlediği için özür diledi. Özründe, "teknik olarak" zaten namuslu bir kadın olmadığım için kendini temize çıkardı.

Zamanlaması kusursuzdu çünkü kanamam yeni başlamıştı. Banyoya gittim ve parmak uçlarımdan sarkan kirli bir pedle çıktım. O sefer fazladan ödeme yaptı. Hiç değilse cömertti.

Abu Moathe şiddet ve duygusallık arasında gidip gelen bir banka şube müdürüydü. Onunla dövüşmemi, tecavüz sahnelerini canlandırmamı istiyordu. Ama asla rol yapmıyordum, çünkü para alıyor olsam da kendimi tecavüze uğramış gibi hissediyordum, çığlıklarım onun eliyle boğuluyordu. Bazen çok ileri gidiyor ve vücudumda morluklar bırakıyordu.

Abu Moathe, Kuveyt'te petrol bulunmadan önce babası yüksek rütbeli bir general olduğu için Kuveyt vatandaşlığı verilen nadir *mitkawteen'lerden*, yani Filistinlilerden biriydi. Mitkawteen'lerin çoğu Filistinli olmaktan gurur duyan entelektüeller ve soylu tüccarlardı. Ama Abu Moathe Filistinli kökenini sakladı ve bunu inkâr etmek için elinden geleni yaptı. Bir keresinde, ailesinin Filistin'in hangi köyünden olduğunu sorduğum için beni bayıltacak kadar sert bir tokat atmıştı. Yüzümün sol tarafındaki şişliğin elmacık kemiği kırığı olduğu ortaya çıktı.

Um Buraq onu hiç sevmeyi ve uzak durmam konusunda beni uyardı. "Beni yanlış anlama. Para paradır ama bedeli ne olursa olsun. O adam deli," dedi.

Ama yanağımı kırdıktan sonra Ümmü Burak onu bankada ziyaret etti. Zamanlaması da iyiydi; tam da general olan babası, Ebu Muathe'nin ikinci oğlunun doğumunu kutlamak için birkaç adamıyla birlikte oradayken gelmişti. Ümmü Burak kredi başvurusunda bulunacakmış gibi yaptı ama aslında orada bulunarak bir skandal yaratabileceği ve onu mahvedebileceği mesajını veriyordu.

Um Buraq daha sonra bana "Beni gördüğünde yüzü bembeyaz oldu" dedi. Şişmiş, morarmış yüzümü anneme açıklama endişesiyle, olayın ertesi sabahı ailem uyanmadan evden gizlice çıktım ve erkenden okuldaki işime gittim. Kola şişesi gözlükleri ve takma dişleri olan ve zamanını Kuran ve Sufi şiirleri okuyarak geçiren nazik, yaşlı bir Filistinli olan gardiyan Abu Zhaq'ın önünde kendimi düşürdüm.

Bana yardım etmek için koştı ama yüzümün nasıl bu kadar çabuk morardığını sormadı. Düşüşümün göstermelik olduğunu biliyordu ve bana eşlik etti. Bana acıdığı belliydi, bu da beni daha da utandırdı.

"Allah sana uzun ömür versin Ammi," dedim. "Ben iyiyim. Ufak bir düşmeydi sadece."

Abu Moathe gözyaşları içinde özür diledi. Bunu hep yapardı. Beni sevdiğini söylerdi. Gerçekten sevdiği ilk kadın olduğumu söylerdi. Kuveytli karısının, Filistinli olduğum için onu benim gibi anlayamadığını söylerdi. Hıçkıra hıçkıra ağlayarak ayaklarımı öperdi ve ben de ona sempati duyardım, bu da onu sevdiğimi düşünmeme neden olurdu - belki de sevgi, tiksinti ve nefret arasında yuvalanabilirdi. Beni tekrar incitmesi uzun sürmeyecekti. Ama Um Burak ona gittikten sonra değişti. Pişmanlığının içinde bir plan vardı. Bana evlenme teklif etti ve her iki kolunda birer tane olmak üzere iki eşle dolaşma fantezisini itiraf etti.

Şimdi bunu istemenin makul bir şey olduğunu düşündüğümü; onun ikinci, tercih ettiği karısı olmayı hayal ettiğimi, hatta bunun fantezisini kurduğumu itiraf etmek zor. Seçilmek, belki de sevilmek istiyordum. Hayatımdan, derimden kurtulmak istiyordum ve onun teklifi benim gibi birinin umabileceği en iyi şey gibi görünüyordu.

"Ama ben zaten evliyim," diye hatırlattım ona.

"Bununla ben ilgilenebilirim," dedi. Ona daha saf görünmek için Ümmü Burak'ın beni bu işe nasıl zorladığını itiraf ettim. Bana fotoğraflarla nasıl şantaj yaptığını anlattım, o da her şeyi bitireceğine ve bana sonsuza dek bakacağına söz verdi. Ben de onu sevdiğimi söyledim ve gerçek adımın Yaqoot olduğunu, ancak Nahr'ı kendime sakladığımı itiraf ettim.

Ebu Muathe, Ümmü Burak'ı da aynı şekilde tehdit etti. Ayrı yaşadığı kocasını bir iş bahanesiyle ziyaret etmişti. Ona kocasının kim olduğunu bildiğini ve onu kolayca mahvedebileceğini söylüyordu. Beklediği gibi, bir sonraki ziyaretinde kadın onu evde bekliyordu. Şişman parmağını kadının omzuna saplarken muzaffer bir sırıtış vardı.

"Yaqoot artık sizin için çalışmıyor," dedi ve fotoğrafları vermesini istedi.

Um Burak bana alaycı bir şekilde baktı. "Ona adını mı söyledin, seni aptal kız? Ve fotoğrafları almasını mı istiyorsun?" dedi inanamayarak. Ona döndü ve sanki daha önce onun gibi milyonlarca böceği ezmiş gibi o korkunç kahkahasını attı. Bunun onu öfkeli edeceğini düşünmüştüm,

Ama onun yerine kafasını karıştırdı ve bu bana önemli bir hayat dersi verdi: Tahmin edilebilir tepkiler vermediğinizde, bu insanları şaşırtıyor, umarım üstünlüğü ele geçirmenize yetecek kadar uzun sürer.

Um Buraq o gün öyle yaptı. Beni bir daha aramayacağını söyledi. Fotoğrafları vermesi için ısrar ettiğimde başını salladı ve "Seni aptal, aptal kız" diye tekrarladı ve Abu Moathe'nin fotoğraflar için ona ödeme yapması şartıyla her şeyi kabul etti. Ona kazandığını hissettirdi ve o da aptalca onun şartlarını kabul etti. O zaman istediğı fiyatı -herhangi bir fiyatı- söyleyebilirdi, çünkü bir erkeğın sözü eğilip bükölmezdi. Soysuzlar arasında onur kuralları vardı. Ona cömertçe ödeme yaptı.

Abu Moathe bu şekilde benim şeker babam oldu, en azından bir süreliğine. Artık Ümmü Burak'la yüzleşmek zorunda değildim ve günlerim daha tahmin edilebilir hale gelmişti ama artık beni tokatlamasına izin vermek zorundaydım. Geri kalan her yerimi morartabildiğı sürece yüzüme ya da boynuma izlerin görüneceğı şekilde vurmamaya karar verdi.

Gizli dairesi de Salmiya'daydı ve beni her çağırıldığında oraya giderdim. Ben yemek pişiren ve temizlik yapan masum bir ev kadını ya da hizmetçi gibi davranırdım, o da evde kimse yokken gizlice içeri giren tecavüzcümü oynardı. İlk başta karşı koymam, beni dövmesi için onu kışkırtmam gerekiyordu, sonra ona boyun eğiyor ve daha fazlası için yalvarıyordum. Bu tiyatro haftada bir ya da iki kez olurdu. Tüm faturalarımızı bu şekilde ödedim ve Jihad'ın üniversite birikimini oluşturmaya başladım. Abu Moathe bana borsada yatırım yapmayı bile öğretti. Biraz parayla bir süre denedim. Her ne kadar paramı piyasada kumara yatırırsam da, hisse senetleri aileme ek gelir sağlamak için kolay bir kılıf olacaktı.

Abu Moathe beni mücevher, giysi, ayakkabı ve çantalardan oluşan hediyelere boğdu. Ama bunları gizli dairede bırakmak zorunda kaldım çünkü annem talihimizin değişmesinden dolayı zaten şaşkındı. Üniversite birikimlerimden haberi yoktu ve ben de gelirim ve evden uzakta geçirdiğim zamanı hesaba katmak için önceki işlerimi sakladım. İlk kez evden atılmanın eşiğine gelmemiştik ve annem dikişten kazandığını kendine harcayabiliyordu. "Tanrı seni kutsasın kızım. Sen dünyadaki tüm altınlardan daha değerlisin" derdi. Hikayelerime inanırdı, çünkü gerçekte yaptığım şey onun hayal gücünden çok uzaktı.

Bir keresinde Ebu Muathe'ye benimle evleneceğine dair verdiği sözle ilgili olarak takılmışım ve o da bana şöyle demişti: "Eğer bunu yaparsam Ebu Muathe muhtemelen uykumda hayalarımı keser.

onunla birlikte." Bir daha evlilikten bahsetmedim ve kısa süre sonra çağrı atmayı bırakıp dairesinin kilidini değiştirdi. Başka bir kadına taşınmıştı.

Yıllar sonra Bilal'e böyle söyledim. Ama gerçeğin tamamı bu değil. Abu Moathe bana çağrı atmayı bırakmadı. Benimle evlenmesi için onu tuzağa düşürebileceğimi düşünerek hamile kalmama izin verdim. Boşanmama yardım edebileceğini düşündüm. Ama onun yerine beni Mısır'a götürdü, uçaktaki ilk yolculuğumdu. Orada bir kliniğe gittik. İki yaşlı kadın pis bir odada beni masaya yatırdı. Bir hemşire koluma serum taktı ve uyandığımda bacaklarımın arasında kalın kanlı pedler vardı. Aynı yaşlı kadınlar beni o pis odadan çıkardılar. İki hafta boyunca aralıksız kanadım, ateşim ve korkunç kramplarım oldu. Doktora gitmekten korkuyordum, çünkü bulacakları şey beni hapse gönderebilirdi, Um Buraq'a başvurdum ve o her şeyle ilgilendi. Beni evine götürdü ve bir doktor getirdi; doktor beni hastaneye götürmezlerse sepsisten ölebileceğimi söyledi ama damardan verilen antibiyotiklerin etkisini gösterip göstermeyeceğini görmek için bir gün bekleyebileceklerini kabul etti. Bunların hiçbirini hatırlamıyorum ama olan buydu. Um Buraq bundan sonra geleneksel bir şifacı getirdi ve beni sağlığıma kavuşturdular. Anneme telefon kulübelerinin olmadığı bir çölde kamp yaptığımızı söyleyerek beni idare etti. Aklımı ve gücümü yeniden kazanmam bir hafta sürdü. Doktor amımın berbat olduğunu ve içimin yara bere içinde olduğunu söyledi; artık çocuklar için iyi olmadığını söyledi.

Abu Moathe'nin duygusuzca işten çıkarılması hayatımın gerçekliğini netleştirmeye yardımcı oldu. Ona ulaşmaya çalıştım ama telefonlarıma cevap vermedi. Ofisini birkaç kez aradıktan sonra Um Burak'ı arayarak onu taciz etmeye devam edersem ikimizi de yok edeceğine dair bir uyarıda bulundu. Vücudumu oyuk rahmimin etrafına kıvırdım ve derin bir yalnızlık içinde orada yattım. Kendimi dünyada küçük, sevimsiz ve değersiz hissediyordum. Üzerimde asla temizlenemeyecek lekeler vardı ve ölmek için gerçek bir arzu duyuyordum, ta ki Um Burak bir gün beni yataktan silkeleyene kadar, Deepa elinde bir içkiyle yanında duruyordu.

"Beni dinle!" dedi. "İlk iş, bu bitki çayını içeceksin. Sonra da içinde bulunduğun çukurdan çık." Um Burak beni kaldırırken Deepa arkama bir yastık koydu. Çay bardağını aldım ve yavaşça yudumladım. Ilık sıvı boğazımdan aşağıya, kazılmış karnıma doğru kayarken adaçayı ve tarçın tadı başımı doldurdu. Um Burak'a boş gözlerle baktım. "Şimdi beni dinle," diye başladı. "Abu Moathe boktan biri. Her erkek boktan. Bu gerçeği ne kadar çabuk kabul edersen, hayatın o kadar kolaylaşır. Şimdiye kadar bunu bildiğini sanıyordum. Ne düşünüyordun ki? Evlenecekti ve

seni saygın yapar mı? Onlardan alabileceğinizi alırsınız. Dünyadaki tüm güce sahipler ama onlar üzerinde güç sahibi olmak da mümkün. Öğrenmeniz gereken şey bu."

Öne doğru eğildim ve başımı Ümmü Burak'ın omzuna koydum. Kollarını bana doladı, sonra beni nazikçe geri itti. "Kendine acımak için bir günün daha var, ama yarın sabah yataktan kalkacaksın, kafanı toparlayacaksın ve nasıl yaşayacağına karar vereceksin. Bu kadar basit. Tek bir karar vereceksin. Sonra bir tane daha ve bir tane daha. Sizi bu acınası durumda tutan hiçbir güç yok. Gençsiniz, güzelsiniz ve sağlıklısınız. Bir eviniz, aileniz ve arkadaşlarınız var. Oradan başla."

Deepa, ikisi de odadan çıkmadan önce çaydan biraz daha içmem için beni hafifçe dürttü. Gece boyunca orada uzandım, tıpkı şimdi Küp'te yaptığım gibi tavanda anıların ve hayal gücünün oyununu izledim.

Güneş doğmadan önce, *sabah* ezanıyla birlikte yataktan kalkmaya karar verdim. Kahve yapmak için mutfığa doğru yürürken yaralı, boş rahmim karnımda bir kaya parçası gibi hissediyordu. Şaşırtıcı bir şekilde Deepa çoktan uyanmış, bir fincan kahve *kaynatıyordu*. İki fincan doldurdu ve birini bana doğru itti, masaya oturduk, sessizce yudumladık, çünkü o anda kelimelerin yeri yoktu. Namaz kılmaya bir kez daha karar verdim, *abdest aldım*, ardından Um Burak'ın benim için bıraktığı seccadeyi giydim ve sabah *namazını kıldım*. Namaz kılmak iyi hissettiriyordu. Saçlarımı yıkamak ve duş almak için başka bir karar verdim, vücudumdaki her bir deri parçasını keseledim. Sonra saçlarımı kurutmaya ve şekillendirmeye karar verdim. Hafif bir makyaj yapmaya karar verdim. Ümmü Burak öğle vakti uyandığında, onunla ve Deepa ile birlikte yemeğe oturdum.

"İyi görünüyorsun," dedi Um Burak, yumurta ve ekmekten büyük bir ısırlık alarak. "Ne yapmaya karar verdin?" O konuşurken çiğnenmiş yumurtalar ağzında savruluyordu.

"Normal olmak istiyorum," dedim.

"Sen her zaman normaldin kızım," dedi. "Normal, diğer insanların yaptığı şey değildir. Sen kendi normalini yaratırsın."

Ne demek istediğini biliyordum. Um Buraq her zaman toplumsal adaba karşı çıkar, her yerdeki ikiyezülülük katmanlarına işaret eder, erkeklerden nefret ederdi.

"Artık bu işi yapmak istemiyorum. Sadece bir okulda memur ve alışveriş merkezinde satış elemanı olarak çalışmak ve aileme destek olmak istiyorum" dedim.

Um Buraq bana baktı ve ben de bakışlarını kaçırarak ilk kişi olmayı reddederek bakışlarını tuttum. Önce gözlerini oynattı, dilini dişlerinin üzerinde gezdirdi ve

Geniş ağzının yarıklarından yiyecekleri çıkarmak için hava emiyordu. "O zaman öyle yapmalısın canım. Bana ihtiyacın olursa ben buradayım," dedi.

Tekrar birbirimize bakmaya başladık. "Son günlerde benimle ilgilendiğin için teşekkür ederim. Doktor faturalarını sana geri ödeyeceğim," dedim ona.

"Bir şey değil. Doktor faturaları için de endişelenmene gerek yok. Ben hallettim, hepsi bu kadar" dedi.

İlişkimizin çelişkileri pekişti. Bana şantaj yapan ve fahişelik yaptıran bu kadına karşı şefkat hissediyordum. Ağza alınmayacak sırları paylaşmanın gücü onunla aramda bir yakınlık yarattı, aynı zamanda ondan uzaklaşma ve onu bir daha asla görmeme isteği duydum. Daha paradoksal olanı ise Um Burak'ın beni severken aynı zamanda beni kullanması ve sömürmesiydi. Bunu açıklayamam ama doğru olduğunu biliyorum.

Hayatıma Muhammed beni terk ettiğinde yaptığım gibi devam ettim, sanki geçmişte hiçbir şey olmamış gibi ve sadece kesintisiz devam ediyordum. Okuldaki memurluk işime geri döndüm ve perakende satış işimde daha fazla akşam saati ve kaş alma için daha fazla müşteri edindim.

Cuma günleri aileme ayrılmıştı ve rutinimin fiziksel yorgunluğuna yavaş yavaş bir memnuniyet duygusu ekleniyordu. Maaşım, ailemi aylar önce inandırdığımdan çok daha azdı ve faturaları karşılamak için birikimlerimin bir kısmını kullanmak zorunda kaldım. Ama her gün aynı kararları veriyordum ve hayat devam ediyordu.

Jehad'ın lisede son yılıydı ve ev hayatımızın büyük bir kısmı, her üç ayda bir yapılan yorucu sınavları geçmesi ve üniversite başvurularını tamamlaması için ihtiyaç duyduğu mahremiyeti, sessizliği ve beslenmeyi sağlamak etrafında dönüyordu. Vize sonuçlarında iyi haberler birbirini izledi. Jehad mezun olduğu sınıfta ulusal düzeyde ilk beşe girmeye hazırlanıyordu. Ardından İngiltere, İtalya ve Rusya'dan üniversite kabul mektupları geldi ve ben üniversite masraflarıyla yüzleştim. Bir yıllık okul harcı, dört yıl boyunca ödeyeceğimi düşündüğümde daha fazlaydı. Elimdeki birikim yeterli olmayacaktı.

Annem ve ben tüm mücevherlerimizi değer biçirmeye götürdük ama satmak ihtiyacımızın sadece bir kısmını karşılayacaktı. Jehad da orada burada ufak tefek işlerde çalışarak biraz para biriktirmişti ve geri kalanını karşılamak için gittiği her yerde bir iş bulabileceğine dair bize güvence verdi. Ama bu gerçekçi olmayan bir plandı.

gereken miktar göz önüne alındığında işe yaramayacağını biliyordum. Banka kredisi almayı denedim ama bin dolarlık küçük bir kişisel krediden fazlasını alabilecek kadar kazanmadığımı söylediler.

"Krediyi aldım," diye anneme yalan söyledim ve o da ailemizde üniversiteye giden ilk kişi olan Jehad için bize bir kutlama yemeği hazırladı. "Kredi, hisse senetlerine yatırım yaparak kazandığım parayla birleşince neredeyse her şeyi karşılayacak," diye yine yalan söyledim.

Ben de Um Buraq'a döndüm ama sadece partilere gidip dans etmek şartıyla, başka bir şey yapmadan. Alkol yok, hap yok, seks yok. Sadece bir dansçı olacaktım. Sadece bir dansçı.

"İstemediğin hiçbir şeyi yapmak zorunda değilsin. Erkekler seni dans ederken izlemek için altın bile öderler," dedi. "Olanlar bence en iyisiydi, çünkü artık insanlara seni yapmak istediğin şeyi yapmaya zorladığımı söyleyemezsin. Gördüğün gibi, o fotoğrafları sana sadece en başta ne yapmak istediğini seçtiğin konusunda vicdanını rahatlatmak için gösterdim. Onları asla ifşa etmezdim. Bunu başka bir kadına yapmazdım. Ama sen gidip şeytanla bir anlaşma yaptın ve şimdi o fotoğraflar şeytanın elinde. Her neyse, olan oldu. Ama bu sana bir ders olsun. Bir erkeğe asla güvenme, kızım. Asla bir erkeğe güvenme."

Um Burak'la olan yeni kuralımda sadece bir istisna yaptım, çünkü aileme banka kredisi hakkında söylediğim yalanı meşrulaştırmak için büyük miktarda para göstermem gerekiyordu. Bir adamla daha görüşmeyi kabul ettim. On yedi yaşındaki oğlunu sürükleyerek daireye geldi ve bana "çocuğa iyi bak" talimatını verdi. Tehditkâr ve öfkeli gözlerle oğluna döndü, masaya para koydu ve kapıyı yumuşak bir gümbürtüyle kapatarak gitti, bu da onun yoğunluğunu daha da tehditkâr hale getirdi.

Çocuk ağlamak üzereydi. "Sigara içiyor musun?" Böyle zamanlar için sakladığım bir paket sigarayı elime alarak sordum. Başıyla onayladı. "Genelde insanların burada sigara içmesine izin vermem ama senin için bir istisna yapacağım," dedim ve onu balkona götürdüm.

Bir sigara yaktı ve birkaç nefes çektikten sonra, "Hadi şu işi bitirelim," dedi.

Benden çok küçük değildi ama onun annesi olabileceğimi hissettim. Sadece birkaç yıl içinde ne kadar yaşlandığımı fark etmemi sağladı. Yirmi iki yaşındaydım ama kendimi bunun iki katı gibi hissediyordum.

"Bir şey olduğunda ve olursa söylerim," dedim. "Adın ne senin?" Mutfağa girdim ve çaydanlığı doldurmaya başladım.

"Muhsin." Sigarasını söndürdü ve beni takip etti.

"Bakire misin?"

"Hayır!"

"Erkeklerden hoşlanır mısınız?" Sorumun onu ürküttüğünü görebiliyordum ve bundan zevk alıyordum ama cevap vermedi.

"Merak etmeyin. Ben kutsal bir kadın değilim. Erkeklerden hoşlanmak normal, Muhsin. Herkes aynı cinse karşı biraz sevgi duyar, bazıları diğerlerinden daha fazla." Konuşana kadar bu konudaki kendi düşüncelerimi fark etmemiştim.

"Ben homo olduğumu söylemedim," dedi.

"Hayır, yapmadın." Bize biraz tatlı nane çayı doldurdum. "Ama katı heteroseksüelliğin muhtemelen insanlığın küçük bir azınlığı olduğunu söylüyorum. Eğer toplumu ve dini denklemden çıkarırsanız, muhtemelen hepimiz biraz homoyuz." Teorime sonuna kadar inandım, ilerledikçe uydurdum, kendimi şaşırttım.

Muhsin buna gülümsedi. Balkona geri döndük, orada bir sigara daha yaktı ve on kat aşağıdaki sokaktaki hayatı izledi. Bu şekilde iki saat geçirdik. Ona sigaranın zararları hakkında ders verdim, Batı'nın hepimizi zehirlemek için kurduğu komployu anlattım ama artık buna inandığımdan emin değildim. Bana babasının onu yaşlı bir adamla iş üstünde nasıl yakaladığını anlattı. Aşk konularında uzman biri olarak babasını, oğlunun bir ibne değil, kadın formunun doyumsuz bir aşığı ve hayranı olduğuna ikna etmek benim görevimdi. Muhsin bende içini dökebileceği bir yer buldu.

"Ona gelecekteki eşimi çok mutlu bir kadın yapacağımı ya da buna benzer bir şey söyleyebilir misiniz? Ve, bilmiyorum, belki çok fazla hormonum olduğunu ve her zaman buna ihtiyacım olduğunu ima edebilirsin ... ama söyle ... belki kaba bir şekilde, böylece inanır mı?" O konuştukça kahverengi yüzü daha da kızardı.

Elimi onun üzerine koydum. "Merak etme. Sırrını koruyacağım ve onu senin bir kadın erkeği olduğuna ikna edeceğim." Gülümsedi, rahatlamıştı ve bana teşekkür etti. Hiçbir terapist ya da din adamı bir fahişenin güveninin yerini tutamaz, çünkü fahişelerin dünyada sesi çıkmaz, gün ışığına çıkma yolları yoktur ve bu da bizi sırların ve gerçeğin en güvenilir koruyucuları yapar.

"En büyük sırrımı biliyorsun. Bana seninkilerden birini söyle" dedi.

Ona yan gözle baktım ve gülümsedim. "Evlat, biz arkadaş değiliz ve bu bir sır paylaşma seansı değil."

"Lütfen."

"Neden sırlarımı öğrenmek istiyorsun?"

"Hepsi değil. Sadece bir tanesi. Kimseye söylemeyeceğim."

Bir an düşündüm ve ona gizli olmayan bir sırrımı söyledim. "Benim üç ismim var. Almas, tabii ki. Ama aynı zamanda Nahr ve Yaqoot olarak da bilinirim."

"Hangisi senin gerçek adın?"

"Bir sır. O kadar."

Gülümsedi. "Seni asla unutmayacağım," dedi.

Yıllar sonra öğrendiğim gibi, sözüne sadıktı ve karşılığında bana olağanüstü bir iyilik yapacaktı.

Jehad 1990 yılının Haziran ayında liseden mezun oldu ve kendisini kabul eden listeden Moskova Devlet Üniversitesi'ni seçti. Bana Moskova'nın eskiden yüzlerce Filistinliyi ücretsiz olarak Rusya'ya okumaya getirdiğini ama Sovyetler Birliği dağılınca her şeyin değiştiğini anlattı. Bir Batı ülkesi yerine oraya gitmesinin doğru olacağını düşünmüş. İlk yılını Rusça öğrenerek ve temel kültür dersleri alarak geçirebilir ya da Amman'da yarı fiyatına yoğunlaştırılmış bir dil kursuna katılabilir ve ardından doğrudan Moskova'daki üniversiteye gidebilirdi.

Sözde beş bin dinarlık krediye ek olarak, on bin dinarlık bir tasarruf hesabı gösterdim. Gazetede okuduğum borsanın en tepesindeki rastgele bir şirketin adını verdim. "İki yıl önce hisse senedi aldım ve yatırımımı üçe katladı" dedim.

Jehad beni kucağına aldı ve etrafında döndürdü. Sitti Wasfiyeh beni kendine çekti ve yüzümü öptü. Ama annem farklı tepki verdi. "Sana kim bahşiş verdi?" diye sordu.

"Um Buraq." Aklıma gelen ilk isim buydu. Annem rahatlamış görünüyordu.

"O kadının şeytan mı yoksa melek mi olduğunu anlayamıyorum," dedi annem. "Kimin u m u r u n d a ? Jehad üniversiteye gidiyor!" Kollarımı kavuşturarak onun etrafında.

Annem beni öptü, gözlerinden yaşlar süzülüyordu. "Sevgili kızım. Bu aile için çok şey yaptın."

İki işte çalışarak geçirdiğim son bir yıl -serbest kaş alma ve gizli hafta sonu partilerinde dans etmeyi de sayarsanız üç- ailemi bu kadar mutlu görmeye değdi. Annem de benden önceki yıllarda yapmak zorunda kaldığı gibi, kardeşlerinden para isteme aşağılanmasına katlanmak zorunda kalmadığı için rahatlamıştı.

Jehad, paradan tasarruf etmek için dil önkoşullarını Moskova yerine Amman'da yerine getirmeye karar verdi. Ağustos ayında başlayan yaz kursu için Temmuz ortasında yola çıktı. Elimdeki para hala bizi ve Jihad'ın dört yıllık üniversite eğitimini desteklemeye yetmiyordu, bu yüzden kardeşimin ailemizde bir ilk olarak cerrah olacağına kararlı bir şekilde partilerde dans etmeye devam ettim. Bunu söylerken tek motivasyonumun bu olmadığını biliyorum. Kendi hayallerimi bir ölçüde onun aracılığıyla yaşadığım doğrudur. Ama bu yasadışı partilerde dans etmeyi seviyordum. Kenarlarda, gizli bir itibarsızlık içinde yaşamının çekici bir yanı vardı. Beni saygınlığın sıkıcılığından kurtarıyordu.

-Düşük maaşlı işler, sosyal gösterişler, çocuklar. Bir kocam olmadan biraz özerkliğim olabilirdi. Ailemin geçimini sağlayan, başkalarıyla ilgilenen güçlü bir kadın olabilirdim. Ve yapmam gereken tek şey en çok sevdiğim şeydi: dans etmek.

Um Buraq 2 Ağustos 1990 gecesini üçümüzü yüksek rütbeli Suudi subayların ziyaret ettiği bir sahil dağ evindeki partiye gönderdi. Gece yarısından sonra vardığımızda çoğu çoktan sarhoş olmuş on bir kişilik bir grupta karşılaştık. İçimde hemen kötü bir his belirdi. Dağ evi gözlerden uzaktı. Bizi kapıda silahlı korumalar karşıladı, belki de önemli askerler için normal bir şeydir diye düşündüm. Göz korkutucu bir adam olan ev sahibi sadece üçümüzü görünce sinirlendi ve "en az on beş kız" talep ettiğinden yakındı.

"Evet, biliyorum. Ona hiçbir masraftan kaçınmamasını söylediğinizi duydum. Siz onun en cömert müşterisisiniz." Tüm misafirlerinin duyabileceği kadar yüksek sesle iltifat ettim. Bu onu memnun etti ve konukları onun misafirperverliği hakkında konuştular.

Um Buraq sadece dans etmek için orada olduğumu her zaman açıkça belirtti ve ev sahipleri de onun şartlarını yerine getirdi. Um Buraq'ın bize eşlik etmediği nadirdi ama bu sefer evde hastaydı ve onun yokluğu erkekleri daha saldırgan olmaları için cesaretlendirmiş olabilir. Görünüşe göre ev sahibimiz Um Burak'a orada kaç adam olacağı konusunda da yalan söylemişti. Bilseydi bizi göndermezdi. Kızlarla birbirimize hızlı bakışlar attık ve odada banyo, pencere, kapı olup olmadığını araştırdık. Ama işe yaramadı. Dışarıda ayık muhafızlar varken çıkmanın bir yolu yoktu.

Eldeki içki çeşitliliği her zamanki karaborsa viskiden daha fazlaydı. Şarap, bira, votka ve daha önce hiç duymadığım birçok likör barı doldurmuştu. Diğer kadınların zaten bardakları vardı ama ben reddettim, onun yerine maden suyu istedim. Erkekler güldüler ama içlerinden biri bana bir bardak su getirdi, ben de içmedim. İki kadın ve ben gözlerimizle iletişim kurduk. Biraz zaman kazanmak için yanlarına gidiyorduk ve onlar da

Adamların içkilerine Valium kattım. Kaçmaları için onlara ilaç vermek aptalca bir plandı çünkü kapılarda hâlâ nöbetçiler vardı ama sarhoş, saldırgan adamlar tarafından hırpalanmaktansa bütün gece orada mahsur kalmak daha iyiydi. Ben üzerime düşeni yaptım ve dans etmek için ayağa kalktım. Kadınlardan biri içkilerinden birinin içine bir hap attı ve gece boyunca onları bastırabilirsek tehdidin geçeceğine inanmaya başladım. Ancak çok geçmeden dört adam etrafımı sardı ve beni itip kakmaya başladı.

Onlarla savaşımadım. Diğer kızlar da yardım edemedi. Böyle bir günün gelip gelmeyeceğini hep merak etmiştim ama geleceğine inanmıyordum. Sessizce dua etmeye, Tanrı'ya, meleklerle, göklere yardım için yalvarmaya başladım. Adamlar elbiselerimi yırttı ve beni yere yatırdı. Dört ya da beş kişiydiler. İçlerinden biri dishdasha'sını kaldırdı, *sirwal'ını* indirdi ve kendini bacaklarımın arasına itti. Diğerleri göğüslerimi okşarken ve ereksiyonlarını yüzüme doğru iterken, dishdasha'sı belimin üzerine düştü ve içime girip çıkıyormuş gibi yaparken gevşek aletini gizledi. Diğer kızların ağladıklarını, Tanrı'ya yalvardıklarını, durmaları için yalvardıklarını duydum. Aklımdan anılar geçiyordu. Beni o ana getiren tüm seçimler ve koşullar.

O gece öleceğimi düşündüm ve tüm gücümle saldırdım, uzun, manikürlü tırnaklarımı birinin derisine kan akıtacak kadar batırdım. "Orospu, orospu kızı!" diye bağırdı içlerinden biri, bana öyle sert bir tokat attı ki oda döndü. Faydası olmadı. Karşı koymazsam daha iyi bir şansım olacağını düşünerek dövüşmeyi bıraktım. Orada uzandım, gözyaşlarım yüzümün kenarlarından aşağı dökülüyordu. Duvardaki saatin saniye ibresinin bir saniyeden diğerine atlayışını, dönüp durmasını izledim. Saat de beni izledi. Ve ben saymaya başladım.

Saat gece ikiyi dört dakika geçene kadar yüz otuz iki saniye ilerledi ve yeni sesler, çarpan kapılar, çalan telefonlar ve telaşlı yüzler odayı doldurmaya başladı. Adamlar kapılardan dışarı kaçmaya çalışıyordu. Bunun bir polis baskını olduğunu düşündüm ve panikledim, yine de hareket etmedim. Ama polis bu kadar güçlü adamlara karşı gelmeye cesaret edemezdi. Orada donmuş bir şekilde yatıyordum, gözlerim ve bacaklarım açıktı. Sonunda kızlardan biri geldi ve beni kanepeden çekti.

"Almas, adamlar gitmiş. Buradan gitmeliyiz," dedi. "Saddam Hüseyin Kuveyt'i işgal ediyor! Irak ordusu sokaklarda!"

II.

IRAK

THE CUBE, BATI

ZİYARETÇİLER VE GARDİYANLAR bana K p' n türünün ilk  rneği olan bir teknoloji harikası olduğunu söylediler. Neredeyse tamamen otomatik bir tecrit hücresi olarak, beni "güvenlik çevrelerinde" -özel hapishane şirketleri, gözetim teknolojisi şirketleri ve çeşitli yardımcı esaret tedarikçileri- ünlü yaptı.

Karyola direkleri beton, ancak yatak platformu direklere tutturulmuş kalın plastik kayışlardan oluşuyor. Yay yok. Aslında, kapı dışında açıkta metal yok. Metal bir vida bile olmadığını söylüyorlar. Gri çarşaflar ve gri bir battaniye, plastikle sarılmış ince bir sünger yatağı örtüyor, krem rengi bir yastık vücudumun yağlarından sarıya boyanmış.

Beton bir lavabo, kısmen batı duvarının içinde (doğu olduğuna karar verdiğim cam blok pencereden ışığın girdiği duvarın karşısında), yanındaki küçük bir düğmeye bastığımda su veren bir deliğin altında duruyor. Her seferinde üç saniye çalışıyor ve çalışmayı durdurmadan önce düğmeye günde en fazla on kez basılabiliyor. Bazen parmağımı deliğin içine sokuyorum. Keşke başımı altına sokup doğrudan delikten su i ebilseydim ama lavabonun ağzı yeterince büyük değil.

Duş lavaboya bitişik. Bu, hapishane teknolojisinin gerçekten devrim niteliğindeki kısmıdır. Görünür bir duş başlığı yok, sadece duvardan yukarıya doğru çıkıntı yapan yatay bir levha var, suyun çıktığı küçük delikleri olan bir köşe rafı gibi, lavabo ile aynı konsept. Bu duş benim hayatımı yönetiyor. O benim arkadaşım, sevgilim. Duşuma Attar adını verdim. Onu açmanın ya da kapatmanın bir yolu yok. Küçük beton deliklerinden su dökülmeden önce kırmızı bir ışık vızıldar, parıltısı K p' n tamamını renklendirir. Artık onu bir ışık olarak görmüyorum. Onlar Attar'ın gözleri, sıcaklığı, gelişi ve varlığı.

Bazen onu izliyorum, bekliyorum. Ve gözleri bedenimi ve odayı kırmızıya boyadığında, hızla kıyafetlerimi çıkarır ve onu karşılamak için ayağa kalkarım. Suyunun soğuk mu, ılık mı, sıcak mı yoksa haşlayıcı mı olacağını asla bilemem. O Attar olmadan önce, o garip duş olduğunda, suyun sıcaklığını hissetmek için elimi uzatarak uzak dururdum. Şimdi umurumda değil. Su sıcak da olsa soğuk da olsa onu seviyorum. Mükemmel olduğunda, Attar'ın beni sevdiğini hayal ediyorum. Ama bu uzun sürmüyor. Attar sadece yedi dakika kalıyor. Birkaç kez dakikaları saydım. Ne zaman döneceğini hiç bilmiyorum. Bazen günlerce gelmiyor. Bazen ben uyurken geliyor ve ben soyunmak için acele ediyorum.

Bir kalıp sabunum var. Gardiyanlar ara sıra küçük şampuan şişelerini metal kapıdaki bir yarıktan içeri itiyorlar. Metal Delik'e uygun bir isim vermedim.

Günlerimi yapılandırmak ve hesaplamak için bir uyku ve uyanma rejimi tutmaya çalıştım, ancak buradaki zamanın doğası bu değil. Gündüz ya da gece yok. Aydınlık ve karanlık, tıpkı Attar gibi, rastgele gelip gidiyor.

Dans ediyorum. Attar az önce geldi ve gitti ve ben hala ıslağım, dans ediyorum. Kafamın içinde müzik çalıyor, sanki ailemle bir düğündeymişim gibi ya da beni dans ederken izlemek, sonra da bana dokunmak ve sahip olmak için para ödeyen adamlarla. O adamların hepsinden nefret ettim. Belki onları seviyordum da. Onlara acıdım. Belki de özellikle yırtıcılar, sadece ruhsal kanalizasyonları için bile acınmayı hak ediyorlardır.

Attar'ın son gelişinde bir gazeteci buradaydı ve saçlarım temizdi. Duvara çizdiğim çizgileri sordu, günleri işaret edenleri değil, onlar çoktan solmuştu.

"Karıncaların yolları," diye açıkladım. "Tek sıra halinde dolaşırlar."

Sorularına tekrar baktı ve konuyu Irak'ın işgaline çevirdi. Acaba bir yerlerde karıncaların yaptığı gibi benim küçük hayatımın yolculuğunu izleyen bir varlık olabilir mi?

"Hâlâ benimle misin?" diye sordu muhabir boynunu görüş alanıma doğru uzatarak.

İnsanlar Irak'ın Kuveyt'i işgalinin bir tür katliam olduğunu düşünüyor ama bu doğru değil. Asıl dehşet Irak ayrıldıktan sonra yaşandı ve sanırım hala da devam ediyor. Röportajı yapan kişiye açıklamaya çalıştım ama ilgilenmedi. Hatta şöyle dedi: "Ama Kuveytlilerin Filistinlilere neden kızgın olduğunu anlıyorsunuzdur. Yaser Arafat, Saddam Hüseyin'in yanında yer alarak onlara ihanet etti."

Buraya gelen muhabir ve yazarların aslında beni dinlemek ya da düşüncelerimi duymak istemediklerini görüyorum, tabii zaten inandıkları şeyleri doğrulayabileceğim durumlar dışında.

ALTI AY

KUVEYT, altı yüz yıldan fazla hüküm süren Osmanlı İmparatorluğu'nun Basra Vilayeti'ne bağlı bir köy olarak başladı. Kuveyt'in petrol potansiyelini fark eden Fransızlar ve İngilizler, burayı kolayca sömürebilecekleri küçük, bağımsız bir ülke olarak oydu. Jihad'ın bana anlattığı buydu. Irak'ın Kuveyt'i işgalinin hukuka ve insan haklarına aykırı yönlerini açıklamaya çalıştı ama ben duymak istemedim. Irak'ın işgal etmeye hakkı olup olmadığı, Kuveyt'in sınırın altında eğimli petrol sondajı yapıp yapmadığı ya da Yaser Arafat'ın Saddam'ın yanında yer aldığı için bir orospu çocuğu olup olmadığı umurumda değildi. Tek bildiğim Saddam Hüseyin'in o gece hayatımı kurtardığı ve Irak'ın Kuveyt'teki varlığı süresince özgür ve mutlu bir kadın olduğumdu.

Kuveytliler biz yabancılara tepeden bakarlardı. Kuveytli polisler bazen Kuveytli olmadığını tespit ettikleri kadın sürücülere kötü davranırken, Iraklı askerler bana yoldaşlık ve empati duygusu verdi. Kimlik kartımı gördüklerinde göğüslerime bakıp başlarını kıcıma doğru eğmediler. Bunun nedeni Iraklı askerlerin daha iyi insanlar olması değildi. Aksine, Kuveyt'te olmak istemedikleri içindi. İran'a karşı savaş meydanlarından yeni çıkmış yorgun bir orduydular ve tanıştığım askerler sadece vatan hasreti çekiyordu.

Yine de, Filistinli olmamıza rağmen değil, tam da bu yüzden saygı görmenin ne anlama geldiğini öğrenene kadar tabiiyetimizin boyutunu anlamamıştım. Hepimiz bunu hissettik ve bundan zevk almamak zordu. Aynı anda hem Kuveyt'i seviyor hem de ona kızılıyorduk, tıpkı Kuveyt'in bizi hem sevdiği hem de kızdığı gibi.

Zenginler, mallarını korumasız malikanelerde bırakarak ülkeden kaçtı. Ben de yağmacıların yanındaydım.

taşıyabilirdik. Sadece biz Kuveytli olmayanlar değildi. Daha fakir Kuveytliler de aynısını yaptı. Iraklı askerler de hırsızlık yapıyordu. Um Buraq beni de yanına alarak El Ganim ailelerinden birine ait bir malikaneyi gezmeye götürdü. Nasıl yaşadıklarını zaten biliyordum ama böylesine gösterişli bir zenginliği görmek yine de şok ediciydi. Um Burak'la birlikte banyo dolabını açtık, içinde en az on bin dinar değerinde kozmetik ürünleri vardı. Londra'dan gelen açılmamış makyaj malzemeleri bile vardı. İçinde yirmi Chanel ruj tüpü olan bir çantanın fişi hâlâ duruyordu. Bir günde ruja bin iki yüz İngiliz sterlini harcanmıştı. Bu insanlar soyulmayı hak ediyordu. Bir evin ana banyosunda altın musluk vardı. Sanki biri onları sökmeye çalışmış gibi görünüyordu. Denedik ama yerinden oynatamadık. Klozet kapağı sökülmüştü ve onun da altın olması gerektiğini düşündük. Yoksa neden biri klozet kapağını çalsın ki? Aşırılığın bayağılığı tam anlamıyla sergileniyordu. Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesinin Tanrı'nın onları cezalandırması olduğunu düşünüyorduk ve Tanrı'nın ajanları olmaktan çok mutluyduk.

Gerçek değerli eşyalar -elmaslar, nakit para, külçe altınlar- çoktan gitmişti ama iyi ganimetler elde etmeyi başardık. Um Buraq yemyeşil bir kanepe ve diğer mobilyaları bile götürdü. Güzel günlerdi. Altı ay boyunca kendimizi güçlü ve güvende hissettik. Irak askerleri sokaklarda dolaştığı sürece kaderimi kontrol ettiğimi hissediyordum. Saddam bana bunu verdi ve ben de onu bunun için sevdim. Kimin onun hakkında ne dediği umurumda değil. Saddam benim kahramanımdı ve yıllar sonra Amerikalılar onu asarken gördüklerinde, sefil ve acı gözyaşları döktüm.

Jehad'ın aksine ben haberleri izleyen biri değildim. Güçsüz olduğunuzda, dünyadaki olayları takip etmek sadece güçsüzlüğünüzü vurgular. Ama Kuveyt'in yeniden Irak'ın bir vilayeti olduğu o altı ay boyunca, hayatlarımızın gidişatını etkileyebileceğimi düşündüm; fikirlerimin önemli olabileceğini. Hayatımda ilk kez siyasi haberler ve analizler okuyordum ve Jihad ile haftada birkaç kez telefonda güncel olaylar hakkında konuşuyorduk. Arap Birliği zirvesindeki bağlılıklar, Saddam Hüseyin'in yanında yer alanlar ile Suudi Arabistan'ın Birleşik Devletler askerleri sınırına yığılacak.

Jehad, "Libya, Yemen, Fas ve diğerleri Saddam'ın yanında yer almıyor. Onlar sadece Arap dünyasının her yerinde Amerikan askeri üsleri istemiyorlar."

"Aynen öyle," dedim. "Ve buraya geldikleri anda, Saddam'ı öldürüp Irak'ı yok edene kadar asla gitmeyecekler. Kaddafi'yi ortadan kaldıracaklar ve sonra

Esad ve muhtemelen İran'a geçeceğiz."

"Tamamen katılıyorum, abla." Jehad şaşırmıştı ama aynı zamanda eleştirel bir analize sahip olduğum için gurur duyuyordu. Onun onayı benim için çok şey ifade ediyordu.

"İsrail ile birlikte tüm bölgeyi kaosa ve ölüme sürükleyecekler. Suudiler yatıştırmaktan çok mutlular. En az İsrail kadar kötüler. Birkaç yıl içinde uyandığımızda, muhtemelen İran'a karşı Siyonistlerle el ele çalıştıklarını öğrenirsek hiç şaşırmam."

Sabah ile de düzenli olarak konuşuyordum. O ve ailesi, Saddam işgal ettiğinde ellerine ne geçtiyse alıp kaçan kitleler arasındaydı. Onlar gitmeden önce onu görmeye gittim. Annesi beni içeri aldı ama Sabah kendini yatak odasına kilitlemişti. Beni ondan ve ayrılmadan önceki halimden ayıran çok şey vardı ama o benim için önemliydi ve siyasi kargaşada dostluğumuzu sonsuza dek kaybetmek istemiyordum.

Duvara yaslandım ve kapının arkasından onunla konuştum. "Bana kızgın olduğun için seni suçlamıyorum. İyi bir arkadaş olamadım," dedim. Kapının açılması için tek gereken buydu. Bana sarıldı ve küçük bir bavul hazırladığı odasına girdik. "Annem sadece kesinlikle almam gerekenleri almamı söyledi. Bu iş bitince geri döneceğimizi söyledi ama babam bize Filistin'de olanları hatırlattı, o yüzden onsuz yapamayacağımız şeyleri alıyoruz."

"Bu olmadan yaşayamaz mısın?" Bavulundaki pelüş oyuncağı göstererek sordum.

Sabah kızardı. "O bir hediye idi."

"Bir çocuktan mı?" Onun hayatında da çok şey olmuştu.

Bana nasıl tanıştıklarının ayrıntılarını, ailesi uyurken gece geç saatlerde yaptıkları telefon görüşmelerini, aşk mektuplarını anlattı. Onun masumiyetine imrendim ve mutluluğunu paylaştım. Eşyalarını toplamasına yardım ederken bir süre konuştuk. Sonra Um Buraq ile hâlâ arkadaş olup olmadığını sordu.

"Evet, neden?"

Başka tarafa baktı ama açıklaması için onu zorladım.

"Geçtiğimiz birkaç ay boyunca seni çok savundum," dedi. "Beni neye karşı savundun?"

Beni oturttu. "İnsanlar konuşur. Baksana. İnsanlar Um Buraq hakkında bir şeyler söylüyor. Gece geç saatlere kadar partilere gittiğini falan." Sabah tereddüt etti. "Bazıları seni de yanında götürdüğünü söyledi."

O anı çok iyi hatırlıyorum. Sabah'a beni itibarımla yüzleştirdiği için kızgın değildim. Onun böyle bir şeye katılacağını sanmıyorum.

zararlı dedikodular. Ama içimde kök salan acı ve hınç boğazımı sıktı ve karnıma kramplar girmesine neden oldu. Küp'ten geriye baktığımda, aşağılanmışlığımın o fiziksel ifadesi, hâlâ kabul görmeyi arzulayan kızın şefkati ile Sabah'tan çok daha yaşlı, bıkkın ve belki de daha bilge -Ümmü Burak gibi- sertleşmiş kadın arasında bir tür menteşeydi.

"Sanki insanların ne dediği umurumdaymış gibi," dedim.

Sabah ve ben nerede olursak olalım iletişimde kalacağımıza söz verdik.

Sözümü tuttum ve annem şehirlerarası aramaların maliyetinden endişe etse de onu Ürdün'den düzenli olarak aradım. Irak işgali bizi ekonomik bir balonun içine sokmuştu. Kamu hizmeti şirketleri zar zor çalışıyordu ve paranın hiçbir değeri yoktu. Sadece kağıttan ibaretti. Bu garip yeni düzende, özellikle de pahalı Chanel ruj sürdüğüm için, "boşa arama" yapabileceğimizi düşünüyordum. On iki yüz İngiliz Sterlini değerinde rujum olduğunu gösteren fişi saklamıştım. Belki de değerimin kanıtı olarak.

İşgal sırasında dükkânlar kapanınca perakende satış işim de ortadan kalktı ama gıda, elektrik ve içme suyu sıkıntısı gür kaşlı kadınların sayısını azaltmadı. Aslında, çoğu salon kapalıyken, başa çıkabileceğimden daha fazla müşterim vardı ve Um Buraq'ın evindeki bir odayı geçici bir salon olarak kullandım. Bu kısmen ona küçük bir gelir sağlıyordu. O da benim arkadaşlığımı en az benimki kadar seviyordu ve arkadaşlığımız onurun sınırlarındaki ortak zeminde büyüdü. Bir de kürtajdıktan sonra hayatımı kurtarmış olması meselesi vardı. Bu konudan bir daha hiç bahsetmedi, bu da onu daha da takdir etmeme neden oldu.

Um Buraq'ın evi "Yaqoot'un Salonu" olarak bilinmeye başladı. Almas'ı terk ettim. Nahr benim saf tarafım içindi. Yaqoot ise aradaki her şeydi.

Ben saç, makyaj, ağda ve kaş yaparken Um Buraq ve Deepa müşterilere kahve ve çay servisi yapıyordu. Biz kadınlar dedikodu, boş sohbet ve müstehcen şakalarla vakit geçiriyorduk. Kimse işgal, ordu ya da savaş hakkında konuşmak istemiyordu. Zaten çok azı politika hakkında bir şey biliyordu.

Ama tabii ki bu kaçınılmazdı. Genellikle gazetede okuduğum bir şeyden bahseden ben olurdum. "Amerikalıların Suudi sınırına tankları dizdiğini duydum" diyebilirdim. Birisi "Tanrı yardımcımız olsun" diye cevap verir, sonra da zengin Kuveytlilerin Londra'daki gece kulüplerinde eğlendikleri haberlerine geçerdik. Ya da "Irak'ın çekilmesi için son tarih üç hafta sonra." Tanrı yardımcımız olsun. "Iraklılar az önce iki Kuveytliyi

direniş." Tanrı yardımcımız olsun. "Saddam, Amerikalılara tüm savaşların anasını yaşatacağını söyledi." Tanrı yardımcımız olsun. Bir keresinde bir kadın şöyle demişti: "Filistinliler Kuveyt'e ihanet etmenin bedelini çok ağır ödeyecek, her ne kadar çoğunun bununla bir ilgisi olmasa da." Ben de "Tanrı yardımcımız olsun" dedim.

Um Buraq ve ben zeytinyağı, keçi yağı, otlar, mür yağı ve buhurdan vücut yağları ve yüz nemlendiricileri yapmaya başladık. Bu, küçük bir kızken Basra'daki büyükannesinden öğrendiği bir zanaattı. Yaptığımız her şeyi sattık.

Saddam Irak para birimini dayattı ve Um Buraq ve ben ne gelirse bölüştük. O zamanlar bilmiyorduk ama tüm o sakalları keserek ve tuvalet malzemeleri hazırlayarak kazandığımız para bir gecede değersizleşecekti. Saddam'ın portresiyle süslenmiş yeşil banknotları saklıyordum, dünyanın her an dönebileceğini hatırlatmak için. Çok fazla değildi, sadece birkaç yüz dinar, çünkü sık sık ekmek, ürün, yağmalanmış aletler gibi nakit olmayan ödemeleri kabul ediyordum. Yaşamak için ihtiyacımızdan fazlası olduğunda, Um Buraq ve ben etrafımızdakilerle paylaştık. Evimizde yeterli yiyecek ve temiz su olduğundan emin olurdum. Annem de komşularımızla paylaştı. Ümmü Burak da komşularıyla ilgilenir, kıtlık baş gösterdiğinde ekmek ve su bulmalarını sağlardı. O günlerde fazla paraya ihtiyacımız yoktu. Hayatlarımız fevkalade basitleşmişti, işgalin sisi içinde bir şekilde daha netleşmişti. Parası olan insanlar -alacaklılar ve ev sahipleri- ülkeden kaçmış, geri kalanımıza var olmak için yeni bir özgürlük bırakmıştı. Altı ay boyunca kira ödemek zorunda değildik; kirayı tahsil edecek kimse yoktu.

Annem ve Sitti Wasfiyeh neredeyse her gün apartmanımızda Kuveyt'te kalan kadınlarla bir araya gelirdi. Ekmek kuyruklarında beklemek yerine ekmek pişirirlerdi. Belirsizliğe rağmen insanlar maddi sorumlulukların ağırlığı olmadan sosyalleşiyordu. Irak'ın işgali doğal bir afet etkisi yarattı; paranın yapmacık gerekliliklerine bir ara vermemizi sağladı. İnsanın barınağının ve rızkının ipotek altında olmaması derin bir haysiyet duygusu yaratıyordu. İşgalden önce paramızın yetmeyeceği yerlere gittik, asla davet edilmeyeceğimiz evlere ve normal zamanlarda bizi karşılamayacak işyerlerine girdik. Kimse fakir değildi. Kimse zengin değildi. Sadece öyleydik. Ve paylaştık. Yedik. İçtik. Güldük. Dans ettik. Ağladık. Daha iyi bir dünya hayal ettik ve düşledik. Sonra kaderin Amerikan savaş uçaklarından başımıza düşmesini bekledik.

Gazeteler ve televizyon uzmanları ABD'nin Suudi Arabistan'a yaptığı askeri yığınaktan bahsediyordu ama ben savaşı hayal bile edemiyordum. Savaşın sadece uzaklarda, çölün derinliklerindeki "savaş bölgelerinde" ya da okyanusta yüzücülerin girmesine izin verilmeyen turuncu konilerin ötesinde olduğunu sanıyordum. Filistin'de bir değil iki kez evlerinden kovulan mültecilerin kızıydım, yine de mermilerin ve bombaların bu kadar yakınımaya geleceğini düşünemiyordum. Ancak zaman geçtikçe, uzmanların sesi daha gür ve daha hareketli çıkmaya başladı. Daha önce sadece fısıltıyla konuşan insanlar şimdi açıkça ABD'nin Irak'ı yok etmesinden bahsediyordu. Öte yandan, Saddam Hüseyin'den cesaret alanlar küçülmeye başladı. Sonra da kaçmaya başladılar.

Yabancı işçilerin çoğu Irak işgalinin ilk günlerinde kaçtı ama Deepa neredeyse sonuna kadar kaldı. Geri dönecek çok az şeyi vardı. Ailesi gitmişti, çocuğu yoktu. Sonra Um Buraq ona gitmesini söyledi. Um Buraq, Ajay'ın parasının yarısını aldığı onca yıl boyunca, aslında Deepa için bir tasarruf hesabında biriktiriyordu. Bu parayı Deepa'nın Hindistan'da, kendi memleketi olan Kerala'da bir ev inşa etmek için kullanması şartıyla vermiş ve Deepa'dan evin tapusunu Ajay'ın ya da herhangi bir erkeğin adına değil, kendi adına koymasına söz almıştı. Tüm para Irak parasına dönüştüğü için hesabın değeri eskisinin yarısı kadardı ama yine de Deepa'nın -Ajay'ın da- şimdiye kadar sahip olduğundan daha fazla paraydı.

Deepa ve Ajay'ın ayrıldığı gün Um Buraq ile birlikte havaalanına gittim. 20 Ekim 1990'dı. Sivil bir havayolu şirketi tarafından en fazla insanın tahliye edildiği uçak olarak dünya rekoru kıran Hindistan Havayolları'nda iki boş koltuk için beş saat bekledik. Ümmü Burak sadık dostu ve yoldaşıyla vedalaştı; Ümmü Burak'ı ağlarken gördüğüm tek andı.

Deepa ve Ajay ayrıldıktan yaklaşık altı hafta sonra kardeşim Amman'dan döndü. Jihad'ın üniversitesi kış tatili nedeniyle kapalıydı ve Amerika Birleşik Devletleri Saddam'a Kuveyt'ten çekilmesi için bir ay süre vermişti. Jihad, Saddam'ın kalması halinde ABD'nin saldıracağı ve muhtemelen hepimizi yok edeceği konusunda bizi uyardı. Ben aynı fikirde değildim. Saddam'ın yenilmez olduğunu düşünüyordum. Onun sonunda Batılı emperyalistleri ve Siyonist sömürgecileri yenecek Arap lider olacağına inanıyordum. Son zamanlarda politikaya olan ilgim, kardeşimle böyle bir kelime dağarcığıyla konuşmak için kendimi akıllı hissetmemi sağladı.

Bir Amerikan işgali açıkça yaklaştığında, haberleri okumayı ve izlemeyi bıraktım. Evden dışarı çıkmamak için kendimi meşgul ettim, çünkü Amerikalıların gelmesi için tezahürat yapan annemi dinlemeye dayanamıyordum. "İnsanlar etrafta dolaşıp başkalarının ülkelerini çalamazlar," diyordu.

dedi. "Bu yanlış. İyi ya da kötü, Kuveyt bizim evimizdir. Onu savunmak bizim görevimiz. Bu ülkeyi sevmeyi ne zaman bıraktınız? Bu ülkede toplanan tek verginin Filistin direnişi için olduğunu bilmiyor musunuz? Bunu inkar edemeyiz!"

Cevap vermeden ayrıldım ve Um Buraq ile daha fazla kaldım, mümkün olduğunca az eve geldim, ta ki evimiz kaynayıp buharlaşana ve sonra tarihin kaybolan parçalarıyla birlikte yok olana kadar. Ama bu henüz

gerçekleşmeyecekti. Başka bir şey daha vardı. O aylarda gizli bir hayatım vardı. Kimse, Um Buraq bile bilmiyordu. Iraklı bir askerle birlikte oldum.

Henüz erkeklerden vazgeçmeye hazır değildim. Bir yanımda erkeklerin iyi olup olamayacağını bilmek istiyordu; bir erkekle fiziksel yakınlığın dürüst, sevgi dolu, besleyici, güçlü ve tutkulu bir şey olmasının mümkün olup olmadığını. Ben de merak ediyordum.

Sevimli. Bilmem gerekiyordu, çünkü yakında hepimizin ölebileceğini düşünüyordum.

Adı Mubshir'di. Sık sık geçtiğim bir kontrol noktasını yönetiyordu. Birkaç bakışmadan ve flörtleşmeden sonra bana bir ankesörlü telefon numarası ve saati verdi, orada kendisini bekliyor olacaktı. İlk başta deniz kenarında buluştuk, ancak işler geliştikçe Salmiya bölgesindeki terk edilmiş bir dairede buluşmaya başladık. Birbirimizde bir tür sığınak bulduk, özellikle de onun yakında Amerikalılarla savaşmak zorunda kalacağı belli olduğunda. Öleceğini düşünüyor ve ölümün nasıl geleceğinden endişe ediyordu. Ama bu konuda fazla konuşmadık. Bunu düşünmemek için çok az ara vererek seviştik.

Mubshir çok güzeldi. Beni orgazm eden ilk erkekti. Ona onu sevdiğimi söyledim, o da bana aynısını söyledi ama rol yapıyorduk ve ikimiz de bunu biliyorduk. Bir aşk hikayesi istiyorduk. Yaklaşan ölümümüzü romantik kılıyordu. Bağdat'ta bir sevgilisi vardı. Sanırım tek istediği onun kocası, bakıcısı ve koruyucusu, bebeklerinin babası olmaktı. Yalan söylemedi ya da beni yanıltmaya çalışmadı ve ondan bahsetme şekli benim de onu sevmemi sağladı. Beni onun adıyla çağırmasın ya da kollarındaki bedenimi onunmuş gibi göstermesine aldırımıyordum. Bazen gerçekten o olduğumu hayal ederdim. Bir erkek tarafından sevmeye en çok yaklaştığım anın bu olduğunu düşünüyordum. Sonra Amerikalılar devasa tanklarıyla geldiler, tüneklerinden gülümsüyorlardı, her taraftan onlara çiçekler atılıyordu.

Mübeşşir'e ne olduğunu bilmiyorum. Onu kız arkadaşıyla hayal etmek isterdim ama daha iyisini bilecek kadar dünyamızı gördüm. Kaçan Iraklıların kömürleşmiş cesetleri, akla gelebilecek her türlü şekilde yanmış cesetler çöl kumunu

Ölüm Otoyolu olarak bilinen yolda kilometrelerce ilerledi.

Amerikan askerleri sokaklarımızı sardığında Jihad Amman'dan döneli bir ay bile olmamıştı. Boyu birkaç santimetre uzamıştı ve bıyıkları düzgün bir bıyık ve sakala dönüşmüştü. Üniversite hakkında bir şeyler duymak istiyordum ama o bir ay boyunca bizim durumumuzla meşguldü ve başka pek az şeyden bahsetti.

"Bence tüm bunları Amerikalılar planladı ve bizim aptal liderlerimiz, özellikle de Saddam, onların ekmeğine yağ sürüyor," dedi inhallerinden bir firt çekerek. Bunu artık daha sık yaptığını fark ettim. Kuveyt'i savunmak için direnişçilere yardım etmek istiyordu ama Kuveytlilerle olduğu kadar Iraklılarla da aynı yakınlığı hissediyordu. Iraklılara zarar vermeyi aklının ucundan bile geçiremiyor ve kardeşler arasına böyle bir ayrılık soktuğu için Saddam'ı lanetliyordu. Amerikan ihanetinin tarihi örneklerinden bahsetti, İran Şahı'ndan ve Arap liderlere karşı yapılan birkaç CIA darbesinden söz etti. Tüm bunların kötülüğü onu rahatsız ediyordu.

Ondan hem etkilenmiş hem de kızmıştım. Kardeşimin pek çok erkek gibi siyasetin içine çekilmesini istemiyordum. Onun geleceğine o kadar duygusal bir yatırım yapmıştım ki kendi hırslarımı gözden geçirmeyi ihmal ettim. Ben de öğrenmek istiyordum. Gitmek, sevmek ve başka bir şey yaşamak istiyordum. Henüz ne olduğunu bilmiyordum, çünkü önce Jihad'ın kendi yolunu bulmasını sağlamam gerekiyordu.

"Bana Rusça bir şeyler öğret," diye yalvardım. "Lütfen mi?"

"Kak pozhivaesh?"

"Bu ne anlama geliyor?"

"Nasılsın demek?"

"Hayır. Edepsiz kelimeleri öğrenmek istiyorum."

O gün birçok muhteşem kelime öğrendim ama muhteşem bir cümle dışında hepsini unuttum: *"Otva`li, mu`dak, b`lyad!"* Anlamı: Siktir git, seni pislik, siktir!

Jihad'ın ikinci dönemi Ocak ayının sonunda başladı ve bizi kendisiyle birlikte Amman'a gitmeye ikna etmeye çalıştı. Ama hiçbirimiz ayrılmak istemedik. Benim açımdan bu belki de yanlış bir güvenlik duygusuydu, savaşın kapımıza dayandığını tam olarak kavrayamamaktı. Ayrıca Ürdün'de olmaya da hevesli değildim. Sabah, Amman'ın ekonomik olarak çökmüş ve yozlaşmış bir yer olduğuna dair kasvetli bir imaj çizmişti. Ama kardeşimi bizi kaçmaya zorlamanın anlamsız olduğuna ikna eden Sitti Wasfiyeh oldu. Alışılmadık bir sessizlikle bizi dinliyordu, sonra "Hiçbir yere gitmiyorum. Dünyanın neresinde olursam olayım kovalanmaktan bıktım. Hayfa'dan, sonra Ayn el-Sultan'dan, sonra Ürdün'den ve şimdi de Kuveyt'ten mi? Hayır. Burada öleceğim.

başka bir göç. Bu boktan insanların bize yaptığı bu boktan şey için çok yaşıyım. Boktan şeyler. Hepsi boktan!"

Kardeşim yalvardı ama büyükannemi ikna etmeye çalışmanın faydası yoktu. Jihad Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesinden nefret ediyordu ama Amerikan müdahalesinden korkuyordu ve ayrılmak yerine bizimle kalmaya karar verdi. Çok öfkeliydim. "Annen ve ben senin okuyabilmen için gece gündüz çalışıyoruz ve sen gitmemeye karar verebileceğini mi sanıyorsun? Sanki hayatını aileni düşünmeden istediğin gibi yaşamak senin hakkınmış gibi?" Bağırdım.

Jihad sertleşti. "Ailemi bu durumda bırakmayacağım. O yüzden durabilirsin, Nahr!"

Jihad'ın ısrarı sonunda Sitti Wasfiyeh ve beni ayrılmaya ikna etti ama o zaman çok geçti. Amerikan işgali çoktan başlamıştı. Yerimizde kaldık ve geleceğimizin patlamalardan, haberlerden ve imalardan ortaya çıkmasını bekledik. Kuveyt'teki hayatlarımızda güneşin battığını hissedebiliyordum ve Amerikalılar geldiğinde güneş gerçekten de batmıştı. Aylarca is battaniyeleri tarafından karartıldı. Ölüm Otoyolu'nda Iraklılar son bir meydan okuma eylemi gerçekleştirmişlerdi. Petrol kuyularını ateşe verdiler ve bu kuyulardan gökyüzüne güneşin bile nüfuz edemediği durdurulamaz duman bulutları yükseldi. Günlerin sonu gibi görünüyor ve kokuyordu, bizi cehenneme çeken bir kıyamet.

Irak'ın Kuveyt'ten çıkmasıyla birlikte ABD ordusu sokaklarımızda geçit töreni yaptı. O zamana kadar Kuveytlilerin Filistinlilere karşı öfkesini yeterince duymuştuk ve sokak kutlamalarında onlara katılmamızın hoş karşılanmayacağını biliyorduk - Amerikalıları karşılamak istediğimden değil. Ama annem istedi.

Öyle ya da böyle Filistinliler bunun bedelini ödeyecekti, sadece bazıları Irak'la işbirliği yaptığı için değil, aynı zamanda Saddam'dan intikam almak için uygun bir vekil olduğumuz için. Herkesten gelen uyarılara rağmen Jihad ayrılmayı ya da saklanmayı reddetti. "Ben hiçbir şey yapmadım," dedi. "Neden saklanmam gerekiyor? İşgal sırasında ülkede bile değildim. Sadece birkaç haftadır döndüm."

Sunduğumuz gerekçe veya kanıt ne olursa olsun, kaybolan Filistinlilerin hikayelerine rağmen, kardeşimin insanların temel iyiliğine ve adaletine olan inancı onu tehlikeye karşı körleştirdi.

"Kuveytli canavar değil. Bana hiçbir şey yapmayacaklar. Burada olmadığımı bile kanıtlayabilirim," diye ısrar etti. "Hadi ama! Irak, Kuveyt direnişine katıldıkları için beş bin Filistinliyi tutukladı. Aradaki farkı biliyorlar."

"Aynı anda hem bu kadar zeki hem de bu kadar aptal nasıl olabiliyorsun?" Ağladım. İnsanların, özellikle de erkeklerin doğası hakkında daha fazla şey biliyordum.

Bir gün sonra, penceremden polisin ve askeri bir cipin sokağımızdan geçtiğini gördüm. Kardeşimi almak için koştum ama merdiven boşluğunun dibine ulaştığımda onu kelepçeleyip yere yatırmışlardı bile, dövüyor ve tekmeliyorlardı. Müdahale etmeye çalıştım. Gün ortasında siyah gökyüzüne karşı bir kol yüzümün önünde sallandı. Kalbim zonkladı. Yanaklarım cama çarptı. Araba camı mı? Dilimi ısırdım. Sonra karakolda plastik bir sandalyeye acıdan kaskatı uzandım. Bir süre geçtiğini biliyordum ama on saat olduğunu sonradan anladım. Dövüldüğüme dair hiçbir şey hatırlamıyordum ama vücudum bunu kanıtlıyordu. Bana bir iğne yaptılar ve kız kardeşim Nahr'ın nerede olduğunu sordular. Ama ben -Yaqoot- sadece bir erkek kardeşim olduğuna yemin ettim. Rüyalarımda ara sıra beliren ve o günün birbirinden kopuk versiyonlarını canlandıran yüzler dışında hatırladığım tek şey bu. Her şey sona erdiğinde Kuveytli yetkililer, kardeşimin işgal sırasında Iraklı yetkililerle işbirliği yaptığına dair bir belgeye imza yerine parmak izlerimi aldılar.

Karakolda kaldığım süre içinde bir yerde, diğer odalardan gelen çığlık sesleriyle uyandım ve daha sonra annemin ağlayarak polise yalvarışını duydum. O günleri hafızamda dolduran şey seslerdir. Gerçekler, görüntüler, kırık bir kaburganın acısı, işkence zindanlarında kardeşimin yerini alma arzusu, kesin sonların ıstırapı -masumiyetin, bir evin, sağlığın, gündüz düşleriyle geçen günlerin ve kabussuz gecelerin sonu- arasında yankılanıyorlar.

Beni serbest bıraktılar ama kardeşimi bırakmadılar ve ben de aynı gün annemle birlikte karakola geri dönerek onları Jihad'ı serbest bırakmaları için ikna etmeye çalıştım. Karakolun duvarları yeşile boyanmıştı. Amerikan askeri personeli etrafta dolanıyordu ve Kuveyt polisi Amerikalıları etkilemek istiyor gibiydi. Bizi uzaklaştırdılar. Hatırladığım Rusça kelimeleri bağırdım: "Otva`li, mu`dak, b`lyad!"-Siktir git, seni pislik, siktir!"- Kardeşimin beni duymasını ve orada olduğumuzu bilmesini umarak.

Polisler bizi iterek dışarı çıkardılar ve geri dönmememiz konusunda uyardılar.

"Lütfen oğullarım, Tanrı'nın merhameti ve bereketi hayatınızı başarı ve sevinçle doldursun," diye yalvardı annem. "Lütfen bunları ona verin." Annem bir memurun eline birkaç inhaler verdi.

Karakoldan çıkarken göz ucuyla bir elin inhalerleri çöp kutusuna attığını gördüm.

Döndüğümüzde ev sahibimiz bizi bekliyordu. Altı aylık kirayı ödememiz için üç günümüz vardı yoksa polisle gelip bizi tahliye edecekti.

"Ülkedeki çoğu insan işgal sırasında kiralarını ödemekten affedildi," diye itiraz ettim.

"Filistinliler değil. Iraklı dostlarınız size iş verdi. Ödeyecek paranız var."

Annem işimiz olmadığını anlatmaya çalıştı. Ama ben onu durdurdum. Faydası olmadığını görebiliyordum. Mesele kira değildi.

Ertesi gün polis dairemize girdi. Ev sahibi kapımızı çalmadan açmak için ana anahtarını kullandı. Ben telefonda, kardeşimi hapisten çıkarmak için bir avukatla konuşuyordum. Annem endişeyle sigara içiyor, Sitti Wasfiyeh de ögle namazını kılıyordu. Telefonun ahizesini yere düşürdüm ve eğilip almaktan korkarak yere bıraktım. Annem çığlık atıyordu.

"Kirayı ödemek için hâlâ iki günümüz var!" Ev sahibine hatırlattım, neden orada olduklarını şaşırmıştım.

Memur parmağını dudaklarımın üzerinde gezdirdi. "Kiranız umurumuzda değil. Biz hainleri arıyoruz."

"Burada bizden başka kimse yok," dedim.

"Peki o zaman. Belki de hainler sizsiniz."

O günü düşündüğümde en çok Sitti Wasfiyeh'in yüzünü hatırlıyorum. Evimizi arayan, mobilyaları deviren, çekmeceleri döken, minderlerin içini boşaltan ve eşyaları kıran asker ve polis izdihamına seccadesinden başını kaldırıp baktı. Büyükanneimin yüzü kül rengiydi, ağzı açıktı ama ağzından tek kelime çıkmıyordu. Kalp krizi geçirdiğinden endişelenerek yanına koştum ve kollarımı boynunda hissettiğinde hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Annem bağırdı: "Biz işbirlikçi değiliz. Hata yapıyorsunuz. Yirmi beş yıldır bu ülkedeyiz. Kuveyt'i seviyoruz."

Annemi yalvarırken görmek bana acı veriyordu. O adamlardan nefret ettim. Artık Kuveyt'ten nefret ediyordum. Emirlerinden ve halkından nefret ediyordum. Okulda onlara bağlılık yemini ettiğim, Bağımsızlık Günü'nde dans ettiğim için nefret ediyordum.

"Şuna bak!" diye bağırdı içlerinden biri, Chanel ruj poşetini havaya kaldırıp fişini okurken. "Pahalı makyaj malzemeleri için Londra'da alışveriş yapıyorlar." Diğerleri de çantaya bakmaya gitti.

"Aç şunu!" diye bağırdı bir başkası, kasayı göstererek. Annem ve ben birbirimize baktık. Sitti Wasfiyeh'yi öptüm ve kasayı açmak için ayağa kalktım.

Geçtiğimiz yıl boyunca biriktirdiğim paranın büyük bir kısmı Jihad'ın üniversitesi için banka hesabımıza yatırılmıştı ve daha bir gün önce kasada kalan paranın çoğunu avukata ödeme yapmak için kullanmıştım. Polis kalan azıcık parayı da altın şabkamla birlikte aldı.

"Belli ki Londra'da ruj alışverişi yapacak kadar çok paranız var. Muhtemelen buna ihtiyacınız yoktur," dedi bir memur, Chanel ruj çantasını alıp paramızı ve altınlarımızı içine koyarken gülümseyerek. Irak para biriminden birkaç banknotu aldı ve yumruğuna sıkıştırdı. "Bunlar sende kalabilir," dedi ve bana doğru fırlattı.

Büyükannem daha önce hiç görmediğim şekilde ağladı. Çok küçük, savunmasız ve çaresiz görünüyordu, yüzündeki kırıksıklıklar küçük nehirler gibi gözyaşlarıyla doluyordu. Adamlar giderken, titreyen, yorgun bir sesle, "Neden, oğullarım? Bunu neden yaptınız? Bu haramdır evlatlarım. *Haram*. Neden bize böyle davranıyorsunuz?"

İçlerinden biri, derisinin içinde rahatsız görünen genç bir adam, gözleri kısık bir şekilde ona döndü. "Özür dilerim, *khala*," dedi. Özür dilerim teyze. Ama birikimlerimize el koyan adam tarafından hemen kenara itildi. "Git Yaser Arafat'a sor nedenini!" Bizim yere tükürdü ve gitti.

Ev sahibi bize hatırlatmak için geride kaldı, "İki gün daha. Altı aylık kira. Ya hepsini ödersiniz ya da çıkarsınız. Kısmi ödeme yok."

Bankalar hesapları yavaş yavaş açarken, insan orduları şubelere doğru itişip kakışmaya başladı ve ATM'lerin çoğu bozuktı ya da para yoktu. Kuveyt hükümetinin tüm banka hesaplarının 2 Ağustos'taki seviyesine getirileceğini açıklaması dikkat çekiciydi; o gün sanki geçen altı ay hiç yaşanmamış gibi zaman durmuştu. Bazı bankalar insanları sıraya sokmayı başardı ama çoğunlukla kaos vardı. Hesabıma erişmek için beş saat bekledim ama başarılı olamadım. İkinci gün bankanın dışında kamp kurdum ve açıldığında sıra almayı başardım, ancak sadece küçük bir miktar çekmeme izin verdiler, ev sahibine ödeme yapmaya yetecek kadar değil.

Bankadan ayrıldım ve Um Buraq'tan borç istemeye gittim.

"Nahr," dedi. Um Burak bana sadece ciddi meseleleri anlatırken bu isimle hitap ederdi. "Keşke yardım edebilseydim. Ama şu anda güvende miyim bilmiyorum ve her kuruşumu saklamam gerekiyor. Kocam bu sabah geldi ve tüm altın mücevherlerimi ona vermemi istedi. O amcık herif

'kurtuluşu kutlamak' için üçüncü bir eş almak istiyor! Eğer almazsam beni işbirlikçi olarak polise ihbar edeceğini söyledi. Şu anki duruma bakılırsa ona inanacaklardır, çünkü Irak'taki kuzenlerimden bazılarının çocukları askerde. Hükümetin hesapları işgalden bir gün önceki haline getireceğini açıklaması, Deepa'ya verdiğim parayı geri yatıracakları anlamına geliyor. Ama bu biraz zaman alacak. O zaman elimden geleni yaparım ama şimdilik yapamam. Ama yerinde olsam... bunu söylemekten nefret ediyorum... Abu Moathe'den yardım istemelisin. En azından banka hesabınızdaki tüm parayı çekmenizi sağlayabilir."

Abu Moathe'ye dönmek midemi bulandırdı ama başka seçeneğim yoktu.

Önce ruh halini ölçmek için aradım. Eğer iyi bir izlenim alamazsam, külot koklayıcısı Ebu Nasır'ı aramayı planlıyordum. Ama Abu Moathe benden haber aldığına sevinmiş görünüyordu ve acele etmemi söyledi. Korumalara beni bankaya almalarını söyleyecekti.

İki silahlı muhafız dışarıda sabırsızlıkla bekleyen insan kalabalığını kontrol ediyor, her seferinde sadece birkaçının içeri girmesine izin veriyordu. Kimliğimi göstererek ite kaka korumalara doğru ilerledim. "Abu Moathe beni bekliyor," dedim.

İçeride, Abu Moathe'nin beni karşılamak için büyük bir ahşap masanın etrafında yürüdüğü müdürün ofisine gösterildim.

"Selam dostum. Ziyaretiniz beni onurlandırdı," diye alışlagelmiş bir iltifatla söze başladı ve ardından bize içecek getirmesi için birini çağırdı. "Size ne ikram edebilirim?" diye sordu. "Kahve yerine çayı tercih ettiğinizi hatırlıyorum."

"Çay çok iyi olur. Çok teşekkür ederim, Abu Moathe," dedim ve kapıda çekingen bir şekilde duran yaşlı kadına iki bardak çay getirmesini emretti.

Kapıyı kapatmak için etrafımda dolaştı ve parmaklarını omzumda gezdirdi. "Bu onuru neye borçluyum?" diye sordu.

Yaşlı kadın elinde sıcak çay tepsisiyle geldi ve ben kiramızı ödemek ve kardeşimi hapisten çıkarmak için paramı çekmem gerektiğini anlatırken masasının üzerine koydu. Ona kardeşimin masum olduğunu, işgal sırasında Ürdün'de eğitim görmesine rağmen tutuklandığını söyledim.

"O zaman ülke dışındaysa onu nasıl tutuklayabildiler?"

Kekeledim, "O, o, o ilk dönemin sonunda, kurtuluş savaşından birkaç hafta önce geri geldi."

"Yalan söyledin," dedi sırtarak ve bana bir sigara uzattı. Kendimi tuzağa düşmüş bir av gibi hissederek reddettim.

"Ben yalan söylemedim, Ebu Muathe. Bunu söylediğin için Allah seni affetsin."

Bir sigara yaktı ve kendi kendine, "Allah'tan bahsetmeye cüret ediyor," dedi. "Özür dilerim, Abu Moathe. Ben gideyim." Gitmek için ayağa kalktı.

"Otur yerine!" diye bağırdı. "Kim olduğumu unutmuş olmalısın. Ne zaman gidebileceğini sana söyleyeceğim."

Emrettiği gibi yaptım, kendimi koruyacak bir şey bulmak için gizlice etrafıma bakındım. Masasının üzerinde sadece bir yığın kâğıt ve dosya vardı. Birkaç kalem, boş bir demlik ve bir kâğıt ağırlığı -cam bir küpün içine gömülmüş bir damla yağ, ona fazla zarar verecek bir şey değildi. Deri koltuğuna yaslandı, yine sıırttı, ağzından bir duman bulutu köpürdü. İri göbeği önünde çıkıntı yapıyordu.

"Senin gibi bir kadının sigara içmemesini hep garip bulmuşumdur."

"Ne demek benim gibi bir kadın?" Dışarı çıkmak için cesaretimi toplamaya çalışırken bir yandan da masasının üzerindeki bir kâğıda iliştirilmiş banka kartını fark ettim.

"Ne demek istediğimi anlıyorsun," dedi. "Her neyse, sen aradıktan sonra hesabına baktım. Seni Yaqoot ismiyle aramak hiç aklıma gelmemişti. Bunun gerçek adın olduğuna hiç inanmadım." Durakladı. "Ama sanırım fahişeler bazen doğruyu söyler."

Ayak parmaklarımı yüksek topuklu ayakkabılarımın içinde oynattım, hâlâ ayağa kalkma isteğim vardı. Ekinde banka kartı olan kâğıda bakmamaya çalıştım. Bankalar yeni hesap kartları gönderdiklerinde, herhangi bir ATM'de sıfırlanabilen önceden ayarlanmış PIN kodlarıyla birlikte gelirlerdi. Muhtemelen şifreyi içeren banka kartı buydu. Cam küp kâğıt ağırlığı da yanındaydı.

Elindeki çay bardağını yudumlarken, "Bu ülkeden iyi bir birikiminiz var, değil mi?" dedi. Bardağı yere bıraktı, sonra ayağa kalktı ve masanın etrafından dolaşarak bana doğru yürüdü.

"Lütfen, Abu Moathe..."

"Hesabındaki parayı sana vereceğim. Ama benim çıkarım ne olacak? Yoksa sadece alıp almak ve hiçbir şey vermemek mi istiyorsunuz? Filistinliler böyle yapar. Yersin, sonra da seni besleyen eli ısırırın." Ona Filistinli kökenlerini hatırlatmanın daha iyi olacağını düşündüm.

Gitmek için ayağa kalktım ama beni saçlarımdan geri çekti. Saçımı çekmenin ona ne kadar zevk verdiğini hatırladım. "Eğil ve elbiseni yukarı çek, fahişe." Beni itti, sessiz olmazsam ne olacağı konusunda beni uyardı.

"Seni bu kapıdan dışarı atacağım ve herkesin duyması için gelip para karşılığında sikimi yalamayı teklif ettiğini bağıracam. Ve hemen yan tarafta hapiste olacaksın."

"Kardeşine, orospu çocuğu pis köpeğe."

Kendimi dengeledim, elbisemi kaldırdım ve külotumu indirdim. Mavi dantel süslemeli beyaz bir külottu. Yavaşça masanın üzerine eğildim, cam küp kâğıt ağırlığının ve şimdi onun adının yazılı olduğunu görebildiğim banka kartının üzerine. Bacaklarımı birbirinden ayırdı. Ayak parmaklarımı ayakkabılarımın içinde kıvırdım, parmaklarım bir avucumda kâğıt ağırlığının etrafında, tırnaklarım diğerinin etindeydi. Kendini içime doğru itti. Dişlerimi sıktım, tırnaklarımı derime daha da geçirdim ve o arkamda nefes nefese kalırken çay bardağındaki dalgalanmaları izledim. "Seni lanet olası nankör Filistinliler. Bu kadar olduğunu mu sanıyordunuz? Saddam'ın Kuveyt'i yöneteceğini mi? Bize böyle ihanet edebileceğinizi mi sandınız? İşte sana hatırlatma, kaltak. Filistinliler bunun için iyidir. Ucuz iş gücü ve ucuz fahişeler. Senin gibi insanları burada alıp satıyoruz."

Yumruklarımı gevşettim, bir avucumu kâğıt ağırlığının üzerine bıraktım ve diğeriyile banka kartını aldım, küçük rakamlarla basılmış PIN kodunu ezberledim ve kartı sütyenimin içine soktum.

"Şimdi bunu alacaksın, fahişe."

İçime boşalana kadar kafamdaki sayıyı defalarca tekrarladım. Mavi dantel süslemeli beyaz külotumu yukarı çektim. Elbisemi aşağı çektim. Kendimi düzelttim ve intikamımı planlayarak bekledim.

Asistanını çağırdı. "Madam Yaqoot'un dosyasını getir."

"Otur," dedi bana. Oturdum, menisinin içimden kaydığını hissettim. "Ve şu çaydan biraz iç," diye ekledi. Bardağı aldım, çayı yudumladım ve PIN kodunu kendi kendime tekrarladım: 3254, 3254, 3254.

Kapı çalındı ve ardından elinde bir dosya olan genç bir kadın geldi. Ona bakmaktan kaçındım. Adam dosyayı açana kadar bekledi, sonra dosyayı ona geri verdi. İmzalamam için bana dosyadan birkaç form verdi. Ona kimliğimi uzattım ve o da banka hesabımın bakiyesiyle geri döndü. Hükümetin söz verdiği gibi geri yüklenen değer değildi, ama özellikle Abu Moathe'nin banka kartı göğüslerimin arasında olduğu için bunun için baskı yapmadım.

Sanki bana tecavüz etmemiş gibi Abu Moathe'ye teşekkür ettim. O da sanki bana tecavüz etmemiş gibi hoş geldin dedi.

Dışarıda bekleyen kalabalığın içine doğru yürürken, iç bacaklarımdan aşağı daha fazla meni damladığını hissettim ve göğüslerime sıkıştırdığım o lanet banka kartıyla lanet banka hesabından tüm lanet parasını çektiğimi hayal ettim. 3254, 3254.

Eve geldim. Ama evim değildi. Hayatımın çoğunu geçirdiğim daire artık yabancıydı. Polis alt üst ettiğinden beri bir türlü toparlayamamıştık. Annem, kendi deyimiyle "kafası patlamak üzere olduğu" için hastaneye kaldırılan Sitti Wasfiyeh ile ilgilenmekle meşguldü. Kan basıncı tehlikeli derecede yüksekti. Annem onu zamanında doktora götürmeseydi felç geçirebilirdi. Ama hesabımdaki para yanımdaydı ve annemle Sitti Wasfiyeh'nin o gece, evimizden atılmayacağımızı, eşyalarımızın sokağa atılmayacağını bilerek güven içinde uyumalarına yardımcı oldu.

Banka hesabımı boşaltmak bize ev sahibine, avukata ve avukatın önerdiği kişilere rüşvet ödemeye yetti. "Ülkede olmadığını biliyorlar," dedi avukat. "Ama şu anda hukukun üstünlüğü diye bir şey yok. Onu bırakmaları için onları ikna etmemiz gerekiyor."

Abu Moathe'nin hesabında ne kadar para olduğunu merak ettim ve kartının olmadığını fark ederse neler olabileceğini düşünerek paniklemeye başladım. Yetkililere kartı benim aldığımı söyleyebilirdi. Ama onun ne kadar dikkatsiz ve dağınık olduğunu hatırladım. Muhtemelen kartın masasında olduğunu hatırlamıyordu ve yanlış yere koyduğu için sekreterini suçlayacaktı.

Ertesi gün ve takip eden iki hafta boyunca Um Buraq ve ben, Abu Moathe'nin banka kartıyla ülkenin dört bir yanına giderek uygun ATM'leri aradık ve her gün her yerden çekebildiğimiz kadar para çekmeye başladık.

Avukatımız uluslararası bir insan hakları örgütünden yardım istedi ve bu örgüt Jihad'ın bir hastaneye nakledilmesini sağladı. Medyadan gelen baskı, rüşvet ve yasal kanalların birleşimi sonunda yetkilileri onu serbest bırakmaya ikna etti.

Annem ve ben, Jihad'ın dönüşünü beklerken daireyi temizlemek ve toparlamak için işe koyulduk. Kırık çekmeceleri ve dolapları elimizden geldiğince yapıştırıp çiviledik, giysileri yeniden katladık, eşyaları raflara dizdik ve dört torba çöpü doldurduk. Pencereleri temizledik, mobilyaları sildik, banyoyu ve mutfakı fırçaladık, süpürdük, paspasladık, halıları dövdük ve havalandırdık, yatak takımlarını yıkadık ve çamaşır yıkadık. Sitti Wasfiyeh yardım etmek istedi. Tüm biblolarımızı ve çatal bıçak takımlarımızı silip parlatması için onun önüne koyduk. Çok rahat bir yatağı vardı ve torununun iyileşene kadar bu yatakta yatması için Tanrı'ya yemin etmişti. "Benim yatağımı alabilirsin," diye teklif ettim.

"Sizinle yatmayacağım inekler," diyerek beni başından savdı. "Bana torunumun yanında yerde bir yatak ayarlayın."

Annem ve ben birbirimize baktık. "Hayır. Bu işe yaramaz. Senin horlaman onu uyutmaz," dedim.

Tereddüt etti, takma dişlerini diliyle ağzının içinde oynattı. "Tamam. Bunu düşünmemiştim. Senin yatağında uyuyacağım," dedi ve kaşığı parlatmaya geri döndü.

O akşam yorgunluktan erkenden yattık. Sitti Wasfiyeh yatağındaki temiz çarşafları Jihad için taze tutmak istiyordu, bu yüzden annemin ve benim yatağımdaki yeni uyku düzenine önceden başlamıştı. Yine de çarşafları doğru düzgün yıkamadığımızdan, yatağı yeterince rahat bir şekilde düzeltmediğimizden, yediğimiz akşam yemeğinin çok yağlı olduğundan ve bu nedenle muhtemelen uyuyamayacağından, hastalanacağından ve torununu hastaneden almaya gidemeyeceğinden şikayet ediyordu, hepsi benim yüzümden. Ya da annem yüzünden. Ya da ikimiz yüzünden. Bu ona karşı bir komploydu. Uyuyana kadar bundan emindi.

Hepimiz güneşten önce kalkmış, hastanenin lobisinde Jihad'ı görmek ve onu eve getirmek için izin bekliyorduk. Sitti Wasfiyeh orada sabırla oturup saatlerce tespih tanelerini sayarken küçük ve çelimsiz görünüyordu.

Sonunda avukat elinde küçük bir kağıt yığınıyla içeri girdi ve onu takip etmemizi işaret etti. Jihad'ın serbest bırakılması sağlanmıştı. "*Elhamdülillah*," diye iç geçirdik hepimiz. Şükürler olsun Tanrım!

Sitti Wasfiyeh'nin ayağa kalkmasına yardım ettim ve avukatın peşinden Jihad'ın tekerlekli sandalyede oturduğu hastane odasına gittik. Avukat gardiyanlarla pazarlık yaparken, getirdiği bir yığın kâğıdı gözden geçirirken yanına koştuk. Jihad'ın yüzünün yarısı ağır bandajlarla kaplıydı. Doktorlar gözünü kurtaramamıştı. Kolu alçıdaydı, sağ elinin ve ön kolunun kemiklerinde on dört vida vardı. Resmi kayıtlara göre Cehad düşmüş, sabit cisimlere çarparak göz sinirinde ciddi travmaya yol açmış, gözünde derin yırtıklar oluşmuş, göz çukuru kemiği ve göz kanalında parçalanmalar meydana gelmişti. Anlamadığım daha fazla tıbbi jargon vardı - metakarpofalangeal eklem seviyesinde parçalanmış çoklu metakarpal ve falangeal kemikler. Ama Cehad bizi görünce ayağa kalktı ve önce Sitti Wasfiyeh'in, sonra annemin, sonra da benim ellerimi öptü. O gün yeni bir tür sevinci anladım. Bu, ancak hayat her şeyi alıp götürdüğünde ve size sadece en önemli insanları bıraktığında ortaya çıkan türden bir mutluluktur.

O gün Jihad'ın güvenliğini verdiği rahatlıkla ailemle birlikte olmak bizi yeniden hayata döndürdü.

Eve döndüğümüzde Jihad dinlenmek istedi. Birlikte küçük bir yemek yedik. Çok az yedi ve daha da az konuştu. Jihad'ı böyle yenilmiş görmek dayanılması zor bir şeydi. O kurtulmuştu ama hiçbirimizin Kuveyt'te daha uzun süre hayatta kalacağından emin değildik. Günün duygusal yükü bizi çok yormuştu ve erkenden yattık. Annem Jihad'ı yatağa yatırdı, doktorların söylediği gibi kalan gözündeki basıncı azaltmak için tüm yastıklarımızı alarak onu destekledi.

Kapı aralığından uyumasını izledim, kendimi asla affetmeyeceğimi biliyordum. Jihad Kuveyt'te kalmıştı çünkü ben Sitti Wasfiyeh'in yanında yer almış ve ayrılmayı reddetmişim. Onun kırık hayallerini hayatımın sonuna kadar taşıyacağım.

Kardeşime ne olduğunu anlatmak istiyorum. Ona ne yaptıklarını. Onu nasıl ihlal ettiklerini ve kırdıklarını. Kuveyt polisi ve ordusunun Amerikalılarla işbirliği yaparak kardeşimin içini nasıl boşalttıklarını. Anlatmak isterdim çünkü dünyanın onların yaptıklarının yanına kar kaldığını, güçlülerin her zaman yaptıklarının yanına kar kaldığını bilmesini isterdim. Ama bu anlatılacak benim hikayem değil ve Jihad teselliye sessizlikte buldu.

Mahallemizden hala Kuveyt'te bulunan birkaç Filistinli aileden biriydik. Sokak sokak apartmanlar boş duruyordu. Bir zamanlar ışıkları ve renkli SATILIK tabelalarıyla parıldayan köşe dükkanları artık loş ve kepenkliydi. Sokakta top oynayan çocuklar ortadan kaybolmuştu. Köşe başlarında toplanıp biz kadınları izleyen ve taciz eden genç adamlar artık yoktu. Bir zamanlar her binayı çamaşırlarla süsleyen balkon çamaşırlıkları çıplaktı.

Kalmıştık çünkü Jihad'ı geride bırakamazdık. Artık geri döndüğüne göre, hayatımızdan taşıyabileceğimiz ne varsa topladık: giysiler, birkaç mutfak eşyası, Baba'nın oturma odasının duvarındaki çerçeveli fotoğrafı ve annemin Singer dikiş makinesi. Bizim blokta iki aile daha kalmıştı, biri bizim apartmanda diğeri de bitişikteki apartmanda. Jihad'ı karşılamaya gelmişlerdi ve havaalanına giderken kontrol noktalarından geçebilmek için sayıca fazla olmanın güvenli olabileceğine inanarak sabah erkenden hep birlikte yola çıkmaya karar verdik.

On dört saatlik Amman yolculuğuna arabalarımızla çıkmak istedik ama arabalarımız Irak plakalıydı; işgal sırasında değiştirmeye zorlanmıştık ve şimdi Kuveyt Filistinlilerin yeni plaka almasına izin vermiyordu. Um Buraq arabalarımızı bizim için satmaya ve parayı göndermeye söz verdi.

Ve sürpriz bir şekilde, planladığımız kalkış sabahı saat dörtte bizi havaalanına götürmek için geldi.

"Arabaların evrak işlerinin yolunda olduğundan emin olmak istiyorum," dedi. "Yalancı. Bunu zaten yaptık," dedim ve ona sarıldım. "Geldin çünkü

Beni sev. Kabul et, seni yaşlı yarasa."

Annemin beni kötü etkilediğine inandığı için Ümmü Burak'ı görmemi yasaklamaya çalıştığı zamanlar olmuştu. Ama şimdi onu kucaklıyor ve ülkeden çıkmamıza yardım ettiği için teşekkür ediyordu.

Annem yolculuğumuza başlamak için kahvaltı hazırlarken, Um Buraq ve ben Abu Moathe'nin kartıyla bir ATM'ye son bir kez daha gittik. "Yakalanacağımız gün bugün olabilir diye biraz korkuyorum," dedim.

"Nasıl yakalanacağız? Saat sabahın dördü," dedi Um Buraq. Haklı olduğu bir nokta vardı. "Ayrıca, bu bir tasarruf hesabı. Yani belli ki düzenli olarak kontrol etmiyor. Eminim günlük hesabı için başka bir kartı vardır." O ana kadar yaklaşık 12.000 dinar çekmiştik ve bunu aramızda eşit olarak paylaştık. Hesapta hala 9,860 dinarın biraz üzerinde bir bakiye vardı.

Sonunda gitme vakti gelmişti. Beşimiz Um Buraq'ın Lincoln Continental'ine sıkışırken komşularımız üç takside bekledi. Annem Um Burak'a arabasındaki tüm bu çiziklerin nasıl oluştuğunu sordu. Um Burak, "Bu ülkede insanlar araba kullanamıyor," diye açıkladı ve yola çıktık.

Ajay çoğunlukla onun arabasını kullanan kişiydi. O gittiğinden beri geçen kısa süre içinde kaldırımlara, bir sokak lambası direğine ve bir binanın yan tarafına çarpmayı başarmıştı. O kadar küçüktü ki, direksiyonun üzerinden görebilmek için boynunu eğmek zorunda kalıyor ve şeritlere girip çıkıyordu.

Jehad fazla konuşmadı ama Um Buraq polisin ona yaptıkları için özür dilemeye devam etti. Kuveyt'in onun gibi zeki ve tutkulu bir genci kucaklamadığı için zarar göreceğini söyledi. Jehad'ı kırmamak için Deepa ve Ajay'ı sorarak konuyu değiştirdim.

"Size söylemeyi unuttuğuma inanamıyorum!" diye bağırdı ve arabayı kaldırıma çarparak hepimizi sarstı. "Deepa bir ev aldı!"

"Dur!" Sitti Wasfiyeh bağırdı. "Arabayı durdur!"

Ümmü Burak yolun ortasında frene bastı. "*Bismillah!*" diye bağırdı. "Neyin var Hacce?"

Arkamızdaki taksideki komşularımız da frene bastılar ve neredeyse bize çarpıyorlardı.

"Arka koltukta oturmak istiyorum," diye ısrar etti büyükannem. "Dört savaştan sadece bir araba kazasında ölmek için sağ çıkmadım. Çıkmama yardım et!" diye emretti ve kapıyı açtı.

Geçtiğimiz aylarda Um Burak'ın çılgınca araba kullanmasına alışmıştım ama annem ve Sitti Wasfiyeh kendilerini hazırlıyorlardı. Um Burak şaşkın görünüyordu. Cehat neredeyse gülerek gülümsedi ve bu beni o kadar mutlu etti ki ben de güldüm. Duramadım, bu da annemi güldürdü. Sitti Wasfiyeh bütün bunları kışkırttığı için çok mutluydu. "Ben her zaman komiktim, küçük bir kızken bile. İnsanları böyle güldürebilirim" dedi. Ve bu Jihad'ın gülümsemesini de kahkahaya dönüştürdü. Ümmü Burak bile gülüyordu, hepimiz, ürkütücü derecede sessiz bir yolda, Kuveyt'in içindeki ıssız bir Filistin şehrinde uzaklaşan dört arabalık bir karavanın başındaki harap Lincoln Continental'inin içindeydik.

"Bu ülke Filistinliler olmadan asla eskisi gibi olmayacak. Şu boş binalara bakın," dedi Um Buraq hepimiz sakinleştiğimizde.

Annem arka koltukta hıçkırarak hıçkırarak ağlamaya başladı. Sitti Wasfiyeh İsraililere ve Yaser Arafat'a lanet okuyarak söze karıştı. Dua etmek için ellerini kaldırdı. "Ey Tanrım, Rabbim, bizi sonsuz mültecilere dönüştüren Yahudileri yok et ve Yaser Arafat'ı yeni bir Filistin göçüne neden olduğu için lanetle. Ey Tanrım, Amerikalıları yak ve Yahudileri yak. Tüm bu savaşların arkasında onlar var."

"Amin," dedi annem.

Yehad sessiz kaldı, penceresinin önünden hızla geçen dünyayı izledi.

Yol boyunca iki kontrol noktasında durdurulduk, ancak Um Buraq sayesinde olaysız bir şekilde geçtik. Kuveytli olduğunu açıkça gösteren kimliğini gösterdi ve arkamızdaki kabileyle birlikte bizim de işgal sırasında tüm ailesini koruyan ve kurtaran Filistinliler olduğumuz yalanını söyledi. Onlarla halktan bir teyzenin otoritesiyle konuştu ve onlar da bir büyüğe gereken saygıyı göstererek kimliklerimizi kontrol ettikten sonra hepimizi el sallayarak geçirdiler.

"Um Buraq, sen olmasaydın bu kontrol noktalarından daha fazla aşağılanmadan geçebileceğimizi sanmıyorum. Tanrı seni kutsasın, kötülüğü senden uzak tutsun ve tüm günlerine aydınlık ve neşe getirsin," dedi annem.

Sitti Wasfiyeh, Um Buraq için dua ve takdirle katıldı. Jihad'ın sessizliğini dinledim. O başka bir yerdeydi.

Um Buraq ayrılmadan önce havaalanında beni sıcak bir şekilde kucakladı. Her iki yanağımı da birkaç kez öptü, yolumun açık olmasını diledi ve şöyle fısıldadı

"Paraya ihtiyacın olursa sana müşteri gönderirim. Bana haber ver yeter. Ve muhtemelen bu kartı Amman'da kullanabilirsin. Bir dene bakalım. Tanrı seninle olsun, kardeşim."

Onu tekrar öptüm ve geri çekildiğimizde yüzümü avuçlarının içine aldı ve şöyle dedi:

"Bu cömert olmayan dünyada ne olursa olsun, tekrar buluşacağız kardeşim."

III.

JORDAN

KÜP, KUZEY

Evrenimin **KUZEY TARAFI** gri bir duvar ve üzerinde üç çıkıntı var. İlki kalın plastikten yapılmış, canı istediğinde sifonu çeken küçük bir tuvalet. Vücut fonksiyonlarımı onun zamanlamasıyla koordine etmeye çalışıyorum, ama rastgele, bu yüzden burası kokuyor, bunu tüm duvarlardaki küçük deliklerden püskürttükleri dezenfektana tercih ediyorum.

Ayrıca hapishane bileziklerimin takıldığı iki elektronik priz var. Kendimi kelepçelemek için bileziklerimi takmam gerektiğinde iki küçük nokta sarı renkte yanıp sönüyor. Duvardaki robotik iç organlar çığlık atıyor ve mekanik olarak bileziklerimi tutarak beni duvara kilitliyor. Sonra sarı ışık yeşile dönüyor ve kulakları tırmalayan bir alarm çalarak gardiyanları güvenli bir şekilde içeri girebilecekleri konusunda uyarıyor. İsrail'in yaptığı "iyileştirmelerden" biri de alarmin sesini kısmak oldu. Ziyaretçiler Küp'ü incelemeye geldiklerinde, koşulların benim rahatım ve konforum için nasıl ayarlandığını göstermek amacıyla bu özellik onlara gösteriliyor.

Ancak hapsetme ve boyun eğdirmeye yönelik en iyi icatlar bile hayatın özgürlüğe olan kararlılığını açıklayamaz. Bu yüksek teknoloji ürünü prangaların beni kollarım arkamda olacak şekilde yerinde tutması gerekiyordu ama ben gardiyanlarımı çok kızdıracak şekilde kendimi duvara dönük olarak sabitliyorum. Ziyaretçiler gidene kadar bu şekilde kalıyorum. Bu arada bazen şarkı söylüyorum ve mümkün olduğunda osuruyorum. Onların rahatsızlığı bana zevk veriyor. Bu şekilde, kuzey tarafı hem esaretin alanı hem de meydan okumanın yönü oluyor.

Yazı gereçleri için mücadelemi kuzey duvarında sürdürdüm. Gardiyanlar, duvara yazmak için vücut sıvılarımı kullanana kadar tüm kalem ve kağıt taleplerimi görmezden geldiler. Adet kanıyla yazdım: *Çok yaşa Saddam Hüseyin*, ve dışkıyla: *İsrail bir pisliktir*.

Bana temizlettiler ama saklamam için bir kalem verdiler. Ben kazandım.

Hapishane endüstrisinden gelen misafirler dışında, İsrail yasaları Filistinli mahkûmları sadece birinci dereceden yakınlarının ziyaret etmesine izin veriyor. Kocam öldü. Çocuğum da yok. Bu da sadece annemin ve muhtemelen erkek kardeşimin gelebileceği anlamına geliyor, ancak İsrail Jihad'ın hawiyasını iptal etti ve onun ve annemin isimlerini vize kara listesine koydu. Bırakın beni K p'te ziyaret etmeyi, ülkeye bile giremiyorlar.

Saddam Hüseyin ile kahve içtiğimi tekrarlayan bir rüya görüyorum. Onunla konuşmak için yanıp tutuşuyorum ama sessizce oturup birbirimize bakıyoruz. Kahve telvesinin kaderimizi çizmesine izin vermek için fincanlarımızı ters çeviriyoruz. Um Buraq falımıza bakmak için geliyor ama ben Jihad'ın gelmesini beklememiz konusunda ısrar ediyorum. Sonra hem Saddam hem de  mm  Burak aramızdaki bir zeytin ağacını işaret ediyor ve ben Yehad'ın bizimle olduğuna ikna oluyorum. Ama ağaç aynı zamanda Bilal. Ümmü Burak Saddam'ın kadehine bakıyor ve bir süre sonra Yehad'ın Amerikalılar gelmeden önce Kuveyt'i terk etmiş olması gerektiğinden yakınıyor. Saddam omuz silkiyor ve benim fincanımı işaret ediyor. Fincanı çeviriyorum ve dehşet içinde kardeşimi d ven yüzsüz adamları görüyorum. Bilal'den yardım istiyorum ama zeytin ağacı yok. Panik, ter ve pişmanlık içinde uyanıyorum. Sonra kardeşimi kurtarmak, Amerikalılar gelmeden Kuveyt'ten ayrılmak için rüyaya geri dönmeye çalışıyorum.

KURAK TOPRAK

Karavanımızdaki ailelerden **birinin** Amman'da bir evi vardı ve biz bir yer bulana kadar birkaç hafta orada kaldık. Sonunda tek yatak odalı, mobilyalı bir daire kiraladık. O sırada karşılayabileceğimizin en iyisiydi. Sitti Wasfiyeh yatak odasını aldı. Geri kalanımız yataklarımızı aile odasına serdik. Doğrusunu söylemek gerekirse, Sitti Wasfiyeh yatak odasını annemin ya da Cehad'ın almasını istedi ama biz onun alması için ısrar ettik. Ne de olsa o bizim büyüğümüzdü.

"Allah sizi korusun evlatlarım. Um Jihad, sen benim sahip olduğum tek gerçek kızımsın," dedi o ilk gece yatağa giderken ve içten minnettarlığıyla bizi şoke etti. Sanırım Ürdün'de yaşayan kızlarının kendileriyle yaşamaları için ısrar etmemiş olmaları kalbini kırmıştı. Üçümüz Sitti Wasfiyeh'in küçük, kambur vücudunun yeni odasına gidişini izledik. Jihad onun yürümesine yardım etmek için ayağa fırladı ve gecenin geri kalanında, rüyalarımda bile büyükannemi, ona yer ayıramayan bir dünyadaki ıstıraplı hayatını düşündüm.

Kuveyt dışına nadiren seyahat etmiş olmama ve bölgemizin dışına hiç çıkmamış olmama rağmen Amman bana dünyanın en kötü yeri gibi geldi. Alışveriş merkezi olarak geçen dükkanların bulunduğu küçük binalar sönük ve pahalıydı. Yiyecekten giyeceğe ve kuaför salonlarına kadar her şeyin kalitesi Kuveyt'te alışık olduğumdan daha düşüktü, ancak neredeyse iki kat daha pahalıydı. İş bulmaya çalıştım ama Kuveyt'ten göç eden yarım milyon Filistinli ülkeye gelmeden önce Ürdün'de işsizlik zaten yüksekti.

Amman'da nereye dönsem bir kayıp hatırlatması vardı. En sevdiğim Kuveyt televizyon dizileri olan Um E'leiwi ve Bu E'leiwi, Suad Abdullah ve Hayat elFahd ve Maryam Saleh'i izlemek artık acı vericiydi. Özledim

Kuveyt'in okyanusu, nerede olursak olalım, kışın çölde kamp kurduğumuzda bile bize eşlik eden ılık mavi enginlik. Basra Körfezi tüm anılarıma dokunuyordu: sahil kafelerinde ya da akşam konserlerinde oturduğumuzda tenimize değen, saçlarımızı okşayan ve ciğerlerimize dolan tuzlu havası; on binlerce yengeci ortaya çıkaran ve saklayan gelgit; ayaklarımızı kabartan kavurucu kum; sahilde bizi izleyen çocuklar, endişelerimizi yok eden ılık suyu; Salmiya'daki Ala'a Eddin'den dondurma, sıcakta bizi serinleten donmuş *booza dhahab*. Dünyada bildiğim her şeyi barındıran o kıyılardan o kadar uzaktaydım ki. Henüz kendim için bir gelecek hayal etmemiştim ama bir şekilde bunun raydan çıktığını biliyordum. Sanırım her zaman, peşinden gitmeyi düşündüğüm hayallerimin Kuveyt'in tanıdık manzarasında ortaya çıkacağını varsaymışım. Şimdi toprak ayaklarımın altından çekilmişti ve ben mültecilerin çalkantılı arazisinde yalpalayarak yoluma devam etmeye çalışıyordum.

Annem ve hatta bir daha mülteci olmaktan kurtulamayacağına yemin etmiş olan Sitti Wasfiyeh için durum böyle değildi. Yeni dairelerinde ne kadar çabuk rahat ettiklerini ve bir rutine yerleştiklerini görmek beni şaşırttı; sanki hayatları basitçe kesilip çıkarılmış ve başka bir yere, bozulmadan, sadece yaşam işine dönmeden önce silkeledikleri bir keder tozuyla yeniden dikilmiş gibi. Belki de daha kolaydı çünkü zorla yerinden edilmenin yarattığı travma onlar tarafından zaten iyi biliniyordu ve aylaklığın ve amaçsızlığın zihni nasıl köreltebileceğini, göz kapaklarını nasıl düşürebileceğini ve güne çok fazla uyku ve umutsuzluk sızdırabileceğini anlıyorlardı. Onlar deneyimli mültecilerdi ve yinelenen nesilse travmalarla başa çıkmak için daha donanımlıydılar.

Annem kısa süre sonra yerel bir terziyle anlaşarak onun ekstra işlerini üstlendi ve evimizi Singer dikiş makinesinin tanıdık uğultusuyla doldurdu. Basit kenar kıvrırma ve tamir işleriyle başladı, sonra geleneksel *tatreez* nakışı için bir sipariş aldı ve bunu birkaç tane daha bu tür sipariş izledi. Annemi yıllar boyunca ara sıra nakış işlerken izlemiştim ama hiç dikkatimi çekmemişti. Genç gözlerime göre işlemeli kaftanlar başka bir nesle aitti ve aptalca bir şekilde modern Avrupa kıyafetlerine kıyasla rafine olmadıklarını düşünmüştüm. Ancak Amman'da, sürgünlüğümün ve aylaklığımın sisi ve kaybın merceği altında, annemin muhteşem kaftanlar yaratmasını izlerken *tatreez*'in muhteşem karmaşıklığı kristalleşti ve sonunda onunkinin mirasımızın ve kendi sanatının ustaca bir vasiyeti olduğunu anladım. Kucağında iğnesi ve yüksüğüyle iplikleri çekip iterek saatlerce zahmetli saatler geçirirdi.

Kumaşın içinde ve dışında, Filistinli kadınlar tarafından yüzyıllar boyunca tasarlanan resimsel bir dilde halkımızın hikayelerini anlatan desenler yaratıyordu. Annem akıcı konuşurdu. Hangi desenin hangi köyden geldiğini, ne anlama geldiğini ve bu anlamın başka bir desenin yanında nasıl değişebileceğini bilirdi. Küçük bir kızken bana öğretmeye çalışmıştı ama ben bunun bir parçası olmak istememiştim.

Şimdi, Küp'te, bana öğretmeye çalışmaktan vazgeçtiği günü hatırlıyorum. Dedi ki, "Seni suçlamıyorum. Senin gibi okula gitme şansım olsaydı, ben de öyle yapardım. Sen zeki bir kızsın. Bir gün masa başı bir işin olacak, benim gibi sadece geri getiremeyeceğimiz bir geçmişi işlemeyi bilen biri değilsin."

Annem herkesten daha yetenekliydi ve çok geçmeden Amman'da düğün elbiseleri -en narin ve pahalı tatreez siparişleri- işleyerek kendine bir yer edindi. Böyle bir elbisenin hazırlanması normalde altı ila dokuz ay sürerdi, ancak mali durumumuz Mama'yı daha da uzun saatler çalışmaya itti ve her iki ila üç ayda bir elbise üretti. Her biri bir sanat eseriymiş, hikayeler anlatmak için titizlikle işlenmişti ve satıldıklarını görmek bana acı veriyordu.

İlk müşterisi, nakış için imkânsız derecede zor bir malzeme olan ipek üzerine geleneksel tatreez desenleri isteyen bir gelindi. Tasarımın Filistin'deki mirasına ve damadının mirasına gönderme yapmasını istemişti ve annemden, annesinin büyük büyükannesine ait olan yırtık pırtık bir kaftanın *qabbah*, *shinyar* ve *radah* parçalarından tasarımları kopyalamasını istemişti. Ancak annem eski ve yeniye birleştirmeyi, eski kaftanın tatreezinin gerçek parçalarını gelinliğe dahil etmeyi önerdi. Kadın, Mama'nın çizimlerini gördükten sonra kabul etti ve ortaya çıkan ürün göz kamaştırıcıydı.

Gelin adayı muhteşem yeni elbisesiyle aynanın önünde dönerek, "Sen bir dahisin, Ümmü Cehad! Bütün o süslü tasarımcılardan daha iyisin. Onların elbiseleri bunun eline su dökemez. Arkadaşlarım beni düğünde gördüklerinde kıskançlıktan ölecekler ve damadımın da buna bayılacağını biliyorum."

Giysi ve dikiş odası, geceleri yatak odamız olan aile odamız olarak ikiye katlanıyordu. O kadının mutluluğundan kaçabileceğim hiçbir yer yoktu. Gelinin aynada kendine hayran hayran bakmasını izlerken kalbim sızladı. Annem gelinliğimi tasarlamak istemişti ama ben "modernlik" için alışverişe çıkmıştım. Eminim ona geçmişe takılıp kalmakla ilgili duyarsızca bir şeyler söylemişim; elbiselerin geçmiş bir dünya için olduğunu. Bunun onu incittiğinden eminim, ama bunu hiç belli etmedi. Bir yabancıyla geçirdiğim bu an

Annemin yarattığı muhteşem elbiseyi annemle paylaşmak bana düşerdi. İlkokul mezunu basit bir dul olan annemin olağanüstü bir sanatçı olduğunu tam olarak anlayabilmem için başka biri, utanç, tecavüz ve sürgünün diğer ucundaki biri olmam gerekiyordu. Annem bir güzellik yaratıcısı, kültür ve tarihin parlak bir koruyucusuydu. Ve ben şimdiye kadar bunu anlamamış nankör bir kız çocuğuydum.

"Eminim arkadaşlarım da elbiselerini sizin dikmenizi isteyeceklerdir," dedi kadın. "Ama ne olursa olsun, lütfen onlara ne kadar ödediğimi söylemeyin. Eğer sizden bir elbise yapmanızı istiyorlarsa, benden aldığınızın en az dört katını onlardan almanızı öneririm."

"Madem buna degeceğini düşünüyorsun, neden o kadar parayı kendi elbisen için vermiyorsun?" Dedim ama annemin bakışı bana kendi işime bakmamı söyledi. Beni duymamış gibi yapan kadına gülümsedi ve ben de koridordaki telefona cevap vermek için yanlarından ayrıldım.

"Um Buraq! *Yis'ed soutik*. Merhaba arkadaşım," dedim sesini duyar duymaz.

"Sevgilim, dinle. Telefonlarım muhtemelen dinleniyordur, bu yüzden ankesörlü telefondan arıyorum ve fazla zamanım yok," dedi nefes nefese kalmış bir sesle.

"*Kheir ... ?*"

"Kim olduğunu bildiğin kişi birkaç gün önce beni aradı. Banka kartını çaldığını ve hesabından para çektiğini düşünüyor. Ona senin asla böyle bir şey yapmayacağını söyledim," dedi ve nefes almak için durakladı. "Amman'daki adresini vermemi istedi ama ona nerede olduğun hakkında hiçbir fikrim olmadığını söyledim. Bilmek de istemiyorum. Arkanı kollamalısın. Yapacağı son şey bu olursa seni yok edeceğini söyledi."

"Alabilir, orospu oğlu orospu. Anasının amını siksin," dedim. Um Buraq içimdeki kabalığı ortaya çıkarmıştı ve dilimde çıkardığı ses hoşuma gitmişti.

"Seni sonra ararım. Telefonu bekleyen insanlar var. Bana o fotoğrafların hala onda olduğunu hatırlattı ve aptalca bir şey yapmasından endişeleniyorum. Burada ne yapabileceğime bakacağım. Tanrı yardımcın olsun," dedi ve telefonu kapattı. Fotoğraflar için endişelenmiyordum. Onları gösterecek kimse yoktu,

Çünkü ailemin hepsi ülkeyi terk etmişti. Ben daha çok para konusunda endişeliydim. Hâlâ bir iş bulamamıştım ve Abu Moathe'nin hesabından çektiğim parayı bir arabanın peşinatı için harcamıştım. Amman'da onun kartını kullanmaya çalışmıştım ama işe yaramamıştı. Artık nedenini biliyordum.

Bir hafta sonra, annem gelinin gelinliği üzerinde son ayarlamaları yapıyordu.

"Anne, o geline kaba davrandığım için özür dilerim. İşinize karışmak istememiştim. Sadece sınırsız parası var ve sizi kandırmaktan hala mutlu. Bu elbise krallara layık." Hissettiğim sevgi ve azabı ifade etmek için kelimelerim yetersiz kalıyordu.

"Bunu kendi yöntemimle yapmama izin vermelisin. Sadece kirayı ödemeye ve ışıkları açık tutmaya çalışıyorum," dedi ve elimi sevgiyle sıktı. Bunu bana bir iş bulmam gerektiğini hatırlatmak için söylemediğini biliyordum ama yine de bunu hissettim. Evin geçimini sağlayan ve aileye bakan kişi bendim. Bu benim kimliğimdi. Ama Amman'da benim için hiçbir şey yoktu. Annemin eşsiz bir becerisi vardı ama yöneticiler ve güzellik uzmanları on parmağında on marifetti.

Annemin yüzüne baktım, göğsümdeki o şey yine sıkıştı ve aklıma Filistin'deki evinden zorla çıkarıldığında benim yaşlarımda olduğu geldi. Babamla birlikte Kuveyt'e gitmeden önce o da Amman'a gelmişti. Bana öyle geliyordu ki kader, tıpkı göz rengi gibi kalıtsaldı. Acaba o da şimdi benim günlerimi yöneten aynı şaşkınlığı hissetmiş miydi? Düşünebildiği tek şey bu muydu - zorla, kalıcı olarak yerinden edilmenin anlaşılabilirliği?

Kollarımı ona doladım ve yüzümü boynuna gömdüm. "Daha önce tatlılığının kıymetini bilmeyecek kadar aptalmışım anne. Söz veriyorum iş bulacağım. Dinlenmeni istiyorum."

"Sevgilim, tatreez umurumda değil. Bana yapacak bir şey veriyor. Kendimi işe yarar hissetmemi sağlıyor. Belki de bana küçük bir kız olduğum zamanları hatırlatıyor" dedi saçlarımı okşayarak. "Merak etme. Yakında doğru işi bulacağımı biliyorum. Bu arada biraz dinlenmeyi hak ediyorsun. Yıllardır bu aileyi taşıyan sensin. Senin sıkı çalışman ve akıllı yatırımların olmasaydı, asla başaramazdık. Kardeşini üniversiteye gönderecek kadar para kazanmayı başaran sensin. Orosu çocuğu Saddam olmasaydı hala orada olacaktı. Ama elhamdülillah, kızım. Her şey yoluna girecek. İyi ya da kötü, Tanrı'nın bize verdiklerini alıyoruz ve O'nun bilgeliğine güveniyoruz."

Onun göğsünde daha çok hıçkırdım. O kadar çok yalan söylemiş ve sır saklamıştım ki aramızda gerçekte kim olduğuma dair imgelerin gizlendiği bir karanlık vardı. Annemin kollarında kendimi kirli hissediyor, onun sandığı gibi güçlü, becerikli bir kadın olmayı diliyordum. Bana sarıldı, bir eliyle yüzümü okşarken diğer eliyle gözyaşlarımı sildi. "Seni dünyanın en güzel kadını yapacağım.

Düğününüz için şimdiye kadar işlediğim elbiseler, çünkü seveceğiniz ve evleneceğiniz doğru adamı bulacaksınız" dedi.

Alnımdan öptü ve gözyaşlarımı sildi, sonra bir nakış makarası aldı. "Şimdi buna geri dönmem gerekiyor. Gelinliği bitirmeden önce küçük bir işim daha var."

"İstersen yardım edebilirim," diye teklif ettim.

Annem beni biraz iplik ve işlendikten sonra cübbeye dikilecek bir göğüs parçası ile yanına oturttu. Selvi ağacı ve paşa çadırı motifleri için onun talimatlarını izledim ve her şeyin yanlış olduğunu fark etmeden önce yaklaşık dört santimetre dikiş yapmayı başardım. Dağınıklığı çözdüm ve baştan başladım, zaten sıkılmış ve hayal kırıklığına uğramıştım. Ama bir şeyleri kanıtlamak için zorladım, ne olduğunu bilmiyordum. Annem ara sıra bana bakıp gülümsüyor, ev için almak istediği şeylerden, bir ölüm için taziye ziyaretinde bulunmak ya da bir doğum için tebrik etmek üzere yakında ziyaret etmemiz gereken kişilerden, yaklaşan düğün davetiyelerinden bahsediyordu. "Ramazan'a da az kaldı," diye ekledi.

"Bu doğru mu anne?" Ona ikinci denememi gösterdim. Çalışmamın üzerine eğildi, sonra bana baktı. İkimiz de sabır gerektiren hiçbir şeyde işe yaramadığımızı biliyorduk, ama yine de rol yaptık ve şimdi kaçınılmaz olanla yüzleştik. Gözlerimizle birbirimize sarıldık. O sıırttı. Ben de aynısını yaptım ve ikimizin de içinde önlenemez bir kahkaha yükseldi.

"Aslında beklediğimden daha uzun dayandın," dedi annem sonunda. "Ben bunu yaparken sen de gidip bize çay yapsana."

"Çay geliyor. Ve benim daha iyi bir fikrim var. Bekle." Mutfığa gidip su ısıtıcısını çalıştırdım, ardından küçük plastik bir küveti ılık su ve yığınla siyah tuzla doldurdum. Birkaç havlu, bir şişe oje, banyodan iki küçük volkanik taş ve bir gün önce zeytinyağı, hindistancevizi yağı, gülsuyu, okaliptüs yaprakları ve kekikten yaptığım bir kavanoz vücut yağını topladım.

Çay bardaklarının olduğu tepsiyle geri döndüm ve küvet ile kremayı getirdim. "Gözlerini kapat ve ben söyleyene kadar açma," diye talimat verdim. "Ve tabağınızı dizlerinize kadar kaldırın."

Dediğimi yaptı ve alt bacaklarını ortaya çıkardı. Ayaklarını teker teker kaldırdım ve yavaşça ılık siyah tuzlu suyun içine yerleştirdim. Gözlerini açtığında uzun ve tatmin olmuş bir iç çekti. "Bu harika bir his kıyım. Tanrı seni kutsasın ve sana sevgi ve mutluluk getirsin."

"Dua etmeye devam edin. Dahası da var. Özel pedikürüm için hazır olun!" Dedim.

Annemin ayaklarını tuzlu suda ovdum, volkanik taşlarla ölü deriyi temizledim. Şımartılmanın tadını çıkarmak için nakışlarını bir kenara bıraktı. Ayaklarını sıcak havlulara sardım, ayak parmaklarındaki tırnak etlerini kestim, tırnaklarını temizledim, parlattım ve kırmızıya boyadım, ardından özel yağımy ayaklarına ve baldırlarına masaj yaparak sürdüm. Gerginliğinin ve ağrıların ellerimde eriyip gittiğini görmek beni memnun etti.

"Neden kendi salonunu açmadığını anlamıyorum. Bu işlerde her zaman çok iyiydin. Güzellik ve sağlık konusunda daha bilgili birini tanımıyorum. Her şeyi yapıyorsun. Kaşlar, ağda, saç kesimi, fön, tırnaklar, ayaklar, makyaj, cilt bakımı. Her şeyi! Ve sen doğal kozmetik yapan tanıdığım tek kişisin. İnsanlar şu anda bana hissettirdiğin kadar iyi hissetmek için çok para öderler" dedi.

"Bunun gerçekten işe yarayacağını düşünüyor musun?" Birçok konuda cüretkârdım ama sahip olduğumuz azıcık parayla değil.

"Tabii ki! Doğruyu söylemediğimi ne zaman gördünüz?"

Annem konuşurken, kızlarını ziyaretten yeni dönmüş olan Sitti Wasfiyeh bastonuna dayanarak kapıdan içeri giriyordu. "Her zaman yalan söylüyorsun," dedi kayıtsızca. "Siz ikiniz bugün ne yediniz? Umarım güzeldir."

Annem ve ben sessizce güldük ve annem şöyle seslendi: "Hoş geldin Hacı!

Bütün gün seni özledik. *Mlookhiya* yaptım, çorbamsı, sevdiğin gibi."

Ve ekledim, "Teyzelerim seni beslemedi mi?"

Geleceğini bildiğimiz yalan ve şikâyetleri duymak için bekledik.

"Oh. Bu güzel. Ama ben bugün *msakhan* istedim ve biliyorsun kızlarım kayınvalidelerinin yanına taşındıklarından beri yemek yapamıyorlar. Onlara öğrettiğim şekilde yemek yapmalarına izin verilmiyor," diyerek kahkahalarımızı yeniden alevlendirdi ve Sitti Wasfiyeh'i daha da huysuzlaştırdı.

"Şimdi bana da ayaklarını yaptıracak, değil mi?" Anneme fısıldadım.

"Her şeyi hazırlasan iyi olur, yoksa ayaklarının ne kadar berbat görüldüğünü ve hissettirdiğini bir daha duyamayacağız," dedi annem.

Kirli suyu taşımak için ayağa kalktığımda, annem bana "Bu arada, Ümmü Burak'tan haber aldın mı?" diye sormayı unutmadı.

"Hayır. Geçen hafta beni aradı ama o zamandan beri telefona cevap alamıyorum. Neden?"

"O zaman doğru olmalı," dedi annem. "Hapiste olduğunu duydum." "Ne?" Kirli su dolu küveti neredeyse düşürüyordum.

"Detayları bilmiyorum. Birinin, belki de şoförünün, onu Iraklılarla işbirliği yaptığı için yetkililere ihbar ettiğini duydum." Sonra annem fısıldadı, "Aslında, görünüşe göre bir Iraklı subayla ilişkisi olduğunu söylediler. Yine de inanması zor. Onun yaşında bir kadın..."

"Ajay'dan mı bahsediyorsun? O ve karısı Deepa, biz hâlâ Kuveyt'teyken Hindistan'a geri döndüler. Bu hiç mantıklı değil."

"Dünyadaki hiçbir şey mantıklı değil. Ben sadece duyduğumu söylüyorum. Gazetede var ama henüz okumadım. O kadını hiç anlayamadım. Benim zevkime göre çok kaba biriydi ama her zaman çok nazik ve cömertti. Ne olursa olsun hapiste olmayı hak etmiyor," diyen Mama, "Bu dünyada kime gerçekten güvenebileceğinizi asla bilemezsiniz. Onca yıl onları evinde tuttuktan sonra şoförünün ona ne yaptığına bir bakın."

Gazetenin Arap Dünyası bölümünde, Arap harfli yeni kelime işlemcilerle ilgili bir makalenin altında, yakında makineler ve televizyon benzeri monitörler aracılığıyla dünyayı birbirine bağlayacak olan "İnternet" adlı bir elektronik ağ hakkında bir makale buldum. Bana bilim kurgu gibi gelmişti, bu yüzden yanındaki Kuveytli bir kadın işbirlikçi hakkındaki makalenin de bir tür kurgu olabileceğini düşündüm, özellikle de adından bahsetmediği için.

Eski ekibimizi, Kuveyt'teki bazı ortak arkadaşlarımızı ve Irak'ın işgali sırasında derme çatma salonumuzda çalışan bazı hanımları aradım. Ortaya çıkan hikaye, Um Buraq'ın gerçekten de tutuklandığı ve başka bir kadınla birlikte vatana ihanet suçlamasıyla hapse atıldığı yönündeydi.

Deepa ve Ajay Hindistan'a gittikten bir süre sonra, Um Buraq'ın komşusu, Ajay'ın hizmetçisini hamile bıraktığını iddia ederek kendisinden ödeme talep etti. Komşu, Ajay'ın işvereni olarak Um Buraq'ın hizmetçiyi Sri Lanka'ya geri göndermek zorunda kalmasından kaynaklanan mali kayıptan sorumlu olduğu konusunda ısrar etti. Elbette Um Buraq ödeme yapmadı. Ajay'ın iktidarsız olduğunu bildirmişti. Bir tartışma başladı ve Um Buraq geri adım atmadı. "Kan testi yapın. Kocanın baba olduğunu öğrenebilirsin," dedi komşusuna.

Birkaç ay sonra polis Um Buraq'ın kapısını kırarak gece yarısı onu tutukladı. Duruşmasında savcılık, Irak işgaliyle işbirliği yaptığına ve çeşitli erdem ve ahlak yasalarını ihlal ettiğine dair yeminli tanık ifadeleri sundu. Komşu kadın ve onun

Kocası, Iraklı yetkililerin gece geç saatlerde evine gelip gittiklerini gördüklerini ifade etti. Onun ve Filistinli bir arkadaşının işbirlikçi olduğunu söylediler. Beni kastettiklerini tahmin ettim, bu yüzden kağıdı annemden sakladığımdan emin oldum.

Savcılık ayrıca Ajay'dan da doğrulayıcı bir ifade almayı başardı. Hindistan'daki Kuveyt Büyükelçiliği'nde verdiği ifadede, onu bizzat Irak'taki bir askeri merkeze götürüp getirdiğini ve burada direnişin Kuveytli bir üyesini ihbar ettiğini söyledi. Ajay, Um Buraq'tan yıllarca maaşının yarısını alıkoyduğu ve sonunda parayı Deepa'ya verdiği için intikam almanın bir yolunu bulmuştu.

Ajay'ın onlara anlattığı her şey doğrudu. Um Buraq gerçekten de bir Kuveytliyi ihbar etmişti, ama bu ihbar adamın karısını kurtarmak içindi; karısını o kadar ağır dövmüştü ki tanınmaz hale gelmişti. Kadın salonumuzun düzenli müşterilerinden biriydi. Bir hafta boyunca gelmeyince, onu hastanede üç kırık kaburga, delinmiş bir akciğer, kırılmış bir çene, kırılmış bir burun, morarmış gözler ve çeşitli kesikler ve morluklarla iyileşirken bulduk. Kadın hastaneden taburcu olduktan kısa bir süre sonra Irak güçleri kocasını tutukladı. Kocası Iraklıların işkencesi altında öldü ve şimdi hem karısı hem de Um Buraq onun ölümünden dolayı ömür boyu hapis cezasıyla karşı karşıyaydı.

Jeopolitik haberler, özellikle Kuveyt'ten kovulan iki yüz elli bin Filistinli arasındaki yerel sohbetlerin vazgeçilmeziydi. En az bilgili olanlar bile manşetleri biliyordu ve ben de farklı değildim: "ABD Dışişleri Bakanı James Baker 'Yeni Dünya Düzeni' İddiasında"; "Madrid Konferansı: Bu Barışın Başlangıcı mı?"

Yeni Amerikan Başkanı Bill Clinton döneminde Yaser Arafat İsrail ile Oslo Anlaşmaları adı verilen bir anlaşma imzaladı. Kitlesel bir coşku vardı ama Jihad "Bu bir felaket" dedi. Aynı zamanda bunu bir fırsat olarak da görüyordu. "Bu bizim hawiyyalarımızı geri almamıza yardımcı olabilir" dedi. "Küçükken Baba aracılığıyla oturum kartlarımız vardı ama o öldükten sonra yenilemek için geri dönmeyi göze alamadığımız için İsrail onları iptal etti. FKÖ'de bir bağlantım var, bizim için onları geri alabileceğini söyledi."

"Her şeyden önce, Filistin'de ne halt edeceğiz? Kimseyi tanımıyoruz ki! İkincisi, FKÖ ile nasıl bir bağlantınız var?" diye sordum.

"Orada hâlâ çok sayıda akrabamız var," diyerek sorunun ikinci kısmını duymazdan geldi.

"Çok az tanıdığımız!"

"Güven bana, Nahr. Gerçekten ikamet kartı almaya çalışmalıyız. Dünyada istenmeyen kişileriz. Kullanmasak bile başka bir seçeneğimizin olması bize zarar vermez. Sence burada bir şey olup da Ürdün bizi kim bilir nereye atmadan önce ne kadar zamanımız var? Her neyse, senin bir şey yapmana gerek yok. Başvuruları ben halledeceğim. Hemen yapılmalı, çünkü sadece birkaç kişinin geri dönmesine izin veriyorlar ve sadece geçmişte oturum kartı olanlar ya da ekonomiye yardımcı olabilecek zengin insanlar."

"Peki. Bana nasıl yardım edeceğimi söyle," dedim, ama yine de bir anlam verememiştim.

Ama sonra ekledi, "Ayrıca, annem boşanmanı istiyor. Bunu yapmanın tek yolu Filistin'de, çünkü Muhammed buraya gelmeyecek." Hayatımda durumumu bilen herkes beni boşanmaya teşvik ediyordu. Sahip olabileceğim tek düzgün hayatın ikinci bir evlilikle mümkün olacağı ve bunu başarmanın tek yolunun da ilk evliliğimi resmen bitirmek olduğu varsayılıyordu.

"Sen de mi? Neden herkes benim işime karışıyor?" Dedim.

"Nanu, annem haklı. Bugünlerde evlenmek isteyebilirsin." "Dinle, küçük kardeşim. Endişeni takdir ediyorum ama Kendine konsantre ol. Artık kızlardan hoşlanıyor musun?"

"Benim hakkımda konuşmuyoruz. Ve evet, istiyorum. Ama şimdi evlenmek istemiyorum."

"Ben de öyle."

Güldü. "Seninle tartışmamam gerektiğini bilmeliydim."

Ben de güldüm, onu öptüm ve bize yiyecek bir şeyler hazırladım. Bu, Amman'a geldiğimizden beri Jihad'la paylaştığımız birkaç neşeli andan biriydi. Kuveyt hapishanesinde geçirdiği zaman onu sonsuza dek değiştirmişti. Jihad sıkıştırılmış, yoğun sessiz bir adam haline gelmişti. Başına gelenler hakkında konuşmayı reddediyor, hikâyesini vücudundaki yara izlerine, kör olmuş sol gözüne ve topal kalmış sağ eline gömüyordu. Seçimine saygı duydum, özellikle de ne kadar nazik bir hayat yarattığını gördüğümde. Jihad hayalini kurduğu cerrah değil, bir sanatçı, Ürdün'de yetenekli ve aranan bir bahçıvan oldu ve Amman'daki en güzel evlerden bazılarının peyzajını yaptı.

Düzenli bir iş bulmak için bazı girişimlerde bulunsam da, çoğunlukla kederin ve kendime acımanın tadını çıkarıyordum. Uykunun baştan çıkarıcılığı

ama her gün sürünerek, elimden geldiğince kendimi meşgul ederek yoluma devam ettim. Arada sırada kaş düzeltme ve kına tasarımları yaparak biraz para kazanıyordum ama bu iş de düzensizdi. Böylesine sefil bir şehirde boşta kalmak, kafamda bir anı tiyatrosuna yer açıyordu, tıpkı gözlerimin arkasında tekrar tekrar oynayan kesik kesik film klipleri gibi. Bunlar anı olmaktan çok, iç organlarımı parçalayan pençeler gibi gelmeye başlamıştı. Kuveyt'te düşüncelerimi uzak tutmak için zamanımı doldurduğum bitmek bilmeyen çalışma artık yoktu. Şimdi bankadaki ofisinde Abu Moathe, Saddam'ın ordusunu Kuveyt'e soktuğu gece etrafımda sırtlanlar gibi nefes nefese gülüşen adamlar, külot koklayıcısı Abu Nasser, Kahire'deki pis kürtaj kliniği, bacaklarımın arasındaki kalın kanlı pedler, uyanıkken de uyurken de beni pençeliyordu.

Annemin nakışları ve Jihad'ın peyzaj işleri başımızın üstünde bir çatı ve masada yemek tuttu. Ev işleri doğal olarak bana düşüyordu. Yemek, temizlik ve alışverişi ben yapıyordum. Sitti Wasfiyeh'in bakımını da ben üstlendim. Annemin yıllar boyunca onun için ne kadar çok şey yaptığını fark etmemiştim. Kendi kendine yıkanamazdı, daha doğrusu yıkanmak istemezdi. Çocukken Sitti Wasfiyeh kendi büyükannesini yıkamıştı ve bizden de aynısını bekliyordu. Banyo suyunun ateşte ısıtıldığı bir dönemde büyümüşü ve musluktan sıcak su akmasına rağmen bunu farklı bir şekilde yapmayı düşünemiyordu. "Buna güvenmiyorum," derdi.

Annemin eskiden yaptığı gibi, büyük fiçileri sobanın üzerinde ısıtıp suyu banyoya taşımam, daha soğuk suyla karıştırmam, sonra da güvendiği tek sabun türü olan zeytinyağlı sabunla kendini keselerken kaşıkla alıp üzerine dökmem gerekiyordu.

1993'ün Aralık ayının sonlarında, Jihad işten eve erken geldi. "Onları buldum!" dedi, heyecanla bir dosya sallayarak. Bir süredir Filistin'e dönmemizi sağlayacak olan hawiyyalarımızı geri almayı başardılar. Çocukken sahip olduğumuz için sadece Jihad ve ben alabiliyorduk. Annem ve Sitti Wasfiyeh geri dönmek istiyorlarsa ziyaretçi vizesi almak zorundaydılar. Bunların hiçbirisi bana mantıklı gelmiyordu ve Filistin'e gitmeye de pek hevesli değildim. Ama Jihad istekliydi.

Annem ve Sitti Wasfiyeh de mutluydu. Aslında tüm dünya mutluydu. Yaser Arafat Nobel Ödülü alıyor, Gazze'de gerçek bir havaalanı inşa ediliyor ve gerçek Filistin pasaportları veriliyordu.

Sitti Wasfiyeh gözyaşları içinde, "Bu günü göreceğimi hiç düşünmemiştim," dedi. Ancak yine de Amman'daki yeni İsrail büyükelçiliğinden ziyaretçi vizesi almak için başvurmayı reddetti. "Bu kadar bekledim, bir ziyaretçi olarak gidebilmek için biraz daha bekleyeceğim.

kendi eyaletimizin vatandaşı. O orospu çocuklarından evime dönmek için izin istemeyeceğim. Siyonist varlıktan daha eski iç çamaşırlarım var. Haberci bu Oslo olayının beş yıl içinde bir devlet olacağı anlamına geldiğini söyledi. İnşallah beş yıl sonra ben hala hayatta olacağım. Elhamdülillah."

Annem ziyaretçi vizesi almayı sorun etmedi. "Bırakın toprağın sahibi olduklarını sansınlar. Ben daha iyi biliyorum. Toprağın bize, onun yerli çocuklarına ait olduğunu biliyorum."

Beni fark etmeyeceklerini umarak sessiz kaldım.

Annem bana döndü ve "Tanrı'ya şükürler olsun, torunlarım Filistin'de doğacak" dedi.

"Vay canına, hemen torunlara atladın. Ben de boşanıp yeniden evlenmem konusunda bana yine ders vereceksin diye endişeleniyordum," dedim.

"Neden hep alaycısın?" Annem tersledi. "Her şey senin için bir sorun. Yeniden evlenmenin nesi yanlış? Normal olmanın? İki farklı insan gibisin. Bir an iyi, bir an kötü oluyorsun."

"Benim anormal ya da kötü niyetli olduğumu düşündüğünüzü fark etmemiştim."

Annem gözlerini kısmıştı; bu, patlamadan önce gelen bir alışkanlıktı. Büyürken babamla kavga ettiğinde, karnelerimi eve getirdiğim günlerde ya da onu kazıkladığını düşündüğü tüccarlarla tartıştığında bunu izlerdim.

"Evet, istiyorum!" diye başladı, bir eli kalçasında, diğeri parmağıyla yüzümü gösteriyordu. "Çünkü bu şekilde yalnız kalmayı seçmek normal değil. Erkekler hakkında sanki hepsi şeytanmış gibi konuşman da normal değil. Hâlâ genç ve güzelsin. Eğer yakında bir erkek bulamazsan, hayatının geri kalanında yalnız kalacaksın."

"İkiniz de sessiz olun!" Sitti Wasfiyeh bağırdı. "Başımı ağrıtılıyorsunuz. Programım başlamak üzere. Gidin dışarıda dövüşün."

"Eğer erkeklerin yaşam için gerekli olduğunu düşünüyorsan, neden kendine bir koca bulup beni yalnız bırakmıyorsun?" diye bağırdım ve hemen pişman oldum.

"Kapa çeneni, Nahr!" Annem küfürler mırıldanarak uzaklaşırken Jihad beni azarladı.

Annem ve Jihad Filistin'e giderken ben Sitti Wasfiyeh'e bakmak için Amman'da kaldım. Bir yanım gitmek, boşanmak ve yeni bir başlangıç yapmak istiyordu. Ben de bir yetişkin olarak Filistin'i ziyaret etmek, kocamın annesi Hajjeh Um Mhammad'ı görmek ve yıllardır hakkında çok şey duyduğumuz ünlü kardeşi Bilal ile nihayet tanışmak istiyordum. Ama kendime hazır olmadığımı söyledim. Şimdi, Küp'ün içinde yankılanan sessizlikte, hakkımda muhtemelen çoktan oraya gitmiş olan söylentilerle yüzleşmek istemediğimi anlıyorum. Amman'a geldiğimizden beri geçen uzun ve boş saatlerde Filistin'i başkalarının yaptığı gibi idealize etmeye başlamıştım ve içten içe yeni bir başlangıç yapmayı, belki de Mama'nın Amman'da yapmamı önerdiği gibi orada kendi salonumu açmayı hayal ediyordum.

"Kızlarım bana bakmaktan mutlu!" Sitti Wasfiyeh, "Ama evi temiz tutmak için burada kalmalısın" diye ekledi.

Sitti Wasfiyeh'nin geri dönmek için bir bahane uydurmasının uzun sürmeyeceğini biliyordum. Her ne kadar kızlarının ailelerinin bir parçası olmaya çalışsa da, nadiren onlara yük olmaktan öteye gidemiyordu. Tansiyon ilacını unuttuğunu söyleyerek gelip onu almam için beni araması sadece bir gün sürdü.

"İlaçlarını sana getirebilirim Sitti," dedim.

"Sadece dediğimi yap ve gelip beni al," diye homurdandı ve telefonu kapattı.

Geldiğimde çekilmez Latife teyzemle biraz sohbet ettim. Bana Sitti Wasfiyeh'nin "orada yalnız olduğun için sana göz kulak olmak için" daireye geri dönmek zorunda kaldığından şikayet ettiğini söyledi. Ona karşı çıkmadım, çünkü büyükannemi ona kötüleyecek değildim. Sadece Sitti Wasfiyeh'yi anneme ve Jihad'a kötülemiştim. Kocasını eve erken döneceğini söylemek için aradıktan sonra teyzemin beni kapıdan aceleyle çıkarmaya başladığını da fark ettim.

Ayrılmadan önce Sitti Wasfiyeh'e, Latifa Teyze'nin önünde, "Beni evde yalnız bırakmayan senin gibi bir büyükannem olduğu için şanslıyım," dedim. Sitti gevşek takma dişleri ve dans eden gözleriyle gülümsedi. Hayatım boyunca Sitti Wasfiyeh'nin kızlarının onun kendileriyle yaşamasını ne kadar çok istediklerini, onun yerine bizi seçtiği için ne kadar şanslı olduğumuzu ve kocalarımızı memnun edemememizle doğrudan bağlantılı olarak maddi açıdan, güzellik, ev idaresi ve yemek pişirme becerileri açısından ne kadar zayıf olduğumuzu söylediğini duymuştum. Her zaman coğrafyayı suçlamıştı ama şimdi aynı şehirdeydik ve hala onun için pek bir şey yapmıyorlardı. Kendisine bile itiraf etmese de bu onun kalbini kırıyordu. Annem teyzemlerin Sitti Wasfiyeh'i kontrol etmek için

aradıkları yalanını söylerdi. Kaçınılmaz olarak bir tartışma başlardı ve Sitti Wasfiyeh

Annemi kızlarından uzak tutmak için banyo yapana ya da uyuyana kadar telefonlarına kasıtlı olarak cevap vermemekle suçluyordu. Ama biz onun hakaret ve suçlamalarına aldırılmazdık, çünkü büyükannemin kalbinin kırılmasındansa huysuz olmasını tercih ederdik.

Annem ve Jihad iki haftalığına Filistin'deydi. Sitti Wasfiyeh ve ben ilk ve tek kez birkaç saatten fazla baş başa kalmıştık ve başlangıçta bundan korkmama rağmen, çok güzel ve unutulmaz günler oldu. Sitti Wasfiyeh, annem ve Jihad etrafta yokken farklıydı. Ya da belki ben öyleydim. Açık hava kahvehanelerinde argileh içmeyi hep sevmişti. Kuveyt'te onu sahildeki kafelere götürürdük ve oyuncakçı dükkânındaki bir çocuk gibi, gitmesi için ikna edilmesi ve dürtüklenmesi gerekirdi. Amman'a taşındığımızdan beri, çöplerle dolu bir sokağa bakan balkonumuzda sigara içmeye başlamıştı ama "hiç yoktan iyidir" diyordu.

Bir akşam birlikte küçük dairemizin balkonunda oturmuş, sokakta oynayan, giysileri günün oyunuyla lekelenmiş çocukları izlerken, büyükannem bana babasının onu sigara içerken yakaladığı zamanı anlattı. "On üç ya da on dört yaşlarındaydım, evlenmeden kısa bir süre önce. Senin büyük büyük büyükbabam olacak büyükbabam, temizlememiz için argilehini hala yanık bırakırdı. Yıkamadan önce etrafta kimse yoksa biraz tütürürdüm. Camiye gittiği bir gün, kuzenlerimle sırayla bitirirdik. Kömür tamamen kül olana kadar içtik, ama tam boşaltmak için kalktığımızda babam içeri girdi." Sitti argileh piposundan bir nefes daha çekti. "Bizi gerçekten sigara içerken görmedi ama oda dumanla doluydu ve bunu biliyordu. Yalan söyledik ama bu onu daha da kızdırdı. Hepimiz dayak yedik."

"Peki ya Sidi?" diye sordum. "Sigara içmene kızdı mı?"

"Büyükbaban buna bayılırdı, çünkü benim yaramaz olduğumu düşünürdü. O zamanlar iyi kızlar sigara içmezdi. İkimiz birlikte içerdik, tabii ki sadece özel olarak. Harika vakit geçirirdik," dedi, gözleri hala içinde yaşayan uzun zaman önceki zaman ve mekanla nemlenmişti. "Kadınların da erkekler gibi açık hava kafelerinde oturup sigara içebilecekleri bir günün geleceğini hiç düşünmemiştim," diye ekledi bana dönüp sırtarak. "Benim için en iyi kısmı bu. Ama ben yaşıyım ve sorun değil. Sizin kuşağınızdaki kadınlar için bu sadece gevşemelerine ve kötü şeyler yapmalarına neden oluyor."

"Oh, Sitti, yine başlama," dedim.

"Senin hakkında konuşmuyorum. İyi bir kız olduğunu biliyorum. Evde sigara bile içmiyorsun," dedi.

Onun profilini, yanağındaki kırışıklıkların argileh'ten her nefes çekişte hareket edip değişmesini izledim ve onu evliliğin eşiğinde, Filistin'de kuzenleriyle gizlice sigara içen küçük bir kız olarak hayal etmeye çalıştım.

"Biliyor musun, evlendiğin o kötü köpekle ilgili içimde hep kötü bir his vardı," dedi. Büyükanneimin tarihi yeniden gözden geçirme konusunda bir becerisi vardı. O zamanlar onun benim için fazla iyi olduğunu söylemiş ve beni dürüst bir kadın yapmak için teklifini kabul etmemi istemişti. Anneme, birinin kızlık zarımı delmesine ve itibarımı yok etmesine izin vermeden önce beni evlendirmesinin daha iyi olacağını söylemişti. Zaten çok yaşlı olduğumu ve evlilik penceresinin yakında kapanacağını söylemişti. Ama şimdi değil. "Ondan kurtulduğuna sevindim," dedi.

Filistin'deki geniş ailemiz Jihad'ın Kuveyt'te hapsedildiğini duymuş ve onu bir kahraman gibi karşılamış, çocukken sadece bir iki kez duyduğumuz ya da tanıştığımız kuzenlerimizin evlerinde onuruna ziyafetler düzenlenmişti. Annem minnettardı ama ne o ne de Jihad kendilerini evlerinde hissediyor gibiydiler.

Amman'a döndüklerinde annem bana "Her şey farklı," dedi. "Tüm kontrol noktaları, Yahudi yerleşim inşaatları, her yerde yabancı Yahudiler. Burayı tanımakta güçlük çektim. Kendimi kendi ülkemde bir yabancı gibi hissettim."

Annem Hayfa'daki çocukluk evine yaptığı yolculuk hakkında telefonda konuşmayı reddetmişti, ama şimdi onu sıkıştırdım.

"Ne diyebilirim ki kızım," dedi, yüzüne alışılmadık yeni bir keder yayılmıştı. "Yabancı Yahudiler sanki gerçek sahipleri onlarmış gibi orada yaşıyorlardı." Acıyı kovmak için sık sık yaptığı gibi elini salladı.

"Nasıl bir şeydi? İçeri girdin mi? Bu önemli anne. Neden geçiştiriyorsun?" Dürttüm.

Annem soymakta olduğu portakalı yere fırlattı. "Neden ne zaman durman gerektiğini bilmiyorsun?" Çenesi titriyordu.

Bir süre sessiz kaldık, ta ki Jihad her derde deva sohbetimiz olan ve maskelenmesi gereken her şeyi maskeleyen için siyasete başlayana kadar. Oslo günün konusuydu. Haberlerde barış ve Oslo anlaşmasıyla ilgili onca şamataktan sonra orada hayatın farklı olacağını düşünmüştüm.

Jihad, "İnsanların umutlu hissettiği doğru. Ama Oslo sadece göstermelik. Arkasında korkunç bir şey oluyor."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum ama o da beni başından savdı ve konuyu değiştirdi.

Büyük haberler daha çok, hiç tanımadığım, kocamın özgürlüğü karşılığında hapse atılan ve Oslo Anlaşmaları'nın mahkumların serbest bırakılması bölümünde daha yeni serbest bırakılan kayınbiraderim Bilal'le ilgiliydi.

"Tepelerde koyunlara bakmaya başladı. Tuhaf. Çok sessiz bir adam," dedi annem, dedikoduya geçmenin mutluluğuyula, tam da Sitti Wasfiyeh'nin bastonunun ritmik gümbürtüsü koridorda onun dengesiz adımlarıyla tempo tutarak yükselirken.

Sitti Wasfiyeh, "Kalaşnikoflu bir savaşçıdan sopalı bir çobana," dedi hayıflanarak. "Savaşçılarımızı kırıyorlar. O Siyonist köpeklerin, altmış köpeğin oğullarının bize yaptıklarının bir sembolü olsaydı ..." Sitti Wasfiyeh başını salladı ve sözlerin üzerimizde asılı kalmasına izin verdi.

"Sitti, neden bahsettiğimizi nereden biliyorsun?" diye sordum.

"Kapının yanında seni dinliyordum!" dedi, ciddi bir ifadeyle. "Benim hakkımda konuşup konuşmadığınızı görmek istedim."

Cehat ayağa kalkarak yer minderine uzanmasına yardım etti. "Allah senden razı olsun oğlum," diyerek teşekkür etti ve atıştırdığımız kiraz ve nar tanelerinden oluşan kaseye uzandı.

"Öyle olduğunu sanmıyorum Sitti." Yehat Bilal hakkında konuşmaya devam etti. "O terbiyeli ve akıllı biri. Kardeşine hiç benzemiyor. Ayrıca direniş terketmedi."

Bu, Bilal ya da direniş yüzünden değil, Yehad'ın bunu söyleme şekli yüzünden ilgimi çekti. Ağabeyimi, söylenen birkaç kelimenin kıvrımlarında daha büyük bir hikâye saklı olduğunu bilecek kadar iyi tanıyordum ama annem ve Sitti Wasfiyeh'nin önünde onu yoklamak nafileydi.

"Büyükannen haklı, Jihad. İsrail'in bunca yıldır peşinde olduğu zeki kimyager ve büyük savaşçı hiç de beklediğim gibi çıkmadı. Bilal ufak tefek ve uysaldı. Söyleyecek fazla bir şeyi yoktu. Hiç etkilenmedim." Annem dışlarının arasından havayı içine çekti.

Yehat elindeki nar taneleriyle oynadı, sonra başını kaldırıp annesine baktı. "Küçük, uysal ve sessiz beni oldukça iyi tanımlıyor," dedi. Annem itiraz etti ama onu durdurdu. "Tıp öğrencisiyken basit bir bahçivana dönüşmem sana her ne kadar etkileyici gelmese de, seni temin ederim ki içimde ne olduğuna dair en ufak bir fikrin bile yok."

Jihad annemin yalvarmalarına aldırmadan kalkıp evden çıktı ve içinde kıpırdanan her neyse bunun Filistin'le ilgili olduğunu biliyordum. Bilal ve oradaki direniş faaliyetleri hakkında söylediğinden daha fazlasını bildiğinden şüpheleniyordum.

Sitti Wasfiyeh ona "Bırak gitsin," dedi ve onun güvenliği, huzuru ve kendi karısı ve ailesiyle kutsanmış bir geleceği olması için dualar mırıldandı. Amin.

"Anne, Jihad'ı rahat bırakmalısın. Okula geri dönmekle ilgilenmiyor. İşinden memnun ve iyi kazanıyor. Okumak, çalışmak, evlenmek, çocuk yapmak gibi konularda onun başının etini yemeyi bırakmalısın. Duyduğu tek şey senin hayal kırıklığın," dedim.

"Ne duyduğunu nereden biliyorsun? Sana söyledi mi?"

"Hayır, anne. Bana söylemedi. Biliyorum çünkü her gün hayatım ve ne kadar başarısız olduğumu düşündüğün hakkında başımın etini yerken duyduğum tek şey bu."

"Ben öyle bir şey demedim!" diye itiraz etti, sonra mutfağa doğru yürüdüğümde ağlamaya başladı. Beni oraya kadar takip etti. "Neden bu ailede bir sorun olduğunu söylediğimde herkes benden uzaklaşıyor? Çocuklarım için daha fazlasını istememin nesi yanlış?"

Annem beni kolumdan tuttu. "Kardeşini boş ver şimdi. Sana sormam gereken bir şey var." Durakladı. "İnsanlar senin hakkında bir şeyler duymuş."

Ona tek kaşımı kaldırdım.

"Um Buraq'tan ismen bahsetmediler ama kötü bir şöhreti olan yaşlı bir Kuveytli kadınla çok zaman geçirdiğinden bahsedildiğini söylediler," dedi.

"Kim söyledi bunu?"

"Teyzeleriniz," dedi.

"Tabii ki o sürtüklerden gelecekti," dedim. "Sen yokken, Latifa kocası eve gelmeden beni aceleyle evden çıkardı, sanki beni orada görmesinden korkuyormuş gibi."

Annem sanki bir soruyu saklıyormuş gibi bir yüz ifadesi

takındı. "Ne?" diye sordu. "Ne?" diye sordum.

"Yani, bu arkadaşlığı her zaman tuhaf bulmuşumdur," dedi.

"Um Buraq hepimize iyi davrandı!" Kızmış gibi yaptım. "İnsanların kocasız kalan her kadın hakkında konuşmayı ne kadar sevdiğini herkesten iyi biliyorsun."

Annem geri çekildi, muhtemelen Baba'nın başka bir kadının kollarında ölmesinden sonraki aşağılayıcı günleri hatırlıyordu.

"Anne, Ümmü Burak iyi bir insan. İnsanların onun hakkında söylediklerini hak etmiyor. Ve benim için iyi bir arkadaş oldu."

"Biliyorum, habibti. Özür dilerim," dedi.

Jehad bana danışmadan, Filistin'deyken boşanmam için gerekli düzenlemeleri yapmıştı. "Bilal ile bu konuyu konuştum. Kardeşi, onun adına boşanma işlemlerini yürütmesi için ona vekâlet vermeyi kabul etti," dedi Yehad bana. "Ama bunu yapmak zorundasın, Nahr. Annem bu konuda haklı. O adama bağlı kalamazsın."

Jehad, Mhammad'ın adını zar zor söyleyebiliyordu. Mesele sadece beni terk edip tek kelime etmeden ortadan kaybolması değildi, aynı zamanda Muhammed'in İsraili bir muhbir olduğu (ve belki de başından beri öyle olduğu) söylentileri vardı. Geçmiş ve tabii ki kardeşi Bilal'in sahip olduğu saygı nedeniyle çok az kişi buna inanmıştı. Ancak Tel Aviv'de görülmesi, Batı'da bir yerlerde sürgünde yaşadığı hikayesini çürütmeye yetmişti.

"Gerçekten mi? Nereden biliyorsun? Benden bir şey saklıyorsun. Bunu hissedebiliyorum," dedim.

"Nanu, ben değilim. Tek bildiğim bu," dedi.

"Bir şekilde Bilal ile mi çalışıyorsun?" Daha da yaklaştım ve bir ipucu bulmak için derinlemesine baktım.

Daha yumuşak gözlerle bana baktı. "Nanu, o adamla yeni tanıştım. Sana göz kulak olmaya çalışıyorum. Mhammad'la olan bu son ipi de kesmelisin, yoksa asla özgür olamazsın."

Özgür. Sanki herhangi birimiz öyle olabilirmişiz gibi.

"Tamam. Gideceğim. Boşanacağım. Önce biraz para biriktirmem lazım," dedim.

Filistin'e gitmeden önce, Jehad hepimizi *gada* için yeni evine davet etti. Filistin'den döndükten kısa bir süre sonra ev sahibinin mülküne bakması karşılığında kirasız bir yere taşınmıştı. Gittiğimizde hala yemek pişiriyordu ama yardım etmemize izin vermedi. "Bu ziyafetten pay almanıza izin vermeyeceğim." İyi gözlerini kırptı ve beni mutfağından kovdu. "Nanu, sen mekânı hazırlayabilirsin."

Büyük bir işletmede görülebilecek türden oldukça ayrıntılı bir bilgisayar kurulumu vardı. O zamana kadar bilgisayarları sadece ülkenin dört bir yanında açılan internet kafelerde görmüştüm. Zengin insanların özel bilgisayarları olduğunu duymuştum.

"Bütün bunlar nedir, Jehad?"

Mutfak duvarının arkasından dışarı baktı. "Önemli bir şey değil. Kendi sunucuma sahip olmak için kullanılmış bir sistemi tamir ediyorum."

"Sunucu nedir?"

"Unut gitsin. Yemek için hazırlık yapabilir misin? Neredeyse bitirdim."

Annem ve ben yere plastik bir bez açtık ve etrafına yer minderleri yerleştirdik. Yarım saat süren mutfak eşyaları şingirtisinden sonra Cehat elinde bir tepsi *maklooba* (özel baharatlarla hazırlanmış patlıcan, pirinç ve tavuk), bir kase salatalık ve yoğurt sosu, çeşitli salatalar ve turşularla çıkageldi. "Nasıl oldu da yemek yapabildiğini hiç bilmiyordum?" Ne kadar lezzetli olduğuna şaşırarak "Nasıl oldu da yemek yapabildiğini hiç bilmedim?" dedim.

"Yemeğimize koyduğun acı baharatlar yüzünden ülser olmadan önce öğrenmem gerektiğini düşündüm," diye şaka yaptı, sıcak gülümsemesi bana eskiden ne kadar yakın olduğumuzu hatırlattı.

Sitti Wasfiyeh, "Kız kardeşin hakkında kötü konuşma," dedi.

"Normalde berbat aşçılığım laf atardın," diye şaka yaptım.

"Sadece ye torunum," dedi, tabağıma biraz daha tavuk koyarken, takma dişleri çiğnerken düşme tehlikesi geçiriyordu. Sitti Wasfiyeh yalnız kaldığımız zamandan beri daha nazik olmuştu. Jihad bana gülümsedi.

Kardeşimin yeni evi Amman'ın zengin bir mahallesinde, beş katlı bir binanın zemin katında küçük bir stüdyo daireydi. Mahallelerin sınıf ve milliyete göre ayrıldığı Kuveyt'in aksine, Ürdün'de zenginler ve fakirler yan yana yaşıyordu. Eşitlikçi idealler için değil, zenginlerin rahatlığı için.

"Yani bu şekilde seni emirlerine amade mi tutuyorlar?" Bu zengin Ürdünlülerin kardeşimden faydalandıklarından endişe ettiğimi söyledim.

"Onlar iyi insanlar, Nahr."

"Benim tecrübelerime göre, zenginler fakirleri satın alır ve işleri bitince de kapı dışarı ederler."

"Hepsi Kuveytliler gibi değil, Kuveytlilerin de hepsi aynı değil. Ümmü Burak'ı seviyordun, değil mi?" Jihad söyledi.

"Bu kadar yeter. Kuveyt'ten bahsetmeden bu yemeğin tadını birlikte çıkaralım," dedi annem. "Filistin'e gideceğin için çok heyecanlıyım, Nahr." Yanağımlı okşadı. "Ama bir an önce dönmen için de sabırsızlanıyorum."

Annem ve Jihad yolculuklarına başladıklarından beri Filistin daha gerçek gelmeye başlamıştı. Belki savaş ve sürgün deneyimi, belki de sadece zamanın geçişi; belki de annemin tatreezini düşünmem ya da sadece Amman'da olmak istememem Filistin'in hayal gücümde çiçek açmasına neden oldu. Artık annemin Hayfa'daki çocukluğuna, annemle babamın düğününe ve Ayn el-Sultan'daki yaşamlarına ait eski fotoğraflardan oluşan teneke kutusunda hapsolmuş kayıp ev ve miras değildi. Seyahatimi planlamaya başladığımda, bu fotoğrafları inceledim

Annemle birlikte. Bir tanesinde annemin on yaşındaki hali incir ağacının altında poz vermiş.

"Bu ağaç babamın doğduğu gün büyükbabam tarafından dikilmiş. Büyükanem ve büyükbabam kardeşlerim, kuzenlerim ve benim için farklı türde ağaçlar dikmişler," dedi annem. "Kimin ağacının daha iyi olduğu konusunda kavga ederdik. Kardeşlerimin hepsi isimlerini ağacın gövdesine kazımişti ama ben kendi ismimi yüksek bir dala kazıdım." Annem geçmişe dalıp gitmiş bir halde resme bakıyordu. Ona o ağaçların hala orada olup olmadığını ya da Hayfa'daki evini gördüğünde neler hissettiğini sormaya korktum. Onun yerine dinledim.

"Ben çok küçükken babam beni omuzlarına alırdı, böylece kendi incirlerimi kendim toplayabilirdim." Bir başka fotoğrafta, o ve kız kardeşlerinden biri Kubbet-üs Sahra'nın önündeki El Aksa yerleşkesinde duran gençlerdi. "O günlerde otobüse binip doğrudan Kudüs'e gidebiliyorduk ya da trenle Beyrut'a, Şam'a, hatta Kahire'ye gidebiliyorduk. Dünya açıktı." Biraz daha baktı. "Keşke o zamanlar bilseydik."

"Neden bu kadar depresifsin?" Sitti Wasfiyeh odasından seslendi. "Kıyamet ve kasvet, Tanrı aşkına! Kızı uğursuzluk getirecek ve Filistin'e gitmek istememesine neden olacaksın."

Annem kapıdan kafasını uzattı. "Hacı, biz senin uyuduğunu sanıyorduk. Gel bizimle otur."

"Görünüşe göre buna ihtiyacım var. Daha iyi bir hikâye anlatıcısıyım, çünkü daha yaşlıyım ve daha çok şey hatırlıyorum, çünkü Filistin'de daha uzun süre kaldım," dedi bastonuyla aile odasına doğru yürürken. "Ben torunumla konuşurken sen de bize çay yap."

Oslo Anlaşması'na dair hala büyük bir umut ve coşku vardı. Amerika'da Edward Said adında ünlü bir Filistinli bu anlaşmanın heyecan yaratmayacağı, İsrail'e Filistin'i sömürgeleştirmeye devam etmesi için zaman kazandıracak bir tuzak olduğu konusunda uyarıyordu. Kardeşim de onunla aynı fikirdeydi ve Bilal'in de aynı fikirde olduğunu söyledi.

"Nahr, bence Bilal'le iyi anlaşacaksın," dedi Jihad. "Zamanında Filistin'de Komünist Parti'nin başındaydı. Muhtemelen zengin Kuveytlilerden de nefret ediyordur."

Nasıl cevap vereceğimi bilemedim. Komünizm hakkında bildiğim tek şey renginin kırmızı olduğu ve Rusların komünist olduğuydu. Zihnimde

Komünist Parti hakkında ne bulabileceğimi öğrenmek için bir not aldım. İnsanlar internette herhangi bir şeyi araştırmanın ne kadar kolay olduğundan bahsediyordu. Ben de internette araştırma yapmayı öğrenebileceğimi düşündüm.

Tam bu sıralarda Amman'daki bir alışveriş merkezinde eski bir arkadaşıma rastladım. Kelimenin tam anlamıyla ona rastladım. Neredeyse onu tanıyamayacaktım, ta ki bilerek döktüğü anlaşılan çantalarını almak için eğilene kadar. "Çok özür dilerim kardeşim," dedi.

İzleyenlere bir kaza gibi göründü, dikkati dağılmış bir alışverişçinin dikkatsizliği. Ama başımı kaldırıp baktığımda, Kuveyt'te balkonda sigara içen, erkekleri tercih ettiğini itiraf eden ve benden bir sırrımı söylememi isteyen genç adamı, Muhsin'i gördüm.

"Zararı yok kardeşim," dedim.

Çantalarımı aldı ve bana verdi. Çevresel görüşümde çocuklu bir kadının bir dükkândan bize bakmak için durduğunu gördüm. Karısı.

"Teşekkür ederim," dedim ve en yakın banyonun mahremiyetine doğru yürüdüm. Tahmin ettiğim gibi, çantama kartvizitini bırakmıştı. Bir bankacıydı. Kartın arkasında el yazısıyla yazılmış bir notta *Lütfen beni arayın yazıyordu*.

Aramak için bir gün bekledim ve sonunda aradığımda karısının cevap vermesinden endişe ettiğimi itiraf ettim. Güldü, çünkü kişisel cep telefonunu aramıştım. Ailesiyle birlikte Ölü Deniz'de tatil yapıyordu ve geri dönmeden önce birkaç günlüğüne Amman'da mola vermişti. Alışveriş merkezinde gördüğüm kadın gerçekten de onun karısıydı.

Havadan sudan konuştuk. Ona Filistin'e gitmeyi planladığımı söyledim. "Senin adına çok sevindim," dedi. "Bir gün, inşallah, Kudüs özgürlüğüne kavuştuğunda hepimiz kutsal şehrimizi yeniden ziyaret edebileceğiz."

Sonra teknolojinin baş döndürücü ilerleyişinden bahsettik, bu ilerleyiş beni geçip gitmiş gibiydi. İnternet her yerdeydi. İnsanlar e-posta denen bir şey aracılığıyla elektronik olarak anında mektup gönderebiliyordu. Jehad bana bundan bahsetmişti ama benim tek bildiğim faks gibi olmadığıydı. Muhsin, "İnanılmaz bir şey ve herkes ücretsiz olarak hesap açabiliyor," dedi ama internet kafelerde hâlâ bağlantı ücreti vardı.

"Bana gösterebilecek bazı arkadaşlarım var," diye yalan söyledim.

"Bana bırak!" dedi. "İstersen yarın sana bir e-posta ayarlayabilirim."

E-posta almak istediğim için değil, onu görmek istediğim için kabul ettim ve bir zaman belirledik.

Filistin'den biri Kuveyt'te bizi ziyaret ettiğinde annem çok mutlu olurdu, özellikle de Hayfa'dan gelmişlerse. Onların "Filistin'deki evimin ve gençliğimin kokusunu ve ruhunu taşıdıkları" söylerdi. Bu yüzden Muhsin'i ziyaret etmeyi çok istedim. O Kuveyt'in kokusunu ve ruhunu taşıyordu.

Ertesi gün çeşitli bilgisayar terminallerinde oturan genç insanların arasında bekledim. Ne yapacağıma dair hiçbir fikrim yoktu. Göz korkutucuydu ve kendimi yabancı hissediyordum. Muhsin gelmedi. Ne büyük bir *hayal kırıklığı*, diye düşündüm ve tam gitmek için kalkıyordum ki genç bir adam nefes nefese içeri daldı. Etrafına bakındı, sonra bana doğru yürüdü. "Siz Madam Yaqoot musunuz?" diye sordu.

Tereddüt ettim. "Kim bilmek istiyor?"

"Senin için bir paketim var ve sana bir e-posta hesabı açmam gerekiyor," dedi hala nefesini tutarak.

"Evet," dedim.

"Peki. Paketi size vermeden önce, kim olduğunuzu doğrulamak için bir soruya cevap vermeniz gerekiyor."

"Hiçbir şeye cevap vermeyeceğim." Gitmek için döndüm.

"Tamam. Buradaki tek kadın sizsiniz, bu yüzden bunu vermem gereken kişinin siz olduğunuza inanıyorum. Ama rapor verebilmem için bana söyleyebilir misiniz..." Bir kâğıt parçasını açtı ve okudu: "*İki gerçek adı olan kızın diğer adı nedir?*" Yalvaran gözlerle kâğıttan başını kaldırdı.

"Cevap Nahr." Gülümsedim, paketi elinden kaptım ve kafenin tuvaletinde açmak için uzaklaştım. İçinde nakit para olan bir zarf ve yeni bir cep telefonu vardı. Not yoktu ve para Filistin'e gitmek için ihtiyacım olandan daha fazlaydı.

Çıktığımda genç adam beni bekliyordu. "Hanımefendi, sizi rahatsız ettiğim için çok üzgünüm ama gitmeden önce size e-posta göndermem gerekiyor," dedi ve ödeme alabilmek için tüm görevi tamamlaması gerektiğini açıkladı. Hesap çoktan açılmıştı ve bana nasıl açılacağını gösterdi. "Bu giriş bilgileri. Yaz" dedi ve ardından şifremi nasıl değiştireceğimi gösterdi.

"Gördüğünüz gibi zaten bir e-postanız var," dedi ve ekrandaki bir satırı işaret etti. Bana nasıl açacağımı tarif etti ve ben açtığımda eğildi. Onu yolundan ittim. "Kendi başıma okuyabilirim," dedim.

Sevgili Nahr,

Umarım size bu isimle hitap etmemin bir sakıncası yoktur. Bugün orada olamadığım için üzgünüm. Ailemle ilgili bir sorun çıktı ama sizi hayal kırıklığına uğratmamak için elimden geleni yaptım. Eğer bunu okuyorsanız, kurye sizin için mühürlü bir paket teslim etmiş demektir. Size borçluyum ve şimdi size yardımcı olabileceğimi düşünmek bana zevk veriyor. Birbirimize rastlamamızın kader olduğuna inanıyorum.

Arkadaşın,

Mohsin

Not: Telefonun ücreti Ürdün'de bir yıl için ödenmektedir. Filistin'e gittiğinizde yerel bir SIM kart satın almanız gerekecektir.

Cevapla yazan kutuya tıkladım ve iki parmağımla yazdım: *Bana hiçbir zaman borçlu olmadın. Ama her ne borç hissetmiş olursan ol, bunu tamamen ve daha fazlasıyla ödenmiş say. Not: Paket hala mühürlüydü ve genç adam yukarıda ve öteye gitti.*

Sonra Gönder'e tıkladım.

"Yanıt vermeye hazır olduğunuzda bana söyleyin, size nasıl yapılacağını göstereyim," dedi genç adam.

"Oğlum, ben zaten yaptım. İnternette iyiyimdir," dedim. Bana boş bir bakışla baktı. "Ama bazı sorularım var. Otursana. Sana bir fincan çay ısmarlayayım. Muhsin'e her şeyin ötesine geçtiğini söyledim."

Çocuk yumuşadı ve çay içmek için yanıma oturdu. Sorularımı küçük bir çocuğa gösterilen sınırlı sabırla yanıtladı. Posta kutuma erişmek için sonsuza kadar aynı bilgisayara geri dönmek zorunda olmadığımı öğrendim. Bunu dünyadaki herhangi bir bilgisayardan yapabilirdim. Gönderdiğim e-postanın teslim edilmesinin günler alacağını düşünmüştüm, ama bana çoktan alıcının posta kutusunda olduğunu garanti etti. Aynen böyle. Ona inanmadım, bu yüzden kendi e-postasından benimkine bir test e-postası göndererek gösterdi. Sonunda SIM kartın ne olduğunu açıkladı.

"Hanımefendi, çay için teşekkür ederim ama gerçekten gitmem gerekiyor," dedi. "Size iyi şanslar."

"Teşekkür ederim!" Aramızdaki farkı düşünerek söyledim. O benden çok genç değildi ama ben henüz yirmili yaşlarımda olduğum o günlerde çok daha yaşlıyım.

IV.

FİLİSTİN

KÜP, GÜNEY

Güney tarafındaki **bir tonoz kapı** tek giriş ve çıkıştır. Yiyecekler bel hizasındaki dikdörtgen bir açıklıktan giriyor. Bazen kitaplar da aynı delikten itilir.

Elime geçen ilk kitaplar, ilk ziyaretçilerden üç bağırsak hareketi kadar önceydi. Kitaplardan biri mavi balinalar, biri evren ve bir diğeri de kötü yazılmış bir Batı aşk romanının kötü bir çevirisiydi. Ziyaretçiler gelmeden önce onları yutmuş ve mavi balinalar hakkında tekrar okumaya başlamıştım. Ne kadar olağanüstü yaratıklar. Okyanusun kendisi gibi gizem ve romantizm dolu gerçek nazik devler.

İfadesiz, silahlı bir muhafız ziyaretçilere Küp'e kadar eşlik etti; yirmili yaşlarının ortasında bir kadın ve onun iki katı yaşında bir adam. Adam Arapça konuşuyordu. Kadın bilmiyordu ama öğrendiğini söyledi. Kısa ve basit sorular sordular. Ne yiyordum? Ne sıklıkla? Ne sıklıkla dışarı çıkıyordum? Ailemle iletişim kuruyor muydum? Bana okumam için kitap verdiler mi? Kalem ve kağıt?

Ziyaretçilerin gözlerinin içine bakmakta zorlanıyorum. Bakışlarım adamın kıvrılmış beyaz kolundan çıkan koyu renkli, kıllı ön koluna yöneldi.

Tek düşünebildiğim koyu renkli, kıllı ön koluna dokunmaktı.

"Mavi balinalarla ilgileniyor musunuz?" diye sordu kadın, kitaplarımı başıyla işaret ederek. "Peki ya uzay?" Sanki normal bir sohbet ediyormuşuz gibi gülümsedi. İngilizcesini anlıyordum ama adamın tercüme etmesini bekledim. Kafamın içinde bilgiler dönüp duruyordu. Mavi balinalar, otuz metreye varan uzunlukları ve 173.000 kilograma varan ağırlıklarıyla gezegenimizde dolaşan en büyük canlılardır. Karmaşık sosyal yaşamları ve karmaşık dilleri vardır. Soyları tükenmek üzereyken avlandılar. Balina avcılığına kısıtlamalar getirilmeden önce birkaç binden az kaldı, ancak balina avcıları karaborsaya hizmet etmeye devam ediyor,

ve bu görkemli yaratıklar dünyadan yok olabilir. Mavi balinalar kril ile beslenir. *Krill* Norveççe bir kelime. Norve  li olmanın nasıl bir Şey olduğunu merak ediyorum. Balina olmak nasıl bir Şey? Suda yaşamak. Dünyadaki en büyük yaratık olmak, yine de küçük bir adamın a          ne karşı savunmasız olmak.

Koyu, kıllı  n kol. Kıvrılmış beyaz kollar.

"Evet," dedim, zar zor duyuluyordu. "Balinalarla ilgileniyorum." Bakışları hapishane kıyafetlerimin daha çok farkına varmamı sağladı. Saçımı toplamak için elimden geleni yapmıştım. Adam rahat giyinmiş olmasına ra  men, kadın koyu renk muhafazakâr bir takım elbise, alçak siyah topuklu ayakkabılar ve gri bir bluz giymişti. Kulaklarındaki mavi taşlar mavi gözlerini vurguluyordu ve onlara odaklandığımda sanki dört mavi gözü varmıŐ gibi görünüyordu. Keşke g zl k taksaydı diye düşündüm. Kendimin bir yansımasını görmek isterdim.

"Sağlıklı ve bakımlı görünüyorsunuz. Anladığım kadarıyla d Ő nuz otomatik olarak açılıyor. Her gün d Ő alabiliyor musunuz?"

Adam  eviri yapmadı, benimle çocukmuŐum gibi konuştuğunu anladığımı da fark etmedi. Ama ona hijyen alışkanlıklarını da sorabilmek için tercüme etmesini istedim.

"Yaqoot, konuşmak ya da dikkatimizi çekmek istediğin başka bir Şey var mı? On dakikamız kaldı," dedi adam.

"Ailemle konuŐtunuz mu?" Eğer konuşmuş olsalardı, bana söyleyecekleri ilk Şey bu olurdu. Eğer biraz terbiyeleri olsaydı.

Adam gözlerini indirdi.  nce ona, sonra bana baktı. "Hayır, yapmadık," dedi adam. "Ama yapacağız ve annene iyi olduğunu söyleyeceğim."

 yi mi?

Ayaklarımı yata ımın üzerine koydum ve onlara sırtımı döndüm.

Onlar gittikten kısa bir süre sonra aynı sert yüzlü gardiyan kitapları almak için içeri girdi. Bu kez bileziklerimi odaya bakacak Şekilde kilitlemiŐtim, çünkü benden sonsuza dek alınmadan önce mavi balinalara, yıldızlara, gezegenlere ve ucuz romantizme son bir kez bakmak istiyordum.

"Otva`li, mu`dak, b`lyad!" Ba ırdım, bileziklerimle duvara ba lıydım.

 kimiz de Şok olmuŐtuk: ben, çünkü o anlamıştı.

Bana döndü, sert yüzü yerini gülümsemeye bıraktı. Ben de gülümsedim ve tekrar söyledim. Siktir git, seni pislik, siktir!

Elini g  s ne koydu ve "Klara" dedi, dışarı çıkarken başını salladı, metal kapı otomatik bir  ınlamayla kapandı.

Ertesi gün, balina kitabım kapı aralığından içeri itildi.

Klara bu şekilde arkadaşım oldu, ya da K p'te arkadaşım olarak geçebilecek bir Şey. Kamera ses kaydı yapmadığı için bazen benimle hoparlörden konuşuyor, ne dediğini tam olarak anlamasam da. Eğer bilselerdi azarlanırdı. Bunu bana o söyledi. Çenemi kapalı tutuyorum çünkü ondan hoŐlanıyorum. Bazen ondan hoŐlanmamam gerektiğini hatırlıyorum. Ama o görevdeyken hep heyecanlanıyorum. Kendini İsraili olarak görmüyor. O bir Rus. Ailesi onu kendileriyle birlikte gitmeye zorlamıŐ ve o da umutsuzca köyüne dönmek istiyor. Yahudi bile değil. Babasının her Şeyi İsrail'e göç etmek isteyen Yahudilere devlet yardımı alabilmek için uydurduğunu söylüyor. Bu bedava paraydı, ayrıca babası zimmetine para geçirmekten yakalanmak üzereydi. Babasından nefret ediyordu. Ve erkek arkadaşını özlüyordu. Daha fazla kitap alamadığı için özür diledi. Bana anlattığı Şeylerin, iletişim kurmak için kullandığımız bozuk İngilizce, Arapça ve İbranice'nin benim yorumlarım olduğunu eklemeliyim. Komünizm hakkında kitap alıp alamayacağımı sordum. "*Da, na-verna.*" dedi. Evet, muhtemelen.

Kıvrılmış beyaz bir kolun altındaki koyu renkli, kıllı  n kolu düşünerek uykuya daldım.

YOKLUĞUN KATMANLARI

Ürdün Nehri'nden Filistin'e geçerken İsrail sınır yetkililerinden zorluklarla karşılaşacağım **söylenmişti** ama beklediğim kadar kötü olmadı. Sorguya çekildim. Arandım. Tekrar arandım. Jihad'ın geri getirmek için çok uğraştığı Filistin kimliğini kabul etmediler çünkü sistemlerinde görünmüyordu. Oslo Anlaşması'ndan bu yana yeni hawiyyaların sistemlerinde güncellenmesi zaman aldığı için bunun alışılmadık bir durum olmadığını söylediler. Saatler sonra Ürdün seyahat belgeme üç aylık turist vizesi damgası vurdular. Bana emirler yağdırırken güç duygusu bastırılmaz ve biraz da teşhirci olan sorgucularımdan biri dolgun karnımı işaret ederek "Bebeğin mi var?" diye sordu.

Kaltak.

Toplamda altı saat beklemek zorunda kaldım. Belki sonunda geçebildim, belki de atalarımın gelen ruhani bir çağrıydı, ama geçiş terminalinin diğer tarafına geçtiğimde rahatlamıştım - ve aidiyete benzer bir duyguya kapılmıştım. Manzara, topografya, hava ve kokular Ürdün Nehri'nin doğu yakasından farklı değildi ama Filistin Ürdün'e hiç benzemiyordu. Park etmiş arabaların, taksilerin, askerlerin, el arabalarının arasında bekleyen insanların koşuşturmasının hemen ötesinde muazzam bir sessizlik vardı. İnişli çıkışlı tepelerin gökyüzüyle buluştuğu uçsuz bucaksız topraklara doğru baktım. Görüntüler göğsümde birleşmeye başladı ve nefes alışımı derinleştirdi. Çocukken Baba ile yaptığımız iki gezinin anıları; Sitti Wasfiyeh'in Ein el-Sultan hakkındaki hikâyeleri; annemin, Baba'nın, komşuların ve arkadaşların Hayfa hakkındaki hikâyeleri. Bir kenara attığımı, kulak ardı ettiğimi, yok saydığımı düşündüklerim. Hepsi beni karşılamak için oradaydı, tüm hikayelerimizin gidip döndüğü bu yerden kolektif olarak ayrılışımızın kucağında beni sarıyorlardı. Burası başladığımız yer. Bizim

şarkılar doğdu, atalarımız gömüldü. Görünmeyen minarelerden *ezan* sesleri yükseldi. İçimden süzüldü, kollarımdaki tüyleri kaldırdı, gözlerimi kapatıp ezanı içime çekmemi sağladı.

Önümde bir adam duruyordu. "Salaam, Yaqoot."

Kim olduğunu biliyordum elbette. Bana telefonda bekleyeceğini söylemişti. Kahverengi yüzü kırış kırıştı, yıllar önce gördüğüm gençlik fotoğraflarından çok daha yaşlı ve yıpranmıştı. Sanırım o da beni fotoğraflarımdan tanımıştı ve belki de benim için aynı şeyi düşünüyordu. Öylece durduk, rahatsız edici bir duraksama içinde, paylaşılan bir şeyi kabul ederek.

"Merhaba Bilal," dedim. "Bana Nahr diyebilirsiniz."

"*Elhamdülillah, selamünaleyküm, Nahr.*" Gülümsedi ve beyaz keten gömleğinin kıvrılmış kolundan çıkan koyu renkli, kıllı koluyla çantamı aldı. Belirgin çenesi ve güçlü, karanlık yüz hatlarıyla Muhammed'e benziyordu ama daha zayıf ve daha uzundu. "Annemiz seni görmek için sabırsızlanıyor ve bizimle kalman için ısrar ediyor, tabii ki" dedi.

Kayınvalidemi sadece telefon aracılığıyla tanıyordum ve boşanmak için geldiğimde onunla ilk kez karşılaşacaktım. Neredeyse kördü ve görme yetisi azaldıkça dünyaya olan sevgisi artıyormuş gibi, genellikle görme yetisine eşlik eden sınırsız cömertlik ve nezakete sahipti. Yıllar önce konuştuğumuzda hissettiğim yakınlığı hatırladım ve şimdi keşke onu daha önce ziyarete gelseydim diye düşündüm.

Kocasının ve bazılarına göre hâlâ hayatta olmasına rağmen en büyük oğlu Muhammed'in yasını tutmak için siyah işlemeli bir entari ve siyah bir başörtüsü giymişti. Gelişim için msakhan hazırlamıştı. En sevdiğim yemeği yaptığını biliyor muydu yoksa tesadüf müydü bilmiyordum. Bilal ve ben evlerine girdiğimizde kokusunu alabiliyordum; Filistin köylerinin plansız, organik tarzında bir tepenin yamacına yerleştirilmiş mütevazı bir taş yapı, zeminleri el-Halil'deki taş ocaklarından çıkarılan güzel granitle döşenmişti. Evlerine sadece Bilal'in büyük çantamı taşıdığı ve benim topuklu ayakkabılarımla yürümekte zorlandığım dar ve dolambaçlı bir patika yoldan ulaşılıyordu.

"Bilal, Allah ona lütfetsin, birkaç tavuğumuzu kesti ve yemeği kendisi hazırladı. Ben sadece pişerken başında bekledim," dedi.

Şaşkınlığımı gizledim. Bir hafta içinde ikinci kez erkekler benim için yemek pişiriyordu. "Bu lezzetli yemeği yapan her iki elinize de sağlık. Nezaketinizle beni alçalttınız," dedim.

Bilal nazikçe, "Bizden ayrılmak için burada olsan da sen de bizden birisin," dedi.

Nasıl cevap vereceğimi bilemeyerek yere baktım.

Bilal sözlerine şöyle devam etti: "Muhammed'in sana neler yaşattığını tam olarak bilemeyiz. Ama sana davranışlarından dolayı utanacak ve üzülecek kadarını biliyoruz."

Muhammed'in adının anılması Hacce Um Muhammed'i açıkça yaraladı. "Allah nerede olursa olsun ışık yolunu bulmasına yardım etsin" dedi.

Telefon çaldı. Hajjeh Um Mhammad, "Muhtemelen komşular kontrol ediyordur," dedi.

"Cevap verme, *Yumma*," diye yalvardı Bilal. "İşgüzarlar üzerimize çullanmadan önce Yaqoot'la vakit geçirelim."

"Cevap vermelisiniz. Ailemizden ve dostlarımızdan işgüzar olarak bahsetme."

Bilal iyi huylu bir şekilde gülümsedi. "*Ha'ek alay*, *Yumma*," dedi ve annesinin elini öptü.

Bilal'i düzeltmek için cesaretimi toplamayı bekledim ve nihayet birkaç lokma yedikten sonra konuştum. "Bana Nahr diyebilirsin," diye hatırlattım ona. "Yaqoot sadece resmi belgelerimde yazıyor." Adımı babamın metresinden aldığımı söylemedim.

"Evet, özür dilerim," dedi utanarak. "Yaqoot da çok güzel bir isim ama bu hatayı bir daha yapmayacağım."

"Sorun değil." Gülümsedim. "Bir ara sana iki ismim olmasının ardındaki hikâyeyi anlatacağım. Nanu'yu da sayarsan üç, ki o Yehad için ayrılmıştır." Almas o sırada çoktan gitmişti.

Yolculuğumun bir ya da iki gününde Bilal beni, ekili bir araziye ve koyunların dolaştığı bir meraya bakan küçük bir tepenin üzerinde akşamüstü çay içmeye davet etti. Oraya arabayla gideceğimizi düşünmüştüm ama yine de bu durum için en rahat ayakkabılarımı giydim - orta boy topuklu sandaletler. Bunun yerine, arabayı park ettikten sonra kilometrelerce yürüdük ve mantıklı topuklu ayakkabılarım anlamsızdı. Rahatsızlığımı gizlemeye çalışarak arazide elimden geldiğince yalpaladım ve düşmek üzereyken Bilal beni belimden yakaladı. Çıplak ayakla yürümemi önerdi.

"Ve akrepler tarafından sokulmak mı? Hayır, teşekkür ederim." Kıkırdadı. "Buralarda akrep yok."

"Yılanlar o zaman," diye karşılık verdim. "Yılanlar olmalı."

"Şey, evet. Bazen." Gülümsedi, sonra koluna dokundu. "Al. En azından yardımını olacaksa bana yaslan."

"Bundan zevk alıyorsun, değil mi?"

Tekrar gülümsedi, tek kaşını kaldırdı - bunu da yapabiliirdi!

"Öyleyim." "Ayakkabılarımın uygunsuz olduğunu bana söylemeliydin."

"Ve tüm bunları özlüyor musun?" Güldü.

İnsanlığın geri kalanından uzakta, Bilal'in yanında olmak doğaldı. Bir elimi omzuna koyarak dengemi sağladım; kolları beni tekrar yakalamak için hazırdı, ta ki tepeye yakın bir açıklığa ulaşana kadar. Büyük bir zeytin ağacının altındaki toprağa oturdu, alçak dalları düğümlü gövdesinden uzanıyordu. Serin bir esinti yaprakları hışırdatıyor ve saçlarımı darmadağın ediyordu. Bilal *çantasından* bir şeyler çıkarmaya başladı: ezik bir teneke çaydanlık, küçük bir gaz ocağı, çay bardakları, büyük bir su şişesi, plastik poşetlerde çay, adaçayı, şeker ve *bizir vardı ama* oturacak battaniye yoktu.

Aklımdan geçenleri okumuş olmalı ki, kanvas çantayı yere serdi. "İşte, bunun üzerine oturabilirsin," dedi. Beceriksizce ağaca yaslandım ve kendimi yere indirdim, topuklarımı çıkardım ve rahat bir nefes aldım.

Bilal gülümsedi ama bir şey söylemedi. Baburu yaktı, çaydanlığa su doldurdu ve tam kıvamında adaçayı ile tatlı sıcak çay yaptı.

İleride, sadece Yahudilere ait yeni bir kolonideki inşaat faaliyetlerini görebiliyorduk; Bilal'in anlattığına göre, bu faaliyetler bir yıl önce yerleşimcilerin Bilal'in ailesinin arazisine kamp kurmak için kamyonlar getirmesiyle başlamış ve bir daha hiç ayrılmamıştı. Ancak kamyonlar biraz uzaktaydı. "Su boruları döşüyorlar," dedi Bilal.

"Borular neden yer üstünde?"

"Daha ucuz. Sadece bu yerleşimcileri burada tutmaya yetecek kadar yatırım yapıyorlar ve altyapıya daha fazla harcama yapmayı haklı çıkaracak yeterli sayıda insana sahip olana kadar biraz engibeli yaşamaya istekli olan daha fazlasını çekiyorlar. Bir başka neden de bu düzenlemenin geçici olduğu izlenimini vererek uluslararası kuruluşları ve insan hakları kuruluşlarını kandırmak." Oturup bizir yiyorduk, tuzlu kavrulmuş karpuz çekirdeklerini ustalıkla kırıp etli içlerini çıkarıyorduk. Çekirdeklerin iç kısımlarını bir yığın halinde toplamayı, sonra da her seferinde bir tane yerine hepsini birden yemeyi severdim. Kucağımdaki küçük kabuklu çekirdek yığınının bakan Bilal, "Çok cazip görünüyor!" dedi.

"Aklımdan bile geçirme. Çocukken bir komşumu dövmüştüm çünkü bir saattir üzerinde çalıştığım bir yığın kabuklu biziri çalmıştı."

Güldü. "Kırmızı çizgiyi belirlediğiniz için teşekkür ederim. Onu asla geçmeyeceğim.

Senin bizir yığının benim yanımda güvende."

Güneş denize doğru yol almaya başladığında Bilal A, B ve C bölgelerinden bahsetti ve gökyüzünü, karayı ve yaşamı ardındaki renklere boyadı. Bunların Oslo Anlaşmaları tarafından oluşturulan tanımlamalar olduğunu biliyordum ama ayrımlarını hatırlayamıyordum. İsrail tarafından yoğun bir şekilde sömürgeleştirilen C Bölgesi'nde olduğumuzu ve kayınvalidemin evinin öncelikli hedef olduğunu açıkladı. Köyde belli bir mesafe içinde kalan tek evdi. Bilal bana en yakın evlerin yıkıldığını söyledi. "İsrail'in bir sürü bahanesi var. İzin eksikliği, yasadışı kuyular, savaşçıların akrabaları, ne isterlerse."

"Mülkünüzü elinizde tutmayı nasıl başardınız?" Önümüzde vadiye doğru uzanan çorak araziye incelerken sordum.

Bana döndü, nazik kahverengi gözleri yüzümü aradı. Sonra tekrar toprağa döndü, sigarasından bir nefes çekti, dumanını dışarı verdi ve uzun yıllardır duymadığım bir ismi yeniden canlandırdı.

"Tamara," dedi.

Anneme Filistin'e varır varmaz geniş ailemizi ziyaret edeceğime dair söz vermiştim ama kendimi bunu erteleyip zamanımı Bilal ve Hacce Um Muhammed ile geçirirken ve doğuştan hakkım olan bu yerin çelişkileri üzerine düşünürken buldum. Anne, Baba ve Sitti Wasfiyeh'in kalplerinde yaşayan manzara evim gibi hissettirmiyordu, yine de beni ele geçirdi. Kuveyt'te alışık olduğum gibi her yerde alışveriş merkezleri ya da kilometrelerce uzanan plajlar yoktu (en azından Filistinlilerin erişebileceği plajlar yoktu). Dudaklarımı ve kaşlarımı aldırma, tüm vücuduma ağda yaptırmak ya da Türk hamamında keselenmek için her köşede bir salon yoktu. İç karartıcı Amman'da bile iyi bir iç çamaşırı ya da ayakkabı mağazasına kaçabilirdim. Filistin'deki yabancı ortamda beceriksizce tökezledim ve Bilal beni toparlamak için oradaydı, bazen kelimenin tam anlamıyla.

Bilal Oslo anlaşması uyarınca serbest bırakılmıştı, ancak özgürlüğü kimyagerlik mesleğini hiçbir şekilde icra etmemesi, hatta öğretmenlik yapmaması şartına bağlanmıştı. Yerel askeri otoritenin izni olmadan belirli bir yarıçapın dışına seyahat etmesi yasaktı.

Herhangi bir siyasi materyal yazamaz veya yayınlamayamaz, hiçbir koşulda Kudüs'e giremez ve ülkeyi terk ederse geri dönemezdi.

Anlayabildiğim kadarıyla Bilal de buna uyuyordu. Bazı hayvanlar ona miras kalmış, bazılarını da serbest bırakıldığında satın almıştı. Her ne kadar bakımlarına yardım etse de Jandal onların tam zamanlı çobanıydı. Bilal ve Cendel birlikte yılda bir kez hayvanları kırkarak yün elde ediyor ve bu yünleri yerel konfeksiyon fabrikalarına satıyorlardı. Bayramlarda ve özel günlerde insanlar kurbanlık kuzu satın alıyorlardı. Ancak Bilal, koyunları için helal gelenekleri yerine getirmesi için kendi kasabını işe almakta ısrar etti. "Çünkü insanlar bu hayvanları öldürmeden önce korkutuyor. Artık çok az kasap helal şartlarına uyuyor" dedi. "Doğrusunu söylemek gerekirse, bu kadar çok et yediğimiz için bile nefret ediyorum. Koyunlar, inekler, balıklar, balinalar, keçiler; bunlar kendi başlarına birer ulus. Onlar da özgür olmayı hak ediyor." İnsanların önceliği, onunla tanışana kadar hiç sorgulamadığım varsayımlardan sadece biriydi.

Bilal'in zamanının çoğu, yıllar önce Jandal'ın ağabeyi ve Bilal'in hapisanede hücre arkadaşı olan en yakın arkadaşı Ghassan ile birlikte kurduğu küçük bir işletme olan fırın ve pastane kafede geçiyordu. Ghassan zamanını tatlı yaparak geçiren bir şeker hastasıydı. İnsanlar sabahları taze ekmek için sıraya giriyor, akşamları ise *künefe* ve tatlı nane çayı ya da Arap kahvesi içmeye geliyorlardı. Bilal ve Ghassan herkesi tanıyor gibiydi ve insanlar onlara saygı ve siyasi mahkumlara gösterilen şefkatle davranıyordu.

Sadece bir köyden diğerine gitmek için bile bu kadar çok kontrol noktası olması beni şok etti. Filistinliler bir diğerinde beklemek zorunda kalmadan beş dakikadan fazla araba kullanamıyor gibiydi. Dükkana giderken iki kontrol noktasından geçmek zorunda kaldık. İlkinin arabayla geçtik. Genelde yarım saat kadar beklerdik ama kontrol noktasındaki askerlerin ruh haline göre on dakika kadar kısa ya da iki saat kadar uzun sürebilirdi. Daha sonra arabayı sadece yürüyerek geçilebilen ikinci kontrol noktasının yanındaki bir alana park ediyorduk. Bazen ikinci kontrol noktasından arabayla geçebiliyorduk ama genellikle arabadan çantalarımızı alıp yolun geri kalanını yürümemiz gerekiyordu - hava nasıl olursa olsun yaklaşık yarım mil. Bilal askerlerin birlikte olduğumuzu bilmesini istemiyordu ve ben de onun çok önünde geçmek için sırada beklemek zorunda kalıyordum. "Dikkat edin, sadece yaşlı çiftler birlikte geçiyor," dedi Bilal. Sebebini kendim keşfettim. Bir asker, babasıyla birlikte sırada bekleyen genç bir kıızı taciz etmiş, babası itiraz edince de onu yere atıp ikisini de saatlerce yolun kenarında oturtmuşlardı. Bilal biliyordu.

ve serbest bırakılana kadar market poşetlerini buzdolabında saklamayı teklif etti, ancak askerler Bilal'i ilerlemesi için itti.

Fırın ve pastaneye gitmeden önce Bilal'le birlikte sabahın erken saatlerinde kırsalda günlük geziler yapıyorduk. Başlarda yorucuydu ama Bilal'le geçirdiğim zaman o kadar olumluydu ki bir anını bile kaçırmak istemedim. Sabah 5'e alarm kurdum, her gün ilk ezandan önce kalkıyordum. O zaten kahve yapıyor olacaktı. Sonra o ve Hajjeh Um Mhammad fajr namazını kılar, tavukları besler ve doğan güneşle birlikte hafif bir kahvaltı yaparlardı.

Dışarıdaki engebeleri pek sevmezdim ama Bilal'in sahip oldukları her şeye duyduğu tutkunun gücüyle o kayalık tepeleri farklı görmeye başladım. En çarpıcı olanı sessizlikti. Hem Kuveyt'teki hem de Amman'daki dar yaşam alanlarımızın her yerini dolduran trafik, sokak satıcıları, yayalar, inşaatlar ve sokak lambalarının vızıltısı yoktu. Bunun yerine, kuşların ve rüzgar çanlarının şarkılarıyla uyandım ve geceleri cırcır böceklerinin orkestraları, çakalların ve kurtların sesleriyle uyudum.

Başlangıçta kafa karıştırıcıydı, çünkü böyle bir açıklıkta nasıl olacağımı bilmiyordum. Kendimi sabahları derin ve bilinçli bir şekilde nefes alırken, o sessizliğin enginliğini içime çekerken buldum. Boşanma işlemleri için en az birkaç ay burada olacağımı bilmeme rağmen, birden fazla çift topuklu ayakkabının yanı sıra ev terliklerinden daha fazlasını yanıma alma ihtiyacını hayal edemeyecek kadar dünyanın ne kadar sınırlı olduğunu fark etmemi sağladı.

Filistin'deki ilk alışverişim bir çift yeşil-beyaz spor ayakkabıydı ve Bilal ile bir sonraki yürüyüşümde onları giydim. Sırtarak onlara baktı. "Artık bana yaslanmana gerek yok," dedi.

"Bu doğru."

"Yazık."

Bilal bana karşılaştığımız bitkileri tek tek tanımlamayı öğretti; bu bitkiler genellikle folklor, mutfakta kullanım ve tıbbi değerle ilişkiliydi. Birlikte yabani za'atar toplar ve nerede bulursak nar koparırdık. Hayat Kuveyt'te ya da Amman'da bu kadar vahşi değildi.

Sabah namazında Hacı Ümmü Muhammed ve Bilal'e katılmaya başladım, sonra da öğle namazında. Çok geçmeden günde beş vakit ibadet etmeye başladım. I

Yıllardır, liseden beri bunu yapmamıştım ama onların hayatlarının bir parçası olmak istedim. Ve onların da bunu istediğini hissettim.

Kahvaltıdan sonra Hajjeh Um Mhammad her birimizi iki yanağıımızdan öperdi. Yola çıkmadan önce sırayla elini öperdik. Bilal'in arabasına yürürdük, genellikle tepenin yarım mil aşağısına park ederdi. Bilal eve dar bir patikadan fazla yol açmadığı için araba yolu yoktu, sadece Hacce Ümmü Muhammed'in motorlu arabasına yetecek kadar genişti. Bilal, "Bu, askeri ciplerin ve dozerlerin bize ulaşmasını zorlaştırıyor," diye açıkladı.

Yine de evlerine ulaşmanın zorluğuna rağmen, Hacı Ümmü Muhammed'in neredeyse her gün ziyaretçisi olması, gördüğü sevgi ve saygının bir göstergesiydi. Kilometrelerce ötedeki her düğüne, doğum kutlamasına ve cenaze törenine katılırdı. "Benim zamanımda böyleydi. Bu *osool*. İnsanların için her zaman ortaya çıkarsın," dedi. Hayatı kayıp bir döneme aitti, bazı açılardan gerçek olamayacak kadar pastoralı.

Haftada bir kez koyun ve keçileri kontrol etmek için Bilal'e eşlik ettim. Bilal, "Jandal ney çalarken sürünün onun etrafında toplanmasını izlemeyi seviyorum," dedi. Sonra yan gözle bana baktı. "Artık ruj sürmüyorsun, fark ettim."

"Bunun seni kandırmasına izin verme. Ben hâlâ bir şehir kızıyım," dedim ve ertesi gün bunu kanıtlamak için ruj sürdüm.

Buraya geldikten iki hafta sonra, isteğim üzerine Bilal annemin Hayfa'daki çocukluk evini ziyaret etmemi sağladı. Annemin anlatmadığı şeyleri görmek istiyordum. "Şoförün yapabileceği en fazla şey seni evin dışına kadar götürmek. Kapıyı çalmak istersen bekler. Keşke seninle gelebilseydim," dedi Bilal.

Keşke onu öpebilseydim.

Şoför Bakir'le dört saat boyunca yolculuk ettik; bu iki saat bir kontrol noktasını geçmek için beklemekle geçti. Sonunda Hayfa'ya vardık. İnsanlar buraya "karma şehir" diyor ama bu doğru değil. Yahudilerin Filistinlilere kıyasla nerede yaşadığı belliydi; hiçbir karışım yoktu. Adresi bulmak için biraz dolaştık, okyanusa bakan bir tepede modern evlerin olduğu bir bölgeye girdik. Bakir'in bir hata yapmış olabileceğini düşündüm, ta ki güzel taş evlerden oluşan bir küme görünene ve o da yolun kenarına çekene kadar. Evler farklıydı ama aynıydı. Eski kemerleri, taş işçiliği, duvarlarla çevrili bahçeleri ve görkemli girişleri, çelik kirişli, cam duvarlı ve şık Avrupa zenginliğine sahip düz, köşeli yeni yapılarla tezat oluştuyordu.

"Sanırım burası," dedi Bakır, sokağa bakan çok sayıda balkonu olan üç katlı bir evi göstererek. Hemen yanında, alçak bir taş duvarla çevrili küçük bir ağaç çiftliği gibi görünen, hafif aralık, menteşeleri üzerinde zar zor sallanan eski bir ahşap kapı vardı. Annemin fotoğraflarında ağaçlar o kadar olgun değildi ve ev sokaktan daha görünür durumdaydı. Ana girişin yan tarafta olduğunu biliyordum ama bahçeye, üzerinde EL HAJ ABU IBRAHİM'İN EVİ, NASER JAMAL NASRALLAH yazan süslü bir seramik plaket bulunan ahşap kapıdan girilebiliyordu.

Ahşap kapıya doğru yürüdüm. Ne aradığınızı bilerseniz, levhanın bulunduğu girinti hâlâ görülebiliyordu. Girişe doğru yürüyüp kapıyı çalmayı düşündüm ama eskimiş kapı beni çağırdı. Yokluğumuzun yemyeşil alanına adım attım. Bunlar büyük büyükbabamın çocukları ve torunları için diktiği ağaçlardı. Kaderimiz çalınmasaydı, dedem benim ve Jihad için de birkaç tane dikecekti. Ağaçların arasında yürümeye başladım, annemin bana anlattığı oymaları arıyordum ama hiçbirini görmedim. Bahçenin en ucunda bir çınar incir ağacı vardı. Hayal ettiğim yeşil ve kahverengi incirlerin aksine, kabuğuna yakın kırmızı meyveler taşıyordu. Bir tanesini koparmak için gövdesine tırmanmadan önce etrafıma bakındım. Güzel kokuluydu ve normal incirlerden çok daha tatlıydı. Elimden geldiğince tırmandım, avuç avuç meyve topladım ve bunun annemin ağacı olduğuna dair kanıt ararken onları çantama tıktırdım.

Sokaktaki bir kargaşa dikkatimi dağıttı ve son bir incir demeti kaptım. Meyvenin olduğu dalda pürüzlü çizgiler vardı. Geri kalanını ortaya çıkarmak için birkaç sarmaşık ve daha fazla meyve çektim. Kelimeleri seçerken sokağın gürültüsü giderek artıyordu: *Rashida, habibit Baba*. Rashida, babasının kızı. Büyükbabam anneme böyle hitap ederdi. Bu onun incir ağacıydı. Bu ağaç benim ailemin bir üyesiydi. Ben ona aittim. O bahçedeki tüm ağaçlar benim ailemdi.

Sokağın gürültüsü şimdi üzerime geliyordu; orta yaşlı bir kadın bana İbranice bağıırıyordu. Elimde meyvelerle aşağı inmeye başladım. Bakir bir yandan İbranice konuşarak kadını ikna etmeye çalışıyor, bir yandan da acele etmem için yalvarıyordu. "Polisi aradı. Acele et!" diye beni Arapça uyardı. Tam yere degecekken, kadın elimdeki meyveye bir tokat attı ve beni saçımdan tutup çekti. Hiç düşünmeden ona yumruk attım, sonra bir daha, bir daha. Okul günlerimde "prens" dediğimiz, nasıl dövüşüleceği hakkında hiçbir fikri olmayan biriydi. Onu kanlı bir şekilde dövmek istedim. Çünkü

ağaçlarımızı elimizden aldıkları için. Toprağı altımızdan çekip aldıkları için. Ama Bakır kolumdan tutup beni sürükledi ve birlikte arabasına doğru koştuk. Komşular yeni yeni toplanmaya başlamıştı ve biraz daha geç kalsaydık bizi yakalayabilirlerdi. Adrenalin pompalanarak, sanki sıradan bir Yahudi çiftmişiz gibi, polisle karşılaşma ihtimaline karşı yavaşça uzaklaştık. Yeterince uzaklaştığımızda, tespit edilmekten kurtulduğumuza ikna olarak çantamdan birkaç incir çıkardım ve biraz dengesiz ve coşkulu bir şekilde güldük.

"O kadının ağzını burnunu kırmışsın. Neyse ki bu arabanın plakası var da izimi süremiyorlar," dedi Bakır.

Şok, hayranlık ve kaçtığımız belanın ne kadar derin olabileceğini fark etmenin verdiği yenilenmiş adrenalinle ona döndüm.

"Ne? Bilal sana söylemedi mi? Bu orospu çocuklarının arabalarını her zaman çalışıyor ve plakalarını karıştırıyoruz," dedi Bakır gülererek ve sömürgecilerin hayatlarını biraz daha az kolaylaştırmak için üzerine düşeni yapmaktan gurur duyarak.

Dönüşün, kaçışın ve incirin heyecanını yaşamaya devam ettik. O kadını, yüzleşmemizden önceki kargaşayı düşündüm. "Ne diyordu ki?" Bakır'a sordum.

"Yahudi olduğumu düşünerek iyi bir başlangıç yaptı ama yolun kenarına park etmiş halde ne yaptığımı öğrenmek istedi. Ona sadece evlere hayran olduğumu çünkü bölgeye taşınmayı düşündüğümü söyledim. Yahudi gibi görünmek için elimden geleni yaptım ama konuşma şeklimizden, duruşumuzdan ya da her neyse, bunu anlayabiliyorlar. Sonra daha yüksek sesle konuşmaya başladı ve polisi aramadan önce gitmemi söyledi. Beni evini soymayı planlamakla suçladı. Beni 'Arap kadının' gönderip göndermediğini sordu. Ne demek istediğini anlamadım ama görünüşe göre birkaç ay önce bir Arap kadın gelip buranın çocukluğunun geçtiği ev olduğunu iddia etmiş. Sonra o-"

"Arap kadın hakkında başka ne söyledi?" Sözünü kestim.

"Onun bir terörist olduğunu. Görünüşe göre Arap kadın kapının açık olduğunu görmüş ve bahçeye girmiş. Yahudi kadın onu orada ağlarken bulmuş ve manzarayı tahmin edebilirsiniz. Eminim Arap kadın gözyaşları içinde oradan ayrılmıştır."

Bakır bir an düşündü. "Ne kadar aptalım! Annenden mi bahsediyordu? Annen iki ay önce burada mıydı?"

Kesinlikle annemdi. Amman'da sorduğumda neden bu konuda konuşmayı reddettiğini şimdi anlıyordum. Çok acı vericiydi. Keşke o kadını daha fazla dövseydim. Keşke yan tarafa yürüyüp asıl olayı görebilseydim.

Annemin çocukluğunda her gün yaptığı gibi dağın üzerinden okyanusu seyretmek için. Acaba annem de evini görmeye geldiğinde bunu yapmış mıydı, yoksa o da bahçenin ötesine geçememiş miydi?

Ertesi sabah kahvelerimizi yudumlarken Bilal günlük gazetelerinden birini bana doğru itti.

"Bu da ne? Bana İbranice gazeteyi mi göstermek istiyorsun?"

"Okuyamayacağınızı biliyorum ama hatıra olarak saklamak isteyebilirsiniz," dedi.

"Gerçekten mi? Gazetelerinde mi yazıyor?" Sayfaları karıştırarak söyledim.

"Evet." Bilal kıkırdadı. "Makale, bahçesinde bir Yahudi'ye saldıran Arap bir kadın hakkında. Komşuların ve polisin, kendi evlerinde bile güvende hissetmeyen Yahudileri Araplardan korumak için daha fazla şey yapılması gerektiğini söylediklerini aktarıyor."

"Ugh. Hiç resim yok. Şimdi nasıl görüldüğünü görmek isterdim." Kağıdı yere bıraktım.

"Bu kadar kavgacı olduğunu bilmiyordum." Bilal bana gülümsedi. "Bakır arabadan çoktan kurtuldu. Bana o kadını ne kadar hızlı ve güçlü bir şekilde yere serdiğini anlatıp duruyor."

"Sadece sana söylediği sürece." "Merak etme. Bakır aptal değildir," dedi.

Günlerimizin çoğu fırında geçiyordu. Bilal ve ben sabahları geldiğimizde Ghassan ve kız kardeşini çoktan müşteriler için ekmek pişirirken bulurduk. Temizlik, düzenleme, servis ve müşterilerle tanışma konularında yardımcı oluyordum ama Ghassan ve kız kardeşi bana karşı mesafeli ve aşırı kibar davranmaya devam ediyorlardı. Ben de onların bu soğukkanlılığına karşılık veriyor, içimden geldiği zaman biraz alay ediyordum.

Bir keresinde, iki müşterinin sanki tuvalete gidiyormuş gibi dükkânın arka odasında kaybolduklarını, ancak geri dönmediklerini fark ettim. Bu daha önce de olmuştu ve her iki seferde de müşteriler Bilal ya da Ghassan'la neredeyse belli belirsiz başlarını sallıyor ya da bakışıyorlardı. İçgüdüsel olarak takip etmemem ya da araştırmamam gerektiğini biliyordum. Bilal ve ben o akşam dükkânı kapattık ve camiye bir parti ekmek götürdük. Gökyüzü hala tozluydu

Alacakaranlıkta eve dönüyorduk. Bitişik tepedeki yasadışı koloniyi elektrik ışıkları aydınlatıyordu.

Bilal, "Görünüşe göre yerleşimcilerin artık elektriği var," dedi.

Bilal'in evinin dışında küçük bir ateş titriyordu. "Annem muhtemelen teyzelerimle kestane közölüyordur. Hadi gidelim." Arabayı kilitledi ve eve doğru yürüdük.

Ertesi sabah geç saatte uyandığımda Bilal'i dürbünle pencereden dışarı bakarken buldum. Hajjeh Um Mhammad sebze bahçesiyle ilgileniyordu.

"İyilik sabahı," diye fısıldadım.

"Güllerin ve yaseminlerin sabahı," diye cevap verdi Bilal. "Neye bakıyorsun sen?"

"Gel de gör. Orospu çocukları su borusunu uzatıyorlar," dedi ve bana dürbünü uzattı.

Vadideki çalışma alçaktı ama birkaç metrede bir çimento temeller üzerine oturtulmuş boruyu görebiliyordum.

"Çok yakın," dedim.

"Evet. Aslında bizim mülkümüzde."

"Ne yapacağız?"

"Yapabileceğimiz hiçbir şey yok," dedi.

"Mağazanın arkasındaki yıkıcı toplantıların nedeni bu mu?" Tereddüt etti. "Fark ettiğinizi fark ettim. Daha sonra açıklayacağım."

Bilal'in hâlâ direnişin bir parçası olup olmadığını merak ettim ama gizemli toplantılarla ilgili sorumu duymazdan geldi. Bana güvenmediği için hayal kırıklığına uğrayarak bir daha sormadım ve akşamın geri kalanında somurttum, erken yatmak için akşam yemeğini atladım. Hajjeh Um Mhammad kendimi iyi hissetmediğimi düşündü ve bana papatya çayı yaptı. "Bu vücudunu sakinleştirir kızım," dedi.

Sabah onlarla birlikte kalkmadığımda, Hacı Ümmü Muhammed odama geldi ama ben uyuyor numarası yaptım. Alnıma dokundu ve sessizce dışarı çıktı. Dışarıda Bilal'in sesini duydum ama ne dediğini anlayamadım. Bir süre sonra kapımı çaldı.

"Bana kızgın mısın?"

Kapıyı ben açtım. "Evet, benim." Bir kolumu iki yana açtım. "Bir aydan fazladır buradayım, paylaşıyorum, yardım ediyorum ve ailem gibi yaşıyorum. Kendimi Ein el-Sultan'daki akrabalarımın daha rahat ve hoş karşılanmış hissetmemi sağladınız. Neden bana güvenmiyorsun?"

"Hadi gidelim. Her şeyi açıklayacağım. Annemizin duyamayacağı bir yerde olmak istiyorum çünkü sana anlatacaklarımı duyduğunda bana daha da kızacağından korkuyorum."

Akşam dükkânı kapattıktan sonra konuşmak üzere anlaştık.

Bilal'in bir aydır beni gözetlediği ortaya çıktı. Beni takip ettirmiş ve her an nerede olduğumu biliyormuş. Kasabaya gitmek için bir gün izin alsam, saçımı yaptırırken, kaşlarımı aldırırken ve vücuduma ağda yaptırırken her hareketimi rapor eden bir casusu vardı. Arka odadaki karanlık toplantılar göstermelikti. Beni test etmek için. Aslında her gece tavla oynuyorlar, askerlerin benden aldıkları ihbar üzerine pastaneyi basıp basmayacaklarını bekliyorlardı. Tuzaklar kurmuş, ipuçları bırakmıştı ve ben hiçbirini fark etmemiştim. Arkadaşlarıyla yaptığı görüşmelerde şifreli konuşuyormuş gibi yapıyor, sonra da beni cep telefonundan arama yaparken ya da mesaj gönderirken yakalamak için bekliyordu.

"Kime bir arama ya da mesaj?" Kekeledim. Arabayı park ettikten sonra eve doğru yürürken hava kararıyordu, tepedeki yeni yerleşimi küçük ışıklar aydınlatıyordu.

"Amiriniz," dedi.

"İşleyici de ne demek?" Şaşırmıştım. "*Onlarla* çalışacağımı mı sanıyorsun?" Işıkları işaret ettim.

"Anlamalısın Nahr, seni tanıımıyorduk. Bir cep telefonuyla çıkageldin," dedi Bilal, sağ eli titreyerek. "Birdenbire *el khaneth* boşanma işlemlerinizi için bana vekalet vermek üzere aradı, bunca zamandır ikinizden de neredeyse hiç haber almamıştık. İkiniz de önce annemi aramadınız. Benim konumumdaki biri işini şansa bırakamaz."

O anda *khaneeth* dediğini fark etmedim. İbne. Öfke ve aşağılanma beni çok tüketmişti. Geçenlerde Kuveyt'teki kızlardan biriyle temas kurmuştum ve eski müşterilerimden biri Amman'a geleceği için hâlâ çalışıp çalışmadığımı soran bir mesaj göndermişti. Bilal bunu görmüş müydü? Ona nasıl yanıt vermiştim? Bilal neden bahsettiğimi biliyor muydu? Elbette biliyordu. Yüzüm utanç ve panikle kızardı. Tüm yazışmalarımı incelemişti. Hiçbir şey özel değildi.

"Bunu nasıl yaparsın?" Ona doğru atıldım. "Sen ve arkadaşların iyi gülmüş olmalısınız! Seni pislik! Seni pislik!"

Yaklaştı, beni kucaklamaya çalıştı. "Öyle değildi. Kimse senin hakkında konuşmazdı. Kimsenin senin hakkında kötü konuşmasına izin vermezdim."

"Siktir git!" Onu ittim. "Kardeşinin canı cehenneme. Boşanmanın da canı cehenneme. Ben gidiyorum." Onun önünden eve doğru hızla ilerledim ama

izleri ve etrafında kamçılıdı.

"Peki ya Hajjeh Um Mhammad? O biliyor mu?"

"Hayır. Hiçbir fikri yok ve lütfen bu konuyu evde konuşmamanızı rica etmek zorundayım. Bu onu mahveder. Sağlığı çok hassas. Lütfen, Nahr. Burada biraz konuşabilir miyiz? Kızgın olmakta sonuna kadar haklısın. Ama lütfen, konuşmama izin ver."

Vadiden yüksek bir gümbürtü geldi. Bu beni sıçrattı ve şimdi titriyordum. Aldatılmanın beni zayıflattığını hissediyordum ama en azından kayınvalidemle aramızda oluşan sevginin gerçek olduğunu bilmek beni rahatlatmıştı.

"Seni incittiğimi biliyorum. Ve bir özrün yetersiz olduğunu biliyorum ama gerçekten üzgünüm Nahr." Kollarını tekrar bana dolamaya çalıştı, ben de kendimi toparlamaya çalışarak onu ittim. Titreyen ellerimle yüzümü sildim ve saçlarımın arasından geçirerek geriye ittim.

"Beni incittiğini düşünerek kendini övüyorsun. Bunun olması için seni umursamam gerekir," dedim, kalbim buz gibi atıyordu.

Vadiye baktım. O canavarlarla işbirliği yaptığını düşünüyordu. Birlikte geçirdiğimiz tüm zaman bir yalandı. Bu düşünce beni ağırlaştırdı ve kendimi bir kayanın üzerine bıraktım. O da yanıma oturdu.

"Al, bunu giy." Ceketini omuzlarıma örttü. "Bana fırlatmak istediğin her şeyi hak ediyorum, Nahr. Buraya gelmen yıllardır hayatımda olan en iyi şey. Annem için de öyle. Ama emin olmalıydım çünkü hayatlar söz konusu ve hiçbirimiz dikkatsiz davranamayız."

Bir süre sessizce oturduk, vadideki hareketli ışıklara baktık. İfşaatinın yarattığı duygusal travmaya rağmen, bunu neden yaptığını anlamıştım. Ve beni gözetlemekten zevk almadığını söylediğinde ona inandım.

"Karşıma çıkan her şey size olan hayranlığımı daha da artırdı" dedi, "özellikle de ailenizin evini işgal eden o kadına ne yaptığınızı duyduğumda ve bir kontrol noktasında bir askerin yüzünde 'yanlışıklıkla' bir şişe soda patlattığınızda."

Sonunda eve vardık ve ben bitkinlik uykusuna daldım. Ancak ertesi sabah yatağıma uzanıp bir gece önceki konuşmayı tekrarladığımda söylediği kelimeyi hatırladım. Khaneeth.

Bilal o sabah diğer mezelerle birlikte *şakşuka*, *mhammara*, labne ve salatalıktan oluşan büyük bir kahvaltı hazırladı. "Allah seni bütün günlerinde korusun oğlum ve sana iyi ve güzel bir gelin göndersin," dedi Hajjeh Um Mhammad. Onun yanında her şey normalmiş gibi davranmak zorundaydım ama Bilal'le pek konuşmadım.

Toplandım. Sonra boşalttım. Tekrar topladım ve birkaç şeyi bavulda tuttum. Ama kaldım ve birlikte rutinlerimizi sürdürdük. Markete gitmek, çalışmak, yemek yapmak, temizlik yapmak, araba kullanmak, kırlarda yürümek. Geceleri mesajlarımı okudum. Aslında çok az şey vardı. Kıza Amman'da olmadığımı söylemişim, o kadar. Bilal geçmişimi biliyorsa bile belli etmiyordu. Aksine, özellikle dikkatli ve pişmanlık duyan biriydi.

Bilal'in genellikle Jandal ve sürüsüyle birlikte geçirdiği Çarşamba günü geldi çatı. Evden çıkarken "Bugün ne yapmayı planlıyorsun?" diye sordu.

"Kuaförde saçlarımı açtıracam, sonra *da* annen ve kuzenlerinle *dawali yapmaya gideceğim*. Ayrıca adliyede evlilik danışmanıya o saçma randevum var." Ona bakmadan öfkeyle yakındım: "Kocamı yıllardır görmedim. Nerede olduğunu bilmiyorum. Boşanmak istiyorum. O da kabul etti ve kardeşine vekâlet verdi. Ama *yine de evliliğimi kurtarmak* için danışmanlık almak zorundayım! Kendi başıma!"

"Kesinlikle çok saçma. Ama bu kadar uzun sürmesine seviniyorum, çünkü bu seni daha uzun süre yanımızda tutabileceğimiz anlamına geliyor," dedi Bilal.

Bilal the Charmer.

"Bu arada, Muhammed boşanmayla ilgili bir haber gönderdi. Birkaç gün önceydi. Dün tekrar aradı. Sana söylemeyi unuttum."

"Seni mi aradı?"

"Hayır. Bildiğiniz gibi konuşmuyoruz. Ortak bir tanıdığımız var." "Kardeşim mi?" Ben sordum.

Yavaşça bana döndü, gözlerimin içine baktı ve sonra gözlerini kaçırdı. "Evet," dedi. "Ona ne söylemeliyim?"

"Buraya gelmemin nedeni boşanmak," dedim.

Tereddüt etti ve biraz zorlukla, "Lütfen biraz daha bekleyin..." dedi. Sadece kalmanı istiyorum."

Hem gitmek hem de kalmak istiyordum. "Daha sonra konuşabiliriz. Saç randevuma geç kalıyorum," dedim ve uzaklaştım.

Bilal beni gözetleyen kadını tarif etmişti ve ben geldiğimde kuaför salonundaydı. Bana yaklaştığında hemen dışarı çıkmak için döndüm.

"Bekle! Lütfen. Konuşabilir miyiz? Özür dilerim."

Adı Jumana'ydı. Onu hatırlıyordum. Bana zeki görünmüştü, Arap feministler ve benim konuşamadığım konular hakkında konuşuyordu,

Bu da tabii ki ondan hoşlanmamama neden oldu. Onu başka bir müşteri sanmıştım ama meğer salonun sahibiymiş. Ve "Bilal'le birlikte" olduğunu söyledi.

Cevap vermedim ama yüzümde bir şey görmüş olmalı ki ekledi, "Hayır, yani... Onunla *birlikte değilim*. O şekilde değil."

Sadece bir müşteri daha vardı, saçları folyo sargılarla marine edilmiş halde dergi okuyordu. Jumana başını ona doğru çevirdi. "Saçınızın yirmi dakika daha beklemesi gerekiyor. Ben bu bayanı yıkayacağım."

Elini koluma koydu, beni yavaşça salonun arkasına doğru itmeye çalıştı ama ben kıpırdamadım. "Bak. Bilal sana güveniyor, ben de Bilal'e güveniyorum. Benden sana bir şey göstermemi istedi" dedi.

Jumana ince ve köşeliydi, cesur bir yüzü, cömert gözleri, dolgun kahverengi dudakları ve belirgin bir Semitik burnu vardı. Haftalar önce onu ilk gördüğümde güzel olduğunu düşünmüştüm. İşgalle alçaltılmış varlıklı Filistinli ailelerden birinden geliyordu ama yine de para kokuyordu.

"Şu anda Bilal'in ne düşündüğü gerçekten umurumda değil," dedim gözlerimi dramatik bir şekilde koluma doğru devirerek. "Ve elini *çekmen* gerekiyor."

"Özür dilerim." Onu geri çekti. "Ama lütfen, size bir şey gösterebilir miyim?"

Merakıma yenik düşerek onu banyoya kadar takip ettim. Kapıyı kapattı, bir anahtar çıkardı ve tuvaletin yanındaki raf ünitesini çekerek arkasındaki boşluğu ortaya çıkardı, sonra başıyla boşluğa doğru işaret etti. Boynumu büküm ve yerden aşağıdaki karanlığa sarkan düğümlü bir ip gördüm. Anladım ve gitmeye başladım.

"Bekle!"

Koluma tekrar dokundu.

"Bana dokunma konusunda ne demiştin?" Gözlerim acımasızdı ve yumruklarım sıkılmıştı.

Özür dileyerek geri çekildi ve "Bilal Cumartesi günü bize katılmanı istiyor" dedi.

"Biz' mi?"

"Küçük bir grup," dedi, durakladı, sonra ekledi, "Aşağıda."

Yüzünü inceledim, kendime bu kadının beni gözetlediğini, benden çok daha zeki olduğunu hatırlattım. Arkamı döndüm ve oradan ayrıldım.

O akşam Bilal'le yüzleştim. "Bana kendin soramaz mısın?" Hâlâ gözetlenmenin ahlaki üstünlüğü içinde debelenip duruyordum.

"Yeter, Nahr! Bu bir oyun değil." Bilal bana elik gibi gözlerle baktı. Birden fazla Bilal vardı. Tepelerin Bilal'i vardı, tek başına oturur ya da imlere uzanır, saatlerce bir kitapla, Tanrı'yla, bir ağaçla, sessizlikle baş başa kalırdı. Fırıncı Bilal vardı, sıcak taş fırının başında alışan. Pastacı Bilal. Kimyager ve Sessiz Entelektüel Bilal. Mahkum ve Ulusal Kahraman Bilal, annesinin ve ülkesinin oğlu. Büyüleyici Bilal. Bu Bilal sıkı bir savaşçıydı. Derin, düşünceli bir kararlılıkla konuşan bir komutan.

Onun yanında kendimi küçük, önemsiz hissettim. Böyle incinme ya da güvensizlik anlarında her zaman yaptığım gibi, soğuk, düşmanca ya da alaycı olma içgüdüme güvendim. Bilal'in yüzüne yaklaştım ve elimden geldiğince ölçülü bir öfkeyle, "Bana asla bağıramazsın ya da nasıl hissedeceğimi söyleyemezsin," dedim.

Hâlâ bakışlarını tutarak geri çekildim. "Ama cumartesi günü arkadaşlarınla birlikte saklandığın yere geleceğim, eğer Jumana gerçekten buysa."

ALTTA BİR DÜNYA & ÜSTTE "BİZİM YER"

Bir şehrin altında bir şehir **vardı** ve belki onun altında da bir başka şehir. Belki daha da fazla katman. Yüzyıllardır, belki de bin yıldır buradaydı. Salondaki klozetin arkasındaki ipten aşağı indiğimde, televizyonda gördüğüm Amerika'daki uyuşturucu kaçakçılığı tünelleri gibi oyulmuş bir geçide gireceğimi düşünmüştüm. Ama bu başka bir şeydi.

Önce ben aşağı indim, yolum Jumana'nın yukarıdaki el feneriyle aydınlandı ve birkaç metre aşağıya, nemli, karanlık bir boşluğa titreyerek indim. Bir kol açıklığı kadar geniş bir koridordu. En uçta küçük bir ışık yanıp sönüyordu.

Hava azaldığında insanın yaptığı gibi havanın farkına vardım. "Bu da ne böyle?" Şimdi ipten inmekte olan Jumana'ya fısıldadım.

Jumana aşağıya ulaştı ve bana yol göstermek için önüme geçti. "Göreceksin," dedi.

Bilal gölgelerin arasından belirdi. "Selam hanımlar," dedi yanımızdan geçerken. Az önce indiğimiz ipe tırmanırken Jumana el fenerini onun için tuttu ve hızla geri döndü. "Tuvaletin arkasındaki zemini kapattım," diye açıkladı.

"Salon kapalı," diye hatırlattım onlara. "Orada kimse yok." "Asla bilemezsin," dedi Jumana.

Jumana ve Bilal'i titrek ışığa doğru altı metre kadar takip ettim; koridor, durgun siyah sudan oluşan küçük bir havuzun etrafındaki taş duvarları tutan üç kemerli ve iki sağlam sütunlu bir odaya açılıyordu. Tüm alan sadece altıya beş metre kadardı. İki pilli el feneri, bir köşedeki eski merdivenlerin üzerinden zayıf bir ışık saçıyordu.

Henüz kazılmamış toprakta. Bir zamanlar burada yaşam vardı. Gördüklerime inanmakta güçlük çekiyordum. Buralar evler, ahırlar ve kamusal alanlardı. Bu oda başka bir dünyaydı, zamandan ve çamurdan yapılmış bir odaydı.

"Selam. Ben Samer," dedi karanlık bir köşeden gelen bedensiz bir ses. Döndüm ve Birzeit Üniversitesi tişörtü giymiş yirmili yaşlarında bir öğrencinin elini uzatarak ortaya çıktığını gördüm.

Elini sıktım ama ismini söylemedim. Etrafıma bakmaya devam ettim, gözlerimle olduğu kadar ellerimle de görüyordum. Yüzeyler nemli ama sağlandı. Havuzun yanına çömeldim. "Bu yağ mı?" diye sordum.

Jumana kıkırdadı ama Samer sanki aptalca bir soru sormamışım gibi cevap verme nezaketini gösterdi.

"Hayır. Sadece bin yıldan uzun süredir gün ışığı görmemiş çok eski bir su. Ama kim bilir? Belki de petroldür ve şaka bizim üzerimizdedir," dedi Samer.

Bana güldüğü için Jumana'dan intikam almayı düşünüyordum ki iki adam daha ortaya çıktı. Kendilerini Wadee ve Faisal olarak tanıttılar, Jumana'nın kardeşleri. Ellerinde yiyecek torbalarıyla duvardaki bir yarık olduğunu sandığım yerden çıktılar. Aslında burası başka bir binaya açılan bir geçitti. Samer bir tur rehberi edasıyla bana her yönde birkaç adımdan fazla olmayan odayı gezdirdi. O zaman biraz saçma gelmişti ama şimdi, Küp'te, en küçük ayak izlerine ne kadar çok alan ve hikaye sığdırılabileceğini anlıyorum.

"Biz sadece ihtiyacımız olanı kazdık," dedi Samer. "Bir gün burayı arkeologlara teslim edeceğiz... inşallah." Kolunu havasız havada gezdirdi. "Eminim bu oda daha fazla odaya açılıyor. Sadece özenle hazırlanmış bir sarnıç da olabilir. Emin değilim. Ama daha fazla kazı yapmamaya dikkat etmeliyiz ki istemeden de olsa tarihin bir sahnesini değiştirmeyelim ya da yukarıdaki yapıların dengesini bozmayalım."

Samer konuşmaya devam etti ama benim dikkatim Jumana'nın kardeşlerindeydi. Wadee ve Faisal'ın ikiz olduklarını loşlukta bile görmek kolaydı, sadece görünüşlerinden değil, aynı okyanusun iki dalgası gibi hareket etmelerinden de. Her biri plastik bir çarşafın iki köşesinden tutmuş, ayna görüntüleri gibi uzanmış kollarıyla çömelerek yere serdikleri yiyecekleri hazırlıyorlardı. Biri poşetlerden meze tabaklarını çıkarmaya başladı, diğeri onları plastik tabakanın üzerine dizdi; humus, *fuul*, labne, *fattoush* ve mhammara'yı, çeşitli turşu sebzeleri ve ekmek yığınları olan plastik kaselerle noktalanan iki eşit sıraya dizdi.

"*Tfadaloo*," dedi kardeşler hep bir ağızdan. Hoş geldiniz.

Aç değildim ve o boğucu alanda piknik yapmak için iştahım da yoktu. Ama yerde yemeğin etrafında onlara katıldım, çünkü yemeğin benim için orada olduğunu, bir tür karşılama, özür ve dostluk mührü ya da paylaşılan bir sır olduğunu anladım.

Samer hâlâ alçak sesle konuşuyor, bana yeraltındaki alanı nasıl keşfettiğini anlatıyordu. Tavırları bana bir bilim projesi sunan hevesli bir okul çocuğunu hatırlattı. Anladığım kadarıyla Samer, ağabeyi öldürüldükten ve üniversitesi kapatıldıktan sonra ailesinin evinin bodrum katında kazı yapmaya başlamıştı.

"Kardeşim eski bir köy hakkında bir şeyler okumuştı ve tam olarak bizim yaşadığımız yer olduğundan emindi. Ancak evimiz on beşinci yüzyılda inşa edilmiş olmasına rağmen kasabamızda görünürde hiçbir kalıntı yoktu," dedi Samer. İkisi bu konu hakkında konuşmuş ve İstanbul'da bulunan antik yeraltı şehirlerinin fotoğraflarına dayanarak gömülü şehri hayal etmişlerdi. "Ama o zamanlar bunun gerçek olabileceğine inanmıyordum," dedi.

Grup çoğunlukla sessizdi ve Samer'in daha önce dinledikleri hikâyeyi yeniden anlatmasını dinlerken yemek yiyorlardı. "Ağabeyim okumayı ve çalışmayı çok severdi." Samer başını sallayarak bir parça ekmeğe uzandı. "Onu gömdüğümüz gün yere bir balyoz indirdim, bir delik açtım ve kazmaya başladım. Beynimi uyuşturmak için bir şeydi. Ya da belki bu antik kenti bularak kardeşimi bulabileceğimi düşündüm."

Yeraltı mekânının yeniliği etkisini yitirmeye başlamıştı. Hem büyülenmiş hem de huzursuzdum, daha fazlasını öğrenmek istiyor ama yeryüzüne dönmek için sabırsızlanıyordum, dahil edilmekten hoşlanıyordum ama yine de yabancıydım.

"Küçük el aletleriyle başladım, düz bir şekilde oyuyordum. Sonra daha uzun saplı olanları kullandım. Doğaçlama yaptım. Bu bir takıntı haline geldi ve en az sekiz ay boyunca kimseye söylemedim, ta ki dairenin her tarafındaki toprak kutularıyla ne yapacağımı bulana kadar."

Samer anlatmaya devam ederken kendimi yemek yemeye zorladım. Bilal ezik teneke çaydanlığını getirmiş ve pille çalışan bir ocakta ısıtıyordu; bize küçük bardaklarda çay doldurdu ve ilkini bana verdi, eminim bunu bir teşekkür jesti olarak yapmıştı ama bunun yerine kendimi onların gizli dünyasında bir misafir gibi hissetmeme neden oldu. Bardağı kabul ettim, dar alanda aramızda bir mesafe oluştuğunu hissettim.

"Bir şeyler yapmam gerekiyordu," dedi Samer, gözlerini büyüterek.

Adaçayının tadına bakarak çayımı yudumladım. Çoğu insan çaya nane katardı ama Bilal de benim gibi adaçayını tercih ederdi. Bu düşünceye gülümsedim, Samer de bunu

anlattığı hikayeye tepki gösterdi.

"Her yerde toprak kutuları vardı," diye tekrarladı çayını düşünerek. "Bir çukur kazmaya ilk başladığım yer, boyum kadar geniş bir kratere dönüştü. Çılgıncaydı. Aklımın yerinde olup olmadığından emin değildim. Ya birine söylemem ya da çukuru doldurmam gerekiyordu."

Ama kazmaya devam etti, şimdi birkaç metre derinliğinde olan çukura kendini ipe indirdi, ta ki gece toprağın düştüğünü duyana kadar. Sonra dip çöktü ve kendisi de içine düştü. "Tam bir dehşet anıydı. Evin çöktüğünü ve hepimizin diri diri gömüleceğini sandım," diyor sonunda çayını yudumlarken.

"Peki ya ailen? Gürültüyü duymadılar mı?" diye sordum.

"Benim bir şeyler inşa etmeme alışmışlardı. En büyük sorun tozdu ama bir hava temizleyici aldım ve sürekli çalışmasına izin verdim," diyor Samer. "Bu odanın diğer evlerin altında daha fazla odaya açıldığından hiç şüphem yok. Ne kadar geniş olduğunu kim bilebilir? Burayı atalarımız inşa etti. Şimdi de bize yardım etmek için burada olduklarına inanıyorum."

Hâlâ kazılmış, kutulanmış toprak meselesi vardı. Samer apartmanın ayrı bodrum girişinden ailesinden kaçabilirdi ama sokaktaki insanlardan kaçamazdı. Sadece bir kutu taşımak merak ve yardım teklifleri için bir mıknaş olabilirdi; birden fazla kutu ise İsrail askerlerinin kapıyı çalmasına neden olabilirdi.

Sonraki bir ay boyunca Samer küçük mağarayı araştırdı. Sarnıcın bulunduğu açık alanı kazmış olması tamamen şanstı. Bitişik odalar olduğundan emindi ve kazı yapmanın en kolay yolu Jumana'nın salonuna doğru gevşek toprağı temizlemektir. Sonraki birkaç ay boyunca toprağı mağaranın içinde dolaştırdı ve haklı olduğunu gördü: küçük bir koridor salonun altındaki başka bir alana açılıyordu.

Samer, Jumana'yı kardeşleri Wadee ve Faisal ile oynadığı küçüklüğünden beri tanıyordu. Samer üniversiteye gittikten sonra çocuklar birbirlerinden uzaklaşmış olsalar da, Samer'in kardeşi şehit olduğunda ve ikizler taziyelerini sunmaya geldiklerinde yeniden yakınlaşmışlar. İkizlerin kendi babaları da İsrail askerleri tarafından öldürülmüş ve ayrı ayrı İsrail hapishanelerinde zaman geçirmişlerdi. Arkadaşlıkları yeniden canlandı ve kayıp acısının gurur, kararlılık, intikam arzusu ve yoldaşlıkla karıştığı, şehitliğe özgü bir kederin arazisinde kök saldı.

Samer'in Wadee ve Faisal'a sırrını açma kararının tek dayanağı güven değildi: İkizler inşaatta çalışıyordu ve büyük bir kamyonetleri vardı. Onların

Aile, bir tarafı ormanlık, diğer tarafı çiftlik olan yakındaki bir tepenin sahibiydi ve kız kardeşlerinin salonu, yeraltı sırrı için başka bir erişim sağlıyordu.

Wadee ve Faisal hikâyeyi aldılar. "Aynı anda hem heyecanlandık hem de korktuk. Jumana'nın ne yapacağını bileceğini düşündük," diyen kardeşler, sözel bir bayrak yarışı gibi sırayla konuştular.

Wadee, "Aklımıza iyi bir fikir gelmedi," dedi.

Faisal, "Ama Jumana olmadan hiçbir şeyin olamayacağı konusunda anlaşmıştık," dedi.

Samer kazmanın ötesini düşünmemişti. Wadee ve Faisal bir plan uygulayabilirlerdi ama bir plan yapamazlardı. Bu Jumana'nın rolü olacaktı. Onlara göz kulak olan ablaları, babaları öldükten sonra tek ebeveynleriydi ve aynı zamanda hem Bilal'in hem de Ghassan'ın çok sevdiği bir çocukluk arkadaşıydı.

"Salona yeni bir banyo yaptırmak istediklerini söylediler," diye söze girdi Jumana, ağzını kardeşlerine doğru çevirerek. "Aylardır birkaç şeyi düzeltmeleri için onlara yalvarıyordum. Birdenbire büyük bir tadilat projesini üstlenmeye hazır oldular." Teoride Jumana benimle konuşuyordu ama bana bakmıyor, gözlerini kardeşleri, çay bardağı, yemek ve Bilal arasında gezdiriyordu. "Bir şeyler olduğunu biliyordum ama bunu hiç hayal etmemiştim." Gözlerini duvarlarda gezdirdi.

Seğiriyordum, hareket etmem gerekiyordu. Bedenin kendine has bir mantığı, içinden geçen duygulara ihanet eden bir dürtüsellliği var. Ama rahatsızlığımı gizlemek için yorucu bir kararlılıkla kendimi sabit tuttum.

"Banyoyu tamamen yıkıp genişletmeye karar verdik," diyen Wadee, mevcut banyo kabininin hemen dışındaki yeraltı odasının bir köşesini kazmak için tam yeri nasıl ölçtüklerini anlattı.

Şüphe uyandırmadan on iki kamyon dolusu toprağı taşımayı başardılar.

"Peki ya komşular ve casuslar?" Ben sordum.

"İnsanlar merak ediyordu, evet. Bazılarının casus ve işbirlikçi olduğunu biliyorduk. Bu yüzden yaptığımız ilk şey kazı yapmak ve ardından girişi bir duvarın arkasına gizlemek oldu. Sonra da sanki saklayacak bir şeyimiz yokmuş gibi insanların gelip salonun tadilatına bakmasına izin verdik."

Jumana'ya döndüm ve onu bana bakmaya zorladım. "Ve sen hiç şüphelenmedin mi?"

"Evet. Öyleydim. Sonunda istediğim basit tuvalet yenilemesinin neden dolaplı ve raflı çok daha büyük bir banyoya dönüştüğünü öğrenmek istedim,

Neden gece geç saatlere kadar çalıştıklarını, komşuları Samer'in neden yardım ettiğini, neden salonun diğer bölümlerini de yeniden yaptıklarını," dedi gülerek.

Wadee, "Ona söylemenin yollarını prova etmiştik ama o noktada nereden başlayacağımızı bile bilmiyorduk," dedi. "Bunun yerine ona sadece gösterdik."

Bilal'i gruba dahil etmek Jumana'nın fikriydi. Ghassan o sırada hapisteydi ve idari gözetim altında tutuluyordu.

"Biz birlikte büyüdük," dedi Jumana, şimdi bana bakarak. "Ona güveniyordum ve bunu anlamamıza ve bununla ne yapacağımıza yardımcı olabilecek tanıdığım tek kişi oydu."

Kazı yapmak ve gizli girişler oluşturmak için yaptıkları çalışmalara rağmen, buranın kullanımı hakkında fazla düşünmemişlerdi. "En azından herhangi birimizin ortadan kaybolması gerekirse saklanabileceğimiz bir yer olurdu," dedi Jumana. "Ama buraya silah yığmak Bilal'in fikriydi. Ordunun sürekli ev baskınları ve kendi hainlerimiz arasında onlardan bir şey saklamak zor." Jumana tekrar Bilal'e baktı.

Güvensizliğim -muhtemelen kıskançlığım- sabırsızlığa dönüştü. Her bakışları ortak akrabalıkları ve dostlukları, aile geçmişleri, toplumsal ve siyasi bilgileri, ortak özelemleri ve sırlarıyla doluydu. Onlar konuştukça ben daha da sinirleniyor ve kafamda bir soru yankılanıyordu: *Benim burada ne işim var?*

Silahlarla yakalanan insanlar hakkında hikayeler anlattılar. Klostrofobik hissetmeye başladım, ayrılmak için endişelendim. Aklım Amman'a gitti. Annemin ne yaptığını merak ediyordum. Sitti Wasfiyeh'nin sağlığı nasıldı? Jihad'ın Muhammed'le görüşüğünü bana neden söylemediğini merak ettim. Kardeşimi özlüyordum. Bu insanların arasında bir yabancı olduğum duygusu içime memleket hasreti yayıyordu. Neden hâlâ burada, beni gözetleyen bu insanlarla birlikteydim? Mahremiyetimi ihlal eden, düşüncelerimi ve hareketlerimi inceleyip analiz eden bu insanlarla? Bilal artık bana tanıdık gelmiyordu ve kafamın içinde Ümmü Burak'ın sesini duyuyordum: *Kimseye güvenme.*

"... işte bu yüzden yardımına ihtiyacımız var, Nahr," dedi Bilal. "Ne?" Kekeleydim.

"Kudüs'e geçebilecek tek kişi sensin. Hiçbirimizin giriş izni yok. Sarı plakalı bir arabada da yakalanamayız," diye açıkladı Bilal.

Filistin'e vardığımda öğrendiğim ilk şeylerden biri plakaların renk koduydu. Beyaz plakalar Filistinlileri ifade ediyordu ve çoğu bağlantısız ve asfaltsız olan birkaç yolda araç kullanmakla sınırlıydı.

Sarı plakalar İsrail vatandaşları, Kudüs kimliği olan bazı Filistinliler ve turistler içindi. Sarı plakalarla her yere seyahat edilebiliyordu ve turist vizem olduğu için Kudüs'e girmeme izin veriliyordu. Bilal, birinin Ürdün seyahat belgeme genel turist vizesi damgası basarken bir yazım hatası yaptığını düşündü, çünkü Ürdün ve Mısır'dan gelen turist vizelerinin bile Kudüs'e girişi kısıtlanabiliyordu.

"İsraili bir bağlantım var. Rus ve bize silah satacak ama onları kontrol noktalarından geçirme riskini almayacak. Onları kendimiz taşımak zorundayız," dedi Bilal, şimdi daha yumuşak bir sesle.

"Sen delisin. Ben silah kaçakçısı olamam!" Dedim.

"Lütfen bizi dinle, Nahr," diye yalvardı Samer. "Artık bizden birisin ve-"

"Bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum," dedim.

"Dur!" Bilal ellerini havaya kaldırdı. "Hepimiz derin bir nefes alalım ve sesimizi alçaltalım."

Samer özür diledi. "Ben sadece arkanı kollayacağımızı söylemeye çalışıyordum. Ne olursa olsun, suçu senin üstlenmene izin vermeyiz. Bu alana getirdiğimiz herkese sadakat yemini ettik ve aynısını bekliyoruz. Size ödeme yapmak için para da topladık."

"Gerek yok, çünkü silah taşımıyorum ve kendimi bir Yahudi gulagında bulmayacağım."

"Özür dilerim, Nahr. Bir hata yaptık. İp merdivenden çıkmaya yardım edeceğim," dedi Bilal. Beni seçerken ya da bana güvenirken hata yaptığını duymak ne kadar acı vermişti, şaşırdım.

Kalkıp gitmek için döndüğümde Jumana'nın fısıltısı odada yankılandı: "En azından para kazanmak için onurlu bir yol."

Söylentilerin boyutunu bilmiyordum. Filistin'e geldiğimde kendime umursamadığımı söylemiştim. Ama işte *oradaydı*, bu yabancı yerde benimle yüzleşiyordu ve ben umursuyordum. Bilal'in benim hakkımda ne düşündüğü önemliydi, kendime rağmen.

Bilal benden önce ona döndü. Kardeşleri de. Hepsi şok olmuş görünüyordu. "Ne dedin sen?" Bilal'in sorusunda öfke ve hiddet vardı. Verdiği tepkinin onu şaşkına çevirdiğini görebiliyordum. Sanki geçen saniyeleri silmeye çalışıyormuş gibi başını hızla salladı.

Biliyorlardı.

Vücudumun soğuk bir öfkeyle titrediğini hissederek yavaşça ve kasten Bilal'in yanından geçip Jumana'ya doğru yürüdüm. Jumana özür dilemeye çalıştı ama parmağımı ağzıma götürdüm. "Şşt."

Araya girmiş olma duygusu, hissettiğim güvensizlik ve yalnızlık, sakın, alçak ve ölçülü sesimde bir ürperti yoğunlaştırdı. "Benim hakkımda ne düşündüğün, benim ya da onur hakkında ne bildiğin umurumda bile değil. Yerde bir delik bulduğun için bir tür devrimciymişsin gibi davranıyorsun. Filistin'i özgürleştireceğini mi sanıyorsun, seni aptal, ayrıcalıklı kız? Belki de sadece Bilal'i etkilemek istiyorsun. Belki de benden çok daha iyi olduğunu düşünüyorsun. Senden aşağı olduğuna inandığın bir kadını tekmelemeye hakkın var."

Yüzü değişti. İlkel çevremizin yumuşak ışığında daha savunmasız görünüyordu. Ama sadece onunla ya da onun hakkında konuşmuyordum. İçimde bir şeyler çözülüyordu. Düşüncelerim ve yaralarım kelimelere dönüşüyordu.

"Bu dünyada gerçekten devrimci olan şey, başka bir insanın kiminle ve neden sevişmeyi seçtiği konusunda fikir sahibi olma hakkınız olduğu inancından vazgeçmektir. Biz de bundan bahsediyoruz, değil mi?" Erkekleri seven çocuk Muhsin'le ilk tanıştığım andan beri bunu düşünüyordum ama kendi hayatım bağlamında bunu gerçekten düşünmemiştim. Şimdi gizli utancımın, her zaman hissettiğim küçüklükten ve tüm bunları kaplayan büyük kabadayılıktan konuştum. Yüzümün istemsizce seğirmesine neden oldu ve bedenimin ihanetlerini gizleyen loşluk ve gölgeler için mutluydum. Her şeyden çok, her kelimeyle içimde çiçek açan yeni bir özgürlüğün tadını çıkarıyordum ve duramıyordum.

"Irak ve Etiyopya'dan gelen yoksul mülteciler hakkında o kadar feminist bir coşkuyla konuşuyorsunuz ki, Amman'da ne yaptıklarını biliyor musunuz? Kızlarını ve oğullarını satıyorlar. Bu lanet olası dünyada hiçbir imkanınız ya da barınağınız olmadığında namus harcanabilir bir lükstür." Bacaklarım titremeye başladı, hareketsiz durmakta zorlanıyordum ve sesim bastırılmış gözyaşlarıyla titriyordu. "Hepimiz iyi bir eğitim alma ve onurlu bir şekilde yaşamak için gereken mirasa sahip olma şansına sahip değiliz. Kendi topraklarınızda, ailenizin ve tarihinizin bağrında var olmak. Dünyada nereye ait olduğunuzu ve ne için savaştığınızı bilmek. Lanet olası bir değere sahip olmak." Yüzümü onunkine yaklaştırdım. Nefesimin tadını almasını istedim. "Bazılarımız, Madam Honor, sonunda sikişmekten başka çaremiz kalmıyor. Para için. Para için." Başım gözlerimin arkasında döndü. Bayılacağımı sandım.

Jumana ağlamaya başladı, bu beni hem şaşırttı hem de iğrendirdi. Savunmaya geçmesini ve o kelimeyle saldırmasını bekliyordum: *Orospu!* Ama o suçluluk duygusu içindeydi ve utanıyordu. Boğazımda biriken gözyaşlarını yuttum, arkamı döndüm ve koridora doğru yürüdüm.

kendim. Bilal yolumu aydınlattı ve yukarıdaki banyo katını açtı. Konuşmaya, beni geri çekmeye, teselli etmeye çalıştı. Ama ben taş gibiydim. Benim de kalbim kırılmıştı ve onu ittim. Kimse beni benim kendimi yargıladığım kadar sert yargılayamazdı.

Eşyalarımı topladım. Bulduğum aidiyet ve kabul bir yanılsama gibi görünüyordu. Filistin annemin dünyasıydı. Sitti Wasfiyeh'in hikâyelerine aitti. Artık ne Filistin beni ne de ben onu istiyordum. Yine bağısız ve savunmasızdım, evim gibi hissettiğim bir yerde bir yabancıydım. Bir çapaya ve ayaklarımın altında sağlam bir zemine ihtiyaç duyduğum için Amman'a geri dönmekten başka ne yapacağımı bilmiyordum. Ama boşanma evraklarının sonuçlanması için birkaç gün daha beklemem gerekti; bu süreyi Hacce Um Muhammed'le geçirdim; bahçe işleriyle uğraştım, yemek yaptım, tavukları besledim, onun en sevdiği pembe dizileri izledim, dua ettim ve konuştum. Bilal uzakta kaldı, akşamları geç dönüyordu.

Hajjeh Um Mhammad beni gitmemem için ikna etmeye çalıştı. "Seni sevmemi sağladın ve şimdi gidiyorsun. Yaşlı bir kadına bunu yapma. Burası senin evin" dedi. Bilip bilmediğini merak ettim. Bilseydi beni hâlâ ister miydi?

Boşanma evrakları iki hafta içinde tamamlandı. Bir sabah masanın üzerindeydiler. Bilal paketin içine benim için bir mektup bırakmıştı.

Sevgili Nahr,

Sizi kalmaya ikna etmek için söyleyebileceğim hiçbir şey olmadığını biliyorum, ama daha fazlasını istemiyorum. Bizimle yaşamayı tercih etmeseniz bile Filistin sizin eviniz. Sizinle konuşmak istiyorum. Korkarım bazı yanlış varsayımlarda bulundunuz. Bunları yanınızda taşıyacak olmanız bana acı veriyor. Dostluğumuzun hatırına, lütfen gitmeden önce bana zaman ayırır mısın? Bilmeye hakkın olan bazı şeyler var, çok uzun zamandır taşıdığım sırlar. Gün batımına kadar sürüyle birlikte tepelerde olacağım. Yerimizde bekleyeceğim, umarım geleceksin.

Sevgiler, B.

Sözcüklere takılıp kaldım. Şimdi, bu Küp'te, zamansızlığın bu odasında, bu kelimelerin bana neden o kadar dokunduğunu düşünüyorum. Bir yere bu kadar aç mıydım? Fiziksel ve duygusal bir zemin için

Ben mi? Ya da belki de beni en çok etkileyen şey, bu gezegende sadece Bilal ve benim için, "aşk" için küçük bir açıklık olduğunu bilmektir. *Sevgiler, B.*

Yeşil-beyaz spor ayakkabılarımla -aylardır bu arazide yürüdüğüm için artık kirli ve yıpranmış- Bilal'le ilk kez topuklu ayakkabılarla yürüdüğümde çay ve bizir paylaştığımız açıklığa doğru yürüdüm. O zamandan beri burada birlikte uzun saatler geçirmiştik; yürüyüş yapmış, yabancı kekik toplamış, uyuklamıştık. O ilk günün sessizliği çoktan uzak bir anıya dönüşmüş, yerini yavaş yavaş yakınlarda genişlemekte olan yerleşim yerindeki çekiç sesleri, çimento ve matkap sesleri almıştı. Ama İsraililer Yahudi Şabat'ında çalışmazdı ve tepeler o gün rahatsız edilmemişti. İleride Bilal'i gördüm, o yaşlı zeytin ağacının altında kitap okuyordu, başını uyuyan bir koyunun karnına yaslamıştı, insan ve hayvan mükemmel bir tembellik içinde birbirlerini tamamlıyorlardı.

Önce koyunlar beni duydu ve birkaçı ayağa kalktı. Bilal kitabını kapatıp ayağa kalktı. Kibar çoban Jandal ağacın diğer tarafındaydı. Beni selamladı: "Selam, Sitt Yaqoot! Beni onurlandırdınız. Toprak senin varlığınla daha parlak."

İsmi düzeltmedim, özellikle de iltifatlar devam edince: "İsmin Yaqoot, senin değerli nadirliğinin bir kanıtı."

"Tanrı seni her zaman iyi etsin, Jandal Kardeş. Çok zarif ve kibarsın," diye cevap verdim ve o da izin isteyerek yamaçtan yukarı doğru yürümeye başladı. Bilal onun yanında yere bir battaniye sermişti.

"Geldiğine sevindim." İşte Hayatın Garip Aşığı Bilal. Sessiz Okuyucu. Koyun Tembelliği ile Yalan Söyleyen Bilal.

"Kağıtlar için teşekkür ederim," dedim.

"Boşanalım ya da boşanmayalım, biz hâlâ bir aileyiz. Lütfen benimle oturun." Battaniyeyi işaret etti.

"Ne hakkında konuşmak istiyordun?" Kendimi onun yanına indirdim.

"Gel. Önce çay." Yanan közlerin üzerinde ısınan ezik çaydanlığını işaret etti. Ateşe bakılırsa bir süredir oradaydı. Sırt çantasından ikinci bir çay bardağı çıkardı ve dünyanın bu bölgesinde yüzyıllar boyunca milyonlarca kez yapılan hareketleri yaptık. Açık hava ateşinde sıcak bir çaydanlığı yönetmek, çay ve adaçayı yaprakları eklemek, bal veya şekeri kaşıklamak, dökmek, bardağın üzerinde gezinen sıcak havayı solumak, yudumlamak, sıcak sıvının boğazdan aşağıya, kişinin özüne doğru kaydığını hissetmek. Adaçaylı, nane şekerli sıcak çay içimi ısıttı. Tepelerin muhteşem sessizliğinde öylece oturmaktan memnundum, sessizlik küçük sesleri güçlendiriyordu - rüzgar ağaçları hışırdatıyor; koyunlar çiğniyor, geziniyor, meliyordu,

nefes alışısı; ateşin yumuşak çıtırtısı; Bilal'in nefes alışının mırıltısı. Bu tepeleri ne kadar sevdiğimi, bu toprakla aramdaki bağın ne kadar derin olduğunu fark ettim. Geçmiş günlerin kargaşası dağıldı. Bilal beni bir kez daha derin nefes alabileceğim, toprağa uzanabileceğim, kafamın içinde çarpışan kalabalık, kaotik düşüncelerin uzaklaşmasına izin verebileceğim bu özel alana getirmişti.

Kelimelerle boğuşarak konuşmaya başladı. "Her ne ise söyle," dedim.

Boğazını temizledi. "Jumana'nın neden bahsettiğine dair bir fikrim vardı. Sen gelmeden çok önce de söylentiler vardı. Ama bilmeni isterim ki senin hakkında hiç böyle konuşmadık."

Konuşmanın tedirginliğini gidermek için ne olduğunu bilmediğim bir şeyler söylemeye çalıştım.

"Bırak da bitireyim," dedi, bir rahatsızlık alışkanlığı olarak alnını ovuşturarak. "Jumana'ya söylediğin şeyi düşünmeden edemiyorum. Zihnimde tekrar ediyor ve her seferinde sana daha çok hayran oluyorum. Sana söylemek istediğim çok şey var ama şimdi hepsi ağzımda düğümleniyor. Bilmeni istediğim şeyler var." Gözlerini kaçırdı, çayını yudumladı ve tekrar başladı.

"Hayatını bizim kültürümüzde, özür dilemeden ve utanmadan, üzüntüyle de olsa yaşama şeklin seni olağanüstü ve özel kılıyor, Nahr. Sen hepimizden daha fazla bir devrimcisin ve işin ironik yanı bunu göremiyorsun bile" dedi. Asıl ironinin, sadece onunla o anda, gerçekten görüldüğüm ve değer verildiğim zaman utanç hissetmemem olduğunu düşündüm.

"Muhammed seni terk ettikten sonra insanlar konuşmaya başladı. Ama annemiz buna bir son verdi. Onun yanında ne konuşulduğunu bilmiyorum ama nadir görülen bir öfkeyle karşılık verdi ve senin hakkında dedikodu yapılan bir eve asla girmeyeceğini, dedikodu yapanların da kendi evine girmeyeceğini açıkça belirtti. Bu, Jumana'ya kadar senin hakkında duyduğum son dedikodu oldu..."

Hajjeh Um Mhammad'ın cömertliği ve sevgisi içimi ısıtmıştı ama Bilal ile bu konuşmayı yapmak istemiyordum. Kovalamaca oynayan iki yavru keçi neredeyse ateş çukuruna düşüyordu. Bilal onları uzaklaştırmaya çalışırken çaydanlığı devirdi.

Sanki aklımdan geçenleri okumuş gibi, "Özür dilerim. Konuşmak istediğim konu bu bile değildi. Sana Tamara'dan bahsetmek istiyorum."

"Peki ya o?" İsmi duyunca gerildim.

"O." Bakışlarını bana dikti. "Tamara sahte bir isim. Itamar onun gerçek adı, kocan olan adam, benim kardeşim... Onlar sevgiliydiler. Sevgililer..."

Sanırım. Birbirlerini seviyorlardı. Sana söylemek istediğim de buydu.

Kardeşimi önce hapse, sonra Kuveyt'e gönderen gerçek hikaye; onu işbirlikçi yapan şey."

Bedenim düşüncelerimden ayrı tepki verdi. Kendi iradesiyle gevşedi, zaten bildiği şeyi duyunca rahatlamıştı. Bedenim Muhammed'in reddini anlamıştı. Onu baştan çıkarmak için güçsüz olduğunu biliyordu. Aynı anda zihnim acı dolu anılarla doldu - arzulanır olmak için denediğim ve başarısız olduğum yollar; saygınlığımın sürekli aşınması; başarısızlık ve şaşırtıcı terk edilmişlik duygum. Cemil'in gözyaşları kafamı karıştırmıştı, o adamın sadece Muhammed'in Kuveyt'teki sevgili arkadaşı olduğunu sanmıştım. Ama bedenim biliyordu. O zaman midem düğümlenmişti. Ve şimdi anlıyordum. Mhammad beni kullanmıştı. Beni soymuştu. O benim ilk tecavüzcümdü, sahildeki adam değil. Ve aynı zamanda bir işbirlikçiydi, farklı türden bir tecavüzcü.

"Habibti, iyi misin?" Bilal söyledi.

Bilal bana habibti dedi. "Elbette. Ben her zaman iyi olacağım" dedim.

Bilal, "Lisedeyken İsraili ve Filistinli gençleri bir araya getiren bir programda tanıştılar. Itamar Iraklı bir Yahudiydi. Yetmişli yıllarda bile Batılı iyilikseverler Filistinli ve İsraili çocukları bir araya getirmeye çalışıyordu, sanki durumumuz dünyanın son kalan lanet olası yerleşimci sömürge projesi değil de birbirini sevmeyen iki eşit taraf meselesiymiş gibi."

Durdu, kendine kızgındı. "Tanrım, sana kişisel bir şey anlatmaya çalışıyorum ama her şey politik bir nutuk gibi geliyor. Bazen normal bir konuşmanın nasıl yapılacağını bile bilmediğimi düşünüyorum."

Elimi onun elinin içine soktum ve hafifçe sıktım. Daha önce de el ele tutuşmuştuk ama bu fiziksel ve duygusal olarak yakın hissettirdi. İki yavru keçi oldukları yerde durdular ve sanki bizden bahsediyorlarmış gibi komik sesler çıkardılar. Bilal ve ben güldük ve parmaklarımız hâlâ birbirine kenetlenmiş halde ağacın gövdesine yaslandık.

"Muhammed o kampta değişti," diyor Bilal. "Sadece on iki yaşındaydım ama onun farklı olduğunu fark ettim. Mesafeliydi, sürekli giderdi ve evde olduğunda sadece udunu çalar ya da günlüğüne bir şeyler yazardı."

Bilal günlüğü bulmuş ve her meraklı küçük kardeşin yapacağı gibi okumuştı. Tamara'ya olan aşkı ve özleminden bahsediyordu. "Günlüğünde Tamara'nın akıcı bir şekilde Arapça konuştuğunu yazmıştı, bu bana garip gelmişti ama o zamanlar bunu pek düşünmemiştim. İkisi de ud çalıyordu ve müzik sayesinde birbirlerine bağlanmışlardı," diyor Bilal.

Muhammed ve İtamar utangaç ve beceriksizdi, kamptaki gruptan uzaklaşıyorlardı. Dedikodular alevlendi ve yalnızlıkları onları yakınlaştırdı. Sonunda bekaretlerini birbirlerine kaybettiler.

"Bunun hakkında yazdı. Bu Tamara denen kızı çok merak ediyordum."

Bilal bir noktada kardeşinin işbirlikçi olduğundan şüphelenmiş. "Bir kontrol noktasında onunla bir asker arasında garip bir etkileşim gözlemledim. Birbirlerine bakışlarında bir aşinalık vardı... sanki kardeşim kızgındı ve asker özür diliyordu."

Ancak hepimizin hayatının akışını belirleyen o kader gününden önce iki yıl daha geçecekti.

"Mhammad ve ben birbirimizden uzaklaştık," dedi. "Liseyi bitiriyordum, üniversiteye gidiyordum ve direnişe yoğun bir şekilde yatırım yapıyordum. Çoğumuz FKÖ'ye katılmak istiyorduk. Tek konuştuğumuz buydu. Kendimizi gerçek erkekler gibi hissetmemizi sağlıyordu. Filistin'i birkaç yıl içinde özgürleştireceğimizi düşünüyorduk. Kardeşim zaten üniversiteye gidiyordu ve Kudüs'te bir restoranda çalışıyordu. O zamanlar Kudüs bize henüz kapalı değildi. Sanırım o da İtamar'ı görmeye gidecekti. Biliyor musunuz, birlikteyken bile birbirlerine Tamara ve Delilah diye seslenirlerdi - bu kardeşimin takma adıydı."

"Nereden biliyorsun? Yani İtamar'ı görmeye gideceğini?"

Bilal, İntifada'dan önceki örgütsüz direniş eylemlerini hatırladı. "İlk başlarda sadece sokak gösterilerine katılıyordum. Daha sonra daha sert planlar yaptım. Sadece yoldaşlarım biliyordu. Nakliye kamyonlarını ve askeri araçları lastik kırıcı çivilerle düzenli olarak sabote ediyorduk. Bir keresinde bir yerleşim biriminin tüm elektrik şebekesini devre dışı bıraktık."

"Ama bunun Muhammed ve Tamara'yla, yani İtamar'la ne ilgisi var?"

"Muhammed'i bir kez takip etmeye karar verdim. İşbirlikçi olmadığından emin olmam gerekiyordu. Zor oldu, çünkü iki taksiye bindi ve sonra yürüyerek ormana gitti. Ama başardım ve yeterince yaklaştığımda onu hala üniformalı bir İsrail askeriyle tutkulu bir şekilde kucaklaşırken gördüm. Hâlâ gençtim ve gördüklerime anlam veremeyecek kadar naftim. Bir erkeği, bir kadını öper gibi öpüyordu ve sadece bir erkeği değil, bir düşman askerini de. Gömleklerini çıkarmışlardı ve birbirlerini mıncıklıyorlardı." Bilal'in sesinde hissedilir bir tiksinti vardı. Acaba kardeşi başka bir erkekle yakınlaştığı için mi, yoksa bir İsrail askeriyle yakınlaştığı için mi?

Bilal bir sigara dumanı bulutu üfledi ve dağılmasını izledi. "Sonra gülüşmeler ve alkışlar duydum.

"Birbirlerinin pantolonlarını indirirken iki asker daha yanlarına geldi. Yanımda durdular ama saklandığımı görmediler. Kalbim göğsümde hızlı ve sert bir şekilde çarpıyordu. Bir *hançer* bıçağım vardı ve sessizce onu hazırladım. Gülen askerlerden biri, gömleklerini giymek için çabalayan kardeşim ve sevgilisinin fotoğrafını çekti. İşte o anda hiç düşünmeden sıçradım, bir askeri bıçakladım, hançerin kıvrımı boynundan girip geri çıktı. İki el ateş edildi. Öldüğümü sandım ama ayaktaydım. Itamar'ın silahı bana doğrultulmuştu. Kardeşim onu yere yatırdı ve bir el daha ateş edildi. Sonra her şey hareketsiz kaldı. Gülen iki asker ayaklarımın dibinde yatıyordu, biri vurularak ölmüştü, diğeri de bıçağımdan ölüyordu. Kardeşim ve Itamar da sersemlemiş bir halde yerde yatıyorlardı. Itamar ağlamaya başladı. Kardeşim "Kaçın!" diye bağırana kadar donup kaldım, bedenimi terk ettim. Kaçın!" diye bağırdı. Ben de arkama bakmadan kaçtım, hançerin hâlâ elimde olduğunu ya da giysilerimin kanlı olduğunu fark etmedim, ta ki bir *tabun* üzerinde ekmek yapan üç kadına rastlayana kadar. Beni gördüler ve bir an için hepimiz dehşetten kaskatı kesildik."

Bilal sigarasının son dumanını hızlı ve sert bir şekilde üflerken sağ eli titriyordu.

Kadınların onu tanıyıp tanımadığından emin değildi. Altı köyü kapsayan bir nakış kulübünün parçasıydılar. Annesi bunu iki yıl önce başlatmıştı ve ayda bir kez, genellikle onun evinde toplanıyorlardı. Sonunda biri, "*Sen Zarefe'nin oğlusun, değil mi?*" diye sordu. Bilal, "Beni tanımaları beni hem rahatlattı hem de dehşete düşürdü," diyor. "Ağlayarak yere yığıldım ama onlara ne olduğunu anlatamadım. Kendim bile emin değildim."

Hajjeh Um Mhammad'a verilen ismin Zareefeh olduğunu ilk kez duyuyordum. Büyüleyici anlamına geliyor. *Ne kadar güzel bir isim diye düşündüm.*

Bir kadın bir hayvanı mı yoksa bir insanı mı bıçakladığını sordu.

"Gerçeği söyledim ve o kişinin Filistinli olup olmadığını, kadın mı erkek mi olduğunu, ölü mü diri mi olduğunu sordular. 'Asker' kelimesini söyledim ve başka bir şey sormadılar," diyor Bilal. Bunun yerine ona bir kadının geri dönüşüm için getirdiği eski bir siyah tişörtü bez olarak verdiler. Bilal onu kanlı gömleğinin üzerine giydi. Kadınlar ekmeklerini ve pişmemiş hamurlarını topladılar, Bilal'in üzerine bir şal örttüler ve köylerine yürüdüler, orada temizlenmesine yardım ettiler, kıyafetlerini yıkadılar, ona temiz kıyafetler verdiler ve hava karardığında onu bir taksiye bindirip köyüne götürdüler. Ona bir sürü

Meyveler, sebzeler ve taze ekmek, sanki bütün gün annesinin bir işi için oradaymış gibi onu şoförün önünde uğurladılar. Islak giysileri torbaların dibine sıkıştırılmıştı.

"Eve geldiğimde geç olmuştu. Annem askerler tarafından alındığımdan endişeleniyordu." Bilal dişlerinin arasından hava emdi. "*İmmi* beni öptü ve her zamankinden daha yoğun bir şekilde Allah'a şükretmeye ve *dua etmeye* başladı. Sanki bir şeylerin yanlış gittiğini biliyordu."

Hacı Ümmü Muhammed'in duasını hayal edebiliyorum: "Allah sizi korusun evlatlarım. Sizi her zaman güvende tutsun. Ya Rab, oğullarıma göz kulak ol. Yollarını kötülüklerden uzak tut..." Onun her gün oğulları ve benim için cennete yalvardığını duydum. "Bir annenin duası Tanrı'nın kulağı için değerlidir" derdi.

Muhammed çoktan eve dönmüştü. Bilal onu evlerinin aşağısındaki vadide, metal bir fiçinin içinde ateşin başında buldu. "Karanlığın içinden ona doğru yürüdüm. Alevlerin yarı aydınlattığı yüzünü bana çevirdi. Uzun bir süre birbirimize baktık. Hiçbir şey söylemedik ama burada iletişim kurduk." Bilal elini kalbinin üzerine koydu. "Sonra elimdeki giysi bohçasına uzandı, kendisinininkini çoktan yaktığını söyledi."

Bu sırrın devamını duymak istiyordum ama gökyüzü etrafımızda kararıyordu. Jandal koyunlara seslendi ve onlar da kalkıp çobanlarının sesine doğru koşmaya başladılar.

"Bunu görmek beni her seferinde şaşırtıyor." Bilal sürüyü izledi. "Koyunlar neredeyse kördür ama sesleri ayırt edebilirler. Jandal'ın sesi onların güvencesidir. Her zaman ona giderler. Aynı çağrıyı ben de yapabilirim ama cevap vermezler."

Bilal eşyalarını toplamaya başladı. Onu bu hareketleri yaparken sık sık görmüştüm ve kalbim bunun son kez olacağı için acıyordu. Sıradan işleri yaparken manzarayı düşünme şekli bir tür ritüel vedalaşmaydı. Gözleri kayalık tepelerde, uzaktaki inşaatta geziniyor, battaniyeyi katlarken, çaydanlığı silerken ve közü avuç avuç toprakla bastırırken derin derin nefes alıyor, dumanın son soluklarında yükselip dağılmasını izliyordu.

Yeraltında geçirdiğim o günden beri, dünyada yalnız ve kaybolmuş olmanın, ileriye giden yoldan emin olmamanın tanıdık hissi bana geri dönmüştü. Sadece kabadayılık ve gurur içimde büyüyen yalnızlığı gizliyordu. Ama şimdi Bilal'in acısı, taşımış olması gereken suçluluk duygusu, o yerleşim yerlerini görünce hissettiğini bildiğim acizlik, kardeşi için duyduğu ıstırap, onun

Annesi, hapishanede geçen yıllar, işkence, hareket edememe, öğretmenlik yapamama ya da mesleğini icra edememe. Onu kollarıma almak ve her şeyi düzeltmek istedim.

Jandal'a iyi geceler dilerken tek yapabildiğim çay bardaklarını taşımaya yardım etmekte.

Eve doğru yürürken Muhammed hakkında daha fazla konuşmadık. Bilal bunun yerine yol boyunca her zamanki botanik talimatlarını verdi: "... ve bu da yabancı Venüs saç, *kuzbarat el ajooz*," dedi.

"Evet, biliyorum. Onları toplamana yardım ettim! Emeğimi ne çabuk inkâr ediyorsun," diye takıldım.

Güldü ve bana döndü. "Lütfen gitme, Nahr."

Gülümsemek ve yürümeye devam etmek dışında cevap vermedim.

"En azından geri dönmeyi düşünün. Burası sizin ülkeniz ve ailemizin yanında her zaman bir eviniz var."

Ayrılma kararım kafamın net olmasından kaynaklanıyordu. Son günlerdeki olayları ve ifşaatları anlamlandırmak için biraz mesafeye ihtiyacım vardı. Sanırım Muhammed'in eşcinsel olduğundan hep şüphelenmiştim ama artık gerçektir. Daha önce hiç aklıma gelmeyen şey, aslında o askerleri öldürmediği, küçük kardeşini korumak için hapse girdiğiydi. Yine altımdaki zeminin kaydığını hissettim. Gerçek ve tanıdık bir şeyin sabitliğine ihtiyacım vardı. Bu hikâyede daha çok şey vardı ama ailemle birlikte olmaya, annemin kucağını hissetmeye ihtiyacım vardı.

"Bunu duymak istemediğini biliyorum ama Jumana gerçekten çok üzgün. Yüz yüze özür dilemesine izin vermen için seni ikna etmem için bana yalvardı," dedi Bilal, düşüncelerimi bölerek.

"Hayır."

"Tamam. Zorlamayacağım. Ama burada isteniyor, seviliyor ve değer görüyorsunuz. Ve bu değişmeyecek." Bilal bu sözlerle beni kendime getirdi. Her şeyi ortaya dökmüştüm ve o beni hala kabul ediyor ve belki de seviyordu. Ama yeraltında geçirdiğimiz o zaman ve Muhammed hakkındaki gerçek aramızdaki bir şeyleri çözmüştü. Amman'da benim için bir gelecek olmadığını bilsem de ayrılmak zorundaydım.

Ertesi gün Mhammad'ın ailesiyle vedalaştım ve Allenby Köprüsü'nden Ürdün'e giden sınır kapısına gittim. İsrail'in "çıkış sorgulamasında" geçirdiğim üç saat içinde - "İsrail'de" ne yaptım? Nereye gittim? Kimi gördüm? Annemin adı neydi? Babamın? Kabilemin? Nerede doğdum? Ne okurum? Hangi müzikleri dinlerim?

Bilal'den başka bir şey düşünmüyor, geri dönmeyi, onun uzanmış kollarına koşmayı hayal ediyordu.

V.

JORDAN,

TEKRAR

KÜP, YUKARI VE AŞAĞI

Gökyüzümün merkezinde **SİYAH BİR GÖZ** oturuyor. Tavanda, yaptığım her şeyi gören ve kaydeden yarım küre, karanlık bir sivilce. Saatlerce, günlerce, yıllarca uyuyorum, banyo yapıyorum, okuyorum, mastürbasyon yapıyorum, dişlerimi fırçalıyorum, saçlarımı örüyorum, dans ediyorum, kendi kendime konuşuyorum, şarkı söylüyorum, tırnaklarımla duvarları ve tenimi oyuyorum, kafamı duvara vuruyorum, sıçıyorum, işiyorum, giyiniyorum.

Gökyüzümde sadece bu var. Kubbe kameralı gri boya. Örümceklerin neden oraya hiç gitmediklerini, neden üzerine ağ örmediklerini merak ediyorum.

Evrenimin zemini de tıpkı duvarlar gibi gri beton, sadece delikli bir kubbenin altında bir giderin gizlendiği Attar'a doğru hafifçe eğimli.

Rus muhafız Klara uzun bir aradan sonra geri döndü. Onu özledim. Pek konuşmuyoruz. Bazen bana birkaç güzel şey söylüyor, ben de cevap verip sohbet etmeye çalışıyorum ama genellikle cevap vermiyor ya da konuşamayacağını söylüyor. Hâlâ bana komünizmle ilgili bazı kitaplar bulmaya çalışıyor. Bir keresinde ben duvara kilitli değilken hücreme girmişti, bunu bir dayanışma jesti olarak algıladım. Güvenlik bileziklerim çaldığında takmazsam, Küp beynimde saatlerce çınlayan tiz bir sesle doluyor. Onları kilitlediğimde sadece yüzümü döndüğüm yönü kontrol edebiliyorum.

Sanırım küçük dünyamda biraz kontrol sahibi olmak istememin nedeni de tuvaleti tıkamaya, taşırmaya, sadece bir şeylerin olmasını sağlamaya çalışmamdı. Bir karar vermek, bir plan oluşturmak, onu uygulamak ve sonuçlarına katlanmak. Gömleğimi çıkardım, tuvalete soktum, ama sanki çabamla alay edercesine gömleği çıkarana kadar sifon çekmedi. Tekrar denedim, ama bu sefer içine sıçtım, ama yine de sifon çekmedi. Yenildiğimi hissedene kadar bekledim ve gömleğimi kendi dışkımdan çıkardım. Attar'ı beklemek zorunda kaldım.

yıkadım. Birkaç öğün yemek ve birden fazla aydınlık/karanlık döngüsü biraz zaman aldı. Koku korkunçtu. Sonunda tuvaletin sifonu çekildi ve her şey normale döndü. Kaybettim.

Vücudum burada da isyan etti. Kaslarım o kadar küçüldü ki, iki elimin parmaklarını bir uyluğumun etrafında birleştirebildim. Sonunda ayağa kalkmak çok zorlaştı. İşte o zaman gardiyanlar beni gözlerim bağlı bir şekilde Küp'ün dışına çıkarmaya başladılar. İlk birkaç yürüyüş kısa ve yardımcı oldu, ta ki kendi başıma yürüyebilene kadar. Bu gözleri bağlı yürüyüşleri artık düzenli olarak yapıyorum ama ne sıklıkta ve ne kadar süreyle yaptığımı bilmiyorum. Daha önce de söylediğim gibi, burada zaman ölçülemez. Bununla birlikte, bazen dışarıda, bazen de içeride bir yere götürüldüğümü söyleyebilirim. Bu dünyanın aydınlığı ve karanlığı bir binaninkinden farklı. Güneşi tenimde ilk kez hissettiğimde, onu tekrar hissetmek için ruhumu satacağımı düşünmüştüm. Ama buna gerek kalmadı. Güneşi tekrar ziyaret etmeme izin verdiler. Gözlerim bağlıyken bile muhteşem. Ancak egzersiz zamanlarının çoğu kapalı alanlarda geçiyor, yine de sık sık Attar'ın ben yokken gelebileceğinden endişe ettiğimi itiraf etmeliyim.

PARA KALBI YUMUŞATIR

Ürdün gümrüğünden çıktığımda **JEHAD** beni **bekliyordu**. Birbirimizi sevgiyle ve kaybolup gitmiş bir şeye duyduğumuz söze dökülmemiş özlemle kucakladık. Ev için belki, ya da masumiyet için. Baba için. Ya da bir güvenlik duygusu, ya da sırlarımız ve travmalarımız aramıza girmeden önce olduğumuz gibi yakın olmak. "Seni özledik, abla."

"Seni daha çok özledim,
eşek." "Aaaah... geri döndü!"

Kardeşimle sınır kapısından dönerken sohbet ettik ama o 1980 model paslı bir Peugeot'yla Amman'ın korkunç trafiğinde ilerlerken aklım sürekli Filistin'e gitti. Bir gece önce Bilal'le geçen saatlerin ve onun yarım kalan hikâyesinin taze hatırasıyla yatakta yatarken iyi uyuyamamıştım ve sınır kapısı için erken çıkmıştım. Bilal beni götürmüştü, kendi belirlediği alanın dışında olduğum için tutuklanma riskini göze alarak. Ancak fazla konuşmamıştık, sınıra olan yolculuğumuz hala söylenmemiş birçok şeyin ağırlığı altında ezilmişti.

Kardeşim yolculuğumu, Bilal'i ve en çok da benim Filistin duygumu öğrenmek istiyordu. Benim aksime o her zaman köklerini hissetmiş ve doğuştan hakkı olan evini özlemişti.

"Bazı haberlerim var. Ama sana sonra söyleyeceğim" dedi. Önce manzarayı sevip sevmediğimi öğrenmek istedi. Kudüs'e gidip El Aksa'da dua etmiş miydim ya da Kubbet-üs Sahra'nın içinde bulunmuş muydum? Bilal'in arkadaşlarını sevmiş miydim? İyi göründüğümü söyledi. Mahallemizin hem tanıdık hem de yabancı gelen dar sokaklarında ilerledi. Ürdün'ü hâlâ sevmiyordum. Biz

oraya mülteci olarak gitmişlerdi ve ben bunu sonsuza dek o ülkeye karşı kullanacağımı düşündüm. Belki de ailem ve büyükannem Kuveyt hakkında böyle hissetmişti.

"Şimdi söyle! Bekleyemeyeceğimi biliyorsun," dedim.

Arabamız sokaktaki bir çocuk oyununu böldü ve çocuklardan biri bize küfür etti.

"Çok üzgünüz," diye bağırdı kardeşim. "Bir dahaki sefere başka bir yoldan gideceğim."

Yan pencereden çocuğun şaşkınlığını görebiliyordum. Kardeşimin insanları silahsızlandırmak gibi bir huyu vardı. "Sorun yok!" diye bağırdı çocuk, affettiğini duymamızı istiyordu.

"Etkileyici," dedim.

"Evet, öyle. Beklentilerin tersine tepki vermenin gücünü bana öğreten sensin." Sinsi bir sırıtışla başını eğdi. Ümmü Burak'tan öğrendiğim ders buydu.

"Bana haberleri ver," dedim ama çoktan bizim binaya yanaşmıştı. Sokakta bizi, Filistin'de görmeye alıştığım nar, portakal, badem ve incir ağaçlarından çok uzakta, toplanmamış çöp yığınları karşıladı. Filistin'in en yoksul, en kalabalık mahallelerinde bile insanlar mümkün olan her yere, sadece kapı önlerindeki saksılara ya da çatılara bile olsa ağaç dikmeye özen gösteriyordu.

Yoldan geçen birkaç komşu beni kucakladı, çocukları annemi uyarmak için önden koştu. Çoğu Kuveyt'teki komşularımızdı ve Amerikalılar geldiğinde aynı şekilde kovulmuşlardı. Ürdün'deki yaşamı katlanılabilir kılan da bu süreklilikti.

Annemin elini öpmek için koştum, o da diğer komşularla birlikte merdiven boşluğunda bekliyordu. Sabah onun arkasında durmuş, kucağında bir bebekle bana sarılmayı bekliyordu. Ben de onu özlemiştim. Sabah, Kuveyt'ten sürgün edilmemizden kısa bir süre sonra evlenmiş ve Amman'ın yaklaşık bir saat kuzeyindeki Zerka'da yaşamaya başlamıştı. Ama şimdi kocası Amman'da bir iş bulmuştu ve yakınlarda yaşıyorlardı.

Sabah ve annem beni sıkı sıkı tutarak merdivenlerden apartmanımıza doğru yürürken, komşular ve çocuklar da peşimizden geliyordu. Sitti Wasfiyeh içeride bekliyordu. Eğilip elini üç kez öptüm, sonra alnını ve yanaklarını, kokusunu içime çektim - yaşlı kadın kokusu, ev yapımı zeytinyağı sabunu ve sabah, öğle ve akşam kahvesine koyduğu kakule karışımı. "Seni çok özledim habibim," dedi gözyaşları içinde.

Yüzünü. Büyükanнем daha önce bana hiç bu kadar şefkatli bir şey söylememişti. "Ben de seni özledim Sitti," dedim.

Anne ve Sabah yemek tabaklarını getirdiler ama Sabah yemeğe kalamadı. "Yarın bebeği besledikten sonra ilk iş burada olacağım. Günü benimle geçireceksin. Sakın başka planlar yapmaya kalkma" dedi, beni öptü ve gitti.

Tekrar ailemle birlikte olmak harikaydı. Annem kilo vermişti ama ışıltı ışıltı ve bir şekilde daha genç görünüyordu. Sitti Wasfiyeh de fiziksel olarak geliyordu ve alışılmadık derecede neşeliydi. Annemle aralarındaki etkileşim farklıydı, daha nazik ve kibardı. Yokluğumda geçen dokuz hafta içinde çok şey değişmiş gibiydi.

Kardeşıme döndüm ve fısıldadım, "Bana haberleri ver!"

"Tamam, ama insanların önünde değil. Önce yemek yiyelim," dedi Cehat.

Yemeğimizi henüz bitirmiş, çayın tadını çıkarıyorduk ki kapı çalındı. Daha önce bizimle pek ilgilenmek istemeyen, Sitti Wasfiyeh'i kabul etmemek için her türlü bahaneyi uyduran iki baba tarafından teyzem içeri girdi. Elllerinde meyve sepetleriyle beni karşılamaya geldiler, sanki büyük ve mutlu bir aileymişiz gibi yanaklarımdan öptüler. İtiraz edemeyecek kadar şaşkındım ve ancak daha sonra daha iyi tepki verebileceğimi düşündüm. En azından onlara evimizde ne aradıklarını sorabilirdim. Annem gözlerini devirdi ve dudaklarını bana doğru büktü ama çoğunlukla bu maskaralığa ayak uydurarak onlara çay ve tatlı ikram etti.

Jehad kulağıma eğildi. "Haberler böyle," diye fısıldadı. Komşular bile tiksiniş görünüyordu ve kibarca çekip gittiler, ama annemle bilmiş bakışlar paylaşmadan değil.

Sitti Wasfiyeh ise son derece mutluydu ve durmadan gülümsüyordu. Ayrıldıklarında kimseye özel bir şey söylemedi: "Bu gece onlarla kalmamı istediler ama ben burada olmayı tercih edeceğimi söyledim çünkü hangi eve gideceğim konusunda kavga etmelerini istemedim. Bu gece torunumla vakit geçirmek istediğimi söyledim." Annem, kardeşim ve ben birbirimize baktık ve Sitti'nin duyamayacağı şekilde uzaklaşır uzaklaşmaz nihayet "haberi" aldım.

Yaklaşık bir ay önce, bir adam Sitti Wasfiyeh'i aramaya gelmiş ve Ein el-Sultan'da otuz *dönümlük bir* arazideki miras payı hakkında konuşmak istemişti. Büyükanнемin köyü, dünyanın en eski kasabası, Dünya Mirası Alanı olarak kabul ediliyordu ve Filistinli ve uluslararası arkeologlardan oluşan bir ekip arazide kazı yapmak için izin istiyordu

babasına aitti. Yıllar önce tarıma elverişli bir araziydi ama İsrail'in suyu çekmesi yüzünden neredeyse çoraklaşmıştı. Filistin Yönetimi'nin yetki alanındaki A Bölgesi'ndeydi. Birkaç Filistinli aile rüşvet vererek araziye ev inşa ettirmişti ve şimdi büyükannem ile kardeşlerinin mirasçılarına kira ve tazminat olarak yüklü miktarda para ödemek zorundaydılar. Kazıları finanse eden üniversiteler ve kurumlar da kazı hakları için çok para ödüyordu. Filistin Yönetimi Eski Eserler Bakanlığı'nın mülkü satın almak istediği konuşuluyordu.

"*Subhan Allah!*" Annem alaycılığının altını çizmek için yüzünü buruşturdu. "Para teyzelerinin kalbini nasıl da yumuşatmış!"

"Ne kadardan bahsediyoruz?" Ben sordum.

"Genel olarak emin değilim. Ancak kira ödemedem ya da satın almadan ev inşa eden ailelerin acil tazminatı çeyrek milyon dinar!"

Yaşadığım şoku fark eden annem devam etti: "Evet, bu çılgınlık. O sürükler duyar duymaz annelerini kaptılar." Annem nadiren bu kadar açık sözlü olurdu. "Bir tür 'avans' pazarlığı yaptılar ve neredeyse tamamını aldılar. Birdenbire büyükannenin onlarla yaşamasını istediler ama o çocuklarını falan eleştirip duruyordu. Onun nasıl biri olduğunu bilirsin. Birkaç hafta sonra onu geri getirdiler ve ona bakmam için bana para ödemeyi teklif ettiler." Annem yine yüzünü buruşturdu. "Buna inanabiliyor musun? Az önce onlara son otuz küsur yıldır ne halt ettiğimi düşündüklerini sordum. Orospular."

"Anne, bu çok para. Öylece gelip her şeyi almalarına izin veremeyiz!" İtiraz ettim.

"Bu konuda yapabileceğim pek bir şey yok. Neyse ki büyükannen en çok ağabeyini dinliyor ve o da ona akıl veriyor," dedi. Yine de annem parayla olması gerektiğini düşündüğüm kadar ilgili görünmüyordu. Birden, döndüğümünden beri onu tek bir sigara içerken bile görmediğimi fark ettim.

"İstifa ettim," dedi kesin bir ifadeyle.

Anneme daha yakından baktım ve yeni ayrıntılar fark ettim. Makyaj yapmıştı ve tırnakları boyalıydı. Başörtüsü farklıydı, daha modern ve renkliydi. "Aşık falan mı oldun?" diye sordum.

"Hayır, aptal kız!" diye itiraz etti. "Saygın bir iş" bulmuştu.

"Sen neden bahsediyorsun? Sen her zaman saygın bir işte çalıştın!" Dedim.

Bir kadın kriz merkezinde çalışıyor, telefonlara cevap veriyor, destek grubu toplantıları düzenliyor ve gönüllülerden oluşan bir ekibi yönetiyordu. "Bu bir MASA İŞİ! Her yeri ben yönetiyorum. Buna inanabiliyor musunuz?"

O zamana kadar annemin hayatı tarafından ne kadar aşağılanmış hissettiğini anlamamıştım. Kendi deyimiyle "masa başı işinin" basit saygınlığı onu dönüştürmüştü. Tekrar söylemeliydim, nakışının herhangi bir "masa başı işinden" daha özel olduğunu; onun bir sanatçı olduğunu; Batılı profesyonel kadın imgelerinin bizim için geçerli olmak zorunda olmadığını; saygınlık ve modernlik kavramlarının uydurma olduğunu. Bunun yerine onu sadece tebrik ettim. "Yakında bana bilgisayar kullanmayı da öğretecekler. Buna inanabiliyor musun?"

Sabah ertesi sabah elinde hurma, mango, nar ve balkonundaki saksılarda yetiştirdiği sebzelerden oluşan yiyecek hediyeleriyle geldi. "Bak ne kadar kırmızı. Tadına bakana kadar bekle. Tohumlarını Filistin'deki ailemden aldım," dedi bir domatesi havaya kaldırarak. "Hadi kahvaltı yapalım. Konuşacak çok şey var." Mutfakta başörtüsünü çıkardı ve salatalık soymaya başladı. Su ısıtıcısını çalıştırdım ve yumurta kızartmak için bir tava aldım.

"Hâlâ yeterince yağ kullanmıyorsun kızım," dedi Sabah başını sallayarak. "Ve biliyorsun ki iyi zeytinyağını kızartma için harcamamalısın."

"Amerikan Mazola sidiğini kullanmamı mı istiyorsun?"

Sabah güldü. "Filistin'de birkaç ay geçirdin diye yaşlı bir köylü gibi konuşuyorsun."

Kendimiz ve benden saatler önce şafak namazını kılmak için uyanmış olan ve yer minderindeki her zamanki yerinde Kuran okuyan Sitti Wasfiyeh için bir tepsi yemek hazırladık. Kanepelerden nefret eder ve üzerlerine oturmayı reddederdi. Batılı olan çoğu şey için "*Frangie* aptallığı" derdi. Kanepelerimiz aslında yer minderlerimizin arkalıklarıydı.

Sabah ve ben yumurtaları, ısıtılmış ekmekleri, taze domates ve salatalıkları, za'atarı, zeytinyağını, labneyi, narı ve Arap demliklerinden abartılı bir özenle yüksek sesle yudumladığımız adaçaylı sıcak tatlı çayı hazırladık.

"Kışın adaçaylı çayı severim. Yazın da naneli," dedi Sitti. "Bu iyi bir çay."

"Sağlık ve neşe içinde içesin Hacce," dedi Sabah.

Sitti de şöyle yanıt verdi: "Tanrı size ve çocuğunuza sonsuz mutluluk versin.

Torunuma da seninki kadar iyi bir koca nasip etsin."

"İşte benim büyükannem!" Dedim, imalarının tanıdık gelmesinden memnun olmuştum.

"Ne?" diye itiraz etti. "Sadece bir koca bulman için dua ediyorum. Senin yaşında artık bu mümkün mü bilmiyorum. Ne yazık ki bir çocuğun bile olmadı."

Annemin bildiği şeyi öğrenmiştim: Sitti Wasfiyeh'ye karşı savunmaya geçmek aptalcaydı, çünkü aslında kötü olmaya çalışmıyordu. O sadece böyle biriydi. "Elimden bir ısırık al, sevgili büyükannem," dedim, labneli ve za'atarlı bir parça ekmek uzatarak.

"Allah torunumun bu tatlı ellerini benden hiç esirgemesin," dedi elimden yerken.

Sabah ve ben Sitti Wasfiyeh'yi kızlarıyla yaptığı günlük telefon görüşmeleri, Kuran okuması ve komşularla yaptığı ziyaretlerle baş başa bıraktık. Yemekleri kaldırıp bulaşıkları yıkarken mutfakta sohbet ettik. Sevdiği çocukla değil, pratik açıdan daha uygun bir taliple evlenmişti. Kuveyt bizi kovduğunda hepimiz gibi onun ailesi de beş parasız ve işsiz kalmıştı. Evliliği onları yoksulluğun eşiğinden döndürmüştü.

"O çok cömert ve nazik biri," diyor Sabah. Evlendikten sonra birbirlerine aşık olmuşlar ama Sabah bunun düşündüğü kadar tatmin edici olmadığını itiraf ediyor.

"Hiçbir erkek düşündüğümüz kadar tatmin edici değildir," diye takıldım ve o da güldü, ikimiz lavabonun üzerinde omuz omuza durduk, o yıkarken ben duruluyordum.

Sabah Filistin hakkında sorular sordu. Ben oradayken telefonla biraz iletişim kurmuştuk ve özellikle Bilal'i soracak kadar bilgi sahibiydi. Tabii ki yeraltı mağarasından bahsetmedim. Ama fırından, araziden, koyun ve keçilerden, Jandal'dan, Jumana'dan -daha sonra ben Amman'dayken bana uzun bir özür mektubu gönderdi- salonundan ve kardeşlerinden, su borularından, yerleşimlerden, kontrol noktalarından, günlük aşığılamalardan ve hakaretlerden bahsettim. "İsrail'in işgali hemen hemen haberlerde gördüğünüz şey. Ama düğünlerimizi, kafelerimizi, gece hayatımızı, alışverişimizi, sanat ve müzik sahnelerimizi, üniversitelerimizi, manzaramızı, tarımımızı, hasadımızı göstermiyorlar. Hayal ettiğim gibi değil. Aynı zamanda hayal ettiğim her şey."

"Televizyon burayı sonsuz bir savaş alanı gibi gösteriyor," dedi bir sigara çıkararak.

"Oh hayır. Sen de mi?" Sigarayı işaret ettim.

"Neden pes edip sigara içmiyorsun, Nahr? Muhtemelen ülkede sigara içmeyen tek yetişkin sensin."

"Ciğerlerime oldukça düşkünüm ve kimsenin onları benim yerime kirletmesinden hoşlanmıyorum." Sigarasını elinden aldım ve paketi çaldım.

"Tamam. Geri ver onları. Sigara içmeyeceğim," dedi. "Sen gitmeden önce geri vereceğim."

"Sen bir zorbasın!"

"Bilal sigara tiryakisi ama benim yanımda çok düşünceli."

"Kulağa aşk gibi geliyor," diye alay etti.

"Birbirimizi seviyoruz," dedim, konuşurken kendi düşüncelerimi dinliyordum. "Ama senin düşündüğün gibi değil. Bunun için bir kelime yok. Romantik, ama cinsel bir dürtü yok, en azından ezici bir tür değil. Garip bir şekilde tanıdık ve rahat ama tamamen arkadaşlık da değil."

"Görünüşe göre evliliğin ilk yirmi yılını atlayıp doğrudan eski evli çift aşkına gitmişsiniz," dedi. "Elbette geri döneceksin?"

Birkaç gün arkadaşlarla hasret giderdikten sonra eve dönüşün cazibesi azaldı ve can sıkıntısı başladı. Sitti Wasfiyeh'in mirası ve kriz merkezindeki kadınların hikayeleri evdeki sohbetlere hakim oldu. Amman'da bir süpermarkette kasiyer olarak iş buldum ama aldığım ücret işe gidip gelmeme ancak yetiyordu. Amman'daki hayatın hiçbir anlamı yoktu. Her şey ve herkes bana aynı görünüyordu. Her gün bir öncekinin kopyasıydı. Kaşlarımı düzeltmeye ve saçlarımı şekillendirmeye geri döndüm. Günlerimin boşluğu annemin sürdürdüğü amaçlı yaşamla daha da artmıştı. Kardeşimin evinde onunla daha fazla zaman geçirmeye çalıştım ama onun dolu ve yoğun bir hayatı vardı. Bahçeyle uğraşmadığı ya da Sitti Wasfiyeh'in yeni keşfedilen servetini yönetmediği zamanlarda klavyesine vuruyor, bilgisayar monitörlerinde her türlü anlaşılmaz kod kayıyordu. Etkileyici bir manzaraydı ve Kuveyt sokaklarında birlikte oynamaya başlamamızdan bu yana yollarımızın ne kadar ayrıldığının altını çiziyordu. Tanıdığım ve sevdiğim aile neredeyse bir gecede değişmişti. Kendimi onların arasında bir neşe kaynağı olarak buldum, etrafımdaki her şeyden memnun değildim.

Marketlerden şikâyet ederdim: "Çok fazla paketlenmiş ıvır zıvır var ve yeterince taze ürün yok," dedim anneme, garip bir makarna kutusunu kaldırarak. "Makarna ve peynir nedir? Peyniri soğutulmamış bir kutuya nasıl koyarsınız?" Hava durumundan şikâyet ettim: "Nasıl oluyor da burası bu kadar soğukken, birkaç mil doğudaki Kuveyt bu kadar sıcak olabiliyor?" Jihad bunun gerçek bir soru olduğunu düşündü ve bir fen dersine başladı. Sudan şikâyet ettim: "Saçımı matlaştırıyor"; taksiler hakkında: "Hepsi dolandırıcı"; ve tabii ki teyzelerimden: "Bu iki yüzlü sürtükler neden bu kadar çok evimizde?"

Fırsatçı teyzelerimin Sitti Wasfiyeh'in parasını çalmaya çalıştığını milyonuncu kez söylediğimde kardeşim sonunda bana, "Nahr, bu kadar olumsuz olma," diye sitem etti. "Bak büyükannemiz ne kadar mutlu. Neden ziyaret ettikleri ne fark eder ki? Onun parası onların kontrolünde değil. Büyükannemiz aptal değil. Kızlarına ve kuzenlerimize de bol bol para bırakıyor. Ama bizi sevmediğini düşünmeyin" dedi.

Sitti Wasfiyeh'in Amman'daki Sweifiyeh mahallesinde annem için gizlice bir ev inşa ettiği ortaya çıktı. "Ve senin için de, Nahr," dedi Jihad. Annemizin haberi yoktu. *Ne güzel bir sürpriz olacak* diye düşündüm.

Hayatım amaçsızdı ve Ürdün'ün tamamını suçluyordum. Çünkü orası Filistin değildi. Çünkü Bilal burada değildi. Çünkü burada kimsenin bana ihtiyacı yoktu. O saatte Ümmü Burak'ı görmeyi ne kadar isterdim. Onu zihnimde duyabiliyordum: *Git onun beynini sık. Birlikte bir devrim yapın. Ölümünden korkun ama hayattan asla korkmayın. Gerekirse aşık olun, ama zalimliğin her zaman bir aleti olduğunu unutmayın.* Onu kafeste düşünmek bana ne kadar acı veriyordu. Bana öyle geliyordu ki, en özgür bireyler kendilerini devlet hapishanelerinde bulanlardı.

Um Buraq muhtemelen bana değişen kişinin ailem değil ben olduğumu söylerdi. Filistin'e boşanmak için gitmiştim ama dünyayla entelektüel olarak ilişki kurabilen, sevebilen ve sevelebilen, uçsuz bucaksız doğanın insanların yapabileceği her şeyden daha güzel olduğunu anlayabilen bir kadın olarak kendi değerimi hissederek ayrılmıştım. Direniş ve ulusal kurtuluş gibi önemli bir şeyin parçası olmayı hayal etmeye cesaret ettim. Silahları taşıma fikri içime yerleşmiş, sonra da bir plana dönüşmüştü.

Filistin'den ayrıldıktan sonraki altı ay boyunca hiç e-posta almadım. Ama posta kutumu kontrol etmek için arada bir internet kafeye gitmeye devam ettim. Bilal'e mesajlar yazıyor, sonra siliyordum, ta ki bir gün

Kardeşim e-postamı kontrol etmem için beni uyardı. "Bilal sana bir e-posta göndermiş. E-postan olduğunu bile bilmiyordum!" dedi.

"Bilal'le konuştun mu?"

"Evet."

"Neden beni aramadı?"

"Bilmiyorum. Sadece bir mesaj iletiyorum."

Sevgili Nahr, buradaki herkes seni özlüyor, özellikle de ben. Umarım iyisindir ve umarım en azından ziyaret için geri dönersin. Burada her zaman bir evin var.

E-postayı birçok kez okudum.

Sevgili Bilal, senden bu elektronik mektubu aldığım için çok mutluyum. Bazı şeyler hakkında çok düşündüm ve zeytinyağınızı taşımak için hasatta size yardım etmek üzere geri dönmeyi çok isterim.

Mektubumun yeterince ihtiyatlı olduğunu umuyordum. Hemen cevap verdi.

Hiçbir şey yapmanıza gerek yok. Her şeyi hallettik, ama lütfen geri dnn. Sizi çok özledik.

Nerede yaşayacağımı ya da geri dönersem ne yapacağımı bilmiyordum ama Kuveyt'e geri dönüş yoktu ve Amman'da da bana göre bir yer yoktu. Filistin'de de yer olduğundan emin değildim ama dönmeyi çok istiyordum ve kendime biraz para biriktirmek ve lojistik işlerini halletmek için birkaç ay süre tanıdım.

Sonunda net bir hedefim vardı ve bunun için çalışmak iyi hissettiriyordu. İçimden daha fazla saat istedim ve mümkün olduğunca çok güzellik randevusu aldım. Bilal'in beni beklediğini hayal ederek vücut kremleri, temizleyiciler ve nemlendiriciler yapıp sattım.

Bir hafta sonra bir müşterimin evinde, bir sınıf arkadaşımın on dördüncü doğum günü partisi öncesinde ergenlik çağındaki ikiz kız kardeşlerin saçlarını boyuyor ve şekillendiriyordum. Anneleri bana "onları her kesten daha iyi göstermem" için para ödüyordu. Kızlarının saçlarının "parlak, ipeksi ve sarı" olmasını istiyordu ama onları "herkesin yaptırdıklarını bileceği" bir kuaföre göndermek istemiyordu. Ondan ekstra ücret aldım ve ödemeyi peşin yaptım. Kızlar yeterince hoştu ve onlar okul, erkekler ve onları kıskanan kızlar hakkında sohbet ederken ben de verimli bir şekilde çalışıyordum. Arka planda televizyon uğulduyor, küçük kardeşleri gürültülü

bir şekilde oynuyor ve anneleri

telefonla konuşuyor, odaya girip çıkıyor, küçüklere uslu durmaları için belli aralıklarla emirler yağdırıyordu.

Televizyon sunucusu kargaşanın içinden süzülen bir isim söyledi: "Jandal al-Ramli."

"Dur!" Bağırđım, eldivenli ellerimle televizyonun sesini açmaya koştım, ses kontrollerine saç boyası sürdüm.

"... basit bir çoban. Siyonist yetkililer onun sürüsüyle birlikte askeri ateş bölgesine girdiğini söylüyor ama köy sakinleri bunun yalan olduğunu söylüyor. Köy muhtarı bunun bir kaza olmasının mümkün olmadığını, çünkü on dört hayvanını da vurduklarını ve hepsinin normalde otladıkları yerde bulunduğunu söyledi. Doktorlar adamın yakın mesafeden vurulduğunun anlaşıldığını söylüyor. Bu arada El Halil'de ..."

Kalbim düştü. Hava ağırlaşmıştı. Lastik eldivenler bile ellerime ağırlık yapıyordu. Onları çıkardım ve çöp sepetine attım. Ağlamak, Bilal'le konuşmak, yüzümü annemin göğsüne gömmek istedim.

"Nereye gidiyorsun!" diye sordu müvekkilim.

"Bunun işi bitti. Beş dakika içinde bunun saçını yıka," dedim. "Ama saçlarını üflemedin ya da kaşlarını almadın," dedi. protesto etti.

"Çok özür dilerim. Haberdeki benim arkadaşım. İsrail onu öldürdü."

"Huzur içinde yatsın. Ama sana zaten ödeme yaptım ve senden onurlu olmanı bekliyorum."

"Sen onur hakkında ne bilirsin ki?" Beni orada hıçkırığa hıçkırığa ağlamaktan alıkoyan o tatlı öfke anı için ona teşekkür etmeliydim.

"Ne cüretle evimde ve çocukların önünde böyle ağzı bozuk pislikler kusarsın!" Parasını geri istedi.

"Otva`li, mu`dak, b`lyad! Param bende kalacak," dedim ve kızlarına döndüm. "Kızlar, siz bunlar olmadan da güzelsiniz. Zaten nasıl görüldüğünüzün güzellikle pek bir ilgisi yok."

Evinden çıkarken telefonum çaldı. "Bana gel. Sana söylemem gereken bir şey var," dedi Jihad.

"Yola çıkıyorum. Haberleri gördüm."

Cehad'ın dairesinden Bilal'i aramaya çalıştık ama işe yaramadı. Tüm köy Ghassan'ın evinde toplanmıştı ve cenaze töreni ertesi gün erkenden yapılacaktı.

"Yarın tekrar deneyebiliriz." Jihad sıkıntımı görebiliyordu. "Eğer planladığından daha erken dönmek istersen, para konusunda yardımcı olabilirim."

Tatlı, nazik, kibar Jandal gitmişti. Onu en son Filistin'den ayrılmadan bir gün önce gördüğümü hatırladım; utangaç gülümsemesini, sürüsünün onun sesine ve neyinin müziğine verdiği tepkiyi. O gün bir kovalamaca oyununda birbirlerini kovalayan keçiler de muhtemelen gitmişti. Jandal eski bir Filistin geleneğine süreklilik kazandırmıştı. Bu da yok oluyordu ve belki de Jandal'ı ve hayvanlarını öldürmenin amacı buydu. O tepeleri kendi vücudunu tanıdığı gibi tanıyordu. İsrail durmadan askeri eğitim için Filistinlilere daha fazla alan açsa da, o bir ateş bölgesine girmezdi. Bu kasıtlıydı. Jandal öldürülmüştü. Ve tıpkı onun gibi binlerce Filistinli gibi, katillerinden hesap sorulmayacaktı. Gidecek hiçbir yeri olmayan bir öfkeyle kabardım. Adaletsizliğin durmaksızın birikmesi, dünyayla savaşmak, bir şekilde saldırmak, çılgılık atmak istememe neden oldu. Ama tek yapabildiğim kardeşimin kollarında ağlamaktı.

İki hafta sonra ayrılmaya hazırdım ama Bilal köye giremeyeceğimi e-posta ile bildirdi. *Ortam çok gergin ve hâlâ sokağa çıkma yasağı var.*

Ordu, Jandal'ı öldürdükten bir gün sonra cenaze törenine saldırmıştı. Bilal, *askerlerin hâlâ her yerde devriye gezdiğini yazdı. Ama inşallah yakında ortalık sakinleşecek. Seni tekrar görmek için sabırsızlanıyorum.*

Dört hafta sonra Bilal beni arayarak sokağa çıkma yasağının kaldırıldığını söyledi. Ertesi gün Allenby Köprüsü'ndeydim ve tekrar Filistin'e girmeye çalışıyordum. Bu kez ikamet hawiyam İsrail'in "sisteminde" göründü ve bu nedenle Kudüs'e girmem kısıtlandı.

VI. FİLİSTİN,

HER ZAMAN

KÜP, ARASINDAKİ BOŞLUK

Sonra, aradaki boşluk **var**. Yatağıma uzanıp tavana bakıyorum, gökyüzünü, yıldızları, güneşi ve bulutları hatırlamaya çalışıyorum. Böyle anlarda zaman dışarıdan içeri sızar ve üzerimde ağır bir yük oluşturur. Planlar ya da hırslar, girişimler, niyetler, anlaşmalar ya da umutlar olmadığında bile, hayatı hesaba katmak için önlenemez bir içgüdü var olmaya devam ediyor.

Takvimleri doğaçlama yapıyorum, içlerinde ve dışlarında dolaşıyorum, onları yok ediyorum ve yeniden icat ediyorum. Bir süre için varlığımı adet döngüleriyle işaretledim. Duvardaki kanlı noktalarla temsil edilen yüz on yedi adet döneminden sonra tercüman Lena, Kızıl Haç temsilcileriyle birlikte geliyor. İsrail Gazze'yi bombalıyor, bu yüzden siyasi mahkûmlara olan ilgi yeniden arttı. "Sizin hakkınızda bilgi almak için fırsat bulduk ve ..." Lena 194 yöntemiyle bir mesajı yorumluyor ve seslendiriyor: *Büyükannen vefat etti*.

Yeni bir tür keder içime işliyor, gizli, ulaşılmaz, değişmez bir acı. Onu göremiyorum, koklayamıyorum ya da kucaklayamıyorum. Sadece içime yerleşiyor, yer kaplıyor, Küp'ün içindeki bir mahkumun içindeki bir hapishanenin içindeki bir şey.

Klara'yı görmeyi arzuluyorum. "Otva`li, mu`dak, b`lyad!"-Siktir git, seni pislik, siktir!"- diyebilmek için. Ama Klara da gitti. Umarım onun iyiliği için Rusya'ya geri dönmüştür. Birkaç gardiyan daha gelip gidiyor ama yüzlerini nadiren görüyorum ve hiçbiri Klara'nın yaptığı gibi hoparlörden benimle konuşmuyor.

Artık kimse pek ziyaret etmiyor. Attar bir süredir gelmiyor. Duş almak istiyorum ama sırf müzik dinlemek için bir daha duş almaktan vazgeçebilirim. Hücre hapsinin sessizliği

Gökyüzünün yatıştırıcı, umut verici sessizliği. Buradaki sessizlik zihnimi parçalayan keskin, sivri bir kenara sahip. Tenimin diğer tarafındaki seslere sığınmaya çalışıyorum; konuşmalar ve filmler, hikayeler ve ağlamalar, burnumu çekmeler ve zihnimdeki yangınlar. Bildiğim şarkıları çağırıyorum. Ve dans ediyorum. Ama hafıza, ne kadar pratik ve rafine edilmiş olursa olsun, gerçek müziğin yerini tutamaz.

Dua etmeye, rüku ve secde etmeye başladım. Küp'te adan yok. İçimden geldiği zaman dua ediyorum ama bu inancımı derinleştirmiyor ya da bana yapacak bir şey dışında bir şey vermiyor. Eskiden güçlü ve güzel olan tırnaklarım artık kırılğan ve çatlak. Sitti Wasfiyeh onları boyadığım için bana kızardı. Parlak kırmızının beni sürtük gibi gösterdiğini, tacize uğramak istediğimi söylerdi. "İtibarını koru" derdi. Allah rahmet eylesin.

Annemi ve Jihad'ı özledim. Bilal'i özledim. Sonunda bana komünizm hakkında *Komünizm İnsanlığı Nasıl Yok Edecek* adlı bir kitap verdiler. Okudum. Kulağa inandırıcı geliyor, ama ben daha iyi biliyorum, çünkü Bilal - tanıdığım en eksiksiz insan - bir komünist.

EVİN ANATOMİSİ

En az yirmi kişinin beni karşılamak için toplandığı Hacı Ümmü Muhammed'in evine döndüğüm gün maşrapa kokusuyla karşılaştım. Önce Hacı Ümmü Muhammed'e koştum ve elini, başının üstünü, sonra da yanaklarını öptüm. "Allah seni korusun ve kutsasın kızım. Günlerini neşe ve iyilikle doldursun" dedi.

Bilal'i bulmak için odayı tarayarak herkesi selamlamaya başladım. Hajjah Um Mhammad'ın kız kardeşleri ve aileleri oradaydı ve Ghassan ve kız kardeşi fırından taze tatlılar getirmişti.

"Sevgili Jandal'ımız huzur içinde yatsın. Kalan yılları senin ömrüne eklensin," dedim kız kardeşine, o da içtenlikle "Ve senin ömrüne," diye karşılık verdi. Ghassan'a da sarılacaktım ama geleneksel ablasının bunu onaylamayacağını bildiğimiz için ikimiz de sarılmadık. İkizler oradaydı ve her zamanki gibi birbirlerinin cümlelerini tamamlayarak bana Wadee'nin nişanlandığını söylediler.

"Bu Rula, nişanlım," dedi Wadee, gururunu bastıramayarak. Saçları sarıya boyalıydı ve yeşil kontakt lens takıyordu. Wadee havada süzülüyor, şefkatle onun her ihtiyacını bekliyordu, ancak ben ondan aynı bağlılık duygusunu alamadım.

Samer ve Jumana birlikte geldiler. Jumana, Hacce Um Muhammed'i karşılamaya giderken ikizler, "Her zamanki gibi oldukça geç," dediler. Gözüme çarpıp kollarını açarak bana doğru yürüdüğünde bir köşeden onu izliyordum. Birkaç ay önce bana uzun bir mektup daha göndermiş, tekrar özür dilemiş ve affımı kazanmak için ne gerekiyorsa yapacağına söz vermişti. Ayrıca Bilal'e olan ilgisi konusunda yanıldığım konusunda beni temin etmişti. Bana yazamadığı başka bir şey daha söyleyeceğine söz vermişti.

ve ben onun samimiyetine inandım. Dürüst olmak gerekirse, yeraltında o yüzleşmeyi yaptığımız için mutluydum. Hayatımı orta parmağımın ucuyla ortaya koymamı sağlamıştı. Ama artık bunun bir önemi yoktu. Sanırım Jandal'ın ölümü hepimizi değiştirmişti.

"Sağ salim vardığın için minnettarım Nahr," dedi.

"Ve Tanrı seni korusun Jumana," dedim kucaklamasını kabul ederek.

Arkamda beklediğim sesi duydum. "Sağ salim vardığın için minnettarım Nahr," dedi. Bilal'in sesini duyunca kalbim yerinden fırlayacak gibi oldu. Yüzümü ona döndüm, kollarımı ve bacaklarımı ona dolamak istedim. Ama bütün gözler üzerimizdeydi.

"Tanrı seni korusun Bilal," dedim, gözlerimiz birbirimizin gözlerinde yüzerken elini sıkarak.

Samer'de bir gerginlik ve sosyal beceriksizlik vardı. Genelde kıpır kıpırdı ama o gün her zamankinden daha fazla kıpır kıpırdı. Otururken dizleri sürekli aşağı yukarı zıplıyor, ayağa kalktığı anda ise elleri seğirerek yüzeylere vuruyordu. "Sana anlatacak çok şey var," diye fısıldadı. "Ama insanlar gittiğinde." Haberlerini saklamak için gösterdiği çaba çocuksu bir şekilde sevimliydi.

Filistin'e vardığımda yapmam gereken ilk şey Jandal'ın ailesine saygılarımı sunmak oldu. Aslında Ghassan ve kız kardeşini karşılama törenimde görmek beni şaşırtmıştı ama hayatın devam etmesi gerektiğini düşündüm.

"Bizimle gelebilirsin," dedi Ghassan. "Nasıl olsa buraya döneceğim, o yüzden sizi eve de bırakabilirim."

"Bilal, neden bizimle gelmiyorsun?" Ghassan'ın kız kardeşi ekledi. Hepimiz birbirimize baktık. Belli ki önerisi beni dürüst tutmanın bir yoluydu. Belki de eve dönerken kardeşine tecavüz edebileceğimi düşünmüştü. Kaybına duyduğum sempatiden dolayı buna izin verdim.

Resmi kırk günlük yas süresi geçmişti ama Ghassan'ın annesi hâlâ keder içindeydi. Jandal onun bebeğiydi, yedi çocuğun en küçüğüydü ve annesine son derece bağlıydı. Ama hayatın kendini yenilemek gibi bir huyu vardır. Jandal'ın vefatından kısa bir süre sonra ailede bir erkek bebek dünyaya geldi ve Ghassan'ın annesi ziyaretimi sohbet ederek ve kundaktaki bebeğin ninniler mırıldanarak geçirdi. Fazla kalmadım. Ghassan'ın ailesi Filistin'e döner dönmez ziyaret ederek gösterdiğim saygının karşılığını verdi.

"*Aseeleh, ya Nahr,*" dedi annesi. "Sen ülkenizin kızıydın."

Böyle zamanlar insanların gerçek haysiyetini ortaya çıkarır." Söylediklerinde anlam katmanları vardı. Beni üstü kapalı bir şekilde kabul ettiğini hissettim.

Biz eve döndüğümüzde Hacı Ümmü Muhammed ve kız kardeşleri gitmişti.

"Haftalık Kadınlar Birliği toplantısı var," dedi Bilal. "Neymiş o?"

"Seksenli yıllarda İntifada'da kurdukları bir şey. Bir ay önce tekrar kurdular. Adına Aisha'nın Ordusu diyorlar. Bildiğim kadarıyla, ülke çapında kadınlar için hapisane ziyaretleri düzenlemeye ve desteklemeye yardımcı oluyorlar. Ama annemizi tanıyorsam, kendisi de bir devrim organize ediyor olabilir," dedi Bilal, o kadar güzel gülümsüyordu ki yüzümün kızardığını hissettim.

Faysal ve Samer dışarıdaki kömürlerin üzerinde çay yapmak için gerekenleri toplarken, Ghassan ve Bilal birkaç argileh hazırlıyordu, Jumana ve ben de bulaşıkları yıkıyorduk. Jumana'ya karşı kin beslemiyordum, bu da değiştiğimin bir başka göstergesiydi; eski halim tatlı bir intikam alana kadar suçu devam ettirirdi.

"Neden bulaşıkları yıkamıyorlar?" Jumana adamlara doğru başını sallayarak şaka yaptı.

"Çünkü yediklerimizi temizlemeleri konusunda onlara güvenmiyoruz," dedim. "Akıllı kız."

Salonu ve tanıdığım bazı düzenli müşterileri hakkında sohbet ettik. İşler büyüyordu ve ona yardım etmekle ilgilenip ilgilenmeyeceğimi sordu. "Getirdiğin paranın yüzde sekseni senin olsun" diye teklif etti. Bu mükemmeldi, çünkü aslında salonda yardıma ihtiyacı olup olmadığını sormayı planlamıştım.

Tencerelerin sonuncusunu bitirirken, "Bana sadece yüz yüze söyleyebileceğin şey neydi?" diye sordum.

Durakladı, bana döndü, sonra tekrar ovalamaya başladı. "İlk tanıştığımızda, bu yaşıma kadar evlenmemiş olmama şaşırmıştın. Gerçek şu ki... Ghassan'ın hiç evlenmemiş olmasıyla aynı sebepten dolayı ben de hiç evlenmedim."

"Sen ve Ghassan!"

"Çocukluğumuzdan beri. Aslında birinci sınıfta evlenme teklif etmişti." Gülümsedi. "Ama hayat devam etti ve zamanı geldiğinde ailesi bunu yasakladı." Tekrar durakladı. "İnsanlar Ghassan'ın babasının öldürülmesinden babamı sorumlu tutuyor. Ghassan'ın babası saklanıyordu..." Bana baktı. "... ve babam orduyu ona yönlendirdi."

Durulamak için aşırı temizlenmiş tencereyi ondan aldım. Daha fazla konuşmasına gerek yoktu. Babası İsrail'in Ghassan'ın babasına suikast düzenlemesine yardım etmiş bir haindi. Ailesi evlenmelerine asla izin vermezdi.

"Aşk neden hep bu kadar trajik?" Tencereyi yere bıraktım ve ona sarıldım. "Peki, ikinizin evlenebilmesi için kimin ölmesi gerekiyor? Sanırım umutsuz değil, yoksa hâlâ bekliyor olmazdınız."

Güldü. "Ah, Nahr! Çok açık sözlüsün." "Eee?"

Uzaklara ve tekrar bana baktı. "Amcası."

"Sadece bir amca mı?"

"Evet. Patrik. Kardeşinin ölümünden sorumlu hainin kızıyla evlenerek ailesini küçük düşürürse yeğenini evlatlıktan reddedeceğini söyledi."

"Bu ağız dolusu bir laf!" Ben de öyle dedim.

Kıkırdadı. "Hadi onlara katılalım," dedi ve beni terasa götürdü.

Vadiye bakan yarım daire şeklinde oturduk. Jumana, Ghassan'dan argileh piposunu aldı ve iç çekerek dumanını dışarı verdi. Artık onlara uyum sağlamıştım - ellerinin hafifçe birbirine değmesi, tatlı gülümsemeleri ve birbirlerine bilmiş bakışları. Bunu daha önce nasıl kaçırmıştım?

Bilal'i beni izlerken yakaladım, göğsümü ısıtan bir şekilde gülümsüyordu. Sandalyede arkama yaslandım, berrak havayı ciğerlerime çektim. Baharın gelişini haber veren canlı yabani gelincikler manzarayı süslüyordu. Birkaç hafta içinde çoğalarak toprağı bordo kadifeyle kaplayacaklardı. Gökyüzü çoktan gün batımının kırmızı ve turuncu habercileri ile kaplanmıştı. Arazinin güzelliğini seyrettik, metastaz yapan bir yerleşim yeri giderek yaklaşıyor ve her şeyi yutmakla tehdit ediyordu.

Samer heyecanla ayağa fırladı. "Size söylememiz gereken bir şey var," dedi. Diğerleri saatlerini kontrol ederek gülmeye başladılar.

"Ben kazandım," diye ilan etti Ghassan. Samer'in haberi vermeden ne kadar dayanabileceğı üzerine bahse girmişlerdi.

Benim yokluğumda, kaçakçı olarak beni içermeyen ayrıntılı bir plan yapmışlardı. Bilal, "Oriijinal fikir iyi değildi, çünkü yakalanırsan her şey çözülebilirdi," dedi.

Bunun yerine, Rus-İsraili bir silah kaçakçısını, uyuşturucu satıcılarını ve turistleri içeren birçok hareketli parça ve yedek planla çok daha tehlikeli görünen bir komployu harekete geçirdiler.

Nasıra'daki bir tur rehberinden bilgisayar telefonuna gelen bir çağrı - böyle bir şeyi hiç duymamıştım- kaçakçılık operasyonunu başlatacaktı.

Nasıralı adam, turistleri Batı Şeria'daki İncil alanlarına götüren bir otobüs şirketinde çalışıyordu. Serbest olarak küçük, bağımsız

gruplar daha kazançlıydı, sadece bahşişler için değil, aynı zamanda şirketin minibüsünün uyuşturucu taşımak için kullandığı gizli bölmeleri olduğu için. Nasıralı tur rehberi arabanın ne zaman ve nereye park edileceğini mesajla bildiriyor, o turist müşterileriyle dolaşırken fazladan anahtarı olan biri gizli bölmeleri açıyordu. Samer, bir sonraki serbest tur işinde minibüsün gizli bölmelerinde uyuşturucu yerine silah taşıyacağını açıkladı.

"Bir uyuşturucu satıcısına mı güveniyorsun?" İnanamayarak sordum.

"Teknik olarak bir uyuşturucu kaçakçısı," dedi Faysal. "Ama hayır, Ruslar ona güveniyor." O sırada Wade de bize katılmış ve kardeşinin düşüncesini tamamlamıştı: "O onların adamı."

"Madem Rusların kolay bir giriş yolu vardı, neden bize söylemek için bu kadar beklediler?" diye sordum.

"Bilmiyorum," diye itiraf etti Bilal. "Tahminimce İsrail polisi ya da Filistin Yönetimi ile çalışmadığımızdan emin olmak istediler. Ama büyük olasılıkla Filistin mahallelerine nasıl uyuşturucu soktuklarını bilmemizi istemiyorlar. İşlerini bozmamızı istemiyorlar."

"Gizli birim olmadıklarını nereden biliyorsunuz?"

"Bilmiyorum." Bilal bana sertçe baktı, bunun bir oyun olmadığını hatırlattı. Bakışlarını yuttum, içimde de bir kararlılık filizlenmesine izin verdim.

Ghassan, "Yol boyunca, bir tuzak olması halinde bizi uyaracak gözcülerimiz var" diye ekledi.

"Benim işim ne?" diye sordum.

Ghassan, "Eğer minibüs kontrol noktasında durdurulur ve aranırsa, sen ve Jumana bir şaşırtmaca yaratmalısınız," dedi ve Jumana ekledi, "Bir adam için savaşağız."

"Kıçınıza tekmeyi yemeye hazır olun. Ben kavgacıyım," dedim diğerlerini eğlendirerek. Samimiyetlerini hissettim. Bu sefer bir yabancı değil, bir yoldaş, bir arkadaş, bir kardeşim. Otuz yıllık hayatımda biriktirebildiğim diğer arkadaşlarım Ümmü Burak ve Sabah'ı düşündüm.

"Nahr?" Jumana elime hafifçe dokundu. "Üzgün görünüyorsun," diye fısıldadı.

Elini sıktım ve gülümsedim. "Memnunum," dedim. Güneş turuncu bir yarım daire çizerek toprağa batıyordu. Samer kart oyunu için masayı kurmak üzere içeri girdi.

Üç hafta sonra bir Cuma gecesı bilgisayarın telefonu çaldığında saat neredeyse ondu. Ümmü Muhammed teyze kendini iyi hissetmiyordu ve yemekten sonra yatmaya gitmişti. Bilal ve ben bulaşıkları yıkıyorduk, canımız bir şeyler çekiyordu.

tatlı, dondurma almaya değip değmeyeceğini tartışıyorlardı. Nasıra tur rehberi bu tartışmalara bir son verdi. Ben konuşmanın onun tarafını dinlerken Bilal ıslak elleriyle ahizeyi kaldırdı.

"Şabat iyidir. Her şey sakın olacak... . Hayır. Barmal mahallesinde... Israr ediyorum. Barmal'da olmak zorunda. Orada adamlarım var... İnşallah. Selam. Allah'ın izniyle."

Nasıralı adam o Cumartesi günü özel bir tura çıkıyordu. Bilal, minibüsü Beytüllahim'de araba hırsızlığının yoğun olduğu bir mahalle olan Barmal'a park etmesi için ısrar etti. Burası Doğu Kilisesi'ne yapılan yürüyüş turlarına yeterince yakındı ama bir turist aracının içindekilerle birlikte boşaltıldığını görenlerin başka yöne bakmalarını gerektirecek kadar da تنها bir yerdi.

Telefonu kapattı. Kollarımı beline doladım ve kulağımı göğsüne bastırdım. Kalbi benimki kadar sert atıyordu. Bana doğru eğildi, kolları ve omuzlarıyla beni sardı. "Geri döndüğüne sevindim," dedi ve başımın üstünü öptü. Aynı çatı altında ayrı yatak odalarında uyuyorduk ama her gece onu yanımda hayal ederek yatağa giriyordum.

Geri çekildim. "Korkuyor musun?" diye sordum. Tereddüt etti, biraz daha yaklaştı.

"Evet," diye fısıldadı, aramızdaki boşluğu kapatarak. Dudaklarımız birbirini bulurken gözlerimi kapattım. Size tutkuyla kendimden geçtiğimi söylemek isterdim ama öyle olmadı. İçimdeki huzursuzluk, orada olduğunu zar zor bildiğim bir güvensizlik ya da korku ortaya çıktı. Öpüşmemiz derinleştikçe, daha anlamlı hale geldikçe, daha susadıkça, ağlama arzusuna kapıldım. Hiç kimse beni böylesine sevgiyle öpmemişti ve aklıma mutluluğun kederle benzer bir şeye dönüşecek kadar derinlere ulaşabileceği geldi.

Her birimiz ertesi sabah erkenden kalkıp pozisyonlarımızı aldık. Jumana ve ben saat dokuzda kontrol noktasına vardık. Planlandığı gibi, turist minibüsü karşıdan gelen arabalarla aynı hizada yaklaştı. O ve ben yaya yolu boyunca sıraya girdik, bir kargaşa yaratmaya hazırlandık, çünkü minibüsün, hepsi beyaz Batılılardan oluşan sadece altı turistle olması gerekenden daha ağır olduğunu fark ettik. İçimiz rahatladı, askerler pasaportlarından fazlasını incelemeyen el sallayarak onları geçirdiler.

"Sanırım buradaki işimiz bitti," dedi Jumana.

"Lanet olsun. Seni herkesin içinde dövmeyi dört gözle bekliyordum." Güldüm.

"Kızım," dedi bir kasını esneterek, "kimse sana sessiz, sıska olanlara dikkat etmeni söylemedi mi?"

"Sen o cılız kasla bir şey yapamadan ben seni kığımın yanaklarından biriyle ezerdim."

Güldük ama neşemiz yoktu, önümüzdeki birkaç saat içinde ters gidebilecek her şey bizi germiştir. Wadee, Faisal ve Samer'in en tehlikeli işleri vardı. Silahları minibüsün gizli bölmesinden alıp kiralık bir kamyonun arkasındaki kanepeye yerleştirmeleri, güzellik salonuna götürüp boşaltmaları gerekiyordu. Kanepeyi Jumana'nın salonuna getirmek en riskli kısımdı, çünkü yoldan geçenler cömertlikten olduğu kadar meraklı oldukları için de yardıma geleceklerdi ve kanepenin ağırlığı şüphe uyandırabilirdi, bu da kesinlikle orduyu kapımıza getirecekti. Bu yüzden ikizler her türlü yardımı reddetmek zorunda kalacak, yardım edecekleri gücendirecek ve yine de şüphe uyandıracaklardı.

İşte burada Jumana ve ben tekrar devreye girecektik. Her biri silah ve mühimmatla dolu minderlerin taşınmasına yardım etmek için salonda bekliyor olacaktık. Kadınların bir seferde bir minderden fazlasını taşıyamamasını kimse yadırgamazdı. Akla gelebilecek her türlü ayrıntıyı düşünmüştük, hatta Jumana'nın müşterilerinin yardım edememesini sağlamak için onları saç folyolarının içine ya da kurutma makinesinin altına koyarak oldukları yerde kalmaya zorlamıştık.

Jumana ve ben salona dönerken bir kontrol noktasından geçmek zorunda kaldık. Bekletilmeyi beklemiyorduk ama askerlerden biri Jumana'nın kimliğini incelemeye karar verdi. Zaman kaybetmekten korkarak askerle flört ettim. Benden en az on yaş küçüktü ama erkeklerin çükleri yüzünden dikkatlerinin dağılabileceğine her zaman güvenilebilirdi. Büyük silahlı Yahudi çocuk gülümseyerek geçmemize izin verdi ve biz uzaklaşırken kığımın sallanışını izledi.

Jumana'nın elini sevgilimmiş gibi tuttum ve "Arkana bakma" diye uyardım.

"Sen benim kahramanımsın." Elimi tuttu. "Büyüdüğümde senin gibi olmak istiyorum."

"Sürtük, sen benden daha yaşlısın." Mizahı bir kez daha denedik ama bu içimizin endişeyle çalkalanmasına engel olamadı. Sinirli bir şekilde salona doğru ilerledik, yaklaşık yirmi dakikalık bir yürüyüşü. Jumana eşarbını gevşetti ve her adımda boynuna kadar düşmesine izin verdi. Salona yaklaştığımızda caddeyi tıkayan kalabalığı görebiliyorduk. Jumana tekrar elimi tuttu. Kalabalığın salonun etrafında toplandığını fark edene kadar

aceleyle birkaç adım yürüdük.

kapıyı kırmaya çalışıyorduk. Sonra mahallenin çocukları bize "Acele et Jumana Teyze!" diye bağıırken koşarak ilerledik. Dükkânın yanıyor!"

Kalabalığı yarararak ilerlediğimizde kapı ve pencerelerden dumanlar çıktığını gördük. Uzaktan bir siren sesi duyuldu, itfaiye aracı kalabalığın arasına dalarak kornasını beyin yakan bir sesle çaldı. Şaşkın izleyicilerin arasına geri çekildik, birbirimize sarıldık, su hortumuyla bağırان adamları, alevlerin tıslamasını ve kükremesini ve siyah, dalgalı dumanı izledik ve dinledik.

Bir çocuğun tiz sesi, "Görünüşe göre kardeşleriniz tüm bu işleri yeniden yapmak zorunda" dedi. İkimiz de önce küçük kıza, sonra birbirimize dönüp endişeli bakışlar attık. *Ya yeraltı keşfedilirse? Samer ve ikizler şimdi ne yapacaklardı? Bilal ve Ghassan ne olacaktı?*

Hepimizin İsrail hapishanelerinde işkence gördüğünü, tüm mahallenin yerle bir edilip yerleşimciler tarafından ele geçirildiğini, bir başka Disneyland Yahudi arkeoloji alanı olarak kazıldığını, şehrin adının değiştirildiğini ve yerlilerinin başka bir yerde gettolaştırıldığını hayal ettim. Midemin bulandığını hissettim.

Cep telefonum çaldı ve açtım. "Bilal!" "Habibti, sen ve Jumana iyi misiniz?"

"Biz iyiyiz. Ama salon-"

"Duyduk. Ghassan ve ben beş dakika uzaklıktayız. Sakin olun. Her şey kontrol altında."

İtfaiye aracı ayrıldığında ve biz kömürleşmiş, sırlıklam salonda durduğumuzda Jumana sinir krizi geçirdi ve herkese dışarı çıkmaları için bağırdı. Saç kurutma makineleri, Formica tezgahlar ve plastik sandalyeler eriyerek soyut şekillere dönüşmüştü; saksı bitkileri kararmış ve gevşemişti; tavandaki vantilatör ise kanatlarından su damlayan birkaç telle tehlikeli bir şekilde asılı duruyordu.

"Bu işi kurmak için babamın çiftliğinin bir kısmını sattım. Her şey bitti. Şimdi bizi öldürecekler ve her şeyimizi alacaklar," dedi kimseye söylemeden, kırık camlar adımlarının altında çatırdıyordu. Banyoya baktım. Tuvaletin arkasındaki dolap da dahil olmak üzere duvarlar ve demirbaşlar kararmış ama yanmamıştı. Sırtını duvara yaslayarak yere çöktü, dizlerine sarıldı ve hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Bilal ve Ghassan'ın neden bu kadar geciktiğini merak ederek yanına diz çöktüm.

"Habibti, kendini toparlamalısın. Burayı onarmanın bir yolunu bulacağız ama şu anda-"

"Salon için ağlamıyorum. Faisal ve Wadee'ye ulaşmamın hiçbir yolu yok. Onlara ne olduğu hakkında hiçbir fikrim yok. Arayabileceğim kimse yok, onları daha fazla riske atmadan bakabileceğim bir yer yok." Gözlerimin içine baktı. "Biz ne yaptık?"

"Kesin şunu!" Omuzlarını tutup dikleştirdim ve insanları dışarı çıkarmış olmasına rağmen sesimi alçak tutarak toplayabildiğim kadar otoriteyle şöyle dedim: "Bilal ve Ghassan yarım saat önce burada olmalıydı. Bildiğimiz kadarıyla tüm erkekler toplandı ve askerler yakında bizim için burada olacaklar."

Sanki kötü bir rüyadan uyanmış gibi gözlerini daha geniş açtı. "Ne yapacağız? Yeraltına mı inmeliyiz?"

"Hayır, insanlar görecektir" dedim. "Gidip Hacce Ümmü Muhammed teyzeyi kız kardeşinin evine götürmeliyim, askerler onun evine doğru geliyor olabilir. Sonra sen ve ben-"

Bir araba motorunun durduğunu duyduk. Bilal ve Ghassan bize doğru koşuyorlardı, Bilal neredeyse beyaz yangın söndürücü köpüğün üzerinde kayıyordu. Ayağa fırladık, Jumana Ghassan'ın, ben de Bilal'in kucağına düştük. Hıçkırıklarına devam etti, şimdi Ghassan'ın göğsünde boğuk boğuk ağlıyordu.

"Neden bu kadar uzun sürdü?" Nefesimi tuttuğumda sordum.

"Ebu Hayyan Caddesi'nde yeni bir kontrol noktası var. Üniformalı iki orospu çocuğu ve yolun ortasında birkaç kaya parçası var," dedi. Hem o hem de Ghassan gülümsüyor, kararmış tuvalet ve banyo duvarlarına bakıyorlardı, hepsi hala ayaktaydı, hala sırrımızı saklıyorlardı.

"Bu kadar komik olan ne?" Jumana Ghassan'ı hafifçe itti.

Ghassan ona tekrar sarıldı ve özür diledi. "Komik bir şey yok. Ama endişelenmene gerek yok. Kardeşlerin ve Samer iyiler ve hepimiz kısa sürede salonunuzu onaracağız. Söz veriyorum."

Bilal'e bakakaldım, dördümüz de birbirimize baktık. Küçük bir rahatlama kıkırdaması olarak başlayan şey, yoldan geçenleri içeri çeken kahkahalara dönüştü.

Sonunda Ghassan oradan çıkmamızı önerdi. "Hadi, yiyecek bir şeyler alalım. Bilal'le ben pencereleri ve kapıyı bu odunlarla kapatacağız." Kararmış mobilyaların tahtalarını işaret etti. "Eve gittiğimizde neler olduğunu size anlatırız."

"Hayır, şimdi söyle bize," diye ısrar etti Jumana. "Kardeşlerim ve Samer nerede?" "Güvendeler. Sevkiyat onlarda. Kamyon gece bir garaja park edildi. Samer onu bir haftalığına kiralayacak kadar akıllıydı ve

Barmal onları gece için misafir ediyor," dedi Bilal. Jumana onay için Ghassan'a baktı.

"Doğru," dedi Ghassan. "Yarın sabah erkenden gelip dış cepheyi onaracağız, kapı ve pencereleri değiştireceğiz. Kanepeyi de başka bir gün getiririz."

Jumana kaşlarını çatı. "Her şeyden önce pencereleri nasıl değiştireceksiniz? Ya her yer çökerse?"

Ghassan yine kıkırdadı. "Göründüğü kadar kötü değil. Sadece biraz temizliğe ve biraz marangozluğa ihtiyacı var. Ateş metal ve taşı yakmaz, habibti."

"Eminim bunu biliyordur, Ghassan," diye içgüdüsel olarak terslendim. Erkeklerin kadınlarla çocukmuşuz gibi konuşmak gibi bir huyu var.

Bilal'e baktı, sanki dostlukları nedeniyle kendini tutuyormuş gibiydi. Ama ben devam ettim: "Tıpkı onun bildiği gibi, eminim sen de biliyorsundur, yangın harcı zayıflatabilir ve tamir edilmezse metal iskeletin kaymasına hatta çökmesine neden olabilir." Bunu ben uydurmuştum ama kulağa mantıklı geliyordu ve Ghassan'ın da muhtemelen bilmediğini düşündüm. Ghassan'ı severdim ama beni alaycılığa kışkırtan bir maçoluğu vardı, bu da onu kışkırtıyordu.

Bilal ve Jumana gerginliği azaltmak için koro halinde "İkiniz de haklısınız," dediler. Ama son sözü Ghassan söyleyecekti.

"Bırakın da adamlar tamir etsin," dedi, ilerlerken kendinden memnun bir şekilde. Bilal yalvarırcasına cevap vermemesini işaret etti. Dilimi tuttum, Bilal yüzünden değil, Ghassan'ın bir sonraki söylediği şey yüzünden.

"Bu sadece bir elektrik yangınıydı, patlama değil. Jumana o ocağı açık bırakmamalıydı," dedi.

Jumana hemen kolunu bana doladı ve "O aptal şeyi sürekli açık bırakıyorum" diye fısıldadı. O anda itfaiyecilerin Jumana'ya söylediklerini ve sonra da kasabadaki herkese anlattıklarını fark ettim. Tek "sıcak plaka" müşteriler için kullandığım tüy dökücü ağda ısıtma kabıydı. Onu açık bırakan bendim. Yangın benim hatamdı. Jumana bana ya da Ghassan'a söylememişti. Hatamdan dolayı utanarak ona döndüm ama gözleri bana bir şey söylemememi söyledi.

O gece yatağa nasıl özür dileyeceğimi ve tövbe edeceğimi düşünerek girdim. Sanırım ilk defa böyle bir şey hissetmişim.

Ghassan yangının binaya zarar vermediği konusunda haklıydı, ancak Jumana ve ben kurtarılabilecek şeyleri temizlerken, boyarken ve onarırken kardeşlerin bir hafta boyunca her akşam çalışmasına yetecek kadar zarar vermişti.

Bu yangında bir umut ışığı varsa o da Jumana ile aramızda oluşan güven duygusuydu. Özür dileme sırası bendeydi ama o bunu duymak bile istemedi.

"Eğer birini suçlayacaksam, ki suçlamıyorum, o da hatalı kablo tesisatı nedeniyle kardeşlerimdir" dedi.

Duvarlardan, tavanlardan, yerlerden, armatürlerden ve mobilyalardan kurum temizleyerek geçirdiğimiz saatler, kurtarıcı bir kardeşlik içinde geçti. Temizleyebildiğimiz kadar temizledikten sonra duvarları, yeni takılan ön pencerenin çerçevelerini ve bahar havasına açık, radyoda Nancy Ajram, Hayfa Wahbe, 'Amr Diab, Sherine ve Ragheb Alama'nın pop müziklerinin çaldığı ön kapıyı boyadık.

"Madem kendini suçlu hissediyorsun ve kefareтини ödemen gerekiyor, kaşlarını daha sonra alabilirsin," dedi.

"Kaşlarına iplik geçiriyorum zaten."

"Evet, ama salonda bir günlük fırçalama, taşıma, süpürme ve boyamadan sonra değil."

"Bunu söyleme şeklin bana zam yapman gerekiyormuş gibi hissettiriyor." "Telafi etmeye çalıştığını söylemiştin!"

"Kefaretle ilgili bir şey söylemedim. Sadece özür diliyordum."

Boya fırçasını savurup mavi boyayı üzerime fırlatırken yüzünde bir sırıtma belirdi. Sersemlemiştim ama reflekslerim hızlıydı, o tepki veremeden, gülerek ve çığlık atarak kaçmadan önce yüzünün yanından beline doğru mavi bir çizgi çizmek için rulomu kullandım.

"Bunu hiç düşünmedin, kızım," diye bağırdım ve onu boya rulomla kovaladım. Bana birkaç boya darbesi daha indirdi ama küçük boya fırçası benim rulomun uzun boyuyla boy ölçüşmezdi.

Kardeşleri dükkânlarına yaptırdıkları tezgâh ve rafları kurmaya geldiklerinde halimiz buydu. Arka planda Nancy Ajram'ın "Ah We Nos" şarkısı çalıyordu çılgınlığımıza.

"Siz deliler ne halt ediyorsunuz?" Faysal bıkkın görünüyordu. "Abla, şu anda bunu yapamazsın." Üç gündür hem normal işlerinde hem de daha sonra kuaförde çalışıyorlardı, ikisi de fazla dinlenememişti ve oyun oynayacak halleri yoktu. Wadee nişanlısını özlüyordu. "Onu aldattığımı düşünüyor," dedi. Faysal her an birinin kamyonu keşfetmesini beklerken sınırları bozulmuştu.

"Sevgili bebek kardeşlerim. Eve gidin ve biraz dinlenin. Yarın burası tamamen boyanmış ve tezgahı kurmanız için hazır olacak.

Raflar. Her şeyi oraya bırakın." Jumana dükkânın ön tarafını işaret etti.

Jumana ve ben işe geri dönmeden önce temizlenmek ve bir bardak çayın tadını çıkarmak için ara verdik. Bilal ve Ghassan gün boyunca pek yardımcı olamadılar çünkü fırında yapacak çok iş vardı, özellikle de Ramazan orucu yaklaşırken.

"Ghassan'ın sadece akşamları ben gittikten sonra buraya yardım etmesinin başka bir nedeni var mı?" Jumana'ya sordum.

Başını çayından kaldırmadı. "*Ben* yokken geliyor. İnsanların konuşmayı ne kadar sevdiğini bilirsin."

"Sebep bu değil, değil mi?"

İçini çekti. "Evet."

"Yalancı."

Cevap vermedi.

"Benimle arkadaş olmandan hoşlanmıyor, değil mi?" diye sordum.

"Nahr." Tekrar iç çekti. "O geleneksel bir Filistinli. Büyük bir kalbi olan iyi bir adam."

"Ama?" Tereddüt etti. "Kadınların ona bu kadar meydan okumasına alışık değil, hepsi bu."

Dişlerimin arasından hava emdim. "Hadi işimize dönelim," dedim ve ayağa kalktım.

"Ama aynı zamanda size gerçekten saygı duyuyor. Hatta size hayranlık duyuyor."

Söylediklerinin doğru olduğunu hayal etmek beni hem şaşırttı hem de memnun etti. "Gerçekten mi?"

"Evet, bunu birden fazla kez söyledi."

Akşama kadar çalıştık, sadece bir kez daha caddenin karşısındaki falafel arabasından sandviç almak için durduk. Radyoda çalan müziğe ayak uydurarak temizlik ve boya yaptık. Dedikodu yaptık. Aşktan, devrimden, güzellik hilelerinden, yemekten, yalnızlıktan, Bilal'den, kardeşlerinden, Ghassan'dan, fırından, yerleşim yerlerinden, regl meselelerinden, astrolojiden, hayvancılıktan, sokak kedilerinden, çevre kasabalardan haberlerden, siyasetten ve neden ikimizin de çocuk istemediğinden konuştuk.

"Bu boktan durumdaki yetişkin erkek kardeşlerim için yeterince endişeleniyorum. Çocuklarımdan döndükleri her yerde askerler ve yerleşimcilerle uğraşmak zorunda kalmasından endişelenerek hayatta kalabileceğimi sanmıyorum" dedi. "Peki ya siz? Neden çocuk istemiyorsun?"

"Muhtemelen seninle aynı sebepten. Varlığını hor görecek bir dünyaya bir hayat getirmek istemiyorum ve çünkü... bazen seks yapma düşüncesi kusma isteği uyandırıyor."

Bana döndü, ama ben gözlerimi elimdeki işe diktim ve nedenini kendisinin tahmin etmesine izin verdim.

KAOS TEORİSİ

Kaçakçılık operasyonundan **İKİ HAFTA SONRA**, evimizdeki kart oyunları yeniden başlamış, kamyon çoktan geri dönmüş ve yeni kanepe, gizli içeriklerinden boşaltılmış, temizlenmiş, tamir edilmiş, yeniden boyanmış salondaki eski, kararmış olanın yerini almıştı. Harcanmıştık ama yaptıklarımızla gurur duyuyorduk. Bir ekip olarak çalıştık ve en kötü sürprizlere rağmen birbirimize sadık kaldık. Bundan doğan güvenin bir ağırlığı vardı; tıpkı etrafımızdaki tepeler gibi, asla anlatmayacakları hikâyeler ve her zaman besleyecekleri hayatlarla dolu, taşınmaz bir şey. Ya da ben öyle deneyimledim.

Faysal, "Yangın, eskisi yıpranmamış olsa da yeni bir kanepe getirmemizi sağladı," dedi. Talihsizlikler içinde iyi bir şeyler bulacağına güvenebilirdik.

En önemlisi, ikizler silahları güvenli bir şekilde yeraltına taşımışlardı. Silahlardan anlayan tek ikili olan Bilal ve Ghassan'ın hâlâ malları incelemesi gerekiyordu. İzlendikleri için ev ve fırın dışındaki yerlerde birlikte olmamaya çalışıyorlardı. Silahları incelemek için en iyi fırsat yaklaşan yerel bir düğün sırasında olacaktı. Bu arada Samer ve ikizlerin söyleyebilecekleri en fazla şey şuydu: "Her şeyi saydık ve hepsi orada."

Sonunda Bilal ve Ghassan yeraltında buluştu, Jumana ve ben düğünde onları soran insanlara müdahale ettik. Bir süre Hajjeh Um Mhammad ile takıldık ama o kendini iyi hissetmeyen kız kardeşiyle erken ayrıldı. Elimden gelenin en iyisini yaptım, ancak zaman zaman dansa çekildim ve müziğin içinde kayboldum. Neyse ki Jumana aklını korudu ve sonunda beni çağırdı. "Kızım, bir kez daha dans edersen gelin seni pataklayacak. Bütün havayı ve ışıltıyı ondan emiyorsun."

uyardı. Gözlerini kısarak arkasını dönen geline gülümsedim, Elissa'nın "Bitmoun" şarkısının müziği salonu dolduruyordu.

"İyi tarafından bakarsak, herkesin dikkatini dağıttın," diye fısıldadı Jumana.

Samer'in masamıza doğru ilerlediğini gördük. Onu okumak zordu çünkü bir tür gergin endişe onu hiç terk etmedi, elektriksel bir endişe kılıfı, insanı her zaman sormaya zorlayan parazit gibi, *iyi misin?*

"Her şey yolunda mı, Samer?" Jumana sordu.

Onu duyamadığını işaret etti. Müzik çok gürültülüydü. Jumana bir sandalye kaptı ve onu aramıza çekti, üçümüz birbirimize sokulduk. "Sorun ne?" diye sordu.

"Mutlu değiller," dedi. "Eşyaların çoğunun işe yaramaz olduğunu söylediler."

Koltuklarımızda doğrulduk. Bilal ve Ghassan'ın odanın karşı taraflarında partinin tadını çıkarıyor izlenimi verdiklerini gördüm. Yaklaşık otuz kişi bir 'Amr Diab şarkısı eşliğinde dans ediyordu; diğerleri masaların etrafında oturmuş konuşuyor, yemek yiyor ve dansları izliyordu. O gece yapabileceğimiz başka bir şey yoktu. Bilal'e doğru yöneldim ama DJ Fairouz'un müziğiyle geceyi yavaşlattığı anda dans pistine çekildim. "Ya Tayr" şarkısının ilk notaları beni her zaman etkilemiştir. Flütte çalınan basit melodilerdir. Ama kulağa zaman gibi geliyorlar. İyi ve kayıp olan her şey gibi. Dans pistindeki diğerleri kollarını birleştirip sallanmaya ve şarkı sözlerini söylemeye başladılar. Gözlerimi kapattım, müziği daha iyi içime çekebilmek için. Fairouz'un öyle bir sesi var ki kalbi topluyor ve sizi başka bir yere götürüyor. Kuveyt kıyılarında oturduğum, çıplak ayak parmaklarımın Basra Körfezi'nin ıslak kumlarını eşelediği, gelgitin ayaklarımın dibinden gelip geçtiği, etraflarında yüzlerce deniz salyangozunun yuvalandığı başka bir zamana ısındım. Salmiya'daki el-Bahr Caddesi'nde arkadaşlarımla geziniyor, erkeklerle flört ediyor, yeni kıvrılmış vücutlarımızla zıplıyordum. Annem, Sitti Wasfiyeh, Jihad, Sabah ve Baba'nın şarkı sözleriyle çerçevelenmiş sessiz gülümseyen görüntüleri usulca süzülüyordu. Muhammed'in yalnızlığı ve sahtekârlığı, Um Buraq'ın kurnazlığı ve cömertliği, Deepa ve Ajay, Saddam Hüseyin, Amerikan bombaları ve nihayet Filistin'e, tatlı Jandal'a ve yavru keçilere dönüş. Kalçalarım, şarkı azalmaya başlayana kadar içimden geçerek etere doğru tırmanan bir anılar sarmalını döndürdü. Gözlerimi açtım ve Bilal'in beni izlediğini gördüm.

Masamıza döndüğümüzde Jumana kulağıma doğru eğildi. "Az önce odanın bu tarafındaki her erkeği erekte ettiğinden ve her kadının tansiyonunu yükselttiğinden eminim. Artık gitsek iyi olacak."

Tekrar Bilal'e baktım. Hâlâ beni izliyordu. Aylar sonra bana şöyle diyecekti: "Seni dans ederken, müziğin içinde kaybolurken görmek beni felç etti. Ne kıpırdayabildim ne de gözlerimi ayırabildim."

Sonunda, bir Rus-İsrail gangsterinden ve Filistinli bir uyuşturucu kaçakçısından iki kullanışlı tüfek, bir 9 mm tabanca ve bol miktarda mühimmat almak için yaptığımız planlama, riskler, korku ve yıpratıcı çalışma sona erdi. Bilal neredeyse tüm birikimini Soğuk Savaş döneminden kalma Rus ve Amerikan küçük silahlarının ağırlıklı olarak işe yaramaz olduğu ortaya çıkan bir zulayı elde etmek için harcamıştı. Bu konuda yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu. Bilal ve Ghassan başlangıçta aldatıldıkları için kızgın olsalar da, hepimiz tekrar bir araya geldiğimizde bakış açıları iyimserliğe dönüşmüştü. Sanırım onları devrimci yapan da buydu. Sahip oldukları her şeyi ortaya koymuşlardı ve bu da yeni bir plan ve umut nedeni bulmak için yenilgi ve hayal kırıklıklarını didik didik etmek anlamına geliyordu.

Sonraki birkaç hafta boyunca normal rutinlerimize devam ettik, bu sırada Ghassan ve Bilal bir Cumartesi günü ormanın derinliklerinde atış talimi yapmak için gizlice kaçmayı başardılar. Dikkatli gözlerden kaçmak kolay değildi ama bunu daha önce de yapmışlardı ve özellikle İsraili işçilerin çoğunun evde olduğu ya da evde olmak için can attığı Yahudi Şabat'ında izlerini kaybettirebiliyorlardı. Gözetim çoğunlukla Filistinli muhbirler tarafından yapılıyordu. Bilal ve Ghassan sürekli olarak şüpheli muhbirleri araştırıyorlardı ve yıllar içinde birkaç tanesini tespit etmeyi başarmışlardı. İsrail'in izini kaybettirmek için onları kullanıyorlar ya da "icaplarına bakılmasını" sağlıyorlardı. Cumartesi günleri hedef talimi için gizlice dışarı çıktıklarında kalabalık şehirlere ayrı ayrı gidiyor, kıyafet değiştiriyor ve kadın kılığına giriyorlardı. Bilal bana "Kolay ama zaman alıyor" demişti. İkizler kullanılabilir durumdaki az sayıdaki silahı belirli toplama alanlarına taşıyor ve bu alanlara geri götürüp ihtiyaç duyulana kadar yeraltında tutuyorlardı.

Bütün gün yoktular. Jumana ve ben yalnız endişelenmemek için birlikte kaldık.

Kaşlarını alırken "İnsanlar konuşuyor," dedi. "Ne hakkında?"

"Biz."

"Lezbiyen olduğumuzu mu düşünüyorlar?"

"Hayır, eşek! Ben ve Ghassan, sen ve Bilal."

"Sen ve Ghassan hakkında zaten dedikodu yaptıklarını sanıyordum." "Bu şekilde değil. Önceden bu kadar göz önünde değildik."

"Ne demek istiyorsun? Şu anda açık değilsiniz."

"İnsanlar bizi evinize gelirken çok görüyor. Ve insanlar senin ve Bilal'in evde birlikte yaşadığınızı fısıldıyorlar, hem de Hacce Um Muhammed orada olduğu halde."

"Bu seni rahatsız ediyor mu?" "Tabii ki ediyor! Ouch!"

"Şu haline bak. Bir kaş kılının alınmasının acısına dayanamayan devrimci bir kadın."

"Senden nefret ediyorum."

"Yalancı, beni seviyorsun." Yaptığım işi incelemesi için ona bir el aynası verdim.

"İyi görünüyor."

"Harika görünüyor. Neden sen ve Ghassan h e m e n evlenmiyorsunuz? Huysuz amcasına aldırma. Bu hiç mantıklı değil."

"Aslında bunun hakkında konuştuk. Ailedeki erkeklerin çoğu Ghassan'ın tarafında. Amcasıyla konuşacak... Gerekirse ona karşı duracak."

"Sonunda!"

Bunu kabul etmedik ama sanırım ikimiz de Ghassan'ın şimdi evlenmek istemesindeki aciliyet duygusunun hayatlarımızdaki tehlikenin giderek yaklaşmasıyla ilgili olduğunu düşünüyorduk.

Silahlar, biz tekrar yeraltında buluşana kadar iki ay boyunca saklı kaldı. Adamlar Samer'in evinde her zamanki kart oyunları için ortaya çıktıklarında Cuma öğleden sonraydı. Jumana ve ben her zamanki gibi salonu kapattık ve birbirimizin tuvaletin arkasındaki ipten inmesine yardım ettik. Hatırladığımdan daha pis, hatta boğucuydu.

Loş koridorda batarya fenerlerinin ışığına doğru yürüdük. Toprak duvarlardaki adamların gölgeleri onlardan önce görüldü. Fısıldayarak selamlaştık ve yere serilmiş battaniyenin üzerine oturduk. Toprak kırımın altında soğuktu.

"İyi fikir," dedi Samer ve bunu yaptığımı görünce ellerinin üzerine oturdu. Hararetle sakız çiğniyordu.

"Ghassan ve ben bir plan hazırladığımızı düşünüyoruz. Hepimizin hemfikir olduğundan emin olmak istiyoruz..." Bilal başladı.

"Size planı söyleyemeyiz ama yakalanırsak ne söyleyeceğimizi gözden geçirmemiz gerekiyor." Ghassan sözlerinin kafasında yer etmesi için durakladı.

Bilal, "Eğer biri yakalanırsa, masum olduğunu iddia etmeli ve beni suçlamalısınız," dedi.

"Ve ben," diye ekledi Ghassan.

"Ama hiçbir koşulda, ne olursa olsun, hiçbirimiz bu alanı ifşa edemeyiz," dedi Bilal. Gölgeyi ışıktaki yüzünün sadece yarısı aydınlanıyordu. Kafası hareket ettikçe ve ışığı aralıklı olarak yakaladıkça diğer yarısını görmeye çalışıyordum. "Eğer öğrenirlerse, tüm bu mahalle ve içindeki herkes yok olur. Anlıyor musun?"

Samer ellerinin üzerinde sallanmaya başladı. "Ama biz ne yapıyoruz?"

Ghassan, "Şimdilik normal rutinlerinize devam etmelisiniz," dedi.

Bilal, "Size ne zaman ve nerede olacağını söyleyemeyiz ama eşzamanlı operasyonlar düzenleyeceğiz," dedi. Öne doğru eğildiğinde ışık yüzünde hareket etti ve sanki bir göz bandı takmış gibi bir gözü hariç tüm gözlerini ortaya çıkardı.

Bilal, hapishane günlerinden kalan küçük bir grup güvenilir yoldaşın da sınırlı ve münferit rolleri olduğunu, ancak ne kadar az bilirsek o kadar iyi olacağını açıkladı.

İsrail askerlerini öldürmek için bir plan yapmışlardı. "Sonra ne olacak?" diye sordum. Samimi bir soruydu ama Bilal bunu başka bir şey olarak algıladı.

"*O zaman burada ne var?*" Soğukkanlı Komutan Bilal, içimi acıtan bir sabırsızlıkla bana baktı. "Onlarla savaşmak için elimizden geleni yaparız ve ne kadar ağır olursa olsun sonuçlarına katlanırsınız." Öne doğru eğildi. Yüzünün dolgunluğu artık görülebiliyordu. Gözlerini kırpmadı. "İşte bu kadar. Yapabileceğimiz bu."

Kızgın ve ihanete uğramış bir şekilde ona baktım. Başkalarının, özellikle de Ghassan'ın önünde benimle nasıl böyle konuşabilirdi?

Samer ellerini altından çekti. "Sorun şu ki, etrafta hainler dolaşırken daha büyük bir şey organize etmek çok zor."

Wadee ve Faisal hep bir ağızdan "Haklısınız," dediler. Jumana söze girerek Filistin Yönetimi'nin yoğun gözetimi ve yaygın yolsuzluğu altında örgütlü bir direnişin ne kadar zor olduğunu söyledi.

Hâlâ Bilal'in sözlerinin etkisindeydim ve savunmaya geçmemek için kendimi zor tutuyordum. Ben de güldüm.

"Bizim kaosa ihtiyacımız var, organizasyona değil," dedim, kasıtlı olarak Bilal'e bakmadan. "Kimse Filistinlilerden daha düzenli değil," diye başladım, sözlerimi alaycı bir şekilde çerçeveleyerek. "Bakın kontrol noktalarında nasıl da düzenli duruyoruz, itaatkâr bir şekilde efendilerimiz için küçük yeşil kartlarımızı çıkarıyoruz." Baktım

odanın etrafında. Bilal gölgelerin içine doğru eğilmişti ve yüzünün sadece belli belirsiz bir çizgisi görünüyordu. "Bir askerin suratına soda şişesi fıskırttığım zamanı hatırlıyor musunuz? Hepiniz bunun çok büyük bir olay olduğunu düşünmüştünüz ve askerler neredeyse altlarına yapacaklardı. Neden?" Boynumu öne doğru iterek kendim cevapladım: "Çünkü bu bir organizasyon tiyatrosunda küçük bir kaostu!"

Söylediklerim çok derin olduğu için mi dikkatle dinliyorlardı yoksa o kadar saçmaydı ki nasıl cevap vereceklerini bilemedikleri için mi anlayamadım.

"Askerler kendilerine taş atan büyük kalabalıklarla yüzleşmeyi severler, ama o lanet gazoz köpüğü karşısında paniğe kapıldılar. Neden paniklediler? Çünkü taş ve molotof bekliyorlar. Biz onları şaşırtmıyoruz. Renk kodlu alanlara, renk kodlu araba plakalarına göre organize olduk. Sadece dans etmeyi düşünün," diye devam ettim. "İnsanlara dans etmelerinin söylenmesine gerek yok. Sadece müzik çalarsınız ve vücutları ne yapacağını bilir. Onları bütün gün dans etmeleri için organize edebilirsiniz ama siz müziği çalana kadar kimse hareket etmez. Tek yapmamız gereken, bireyleri ve küçük insan topluluklarını önceden organize etmeye çalışmadan ülkenin her yerinde istedikleri gibi hareket etmeye zorlayacak müziğin ne olduğunu bulmak."

Bilal kaşlarını ovuşturmaya başladı. "Sömürgeci bir askeri işgale karşı direnişi dans etmek gibi mi sanıyorsun?" Sesindeki alaycılık beni kesmişti. Ben konuşurken çiğnemesini yavaşlatan ama tekrar duyulabilir bir hıza ulaşan Samer konuyu değiştirmeye çalıştı.

Siktir et, diye düşündüm ve gitmek için kalktım.

"Bekle," diye konuştu Ghassan. "Bence söylediğin şey çok mantıklı... garip bir şekilde." Bütün gözler Ghassan'a döndü.

Ghassan ve Jumana arasında bir bakış geçti. Neredeyse belli belirsizdi ama içinde ifade edilmemiş bir gülümseme vardı. Benim hakkımda özel olarak konuşmuşlardı; belki de bana çok sert davrandığı için onu uyarmıştı?

"Çok fazla insana ihtiyacımız yok, en azından başlangıçta. Elimizdeki birkaç silahı birkaç küçük operasyon için kullanabiliriz. Ne kadar başarılı olduğumuza bağlı olarak belki askerlerden daha fazla silaha el koyabiliriz," dedi Ghassan. "Belki de ilk hedefimiz bu olmalı, silah toplamamızı sağlayacak operasyonlar düzenlemek."

Hâlâ anlamıyorlar diye düşündüm, ancak nedenini bilmiyordum ve verecek bir cevabım da yoktu. "Bence her ne başlatırsak başlatalım, insanların kendi yöntemleriyle hareket etmeleri için hayal güçlerini ateşlemeyi hedeflemeli ve bizim hayal edemediklerimizi onların hayal edeceğine güvenmeliyiz" dedim.

Bunu izleyen sessizlik, yeraltı alanının kendisi gibi olasılık ve tarihle doluydu.

"Ürdün'deki bağlantımızla çalışıyorum," dedi Samer ve nedense hepsi bana döndü, sonra başka tarafa baktılar. Samer biraz kıpırdandı ama devam etti: "Yani, yurtdışında bağlantılar *kurdular*. Takip edilmeden iletişim kurmak için bir web sitesi kurabileceğiz."

Jumana ve ben, belki de Ghassan, teknik konularda diğerleri kadar bilgili değildik. İnterneti çok az ve çoğunlukla e-posta için kullanıyorduk, ancak son birkaç ay içinde arama motorlarını kullanmayı öğrenmişim. Ancak evdeki ve kafelerdeki çevirmeli internet hizmeti dakika başına ücretlendirildiği için bunu pek yapmadım.

Jumana, Samer'e aklımdaki soruyu sordu. "Bu ne için?"

Kardeşleri birbirlerinin cümlelerini tamamlayarak cevap verdiler. "Bu bizim fikirlerimizi yayınlamamız, Filistin ve dünyanın geri kalanında mesaj panoları oluşturmamız için bir yol. Web sitesi yurtdışında barındırılacak..."

"Neden sadece afiş asmıyor ya da e-posta göndermiyorsunuz?" diye sordum. Kıkırdadılar, bu da beni sinirlendirdi.

"E-postalar kolayca takip edilebilir. Web sitesi bize kadar takip edilemez," dedi Samer.

"Oh." Jumana'ya döndüm. "Bu mantıklı."

Bilal sessizdi ve saat geç olmaya başlamıştı. "Toparlanmalıyız," dedi. "Bu gerçekten çok iyi oldu." Samer'e döndü: "Web sitesi hakkında bize bilgi ver"; sonra bana: "Nahr, bize düşünecek çok şey verdin"; sonra Samer, Faysal ve Wadee'ye: "Kardeşlerim, bu silahlara sizin sayenizde sahibiz. Cesaretiniz ve emeğiniz sayesinde bu planlara sahip olabiliyoruz."

Birlikte gelemediğimiz gibi aynı anda da gidemiyorduk. İlk gidenler Bilal ve Ghassan oldu. Ardından Jumana ve ben, ikizleri ve Samer'i toparlanmaları ve kısa bir süre sonra gelmeleri için bıraktık.

Jumana beni bıraktığında Bilal çoktan eve gelmişti. Evde geçmişte olduğu gibi aynı kişi değildi.

"Sen bir şey söylemeden önce, Nahr, sadece özür dilemek istiyorum," dedi iki elimi de avuçlarının içine alarak. "Hatalıydım ve bunu hemen anladım." Neden o anda itiraf etmediğini sormak istedim ama devam etmesine izin verdim. "Sanırım direniş hayal ettiğimde sertleşiyorum. Belki de o saatlerde yaşadığımız aşağılanmanın ağırlığını hissettiğim içindir ama anlayışsızlaştığımı fark ediyorum. Olmak istediğim kişi bu değil." Kollarını bana doladı, kucaklaması giderek daha fazla evim oldu.

"İçgörünüzün çok derin olduğunu da söylemek isterim. Bunu şimdi anlıyorum" dedi.

Geri çekildim. "Bunu bana bakarken söyle."

"Bence sen bir dahisin," dedi. "Öğretilmeyecek kadar derin bir zekân ve doğal bir kavrayışın var."

Kalbim sevgiyle sızladı ve korktuğum kadar fiziksel yakınlığı da arzuladım. Ama Hacce Um Muhammed'in güvenine saygısızlık edemezdik. Bu yüzden ona daha sıkı ve daha uzun süre sarıldım, bedenimin özlemiyle ne yapacağımı bilemiyordum.

Samer'in web sitesi açıldı. Adını Kaos Orkestrası koymuş. "Adını senin kaos teorinden esinlenerek koydum," dedi bana. Bu hoşuma gitti.

Jumana beş kutu aerosol eşek arısı ve eşek arısı öldürücü aldı. "Mace'den daha iyi, çünkü bu madde altı metre uzağa kadar püskürüyor." İzole bir çatışma için ilk yaratıcı fikre sahip olduğu için övgü aldı. "Gözetleme kulesi olmayan daha küçük kontrol noktalarından birini seçebileceğimizi düşündüm. Özellikle Bilal ve Ghassan ellerinde tüfeklerle yakınlara yerleşirlerse onları etkisiz hale getirebiliriz."

"Kulağa basitmiş gibi geliyor," dedi Wadee. "Birkaç dakika içinde koca bir taburu toplayabilecek ağır silahlı askerleri öldürmekten bahsediyorsun."

Faysal araya girdi. "Surda kontrol noktası ideal olacaktır, özellikle de hava kararmaya başladığında ve neredeyse hiç kimse geçmezken. Sadece bir askeri cip ve en fazla dört asker var."

Bilal, "Birzeit'e gitmeyeli uzun zaman oldu ama orayı söktüklerini sanıyordum," dedi.

"Geri döndü. Onlar tekrar sökmeden önce biz yapmalıyız," dedi Faysal.

"Eğer yaparsak, Yahudiler tüm kasabalarımızı ateşe verir," dedi Wadee, belli ki

tereddütleri vardı, belki de nişanlısını düşünüyordu. Elbette hepimizin şüpheleri vardı ama Wadee, aşk, evlilik ve aile olasılıkları artık elinin altında olduğu için bunları ifade etmeye en istekli olandı.

Ghassan araya girdi: "Wadee, kardeşim, bunun bir parçası olmak zorunda değilsin. Şu anda çekip gidersen kimse seni suçlamaz. Ama eninde sonunda senin için gelecekler ve onlarla savaştık da savaşmasak da kasabalarımızı yakacaklar. Ve eğer sen kurtulursan, sevdiğin insanlar kurtulamayacak."

Kaos Orkestrası, Samer'in "kaos teorisi" olarak adlandırdığı şeyin kökeni olan müziğe saygı göstermenin akıllıca bir yolu olduğunu düşündüğü haberleri bildirmek ve bir "ayın şarkısı" seçmek gibi yeterince zararsız görünüyordu.

Hepimiz vadiye bakan terasımızda otururken Bilal argileh piposunu emerek, "O terim çoktan alındı dostum," dedi.

"Gerçekten mi?" Samer dedi, sonra bana döndü. "Bütün bu dans ve kaos olayını arakladın mı?"

"Bilal'in neden bahsettiği hakkında hiçbir fikrim yok."

Ghassan güldü. Bilal'e, "Kardeşim, haşhaşa ağır ol," dedi ve argileh üzerinde bir tur attı.

"Hash?" Jumana ve ben aynı anda söyledik, gözlerimiz büyüdü. Acaba başından beri bütün yerine esrar mı içiyorlardı diye düşündüm.

Ghassan pipoyu bana uzattı ama ben reddettim. "Ciğerlerimin kıymetini biliyorum," dedim. Ama Jumana denedi. Samer ve ben hariç hepsi denedi. Samer, "Bazı insanların kafayı bulduktan sonra asla iyileşemediğini duydum," dedi.

"Her neyse, kaos teorisi matematiğin bütün bir alanıdır. Düzensizlikle ilgili değildir. Aslında kaos rastgele değildir. Öngörülebilir örüntüler oluşturur," diyor Taşlanmış Profesör Bilal. "Rastgele gibi görünen şeylerin içinde aslında çok karmaşık ama deterministik sistemler, tekrar eden örüntüler, sürekli geri bildirim ve başlangıç koşullarına çok duyarlı bir organizasyon vardır."

Ne söylediği hakkında hiçbir fikrim yoktu ve diğerlerinin anlayıp anlamadığını görmek için etrafıma bakındım. Hepimiz kaybolmuş gibiydik. Ama Bilal devam etti: "Deterministik olmanın öngörülebilir olduğu anlamına gelmediğini anlamak önemlidir. Öngörülemez olması da rastgele olduğu anlamına gelmez. Hava durumu kaos teorisine bir örnektir. Borsa. Bunlar deterministiktir, tekrar eden kalıpları ve sürekli geri bildirimleri vardır ve kendi kendilerini organize ederler. Tahmin edilemez ama rastgele değildir. Japonya'da kanat çırpın bir kelebek Meksika Körfezi'nde bir kasırga başlatabilir. Bu kaos teorisinin bir parçasıdır." Bilal bir an düşündü ve ekledi: "Gördün mü Nahr? Sen haklıydın. Dans etmek kaotik bir sisteme iyi bir örnektir ve inanıyorum ki devrimin de öyle olabileceği konusunda haklısın."

İşildamaktan kendimi alamadım.

"Söylediklerinin tek kelimesini bile anlamıyorum ama aynı zamanda her şey çok mantıklı geliyor kardeşim," dedi Faysal.

"Ben de," diye ekledi Wadee ve bir süre durakladıktan sonra, "Hepiniz, Rula'nın benimle evleneceğine inanamıyorum."

Güldük ve neredeyse hep bir ağızdan, "Biz de yapamayız," dedik, saçlarını bir anne gibi okşayan Jumana hariç. "Sana sahip olduğu için çok şanslı, benim tatlı küçük kardeşim."

Haber bölümü ve ayın şarkısı seçimine ek olarak, web sitesi, bilinen ve doğrulanmış kişilerle sınırlı olan özel bir mesaj panosuna açılan bir kapıydı. Gizlilik vaat ediyordu ama konuşmalar Ürdün'deki "İrtibat" tarafından izleniyordu. Bana kim olduğunu söylemediler ama bu kişi sohbet panosunu potansiyel işe alımları belirlemek için kullanıyordu. Ürdün'deki bağlantının Jihad olabileceğinden şüpheleniyordum ama bunu benden ne kadar saklayacaklarını görmek için bekledim.

Dünyadaki devrimlerle ilgili makaleler ve siyasi analizler ve bunların arkasındaki devrimcilerin profilleri web sitesinde ortaya çıkan özelliklerdi. Bu bölüm özel ve genel sohbet panolarından filizlendi. Samer ve İletişim ilginç gönderileri bir bölüme kaydederek tarihi olayların ve kişiliklerin bir havuzuna dönüştürdü ve bu bölüm mesaj panosunda ortaya çıkmaya başlayan çalışma grupları için bir kaynak haline geldi.

Jumana kendini bu paylaşımlara kaptırdı ve günlük sohbetlerimizi değiştirdi. Ev işleri, müşteriler, para, erkekler ve güzellik hakkındaki konuşmaların yerini yavaş yavaş Dalal Mughrabi, Leila Khaled, Angela Davis, Harriet Tubman ve Kathleen Cleaver gibi kadınların hikayeleri almaya başladı. Jumana, "Bu kadınların çoğunun sıradan hayatları vardı ama hayat onların içinden sıra dışılığı çekip çıkardı" dedi.

"Ne zaman gerçekleşecek?" Faysal hepimizin bilmek istediği şeyi sordu. Wadee Cuma buluşmalarımıza gelmeyi bırakmıştı ama Faysal'ın ikizi olmadan kendisinin sadece yarısı olduğunu görebilmemize rağmen kimse bundan bahsetmedi.

Ghassan argileh'ten duman çıkardı. "Zamanı geldiğinde."

Gözlerimi devirdim ama kendime sakladım. Bu tür şifreli konuşmalar beni rahatsız ederdi.

"Peki ya Roş Aşana ya da Yom Kippur?" Faysal bastırdı. "Cemal Abdül Nasır'ın onları hazırlıksız yakaladığı zamanki gibi."

Ghassan, "Evet, işte böyle bir anı bekliyorduk" dedi. Dürüst olmak gerekirse, Ghassan taşlanmıştı. Nasıra tur rehberiyle hâlâ görüşüğünü tahmin ediyordum. Bilal o akşam onunla birlikte sigara içmiyordu. Birlikte denemişlerdi ama Ghassan bırakmamış, yeni bir alışkanlık edinmişti.

Samer konuyu değiştirdi. "Eski savaşlar hakkında biraz araştırma yapıyordum. Ne kadar çok yüksek teknoloji ürünü silah olduğuna şaşıracaksın! Şuna bak," dedi ve bir fotoğraf çıktısını gösterdi. "Bu Zhuge

Nu adı verilen eski bir Çin yarı otomatik arbaleti. Kolayca yeniden üretebiliriz

ve onu kullanmayı öğren." Etrafımıza bakındı. "Çoktan çevrimiçi mesaj panosuna gönderildi. Gruptan başka biri de üflemeli tüfeklerin nasıl yapıldığına dair talimatlar koymuş. Amerika'daki yerli kabileler bunları zehirli oklarla büyük av hayvanlarını avlamak için kullanıyordu."

Etrafta başka bir fotoğraf dolaştırdı. "Bu da MÖ beşinci yüzyılda Yunanlılar tarafından icat edilen bir başka güçlü arbalet. Polybolos adı verilen başka bir şey, MÖ üçüncü yüzyılda icat ettikleri tekrar eden bir topçu sistemi. Ve tabii ki yirminci yüzyıldaki İntifada'da Filistinliler tarafından icat edilen ninjalar." Samer güldü ve kullanılmış lastiklerin kauçuk disklerine yerleştirilen büyük demir çivilerden yapılan lastik delici cihazların fotoğrafını gösterdi.

Bilal resmi eline aldı. "Bunları hatırlıyorum. Ben zaten hapisteydim ama İntifada sırasında insanlar bunları ordunun önündeki caddelere atar ve ciplerinin patlak lastiklerle yoldan çıkışını izlerdi."

Güneş bir süreliğine kaybolmuştu ve hayal gücümüzü ve korkularımızı harekete geçiren yoğun bir karanlığa karşı yıldızlardan oluşan bir çadırın altında oturuyorduk. Jandal ve onun gibi binlercesini hedef tahtasına koyup tetiği çekebilirlerdi ama biz güçsüz değildik. Yaratıcı silahlı direniş olanakları çok genişti.

Bilal ve ben bir Cuma akşamı ailesinin zeytinliklerinin dış kenarındaki ağaçların arasında, "bizim yerimizden" çok da uzak olmayan bir çadırda piknik yaptık. Jandal öldürüldüğünden beri oraya gitmemiştik, her ne kadar sürüsünün bir kısmı kalmış olsa da. Jandal'ın kuzenlerinden biri, Jandal'ın mirasını devam ettirmenin bir yolu olarak çobanlığı devralmıştı. Ama Bilal için durum aynı değildi ve artık hayvanları nadiren kontrol ediyordu.

"Bana bir şey olursa diye bilmeni istiyorum. Sadece Ghassan biliyor," dedi Bilal çayını yudumlarken.

Bekledim.

"Badem ağaçlarının nasıl öldüğünü görüyor musun?"

Yaptım. Bu konuyu daha önce de konuşmuştuk. İsrail Filistinlilere, özellikle de çiftçilere suyu karneye bağlıyor, sonra da çiftliklere ve bakımsızlıktan kuruyan ağaçlardan oluşan korulara el koymak için harekete geçiyordu. "Yahudilerin koruları alacağından mı korkuyorsun?" diye sordum.

Derin bir nefes aldı ve nasıl bir şey söyleyeceğini düşünerek başka tarafa baktı. "Yerleşim suyu boru hattında çalışan işçilerden biri eski bir arkadaşım. Çaresizlikten işi kabul etti, bu yüzden onu suçlamıyorum.

ona. Ama boruya iki delik açması ve bademleri sulamak için borudan dar bir boru geçirmesi için ona para verdim" dedi.

"Bu harika!"

"Borular temellerin yanından zemine doğru iniyor ve yaklaşık üç metre dışarı çıkıyor. Yakalanmadan onları daha uzağa götüremezdi. Buradaki sulama sistemimize bağlamak için yolun geri kalanında onları çalıştırmak zorundayım," dedi ve bana çadırdan gelen yeraltı hortumunu gömdüğü yeri gösterdi. "Hortumu uzatmak için ağaçların etrafını otlandırıyormuş ve toprağı ters çeviriyormuş gibi yapıyorum ama son kısma hala fark edilmeden ulaşamıyorum."

Dinledim, gerisini duymak için bekledim, çadırın muşambaları esintide hafifçe sallanıyordu. Çadırın sadece üç tarafı ve bir çatısı vardı. Dördüncü taraf ağaçların yamaçlarına ve yeşil bir vadiye açılıyordu. Eski bir kilim muşamba zemini kaplıyordu ve ağır Bedevi yünleri muşambaları bastırmak için içerideki duvarları kaplıyordu. Bağdaş kurup oturdum ve halının yıpranmış kenarıyla oynadım.

"Hortumları bağlamaya yardım edebilir miyim?" Sonunda söyledim. Kelimelerin sınırındaydı ama konuşmadı. "Her neyse, ben yaparım," dedim.

"Bir çeşit gözetleme sistemleri olduğundan eminiz ama henüz sabit kameraları olacak kadar yerleşik değiller. Görebildiğim kadarıyla, henüz küçük bir yerleşim yeri olduğu için sadece bir karakolda nöbet tutan askerleri var," diye söze başladı Bilal. "Ben askerlerin dikkatini dağıtırken senin de boruları bağlamanı istiyorum. Sana tam olarak ne yapacağını söyleyeceğim."

"Onların dikkatini nasıl dağıtacaksın?" Sordum ama cevap vermedi. "Bu seni tutuklatacak mı?"

"Muhtemelen."

Bir an düşündüm. "Bunu enine boyuna düşünmüş gibisin ve sana güveniyorum. Bana ne zaman ve neye ihtiyacın olduğunu söyle."

"Bu gece," dedi ve beni el tipi motorlu spiral kazıcı, hortum, plastik bant ve bir zamanlayıcıyla çadırda tek başıma bırakmadan önce planı adım adım açıklamaya devam etti.

Gece çöktü ve Bilal'in neden yanıma bir kazak ve ceket almam için ısrar ettiğini anladım. Hava hâlâ sıcak olsa da kış geceleri geliyordu. Çadırın içinde titriyordum, Ghassan'ın evinin arkasındaki tepelerin alt yamaçlarında uzakta bir şenlik ateşinin işaretini bekliyordum.

Endişem arttıkça cırcır böceklerinin senfonisi karanlığı dolduruyordu. Açık havada tek başıma, Kuveyt'in hatırası aklıma geldi, uzun zaman önce

Uzun zaman önce sahilde, kırık bir cam parçasının üstümdeki adamın her hamlesinde sırtıma daha da derin bir şekilde saplandığı bir yerde. O geceyi vücudumda sonsuza dek iz bırakan yaranın acısını hissettim ve hayatımın ne kadar değiştiğini anladım. Doğada tek başıma geçirdiğim iki korkunç geceden biri umutsuzluk ve son duygusuyla doluyken, diğeri olasılık, yaşam, aşk, beklenti ve hem kişisel hem de kolektif güçle doluydu.

İşte oradaydı. Karanlıkta yanıp sönen binlerce ateşli göz gibi patlayan fişeklerle ayağa fırladım. Kalbim göğsümde çarpıyordu, zamanlayıcıyı çalıştırdım, hortumu aldım ve işaretlediği ağaçtan kırk adım ötesini ölçtüm; sonra yere düştüm, Bilal'in söylediği gibi küçük kayalardan oluşan bir tümseği yokladım. Zamanlayıcıyı kontrol ettim ve paniğe kapıldım. Zaten çok yavaşım. Etrafı daha çılgınca yokladım ama tam vazgeçmek üzereyken kayaları buldum ve plastiği bulana kadar kazdım. Hortum kolayca takıldı. Bilal uçların uymayacağından endişelenmişti ve bana bant rulosuyla doğaçlama yapmamı söylemişti ama buna gerek kalmadı. Birkaç adım sağa süründüm ve ikinci tüpü aradım. Hiçbir şey yoktu. Sonra sola gitmem gerektiğini hatırladım.

Havai fişekler birkaç saniyelik sessizlik arasında hala patlıyordu. İkinci höyüğü buldum ve tüpü taktım. Şimdi her iki tüpü de gömmek için su boru hattı ile koruların kenarı arasındaki yasak bölge boyunca iki küçük hendek kazmam gerekiyordu. Nefesimi tuttum ve kazıcıyı çalıştırabilmek için havai fişeklerin şiddetlenmesini bekledim. Bu tehlikeli kısımdı. Motor gürültülüydü. Kolu çevirdim, çalıştırırken kepçeyi yere doğru eğimli bir şekilde ittim ve onunla birlikte ağaç hattına doğru koştum. Şaşırtıcı derecede kolaydı, çünkü kazıcının gücü beni kendine çekiyordu. İlk tüpü hızla gömdüm ve toprağı paketlemek için vücudumu tepeden aşağı yuvarladım. İkinci tüpe doğru ilerledim ve aynı işlemi tekrarlamadan önce bir başka havai fişek patlamasını bekledim.

Havai fişekler durdu. Yamaçtaki ateş söndü. Ve yol boyunca eve doğru yürümeye başladım. Pek bir şey göremiyordum ama kir, ter ve muhtemelen böceklerle kaplı olduğumdan emindim. Eğer Bilal tutuklanırsa, yolun geri kalanını tek başıma yürümek zorunda kalacaktım ki bu da planının en riskli kısmıydı. Kalbim düşündüğümde daha hızlı ve sert atıyordu.

Bilal yolda yanıma yanaşmadan önce fazla uzaklaşmamıştım. "Atla," diye bağırdı.

"Tamamdır," dedim ve onu hiç görmediğim kadar sırtıttı. Yüzümü kavradı ve beni dudaklarımdan öptü, neredeyse yoldan çıkıyordu ki geri döndü ve bu sırada gülmeye başladı.

İsrail ordusunun o gece geleceğini düşündük ama gelmediler. Ertesi gün de gelmediler, ondan sonraki gün de gelmediler, ondan sonraki gün de gelmediler. Ghassan için de gelmediler, çünkü Filistinliler için izin verilmeyen havai fişekleri atıyorlardı ve bu hepimizi büyük bir şey planladıkları konusunda endişelendiriyordu.

Ghassan, "Ya da belki de kimin yaptığını bilmiyorlar," dedi. "Ne yaptı?" Ben sordum.

Ghassan onaylayarak güldü.

Bilal'le birlikte bahçeye döndük, bir yandan budama ve ot biçme numarası yaparken bir yandan da benim diktiğim boruları Bilal'in daha önce yeraltından geçirdiği borulara bağladık. Boru hattına doğru baktı. Kazdığım ve doldurduğum iki hendek hala görülebiliyordu, ama sadece neye bakacağınızı bilerseniz.

"İyi iş çıkardın," dedi.

Çadırın hemen arkasındaki tepede bulunan ve Bilal'in bazen yağmurun yeterli olmadığı zamanlarda pahalı su kamyonlarıyla doldurduğu bir su varilinden beslenen bir sulama sistemi uzun zamandır mevcuttu. Ama şimdi, bir tepsi atıştırmalıkla oturup sıcak çayımızı yudumlarken, küçük bir pompa yeraltındaki borudan varile su çekiyor, oradan da ağaçlara damlıyordu.

"Hırsızlardan çalmak," dedim.

"Ben sadece bize ait olanın bir kısmını geri alıyorum," dedi. Bilal mizahı pek sevmezdi.

Bana pompayı nasıl bağlayacağımı gösterdi. "Ne zaman gelersen yanında getir," dedi.

"Sence sen olduğunu bilmiyorlar mı?" diye sordum. "Ya da belki de havai fişeklerin önemli olduğunu düşünmediler."

"Güven bana, biliyorlar ve gelecekler."

"Neden saklanmıyorsun?"

"Yaparsam daha kötü olur. Evi yıkacaklar ya da sevdiğim insanlara zarar verecek başka bir şey yapacaklar."

Pompanın uğultusu bana bir fikir verdi. "Depo dolduğunda pompayı tersine çevirmeli ve kanalizasyonumuzu onların boru hattına göndermeliyiz" dedim.

Çarşamba günü sabah saat dört buçukta askerler geldi. Bilal uyuyordu ama Hajjeh Um Mhammad sabah namazına hazırlık için abdest alıyordu. Bir patlama sesiyle uyandım.

Avlu kapısını açtım ve aceleyle pijamalarımın üzerine bir kazak giydim. Kapıya vardığımda askerler çoktan içeri girmiş ve Bilal'i gömleksiz, bilekleri arkadan bağlı bir şekilde dışarı sürüklüyorlardı. Hajjeh Um Mhammad çığlık atmaya başladı ve bir asker onu yere itti. Ona yardım etmek için koştuğumda, içlerinden biri beni geri çekti ve bileklerimi de bağladı, plastik bağlar derimi kesiyordu. Hajjeh Um Mhammad elinin ulaşabildiği her şeyi askerlere fırlattı; bir kül tablası, oyma bir ahşap biblo, bir ayakkabı, bir argileh. Ayağa kalktığında, askerlerden biri ona tehditkâr bir şekilde elini kaldırdı ve kadın ona tükürdü, küfürlerinin ardı arkası kesilmedi. Başka bir asker onu uzaklaştırdı ve belki de zevahiri kurtarmak için onun yerine beni yakaladı, saçlarımdan tutarak Bilal'le birlikte dışarı sürükledi.

Sabahın erken saatleri hâlâ karanlık ve serindi. Kazağım için mutluydum. Bilal, benim gibi iki asker tarafından korunan ön bahçenin karşısında duruyordu. Ayın ve verandadaki lambanın ışığı vücudunu buğulandırıyordu. Hayal etmiş olsam da onu hiç gömleksiz görmemiştim. Zayıftı, göğsü kaslıydı ve siyah saçlarından oluşan üçgen bir tutam, ortasından göbek deliğine ve pantolonunun içine doğru uzanan bir çizgiye doğru sivriliyordu. Karnı hafifçe yumuşaktı. Kucaklaştığımızda bunu birçok kez hissetmiştim. Bana bakıyordu, karşılıklı ıstırap, şehvet, korku ve öfke aramızda dolaşıyordu. İçeride kırılan şeyleri dinlerken gözlerimiz kilitlendi. Yakındaki evlerin ışıkları yanıyordu. İnsanlar yakında toplanacaktı. Bazıları yol üzerinde konuşlanmış askerlerden kaçmak için zeytinliklerin arasından yürümeye başlamıştı bile. Dayanışmak, merak etmek, tanıklık etmek ve kendi zamanları geldiğinde insanların ortaya çıkmasını istedikleri için gelmişlerdi.

Gün ışığı ay ve yıldızları yavaş yavaş silerken, patikada yürüyen daha fazla asker belirdi.

Bilal küçümseyici bir kahkaha attı. "Vay, vay! Bakın kim gelmiş! Bu onuru neye borçluyuz Komutan?" diye alay etti yaklaşan üniformalı İsrailiye. İki adam yüz yüze durdu. Bilal'in fısıldadığını duydum, "Merhaba, Tama

-" İsraili tüfeğinin dipçiğiyle onu bayıltmadan önce. Biliyordum. Nihayet. İşte Tamara buradaydı.

Dört asker Bilal'i yerden alıp yola doğru sürüklüyor, her biri Bilal'in bir uzvunu tutuyor, gevşek başı adımlarıyla birlikte sallanıyordu.

Komutan bana döndü ve yüzümü inceledi. Sonra gözlerini kaçırdı ve beni serbest bırakmalarını emretti. Bu sırada bir kalabalık toplanmıştı. Askerler onları geri püskürtüyor, havaya ateş açıyor ve

tepeye yaklaşan köylülere doğru göz yaşartıcı gaz bombası attı. Jumana'yı görmeden önce sesini duydum. Yanından geçen bir asker onu yere itmişti. "*Şarmoot! Ibn sharmoota,*" diye bağırdı. Orospu! Orospu çocuğu!

İsrailliler Bilal'i de yanlarına alarak ayrıldıklarında güneş doğmuştu. Bunun olması kaçınılmaz olsa da, tutuklanması ve daha sonra yokluğu beni çok üzdü, sorgucuların ona ne yaptığını merak ederek uykusuz geceler geçirdim.

Jumana ve ben Hajjeh Um Mhammad'ın kalp ve tansiyon haplarını getirdik ve ona yemeyi reddettiği küçük bir kahvaltı hazırladık. Evdeki tüm dolaplar açılmış, bazıları kırılmış ve içindekiler yere dökülmüştü. Komşuları ve akrabalarından oluşan bir alay Hacı Ümmü Muhammed'in etrafını sarmış, ortadan kaybolan askerlere küfürler yağıdırıyordu. O zaman, bir ömür boyu askeri işgal, zahmet ve dulluğa katlanmış zorlu kadını gördüm. Tanrı'ya İsraillileri yok etmesi, kötülerini dize getirmesi, tüm zalimlerin cezalandırılması ve kurbanların intikamının alınması için beddualar ve yalvarışlar arasında gidip geliyordu. Ama tek bir damla gözyaşı dökmedi. O bir kayaydı. Bir duvardı. Bir güçtü. Bir kadındı. Daha sonra ağlayacaktı, acı ve kederli gözyaşları, ama sadece yalnızken ya da kız kardeşleri ve en yakın arkadaşlarıyla birlikte. Annemi, Sitti Wasfiyeh'i, Um Buraq'ı ve Kuveyt'te sömürgeciliğin bu travmalarına katlanan tüm kadınları düşündüm.

Jumana kolunu bana doladı. "Bilal bir savaşçıdır. Ona bir şey olmaz. Hadi şu dağınıklığı düzeltelim" dedi ve yeni bir temizliğe başladık. Dağınık giysileri yeniden katlayıp düzenledik, dökülen yiyecekleri topladık, mutfak zeminine savrulan pirinçten kurtarabildiklerimizi kurtardık, mobilyalardaki şeker ve unu süpürdük ve duvarlardan sildik.

Ertesi gün Ghassan'ın tutuklandığı haberi geldi. Hajjeh Um Mhammad ailesi için bir yemek pişirdi ve biz de Bilal'in arabasına doluşarak yağmalanmış olan evlerine gittik. Birçok kişi zaten oradaydı, ama Jumana ve ben yardım etmek için kaldık ve kendi evimizi toparlamak için Hajjeh Um Mhammad ile birlikte geri döndük.

Bir gün sonra yerel bir marangoz kırık dolapları, çekmeceleri ve rafları onardı. Sonraki haftalarda Hacce Um Mhammad'ın kız kardeşleri ve onu seven çok sayıda aile, yiyebileceğimizden daha fazla yiyecek getirdi. Bir kısmını buzdolabında sakladık ve geri kalanını dağıttık. Güneş battı ve hiçbir şey olmamış gibi yeniden doğdu, Bilal ve Ghassan'ın yokluğuna kayıtsız kaldı, onların çeşitli şekillerde zarar gördükleri bilgisine

hayal bile edemezdik. Suçlama yoktu. Duruşma yoktu. İkisi de "idari gözaltında" tutuldu. Tüm bunlar sadece ağaçlar için biraz su sağlamak içindi.

Kalp acısının inatçılığı vücuda zarar verebilir. Hajjeh Um Mhammad, Bilal'in tutuklanmasından sonraki aylarda zayıfladı ve ben ona bakmak için kaldım. Jumana zamanını kendi evi, bizim evimiz ve salon arasında paylaştırdı. Haftada bir kez de tulumbayı çalıştırmak ve su fıçısını doldurmak için bana eşlik ediyordu. Ghassan'ın kız kardeşi ve diğer aile üyeleri fırının işletmesini devraldı. Bilal ve Ghassan'ın işlerini devam ettirmek, hepimizin onların hapsedilmesiyle başa çıkma şekliydi.

İdari gözaltı kararları altı aylık aralıklarla iki kez yenilendi. Ne Bilal ne de Ghassan herhangi bir suçla itham edilmedi. Bu on sekiz ay içinde Wadee nişanlısıyla evlendi, Samer Rusya'da okumak için burs aldı, Hajjeh Um Mhammad hastanede bir hafta geçirdi ve zeytin hasadı o ve ben olmadan geldi ve gitti, çünkü tüm köy zeytinleri toplarken, ayıklarken ve sıkarken onun yanında kaldım. Yerleşimci saldırıları artmıştı ama sonuçta iyi bir mahsul olduğu söylendi. Bu, Hajjeh Um Mhammad'ın hayatı boyunca kaçırdığı ilk hasattı.

Bilal'in serbest bırakılacağı haberi geldiğinde, yine bir hasat mevsimi olan Ekim ayının sonlarıydı. Hacı Ümmü Muhammed'in sevinci gözlerinden okunuyordu. "Sana hamd ve şükürler olsun, Yüce Allah'ım. O'na şükürler olsun!" diye şarkı söylüyor, aynı anda hem gülüyor hem de ağlıyordu. Günün geri kalanında sersemlemiş bir halde şarkı söyleyerek evin içinde dolaştı. Kız kardeşleri ve arkadaşları Bilal'in en sevdiği kuzu yemeği olan *mansafi* yapmaya yardım etmek için geldiler. Tam olarak ne zaman serbest bırakılacağını bilmiyorduk ama avukatı bize bugünün o gün olduğunu garanti etti. Hajjeh Um Mhammad bütün sabah eti ve mayalanmış kuru yoğurt olan *jameed'i* hazırlamakla meşguldü. Jumana ve beni en iyi ve en taze kuzu etlerini tedarik etmemiz için gönderdi.

"Oyun kokusu varsa, çok yaşlı kesilmiştir ve eti iyi değildir. Renk de aynı şekilde. Açık pembe renkte bir et aradığınızdan emin olun. Kırmızı et çok serttir ve pişirdiğimde o kadar yumuşak olmayacaktır" diye talimat verdi.

"*Haader, ya sit el kol,*" diye cevap verdik ikimiz de.

Evet, hanımefendi. "Biraz da taze kakule getir.

Burada öğüteceğim."

"*Haader, ya sit el kol.*"

"Ve Abu Abdelkarim'den aldığınızdan emin olun. O benim en sevdiğim baharatçıdır. Ve onlara kimin için olduğunu söylediğinden emin ol."

Bize para vermeye çalıştı ama tabii ki reddettik. Hajjeh Um Mhammad'a bakmak için çalışmayı bıraktığımdan beri nakit sıkıntısı çekiyordum ama Jihad bana birkaç ay yetecek kadar para vermişti. İşi, bilgisayarda yaptığı freelance işler ve Sitti Wasfiyeh'in yeni keşfettiği servetini yönetmek arasında kardeşim iyi gidiyordu.

"En azından bunları Ebu Faruk ve Ebu Abdülkerim için al" dedi, kasap ve baharatçıya hediye etmemiz için bize meyve ve sebze torbaları uzatırken. "Onlara her zaman bahçemden birkaç şey götürürüm."

Haber hızla yayılmıştı. İnsanlar sokakta Jumana ve beni durdurup Bilal'in eve döndüğünün doğru olup olmadığını soruyorlardı. Ghassan'ı sorduklarında, Jumana'nın gözleri onun tutukluluğunun devam etmesinden duyduğu umutsuzluğu ele veriyordu.

Kasap bize fazladan et verdi ve baharat tüccarı bize "hacı ve kahramanımız Bilal için" kahve çekirdekleri, kaju fıstığı ve taze zerdeçal hediye etti.

Biz döndüğümüzde Hacı Ümmü Muhammed pirinci çoktan ıslatmış ve cemi eritmişti. Diğer kadınlar bahçede biraz çalıştıktan sonra ev bahçelerinden paylaşma alışkanlıklarını sürdürerek yanlarına birkaç sebze ve meyve alarak evlerine gitmişlerdi. Hajjeh Um Mhammad getirdiğimiz torbaları karıştırıp baharatları koklarken ve etleri incelerken Jumana ve ben hevesle onları izledik.

"İyi iş çıkardınız kızlar!" Mutfak masasından bize gülümsedi. Görevi tatmin edici bir şekilde yerine getirdiğimiz için rahatlamış olan Jumana ve ben, onun talimatları doğrultusunda eti tekrar tekrar yıkadık. Artrit, Hacı Ümmü Muhammed'in ellerini güçten düşürmüştü ve hareketleri kısıtlıydı ama eti baharatlarla kendi hazırlamakta ısrar ediyordu.

"Her parçayı ayrı ayrı kaplamalısın," dedi baharat karışımını kuzuya sürterek. "Ve bunu yaparken kalbinden Kur'an oku... ya da en azından mübarek şeyleri düşün. Allah'a ve hayatı bizi besleyecek olan hayvana şükredin. Ya Rab, bu günü kutsa. Her şey için sana şükrediyoruz. Sana hamd olsun, Tanrım."

Ben havanda kakuleleri dövüp toz haline getirirken Jumana kuzunun geri kalanını baharatlamaya yardım etti. Sonra Hacı Ümmü Muhammed kuzuyu kaynar su dolu tencereye ilave etti ve kakule, defne yaprağı, *mistika*, tuz, karabiber ve karanfilleri döktü. Oğlunu bekleyen sevgi dolu bir evin kokuları evin içine yayıldı. Et neredeyse mükemmel yumuşaklıkta piştiğinde, sosu pişirmek için başka bir kazan kurduk. Jumana ve ben

Hajjeh Um Mhammad pişmiş et parçalarını yavaşça eklerken sırayla jameed yoğurdunu sürekli karıştırdı. Zerdeçalı çimdikledi ve beyaz sosun üzerine serpti. "Biraz daha tuz lazım" ya da "şundan biraz daha" diyordu, yaptığı işin tadına bakarak. "Bademler kavrulmuş mu?" diye sordu.

"Evet, maydanoz da doğranmış" diye cevap verdim.

"Siz ikiniz çok iyi kızlarsınız. Tanrı bana hiç sahip olmadığım kızlarımı verdi. O'na şükürler olsun. O'nun bilgeliğine ve merhametine şükürler olsun." Duvardaki saate baktı. "Tanrım, sonsuz merhametinle oğlumu bir an önce eve getir. Ey Tanrım ve Efendim, lütfen onun yolunu bu insanların kötülüklerinden ve şerlerinden temizle."

Jumana ve ben birbirimize baktık. Bilal şimdiye kadar eve gelmiş olmalıydı. Yemek ve temizlik işlerine yardım etmeye devam ettik. Birkaç kişi gelip bizi kontrol etti ve iyi dileklerini ilettiler. Çoğu kaldı ve Bilal eve gelmeyecek gibi görüldüğünde, aralarında Hacce Um Muhammed'in kız kardeşleri ve arkadaşlarının da bulunduğu daha fazla ziyaretçi hayal kırıklığına katlanmak için geri döndü.

"Bugün geliyor. Yüce Allah'ın izniyle eve dönecek," diye ısrar etti Hacı Ümmü Muhammed, daha azını kabul etmeyi reddederek. Bizden motorlu sandalyesini getirmemizi istedi. Bunu yaparken bir kalabalığın uğultusunu duyduk, ardından Bilal'i omuzlarında taşıyan otuz kırk kişilik bir grubun aceleyle yürüyüş yoluna çıktığını gördük. Gülümsüyordu ama böylesine bir hayranlığın odağı olmanın onu utandırdığını biliyordum ve gülümsemesinin altındaki yorgunluğu görebiliyordum. Önce annesine gitti, annesi onu yüzüne doğru çekmek için çabalarken ayaklarını öpmek için diz çöktü. Ellerini, sonra alnını, sonra da yanaklarını öptü. Teyzelerini ve diğerlerini kucakladı. Sonra Jumana ve beni. Akraba olmamamız önemli değildi; insanlar onun kız kardeşleriymişiz gibi fiziksel sevgiyi kabul ettiler. Her şeyden önce biz en yakın arkadaştık ve onun eve dönüşü beni, Jihad'ın Kuveyt hapishanesinden bize döndüğü güne benzemeyen bir mutlulukla doldurdu.

Jumana'ya "Ghassan sevgilerini yolladı" diye fısıldadığını duydum.

Hacı Ümmü Muhammed tüm kadınları mutfığa koşturarak yemeği ısıttı ve tabaklara kat kat yerleştirmeye başladı. Safranlı pirinç yığınları dört büyük tepside küçük tepeler halinde şekillendirildi. Hacı Ümmü Muhammed kuzu parçalarını seçti ve her bir pirinç tepesinin üzerine yerleştirdi. Üzerine maydanoz ve kavrulmuş badem serpiştirdiği sırada Ghassan'ın annesi eve geldi ve Hacı Ümmü Muhammed romatizmalı vücudunun izin verdiği kadar aceleyle arkadaşını kucaklamak için hareket etti. İki hacı birbirlerine sarıldılar.

uzun ve dokunaklı bir an için birbirlerine sarıldılar. Ayrıldıklarında Bilal, Ghassan'ın annesinin elini öptü.

"İzin ver yüzünü öpeyim oğlum. Sen benim için Ghassan ve Jandal kadar değerlisin, Allah rahmet eylesin. Sağ salım döndüğün için Tanrı'ya şükürler olsun oğlum. Allah'a şükürler olsun" dedi.

"Ghassan'ın keyfi yerinde teyze. Geçen hafta bizi aynı gözaltı merkezine taşıdılar ve onu sık sık görme fırsatım oldu. Sevgilerini yolluyor," dedi Bilal ona. Bu sözler onu biraz olsun rahatlattı ve odayı her iki adam ve tüm Filistinli mahkumlar için daha fazla dua ile doldurdu.

"Gel, gel, abla." Hajjeh Um Mhammad arkadaşını çekti. "Hadi yemek yiyelim. Allah'ın izniyle bir sonraki yemeğimizi Ghassan'ın dönüşünü kutlamak için yakında birlikte yiyeceğiz." Pilavın üzerine sos dökmeye başladı ve geri kalanları kaselere doldurarak ortadaki tepsilerin etrafına yerleştirmemizi söyledi. Sıcak mansaf tepsilerini, safranlı pirinç yatağında baharatlı beyaz yoğurt suyunda yumuşacık kuzu etini, kavrulmuş badem, maydanoz ve çam fıstığı ile süsledik.

İçeriye sığamayacak kadar çok insan vardı. Bir grup tepsilerden birini alarak terasa çıktı ve Filistin'de Ekim ayının keskin ve serin esintisi altında yemek yedi.

Mansaf benim gençliğimde her zaman büyük toplantıların ya da bayramların yemeğiydi. Elle yenmesi onu daha da değerli kılıyordu. Bu geleneklerin sürekliliği, doğduğum topraklarda kurduğum yuva ile yerinden edilmişlik arasında köprü kurmama yardımcı oldu, ancak bir daha asla tek bir yerde tam olamayacağımı biliyordum. Sürgün edilmek ve mirastan mahrum bırakılmak böyle bir şeydi

-Kapalı sınırları aşmak, hiçbir yerde bütün olmamak. Bir yerde kalmak, insanın uzuvlarını başka bir yerden koparması anlamına geliyordu. Annemi özledim. Kardeşimi ve büyükannemi. Elime bir lokma mansaf alıp odanın içinde etrafıma bakındım. Bilal, Jumana, Samer, Wadee ve Faisal, diğer arkadaşlar, Hajjeh Um Mhammad ve kız kardeşleri, komşular ve daha fazla aile. Burası ait olduğum yerdi, ama bir yanım hâlâ başka yerlere dağılmıştı.

HASAT

İnsanlara daha fazla dedikodu malzemesi vermek **istemediğimden**, özellikle de Hacı Ümmü Muhammed'in sağlık durumu hassas olduğundan, Bilal döndükten sonra Jumana'nın yanına taşındım. Ama onunla ilgilenen pek çok kişi olmasına rağmen her gün hacı hanımın yanındaydım.

"Tanrı günlerini aydınlatsın ve yolunu kötülüklerden temizlesin kızım. Beni her zaman kontrol et. Allah'ın melekleri her zaman seni kontrol etsin. Amin," derdi Hajjeh Um Mhammad.

Bilal'in eve dönüşünden birkaç gün sonra, Hacce Ümmü Muhammed mutfakta yere yığıldı. Doktor bunun yorgunluktan olduğunu, muhtemelen Bilal'in eve dönüşünün heyecanı ve önümüzdeki hafta yapılacak hasat hazırlıklarının bir bileşimi olduğunu söyledi. Yaşlılık onun gücünü ve çevikliğini çalmıştı ve hasatta eskisi kadar çok şey yapamıyordu, ama doktor dinlenmesini emretmiş olsa da, özellikle Bilal evdeyken bunu bir daha kaçırmaması mümkün değildi.

Büyük günden önceki akşam, Jumana ve ben bahçelere götürmek üzere salatalar ve meze yemekleri hazırladık. Hajjeh Um Mhammad ve arkadaşları, açık havada sıcak bir tabun üzerinde pişirecekleri taze *khobz* ekmeği yapmak için hamur yoğurdular. Hasadın ilk gününe erkenden başladık, uzun bir gün için toparlandık ve güneş karaya çıkmadan önce bahçelere doğru yürümeye başladık. Hatta yaşlıların yaptığı gibi ve atalarımın yaptığını hayal ettiğim gibi başımın üzerinde bir sepet taşıdım.

Hacı Ümmü Muhammed iyi yürüyememesine rağmen, her yıl zeytinliklere yapılan bu yürüyüşü yapmakta hep ısrar etmişti. Bu yıl merhamet etti ve Bilal'in onu tepeye kadar götürmesine izin verdi, böylece kısa bir mesafe yürüyerek yaşlı akraba ve arkadaşlarına katılabilecekti.

zeytinleri ayıklıyor, ekmek pişiriyor ve yemek hazırlıyorlardı. Başlarının üstündeki yükü dengelemeyi ve birbirleriyle sohbet etmeyi başaran, aynı zamanda dik, kayalık patikalarda yürüyen, bazen bir çocuğu da taşıyan kadınlar görülmeye değirdi. Sepetin başımdan düşmesini engellemek için tek kolumla sepeti yerinde tutmaya çalıştım. Sonra iki kolumu da kullanmak zorunda kaldım, bu da bazı çocukların (ve yetişkinlerin) gülmesine neden oldu.

"Kim olduğunu kabul et, şehrili kız," diye takıldı Faysal. "Sepetin ne zaman ve nereye düşeceğine dair bahse giriyoruz." Wadee güldü ve çocuklar da güldü.

"Sen kimin tarafındasın, Jumana?"

"Normalde bir kız kardeşin tarafında olurdum. Ama işin içinde bir ödül var. Ağaçlara ulaşmadan önce sepetin kafandan düşeceğine dair güvenli bir bahse girmek zorundayım."

"Peki ya başarısam? Ödülü alacak mıyım?" diye sordum.

"Hayır. Buradaki anlıyor. Senin iyi olacağına bahse giriyor," dedi Jumana, dokuz ya da on yaşlarında küçük bir kızı göstererek. Adı Amna'ydı, Bilal'in akrabasıydı.

"Buraya gel, güzel Amna," dedim. "Sen benim tek gerçek dostumsun. Onlara göstereceğiz, değil mi?"

"Evet." Küçük kız tatlı tatlı gülümseyerek bana baktı.

Ödül, Amna'nın kazandığı ve öğle yemeğinden ve zor bir günün ardından tatlı olarak bir kenara koyduğu bir paket M&M'di. "Onlarla paylaşmak ister misin?" Ona sordum.

Amna mahcup bir ifadeyle sırtıttı. "Sadece çok çalışırlarsa. Ve bana kaç tane zeytin topladıklarını ve ayıkladıklarını göstermek zorundalar!"

Biz vardığımızda Bilal muşambaları çoktan sermişti. Hemen işe koyulduk, güneş kavisi boyunca ilerlerken o kadim ağaçların arasında çalıştık. Amna bana zeytin toplamanın doğru yolunu öğretti. "Bazı tembel çocuklar zeytinleri düşürmek için dalları sallayıp vurmaya çalışıyor ama bu yanlış. Babam sana bereket veren bir ağacı dövmenin yanlış olduğunu söyler. Böyle yap," dedi Amna, hızlı bir el becerisiyle her seferinde bir zeytin toplayarak ağacın altına serilmiş muşambanın üzerine düşmelerini sağladı. Etraftaki ağaçlardan aynı anda düşen yüzlerce zeytinin çıkardığı ses, masmavi gökyüzünden yağan yağmur gibi müzik yapıyordu.

Her ağaçta beş ya da altı kişi çalışarak ulaşabildiğimiz kadar zeytin topladı. Amna gibi bazıları merdivenlere tırmanıyor ve yüksek dallardan kovalara zeytin dolduruyordu. Bazıları muşambaların üzerine oturup zeytinleri sepetlere ayırdı.

renk ve olgunluğa göre. Toplamak için çok küçük olan çocuklar sepetleri zeytin presine giden yığınlarla götürüp getiriyorlardı. Jumana, Amna ve ben bir tarafta, Bilal, Wadee ve Faisal diğer tarafta yan yana çalışıyor, başka bir ailenin getirdiği radyoyu dinliyorduk. Konuştuk. Şarkı söyledik. Kollarım ağrıyordu ve gömleğimin koltuk altları nemden kararmıştı. Sırtımdaki oluktan boncuk boncuk terler akarken bile hava yüzüme ferahlatıcı bir serinlik veriyordu. Böylesi bir fiziksel zahmetin zevkini hiç tatmamıştım. Çok geçmeden ağaçların arasından taze ekmek kokusu yayıldı. Bilal'in arabasının park ettiği yoldan çok da uzak olmayan tepenin zirvesinde dağıtılan yiyecekler için mola verme zamanı yaklaşıyordu.

"Leş gibi kokuyorum!" Jumana koltuk altlarını kokladı. "Şimdi kimmiş şehirli kız?" Sırıttım.

Amna aniden boğazından garip bir ses çıkardı ve merdivenin tepesindeki kovayı düşürerek içindekileri yere döktü. Güneş gözlerime vuruyordu. Onu göremiyordum ama Jumana daha sonra Amna'nın yüzündeki korkuyu anlatacaktı. Biz bir şey söyleyemeden, tepenin birkaç kat yukarısındaki küçük bir çocuk çığlık attı: "Yahudiler! Yahudiler!"

İnsanlar mümkün olduğunca çok zeytin toplayarak ayağa fırladılar. Amna'nın yanına koştum. Bacakları titriyordu ve Bilal yanımdan tepeye doğru koşarken merdivenden inmesine yardım etmek için uzandım. Wadee ve Faisal da onları takip etti ve bize "zeytinleri sarmamızı" emrettiler.

"Allah yustor," diye dua etti Jumana, zeytinleri kovalara doldururken elleri titriyordu.

Artık onları görebiliyorduk, taş atan yerleşimci çocukları. Arkalarında, askerler yanlarını korurken babaları tüfeklerini bize doğrultmuştu. Annesi ona seslendiğinde Amna hâlâ titreyerek Kur'an okuyordu. Anne ve kızın el ele tutuşarak kaçışını izledim. Göz yaşartıcı gaz bulutları ağaçların arasından tehditkâr bir şekilde süzülerek insanları vadiye doğru itiyordu.

Beklenen bir şey hala sürpriz olabilir mi? İsraililerin özellikle hasat mevsiminde tehditkâr olduklarını biliyorduk. Zeytinin binlerce yıldır sosyal, ekonomik ve kültürel varlığımızın temel dayanağı ve merkezi olduğunu biliyorlardı ve yerli geleneklerimizin kesintisiz devamlılığını izlemek onları çileden çıkarıyordu, hâlâ da çıkarıyor. Bu yüzden büyük silahlarıyla ve varlığımıza ya da neşemize tahammül edemeyen yabancıların sömürgeci mantığıyla geldiler.

İki el silah sesi duyuldu.

"Acele edin!" Jumana ısrar etti.

Onun arkasından tepeye doğru koştum. Yerleşimciler geri çekiliyor gibi görünüyordu, gittikçe daha uzaktan ateş ediyorlardı. Hajjeh Um Mhammad, parçalanmış yemek tabakları ve birinin kanı arasında yere yığılmıştı. Bilal annesine yardım etmek için çılgık atarken bir grup asker onu bağlayıp sürüklüyordu. Faysal da tutuklanmıştı. Wadee karnından vurulmuş bir çocuğu yaklaşan ambulansa doğru taşıdı. Çocuk o gece hastanede ölecekti.

Hajjeh Um Mhammad nefes almakta zorlanıyordu ama bilinci yerindeydi. Askerler Bilal'i götürürken elimden geldiğince yüksek sesle annesinin iyi olduğunu, onu hastaneye götüreceğimizi söyledim ve beni duyması için dua ettim.

Ertesi gün büyük kalabalıklar öldürülen çocuğun cesedini gömmek üzere taşırken sokaklar yasla çalkalandı. Sekiz yaşındaydı. Ama tarlalarda hala iş vardı ve hepimiz elimizden geldiğince çok şeyi bitirmek için geri döndük. Dün keyifli olan şey şimdi dayanılmazdı. Bulutlar gökyüzünü karartmıştı. Kimse konuşmuyordu. Ne radyo ne de şarkı vardı. Zeytin sesleri acı ve kederliydi. Hacı Ümmü Muhammed'in akrabaları sırayla onunla ilgileniyordu. Fiziksel olarak iyileşmişti ama ağır keder onu yatağına bağlamıştı.

Öğleden sonra çocuğun ailesine taziyelerimizi sunmak üzere oradan ayrıldık. Bazı uluslararası katılımcılar zeytin toplamaya yardım etmek ve başka bir saldırıya karşı vücutlarını ve kameralarını kalkan olarak sunmak için geldiler. Üçüncü gün tekrar geldiler, ancak bir kez daha askerler tarafından korunan maskeli yerleşimciler geldiğinde çekim yapmaktan başka bir şey yapamadılar. Kendimi robotik bir toplama ritmine kaptırmıştım, zihnim düşünceden boşalmıştı. Boş olma yeteneği yıllar içinde geliştirdiğim bir beceriydi. Sırtımdaki oluktan yavaşça akan ter beni farkındalığın içine sokup çıkarıyordu. Oradaydım ama orada değildim.

Pandemonium aniden beni kendime getirdi-feryatlar, ateş, duman, kaçışan gülen yerleşimciler ve tek itfaiye aracının bize ulaşmasını engelleyen askerler. Uzaktan o askerleri gördüm; durgun duruşları, yangın yayıldıkça artan paniğimizden sıkıldıklarını söylüyor gibiydi.

Köylüler alevleri söndürmek için her yerden toplandılar. Jumana ve ben kovalarımızı kaptık ve cehennemin içine fırlattığımız toprakla doldurmak için koştuk. Denizi süngerlerle temizlemeye çalışmak gibiydi ama durup toprağın yanışını izlemek, cildimizdeki yanıklardan ve ciğerlerimizdeki dumandan daha acı verici olurdu.

Tanrı araya girdi, ya da daha sonra herkes öyle söyledi. Daha fazla bulut toplandı ve bir şimşek gökyüzünü yararak açtı. Yağmur yağdı. Ateş yavaş yavaş sönerken Jumana ağlayarak yere düştü, yağmur damlalarının düştüğü her yerde bir kor toprağı tıslıyordu. Orada öylece durduk, is içindeydik, yağmur tenimizi siyaha boyuyordu. Bir sonraki şeyi bekliyorduk; kurtarıcıları, yerleşimcilerin geri dönüp bizi vurmasını, yıldırımın kolonilerini ateşe vermesini. Ama artık hiçbir şey yoktu. Sadece yağmur vardı. Eşarbı başımdan çektim ve Jumana'nın yüzünü sildim. Sonunda hıçkırı hıçkırı ağlamayı bıraktı ve birlikte çamurun ve kömürün içinde yürüdük.

Temizlenmek için evine gittik. Hemen Hajjeh Um Mhammad'ı görmeye gitmeliydim. Şüphesiz mahallenin çocukları yangın haberini çoktan yaymışlardı. Yangını öğrendiğinde orada olmalıydım, yangını kontrol altına alan mucizevi yağmurun görgü tanığı olarak ona güven vermeli, korunun sadece küçük bir kısmının yok olduğunu söylemeliydim. Ama yapamadım. Bencilce, geri çekildim. Günü bedenimden temizlemekten başka bir şey yapamadım.

Jumana ve ben birbirimizin yanıklarını sardık ve kanepede oturduğumuz yerde uyuyakalmışız. Gözlerimi tekrar açtığımda biri kapıya vuruyordu. Ertesi sabah saat altı idi. Jumana kanepenin diğer ucundan başını kaldırdı, bacaklarımız hala ortada birbirine dolanmıştı. Arayan kardeşi Wadee'ydi. Nişanlısı arayıp Hacce Um Muhammed'in ambulansla hastaneye kaldırıldığını söylemişti.

Kargaşa dolu bir güne daha hazır değildim. Kanepede hiçbir şey yapmadan daha fazla zamana ihtiyacım vardı. Ancak tam hastaneye gitmek için kendimi toparladığım sırada, bir başka haber kasırgası başımızı döndürdü: Ghassan az önce serbest bırakılmıştı.

Bilal'in yeniden tutuklanması, yakılan tarlalar ve Hacce Um Mhammad'ın hastanede kalışı saatleri uzattı ve kendi içine katladı, zamanı bitmeyen aynı günün farklı yinelemelerine rehin tuttu. Bilal'in açlık grevine başladığı haberini aldık. Aynı zamanda doktorlar bize Hajjeh Um Mhammad'ın felç geçirdiğini bildirdi. Vücudunun sağ tarafı felç olmuştu. Doktorlar kalbinde de bir sorun olduğunu, kalbinin vücuduna yeterli kan pompalayamayacak kadar büyüdüğünü söylediler. Yapabilecekleri başka bir şey yoktu. "Her şey Tanrı'nın elinde," dediler. Kız kardeşleri sırayla başucunda durdu ve sürekli bir ziyaretçi akını gelip gitti. Hajjeh Um Mhammad uyanıktı ve konuşuyordu ama ne dediğini sadece kız kardeşleri anlayabiliyordu.

İsraili yerleşimcilerin hasat sırasında ağaçları ateşe vermesi son on yılda o kadar olağan hale gelmişti ki, uluslararası yardım kuruluşları sadece Filistinli çiftçileri korumak amacıyla kurulmuştu. Bizimle birlikte hasat yapmaya gelen grup, toprağı yenileme ve ağaçları yeniden dikme sözü de verdi. Elimden geldiğince toprağın yeniden ekilmesine ve işlenmesine yardımcı olmaya çalıştım ama bu tür travmaların ardı arkası kesilmeden yaşanmasına alışık değildim. Yas tutmak için zamana, iyileşmek için zamana ihtiyacım vardı.

Kuaförde çalışmaya geri döndüm ve Ghassan'ın bana gerçekten ihtiyacı olmamasına rağmen bazen fırına yardım ettim. Hajjeh Um Mhammad'ı her gün ziyaret ettim, ama utanarak söylüyorum ki bu gerçekten yapmak istediğim bir şey olmaktan çok bir angarya haline geldi. Onun kötüleşmesini izlemek çok zordu. Kalbim sürekli boğazımda sıkışıyordu.

Sözlerini anlayamadığımı fark eden Hacı Ümmü Muhammed, ben köyden haberleri aktarırken çoğunlukla elimi sıkardı. Daha uyanık olduğu güzel günler de oluyordu. Böyle bir seferinde beni daha yakına çekti ve anlamam için ısrar etti. İki kız kardeşi sözlerini anlamama yardım etti. Bilal ve benim evlenmemizi istiyordu. Bunu ilk kez önermiyordu ama şimdi ölmek üzere olan bir kadının isteğinin ciddiyetine sahipti. Yaşam düzenimizin muhafazakâr kültürümüzde sürdürülebilir olmadığını biliyordum ve Bilal'e yakın kalmak istiyordum. Ama evlilik beni tedirgin ediyordu. Fiziksel yakınlık. Kalıcılığı. Bir erkeğe ait olma duygusu. İnsanlar iki erkek kardeşle de evlendiğimin dedikodusunu yapacaklardı.

"Birbiriniz için iyisiniz. Dünyayı senden daha iyi tanıyan yaşlı bir kadın söylüyor bunu," diye fısıldadı kısık sesle. Kız kardeşleri de aynı fikirdeydi. Hepsi bunu konuşmuştu. Dört kız kardeşi arasında beşten az çocuk doğurmuş olan, kızları ve torunları olmayan tek kişi Hacce Um Muhammed'di. Aralarındaki tek dul, en yaşlıları olmasa da ilk ölen olacaktı.

Kız ve erkek kardeşlerinin, torunlarının ve torunlarının torunlarının ürettiği bolluğa imreniyordu. Bir keresinde bana, bazen işlediği bir suçtan dolayı Tanrı'nın kendisinden hoşnut olup olmadığını merak ettiğini söylemişti. Sonra bu düşüncüyü aklından kovmuş, Tanrı'dan af dilemiş ve sahip olduğu ve olmadığı her şey için O'na şükretmişti. "İnsan kaderi için her zaman Tanrı'ya şükretmeli, elhamdülillah" demişti.

Ne diyeceğimi bilemeden Hacı Ümmü Muhammed'in gözlerinin içine baktım. Tekrar konuştu ve ben çok iyi anladım. "O seni seviyor. Senin de onu sevdiğini biliyorum," dedi. Bu aileye eş olarak getirilmek ne kadar garip.

Bir kardeşin diğerine aşık olması ve ilkinin boşadıktan sonra onunla evlenmek için annelerinden hayır duası alması.

Bilal'i sevdim, her ne kadar bu kelimeler onun kalbimdeki geniş varlığı için çok küçük görünse de. Beni tüm utancım ve kırık parçalarımınla gördü ve başka tarafa bakmadı. Onun gözlerinden kendimi gördüm ve belki de kendimin başka bir versiyonu oldum - sevebilen, sevelebilen, dünyayı etkileyebilen ve belki de bir erkek tarafından yeniden dokunulabilen düşünceli, güçlü, entelektüel bir kadın.

"Büyüklerin en iyisini bilir kızım," diye fısıldadı kız kardeşi. "Bilal seni onurlandıracak. Ölmeden önce kız kardeşimizin kalbini rahatlat, sevgili Nahr. Son günlerinde kızına en yakın kişi sensin."

Hacce Um Muhammed'in yüzüne doğru eğildim ve alnından, ellerinden, yanaklarından öptüm. Sonra yüzümü kulağına yaklaştırdım, gözlerimin arkasında yaşlar birikti ve fısıldadım: "Bilal'e ben bakacağım. Eğer Tanrı isterse, onunla evleneceğim."

Vücudunun rahatladığını hissettim ve gözyaşlarımın akmasına izin vererek orada kaldım. Onu ne kadar çok sevdiğimi söyledim. Bana gösterdiği nezaket için ne kadar minnettar olduğumu. Onun kalbimdeki yerinin kendi anneminki gibi olduğunu söyledim.

Odaya biri girdi ama ben başımı kaldırmadım, Hacce Um Muhammed'in kulağına konuşmaya devam ettim. Ama kız kardeşleri "Sen kimsin?" diye sorunca Başımı kaldırdım ve *peçe* takmış zayıf bir kadınla yüz yüze geldim. Peçesini çıkarıp feracesini indirdi ve onun bir erkek olduğunu görebildik. Saçları buralardan bir Filistinli için fazla uzundu. Keçi sakalı ağzını çerçeveliyordu. Hastalıklı bir hali vardı. Ama Muhammed'in yüzünde hata yoktu. Hajjeh Um Mhammad duyulabilir bir çığlık attı ve kız kardeşleri onu kucaklamak için yerlerinden fırladılar. Ben donup kaldım.

Kız kardeşler sustular ve kapıyı kapatmak için acele ettiler, onun içeri girdiğini gören olup olmadığını kontrol etmek için etrafa baktılar. Hacı Ümmü Muhammed'in yatağının yanında diz çöküp elini öptü. Anne ve oğlunun yüzlerinden sessiz gözyaşları süzüldü.

"Allah sana iyilikle baksın oğlum," diye tekrarladı Hacce Ümmü Muhammed. Kız kardeşleri de ağlıyordu. Şaşkınlık ve şaşkınlık içinde durdum, neredeyse beni görebildiklerini unutuyordum.

Teyzelerinden biri diğerine şöyle dedi: "Ne cesur bir oğul. Sadece annesini görmek için ülkeye nasıl gizlice gireceğini buldu... ."

Diğer kız kardeş: "Kanada'dan geldim. Çocuğu bir daha göreceğimizi sanmıyordum. Çok cesur ve becerikli. Tanrı ona uzun ömür versin, amin."

Kanada'da mı? Kanada'da yaşadığını mı düşünüyorlar?

"Merhaba, Nahr." Sesi hatırladığımdan daha törpülenmiş gibiydi.

Gözleri kırmızı ve mesafeliydi. Hayatımda bir zamanlar bu adamın bana dönmesini çok istemiştım, ama o terk edilmiş kız gitmişti ve şimdi beni tiksindiriyordu.

Hajjeh Um Mhammad'ı öptüm. "Seni kontrol etmek için daha sonra döneceğim," diye fısıldadım. Kapıyı açmak için uzandığımda, Muhammed arkamdan, "Burada olduğumu kimsenin bilmemesi gerektiğini söylemeye gerek yok," dedi.

Ona tokat atma isteğimi bastırdım.

Hacı Ümmü Muhammed, Muhammed'in ziyaret ettiği gün eve gitmeyi talep etti. Kılık değiştirip gitmeden önce akşamın erken saatlerine kadar onunla kalmış. "Kendi evimde ölmek istiyorum" dedi. Böbrekleri çok az idrar ürettiyordu ve doktorlar diğer sistemlerinin de iflas etmesinin uzun sürmeyeceğini söylediler.

"Hâlâ konuşabiliyorken, eve gitmeyi talep ediyorum," dedi zayıf sesinin toplayabildiği kadar güçle.

Kız kardeşleri Hajjeh Um Mhammad'ı hastaneden eve getirdiler ve biz de nöbete başladık. O gece uyuduğunda Jumana ve ben oradaydık, etrafı yirmi kadar aile üyesiyle çevriliydi ve ertesi sabah saat beşte kız kardeşi uzun bir feryat kopardığında da oradaydık. Hacce Um Mhammad'ın kız kardeşleri cesedi yıkama ritüelini yerine getirirken haber hızla yayıldı.

Jumana, Hajjeh Um Mhammad'ın yeğenleri ve ben cenaze töreni ve takip eden haftalarda eve gelen insan akışını yönettik. İlk kimin söylediğini hatırlamıyorum ama insanlar benden "Bilal'in nişanlısı" olarak bahsetmeye başladı. Cenazeden sonra binlerce kişi taziyelerini sunmak için geldi, erkekler her gün terasta açık havada toplanırken kadınlar kutsal alanlarını içeride tuttular -Hacce Um Mhammad'ın kız kardeşleri, yeğenleri, çocukları, eşleri, torunları ve kayınları; Hacce'nin kendi kayınları ve onların aileleri; arkadaşları ve onların aileleri; komşuları (evleri yıkılmış ve uzaklara taşınmak zorunda kalmış olanlar bile); çeşitli kasabalarda sık sık uğradığı tüccarlar; ürünlerini teslim eden çiftçiler; evinde çalışmış olan marangoz ve tesisatçılar; Ghassan ve ailesi; oğullarının diğer arkadaşları ve aileleri; oğullarının hapishane arkadaşları ve aileleri. Oğulları dışında herkes oradaydı.

"Tanrı'ya şükürler olsun, Muhammed son saatlerinde onu teselli etmek için Yahudilerin elinden kurtulmayı başardı. En azından onu son bir kez gördü. Ama biliyorum ki bu onu yaktı.

Bilal'i görmemek için. Allah Yahudilerin kalbini yaksın. Amin," diye fısıldadı kız kardeşlerden biri bize. Bir diğeri onu susturdu: "Sesini alçalt! Muhammed henüz güvenli bir şekilde ülke dışına çıkmamış olabilir."

Cevap almak için Jumana'ya döndüm. Gözlerimi yakaladı ama başka tarafa baktı. Ne bildiğini merak ediyordum ama sormanın zamanı değildi.

Bilal'in gözetli süresi bir kez daha önce haftalara, sonra aylara yayıldı. Kırk günlük yas boyunca, saygılarını sunan insanlar eve girip çıkarken, Bilal'in açlık grevi dikkat çekmeye başladı. İsrail'in İngilizce gazetesi Bilal'in durumunun kötüye gittiğine dair bir makale yayınladı ve bunun üzerine birçok uluslararası medya kuruluşu da aynı şeyi yaptı. Telesur, Al Jazeera ve BBC, Bilal'in suçlama ya da yargılama olmaksızın alıkonulmasıyla ilgili haberler yaptı. O karanlık günleri bir süreklilik sağlamak için yorucu bir kararlılıkla doldurdum. Yas tutanlar için yemek ve temizlik yaptım, her gün salonda çalıştım ve Bilal'in sulama planını sürdürmek için haftada en az bir kez Jumana ile koruda piknik yaptım.

Yıllar önce, bademler ölmeye başladığında Bilal ağaçların yapısını değiştirmiş, böylece İsrail'in kuruyan ağaçları bahane ederek araziye el koymasını engellemek için suyu yoğun kullanan bademlerin çoğunu kuraklığa daha dayanıklı zeytinlerin arkasına dikmişti. Tasarladığı sulama borusu merkezden dışa doğru uzanıyordu, böylece suyun çoğu bademlere gitti ve şimdi henüz fındıkları olmasa da narin beyaz çiçekleriyle yeniden sağlıklı görünüyorlardı. Jandal'ın işini devralan kuzeni, toprağın yeterince azot almasını sağlamak için koyunları düzenli olarak otlatmaya getiriyordu. Yanmış alan bile, orada burada filizlenen yabancı otlarla yaşam belirtileri gösteriyordu. Yanmış ağaçları beyaz bir bezle sarmıştık - güneşi yansıtan ve nemi tutan bir bandaj - ve toprağı mümkün olduğunca ıslatmak için bölgeye bir hortum uzattım, hala yerleşimcilerin su borusundan hortumla çektiğimiz su tankından. Ağaçlar da bu açıdan insanlardan pek farklı değil. Yanan kısımları elementlerden korur, vücudu nemlendirmeye ve beslemeye devam eder ve yaşamın kendini iyileştirmesini beklersiniz.

"Bilal çıktığında burayı canlı bulsun istiyorum," dedim Jumana'ya. "Biliyorum, o öldüğünde burada olmamak onu öldürüyor olmalı... ."

Uzaklara, ağaçlara doğru baktı. "Aklında bir şey var. Sadece söyle," dedim.

"Ya bu sefer onu dışarı çıkarmazlarsa?" diye sordu sonunda.

"Çok moral bozucu olabiliyorsun! Ya yarın uzaylılar bizi istila ederse?"

Güldü. "Tamam, uzaylılar istila edip seni kaçırırsa diye bunun nasıl çalıştığını bana tekrar hatırlat," dedi ve pompaya uzandı.

Ona varilin üzerindeki vanaları gösterdim. "Pompa açıkken, doldurmak için bu tarafa çevirin. Pompayı kapattığınızda vanayı bu tarafa çevirin, böylece su borulardan damlayacaktır. Bu da suyun girip çıkmadığı nötr konumdur. Yağmur yağdığında ya da toprak çok ıslak görüldüğünde burada bırakın. Toprak iyi drene edilmelidir."

"Vay canına, şu haline bak," dedi Jumana. "Ne de olsa şehirli kızın içinde bir köylü var!"

"Benimle kal. Sana birkaç şey öğreteceğim," dedim. "Şimdi dinle, ukala. Dikkatle izlemelisin. Bu zor çünkü bademlerin çok suya ihtiyacı var ama ıslak toprağa değil. Zeytinler de çok fazla su alamaz çünkü yağlarının tadı seyreler. Anladın mı?"

"Evet, patron."

Bilal'in sağlık durumu kötüleştikçe uluslararası medyanın ilgisi de arttı. Bilal'in muhtemelen kritik bir durumda askeri bir hastaneye nakledildiği sızınca, serbest bırakılmasını müzakere etmek üzere bir Avrupa heyeti gönderildi. İki hafta sonra, Bilal'in tutuklanmasından dört aydan fazla bir süre sonra ve açlık grevinin yaklaşık on haftasında, İsrail serbest bırakılması için müzakere şartlarını kabul etti ve ilk lokmasını yayınladılar: bir kaşık çorba. Evin, kuaförün ve fırının telefonları susmak bilmiyordu.

Ghassan beni salondan aradı. "Allah'a şükür kardeşimiz eve dönüyor" dedi. "Bu akşam pastaneye uğramalısın. Akşam yemeğinde bize katıl."

Bu bir davetten çok acil bir talepti ama telefonlarımız dinleniyordu ve söyleyebileceğimiz çok fazla şey yoktu. "Evet, elbette kardeşim. Daha önce gelemediğim için özür dilerim. Jumana ve ben salonu kapattıktan sonra doğruca oraya geleceğiz, inşallah."

"Yakında görüşürüz. Biz de düğün planlarını duymak istiyoruz. Herkes ikinizi kutlama onuruna erişmek için sabırsızlanıyor" dedi ve telefonu kapattık.

Bilal ve ben henüz bu konuyu konuşmamış olsak da, düğünüm yerel hayal gücümde büyüyordu. Kuveyt'teki genç kızlığımdan bu yana ilk kez kendi yarattığım bir hayatın, Bilal'le kendi şartlarımıza göre oluşturacağımız bir hikâyenin hayalini kuruyordum. Onunla sonsuza dek birlikte olmayı hayal etmeye cesaret ettim. I

Bir çocuk, sevgiden doğan bir hayat, çok ve her zaman sevilmeğe istemeye bile cesaret etti.

Jumana'ya döndüm. "Sence Bilal yaklaşan düğününden haberdar mıdır?"

"Muhtemelen boşanmanızın kesinleştiği günden beri bunun hayalini kuruyordu," dedi.

"O öyle biri değil."

"Bütün erkekler böyledir," diyerek bana Ümmü Burak'ı hatırlattı.

Biz geldiğimizde Ghassan'ın kız kardeşi fırında çalışıyordu. Ghassan döndüğünden beri orada daha seyrek çalışıyordu, çünkü aralıksız nasihatleri dayanılmazdı: yeterince dindar değildi; şimdiye kadar evlenmeliydi, çocukları olmalıydı; dindar arkadaşlarla ilişki kurmuyordu; neden bu kadar inatçıydı. En kötüsü de Jumana'yı küçümsemesiydi.

Onu gördüğümüze şaşırdık, o da bizi.

"Hoş geldiniz hanımlar. Ghassan bana misafirimiz olduğunu söylememişti," dedi. Jumana'yı bir aşağı bir yukarı süzdü ve saçlarında durdu. "Gördüğüm kadarıyla hâlâ başörtüsü takmıyorsun."

Bakışlarımın içine bütün kötü küfürleri yerleştirerek bir adım öne çıktım. Ghassan çevrede belirdi ve bizi selamlamak için yaklaşımadan önce "Sende bir sorun var" diye fısıldadım.

Jumana'nın elini sıkması ve her iki yanağından öpmesinden hoşlanmadı ama Ghassan bizi Bilal'in zaferi ve düğün için tebrik ederken dilini tuttu.

"Oh, Ghassan. Bu Filistin tarihindeki en tuhaf düğün," dedim. "Bilal olacak-"

"Senden elini bile istedi mi?" Ghassan'ın kız kardeşi araya girdi.

Ben pençelerimi onun gözbebeklerine geçiremeden Ghassan tersledi, "Hâlâ burada ne yapıyorsun? Kocan yarım saat önce seni eve çağırdı. Git artık!"

O hışımla uzaklaşırken Ghassan bize döndü. "Akşam yemeği gelene kadar biraz taze ekmek yapıyordum. Birkaç *maşavi* ve meze tabağı getirttim" dedi.

"Kendini sıkıntıya sokmamalıydın," dedi Jumana.

Eski bir sözü tekrarlayarak ona gülümsedi: "Sevdiklerimiz için hiçbir şey sorun değildir ve her şey asla yeterli değildir."

"Siz ikiniz çok gülünçsünüz." Gözlerimi devirdim. "*Senin* düğünün hakkında konuşuyor olmalıydık."

Ghassan eğildi. "GörünüŖe göre fazladan kulağımız var," dedi ve odanın karşıındaki bir masada oturan bir grup genç adamı işaret etti. Kalan tek müşteriler onlardı ve onlar gidene kadar yüzeysel olarak konuştuk.

Ghassan arkalarından kapıyı kilitlemek için ayağı kalktı. "Sence casuslar mı?" Jumana sordu.

"Artık kim bilir. Köydeler ama buraya pek sık gelmiyorlar," dedi. "Dinle, biraz envanterimiz var. Yarın taşımamız gerekiyor," diye ekledi Ghassan. "Öğleden sonra iki kadın saçlarını yaptırmak için salonunuza gelecek. Park yerinizin müsait olduğundan emin olun. Ve geldiklerinde diğer müşterilerden kurtulun. Geri kalan her şeyle biz ilgileneceğiz."

Jumana'ya baktım. İkimiz de ne diyeceğimizi bilmiyorduk. Ghassan bizi uyardı. "Sadece dostça sohbet ediyormuşuz gibi görünmeye çalışın. Yoldan geçen herkes bizi görebilir." İfadelerimizi büyük vitrin camına göre ayarlayarak uyduk.

Ghassan birkaç kez tek başına gelip gitmiş olsa da, iki yıldan uzun bir süredir yeraltına geri dönmemiştik. Samer üniversiteye ara verdiğinde Moskova'dan eve dönmüştü. Kaybedecek daha çok şeyi olduğu için, annesinin ya da meraklı yeğenlerinden birinin yeraltına giden geçidi bulacağı paranoyasına kapılmıştı.

Wadee, Jumana ve bana şöyle dedi: "Samer, yerde bir delik bulduğumuz için gerçekten direniş gösterebileceğimiz gibi bir hayal uğruna ailesini riske attığını düşünüyor."

Jumana kardeşinin yüzünü inceledi. "Konuşan Samer mi yoksa sen misin?" Wadee endişeyle gözlerini kaçırdı, sonra bize döndü. "Samer dışında kimse

Ghassan yıllardır orada. Bunu unutmak zorundayız."

Jumana volta atmaya başladı. "Pekâlâ. Dinle, şu anda herhangi bir karar vermek zorunda değiliz. Tek yapmamız gereken, askerler evlerimize baskın düzenlese bile geçiş yollarının iyi gizlendiğinden emin olmak. Bence Samer'in bodrumundaki geçidi bir şekilde güçlendirmesi ona biraz güvence verecektir."

"Alanın üzerine, salondaki gibi sahte bir zemine sahip bir gardırop inşa etse nasıl olur?" Dedim ki.

Wadee, "Askerler genellikle bunları devirir," dedi.

Sinirlenen Jumana ellerini havaya kaldırdı. "Sonra da duvarları sıvalı odanın içine bir dolap gibi inşa ediyor! Neden işleri gereksiz yere karmaşıklştırıyorsun?"

Dolap fikri Samer için doğru çözüm olduğunu kanıtladı. O, Faisal ve Wadee birkaç günlerini hem yukarıdan hem de aşağıdan açılıp kapanabilen karmaşık bir zemine sahip bir gardırop inşa ederek geçirdiler. "Bu inanılmaz bir şey. Bunu çözmek için ne aradığınızı bilmeniz gerekiyor," dedi Faisal gururla.

Aynı sıralarda Bilal'in serbest bırakılması için müzakere edilen şartlar kamuoyuna açıklandı. Sadece beş hafta daha hapis yatacağı.

Bilal'in serbest bırakılmasından iki hafta önce nihayet bir araya geldiğimizde, Ghassan'ın yeraltında biriktirdiklerini görünce hayrete düştük: raflar, dört yüzden fazla okla birlikte yirmi arbaletten oluşan bir zulayı istifliyordu. Bazıları diğerlerinden daha karmaşıktı, bazıları ahşaptan, diğerleri plastik veya metalden yapılmıştı. En karmaşık olanlarında birden fazla tel, kol ve bir dürbün vardı ve fiber-cam ve metal alaşımlardan yapılmıştı. Ustalıkla üretilmiş gibiydiler. Hiçbirimiz Ghassan'ın bunları yaptırdığını ya da parasını nasıl ödediğini bilmiyorduk.

"Bunu kim yaptıysa tam bir sanatçı," dedi Faysal, parmaklarını bir arbaletin pürüzsüz metalinde ve gergin tellerinde hayranlıkla gezdirirken. Oklar da ustalıkla yapılmış ve çeşitlilik gösteriyordu. Bazıları uzun çelik kalemlere benzerken, diğerleri tüylü kuyrukları ve metal ok uçlarıyla daha gelenekseldi.

Jumana, "Bunun nedeni antik savaşla ilgili o paylaşımlar olmalı," dedi. "İsrail'in web sitesine sızmamış olması şaşırtıcı."

Bütün gözler bana çevrildi. "Neden ne zaman web sitesinden bahsedilse herkes bana bakıyor?" diye sordum. "Bunun arkasında kardeşim mi var?"

"Evet!" Wadee haykırdı. Diğerlerine baktı ve itiraz etti: "Neden bana bakıyorsunuz? O zaten biliyor!"

"Habibti," dedi Jumana bana, "hepimiz bilmen gerektiğini düşündük ve sana söylemek istedik ama ağabeyin bilmemen konusunda kararlıydı. Sanırım seni korumak istedi. Ama senin ne kadar işin içinde olduğunu anladığını sanmıyorum."

EVE DÖNÜŞ

Bilal'in eve dönüşünü bu kez nasıl kutlayacağımızdan **emin değildik**. Bu, Hajjeh Um Mhammad'ın ölümüyle ilk yüzleşmesi olacaktı ve uzun süreli açlık grevi nedeniyle hala hastaydı. Yemek yemediği on hafta boyunca organları kalıcı hasara uğramıştı. Böbrekleri, sanırım. Ve kalbi. Umarım hepsi söylentidir. Ghassan ve Bilal'in teyzeleri ve aşiretleri evde toplanmış, haber bekliyorlardı. Ordu genellikle mahkûmları istedikleri yere bırakırdı ve onun ne zaman ve nerede olacağını bilmiyorduk. Önce bir grup küçük çocuk koşarak eve geldi, birbirlerine bağıyorlardı, her biri haberi ilk veren olmak istiyordu.

"Derin bir nefes alın," dedim elimde şekerlerle hazır bir şekilde. "Her biriniz bunlardan birer tane alın. Sen" -en küçüğünü işaret ettim- "söyle bana."

"Ammo Bilal yürüyordu ve tüm erkekler onunla birlikte gitti," dedi. "Tamam. Şimdi de sen." Bir başkasını işaret ettim.

"Hacı Ümmü Muhammed için Fatiha okumak üzere mezarlığa gittiler."

"Nasıl görünüyordu?"

Şaşkın bakışlar attılar. Biri, "Ammo Bilal'e benziyordu." dedi.

"Tamam. Teşekkürler çocuklar. Buyurun, biraz daha tatlı alın."

Ghassan hızla kapıdan çıktı, sanırım mezarlığa doğru gidiyordu, ama tam o sırada ilahi ve şarkı sesleri duyduk. Sonra onları gördük, Bilal yoldaşlarının sağlam omuzlarında taşınıyordu. Teyzeleri bana "İnşallah bir daha böyle taşınırsa düğün gününde olur!" dedi.

Bilal onu karşılamak için yavaşça indirilirken Ghassan onlara doğru koştu. İki arkadaş birbirlere sarıldılar, yüzleri diğerinin omuzlarına gömüldü. Ghassan başını kaldırdığında gözlerinde yaşlar parlıyordu, kesinlikle çok güçlü olan bir arkadaşın ince, kırılğan bedenini tutmanın buruk sevinciydi. Bilal'in bana doğru geldiğini gördüğümde, bir insana duyulan böylesine büyük bir sevgi ve arzuyu anlatmaya yetecek kelimelerin asla olamayacağını düşündüm. Onun kolları beni sardı, ben de kendi kollarımı ona doladım. Aşk bu kez edebi gölgede bırakmıştı. Kazağının altında kaburgalarını hissedebiliyordum ama o kollarımda bütün dünyaydı. Kulağıma fısıldadı, "Sen her şeyimsin, Nahr."

İstemeyerek de olsa Jumana ile yaşamaya geri döndüm. Biz evlenene kadar dürüstlük kazanmak zorundaydı. Bilal'in teyzeleri o iyileşirken sırayla geceleri kalıyorlardı, ben de gündüzleri geliyordum ve kimse bunu sorun etmiyordu.

"Belki de seksin sadece karanlıkta olduğunu düşünüyorlardır," diye şaka yaptı Bilal. "Sanırım kalın perdelerimizi hesaba katmadılar."

Ama çoğunlukla pek konuşmadık, özellikle de dönüşünün ilk birkaç gününde. *Sen her şeysin, Nahr* tüm odaları doldurdu ve birlikte olduğumuzda sessizlik bu sözlerle yankılandı.

Döndükten sonraki ilk sabah, teyzelerinden biri kahve yaparken yanına vardım. "Günaydın kızım!" dedi. "Erken gelmene sevindim. Eve gitmem lazım. Torunum hasta. Al, kahveyi sen yap."

Bilal terasta oturmuş vadiye bakıyordu. Sadece Yahudilerin yaşadığı yerleşim yeri uzaktaki tepeye bir tümör gibi çıkıntı yapıyor, dönümlerce zeytin ve meyve ağacı bizi onlardan ayırıyordu. Çökmüş gözleri ve çıkık elmacık kemikleriyle yaşlı bir adama benziyordu. Kafası tıraş edilmişti. Rahatsız etmek istemediğim için yavaşça yaklaştım. "Günaydın," dedi gözlerinde bir gülümsemeyle.

"Işık ve yasemin sabahı." Kahve ve bir öpücükle ona katıldım. şimdi Küp'te Bilal'le birlikte o görkemli, sessiz sabahları, sabah güneşini, toprağı, tehditleri ve yüzümüzü okşayan esintiyi hayal ediyorum.

Kahve tepsisini mutfağa götürdüm ve basit bir kahvaltı hazırladım. Bilal içeri doğru ilerledi. Rüzgâr terastan uğulduyor, yaprakları hışırdatıyor, çanları çalıyor ve kahvaltımızın küçük sesleriyle birleşiyordu - musluktan gelen su şırıltısı, çaydanlığın ıslığı, arada bir tabak ya da bıçak şingirtisi, fırın kapağının gıcirtısı, Bilal'in hareket ederken bastonunun ritmik gümbürtüsü, sonra sıcak nane çayının yudumlanması, sıcak ekmeğin yırtılması. Sessizliğimizin senfonisini bozmak istememiştim ama Bilal'in sesi hoş bir ara oldu. "Neden

yeniden evlenmedin mi? Buraya gelmek zorunda kalmadan uzun zaman önce terk edilme nedeniyle boşanabilirdin."

Cevabımı düşünerek yemeye devam ettim.

Dakikalar geçti. Sonunda dedim ki, "Nedenini bilmiyorum. Neden hiç evlenmedin?"

"Kaybedecek bir şeyim olsun istemedim. Yeniden evlenmek istedin mi?" "Hayır."

"Sonsuza kadar bekâr kalmayı hayal ettin mi?"

"Teknik olarak, sonsuza dek boşanmış olurdum."

Kıkırdadı. "Ukala. Geleceğini böyle mi görüyorsun?" "Nereye varmaya çalışıyorsun?"

"Özel bir şey yok. Sadece seni anlamak istiyorum. Bir partnerin olmadan mutlu olup **o l m a d ı ğ ı n ı** merak ediyorum."

"Teklifini geri mi çekiyorsun?" "Teknik olarak hiç evlenme teklif etmedim."

Şaka yaptığını bilsem de bunu söylemesi hoşuma gitmemişti. "Bütün kasabaya göre öyle," dedim.

"Evleneceğimiz için onur duydum ve çok sevindim." Elimi tuttu.

"*Teknik olarak*, asla kabul etmedim."

Güldü. "Tüm kasabaya göre, sen yaptın."

Güzel sessizliğin tekrar içeri girmesine izin verdik. Sonra dedi ki, "Benim..." Tereddüt etti, kendi vücuduna baktı. "... ben böyle miyim?"

Bu, yapmamız gereken konuşmayı açmak için iyi bir fırsattı ama korkuyordum. "Sana söylemem gereken bir şey var," diye başladım.

"Sakın benden boşanacağını söyleme."

Beceriksizce gülümsedim ve kelimeleri tükürdüm: "Seninle seks yapabileceğimi sanmıyorum."

Şok olmuş ve incinmiş görünüyordu.

"Yani, sen değil. Sadece sen değil. Herhangi bir erkekle seks yapabileceğimi sanmıyorum" dedim.

"Kadınları mı tercih ediyorsun?"

"Hayır. Ben sadece..." Prova ettiğim kelimeleri bulmakta zorlandım. "Nedenini bilmiyorum Bilal. Sadece zarar gördüm."

Yüzü yumuşadı ve beni nazikçe kendine doğru çekti. Kollarımı beline doladım ve o şekilde kaldık, başım boynuna gömüldü, nefesinin ritmi beni evimdeymişim gibi hissettirdi.

"Birlikte zarar görebiliriz," diye fısıldadı. "Sana bu şekilde sarılabildiğim sürece mutlu bir adam olacağım."

Eve döndükten birkaç gün sonra Bilal yeniden kilo almaya başladı ve yüzüne renk geldi. Baston olmadan yürümekte hâlâ zorlanıyordu.

Bir sabah terasta bana "Muhammed'i görmek nasıldı?" diye sordu. "Bu konuyu ne zaman açacağını merak ediyordum." Çayımı yudumladım.

"İstemiyorsan bu konuda konuşmak zorunda değiliz."

"Öncelikle, bazı insanların Muhammed'in Kanada'da yaşadığını düşünmesi beni şaşırttı. Kasabadaki fısıltılardan onun bir kahraman mı yoksa bir hain mi olduğunu anlayamıyorum."

"İkisi de. Ve ikisi de değil," dedi, iç çekmeme neden olan şifreli bir dille. "Anlaşılmaz olmaya çalışmıyorum," diye beni temin etti. "Gerçek şu ki, kardeşimin kim ya da ne olduğunu bilmiyorum."

"O zaman Amman'a dönmeden önce bana anlattığın hikâyenin geri kalanını bitir," dedim.

O akşam daha sonra, yaptı.

Muhammed ve Bilal, yıllar önce hepimizin hayatının akışını belirleyen o gün, elbiselerinin fiçıda yanışını izlemişlerdi. Sakin ve güzel gece, onların korkmuş bedenlerini saklıyor ve paramparça olmuş geleceklerini gizliyordu. Alevlerin çıtırtısı, İsrail'in ormandaki iki askerin ölümünün intikamını tüm Filistinlilerden alacağı için gelecek cehennem hakkında hiçbir ipucu vermiyordu.

Bilal konuşurken duraksadı, sağ yumruğunu açıp kapatarak titremesini kontrol etmeye çalıştı. "Bir adamın boynuna bıçak sapladığım anın hatırası elime işlemiş. O gece vücudumun titremesi durduktan sonra bile elim durmadı. Gerçekten hiç durmadı.

"Kanıtları yaktığımız varilin başında dururken Muhammed sakindi. Bıçağı istedi, ormanda gördüklerimden asla bahsetmemem konusunda beni uyardı ve ertesi sabah ilk iş Ürdün'e gitmemi istedi. Tüm sınırların kapalı olacağını düşünmüştüm ama kardeşim cesetlerin bulunmasının biraz zaman alacağını söyledi.

"Onun ve Itamar'ın ... bir planları olduğunu bu şekilde anladım. Birlikte çalışıyorlardı," dedi Bilal. "Evimize girdim, duş aldım ve eşyalarımı topladım."

Bilal o gece orada yatmış, gökyüzünün düşmesini bekleyen genç bir adam olarak ağlıyor, son birkaç saati zihninde tekrarlıyordu. Kardeşi ve İsraili asker. Birbirlerine duydukları saldırgan şehvet. Diğerlerinin kahkahaları

Askerler. Kamera. Bir adamın boynuna girip çıkan bıçak. Annesi uyanmadan gitmesi gerekiyordu.

"Saat dört buçuk civarında karanlıkta yolumu bulmaya çalışarak aşağı indim ve eşyalarımı kapının yanına koydum. Birden küçük bir masa lambası yandı ve sandalyedeki kardeşimi aydınlattı. Bütün gece orada kalmış olmalıydı. Gözleri yorgun ve karanlıktı. Ağladığı belliydi ve benim yüzümde de aynı şeyi görüp görmediğini merak ettim."

Mhammad ona bir kutu uzattı. İçinde, kapağına gömülü birkaç Polaroid fotoğraf içeren bir kitap vardı. Fotoğraf makinesinin kendisi de kutunun içindeydi. "Bana onları saklamak için güvenli bir yer bulmamı ve eğer bir şey olursa fotoğrafları kurtarmamı söyledi. Ne olduğunu söylemedi. Sadece bileceğimi söyledi."

Bunlar, Mhammad ve Itamar'ın, gülen İsrail askerleri tarafından çekilen ve Mhammad'ın ailesini güvende tutmak için bir koz olarak kanlı olay yerinden aldığı Polaroidleriydi. Mhammad ve Itamar, Bilal ve ailesinin canını bağışlayan, Mhammad'ı hapse atan ve Itamar'a terfi kazandırarak onu yüksek rütbeli bir komutan olma yoluna sokan bir plan hazırlamışlardı.

"Mhammad seni ve ailenin geri kalanını kurtarmak için kendini feda etmiş gibi görünüyor."

"O yaptı. Ama o da masum değil. Burada herkesin eli kanlı ve kirli" dedi Bilal. Bilal sözlerine şöyle devam etti: "Birkaç yıl Amman'da kaldım. Üniversiteye gittim ve sonra Kuveyt'te bir plastik şirketinde kimyager olarak çalıştım."

"Ne? Kuveyt'te miydin?"

"Sadece birkaç yıllığına." Kolunu havada gezdirerek önümüzde uzanan yeşil manzarayı gösterdi. "Kuveyt beton ve kumdan ibaretti. Nefret etmiştim. Hiç oradaki kadar yalnız olmamıştım, hapisteyken bile."

"Aman Tanrım! Sokakta birbirimizin yanından geçebilirdik," dedim.

Hikayelerini inandırıcı kılmak için Mhammad, Itamar'ı kendi askeri bıçağıyla karnının yumuşak dokusundan yüzeysel olarak bıçaklamış ve kafasına bir taşla vurmıştu, sadece bilinçsiz olduğunu ve yardım isteyemeyeceğini kanıtlayacak kadar iz ve şişlik bırakacak kadar sertti. Askerlerin kaybolduğunun bildirilmesi ve arama çalışmalarının başlaması için birkaç saat geçti. Ormana ulaştıklarında, kanlar içindeki ve sersemlemiş Itamar bir anda kahraman ilan edildi ama bunun nedeni bir saldırıdan sağ kurtulmuş olması değildi.

Bilal, "Sadece Arap katiller İsrail kahramanıdır" dedi.

"Anlamıyorum," dedim.

Bilal bir sigara emdi, ucu daha parlak yanıyordu. Sağ eli titriyordu.

"Çocukluğumuzdan tanıdığımız iki kardeş yakınlarda yaşıyordu. Haj Ayman'ın adamları. İşbirlikçi oldukları söyleniyordu. Doğru olduğunu sanmıyorum ama ailelerinin yüz karası olmuşlardı, uyuşturucu kullanıyorlardı, İsrail barlarına gidiyorlardı ve yabancı kadınlarla seks yapıyorlardı. Bunun gibi şeyler. Ama hain değillerdi." Sigarasını tekrar emdi. "Ya da belki öyleydiler. Bilmiyorum."

Mhammad'ın olay yerinde İsrail askerleriyle birlikte ölü bulunan iki suç ortağı olduğunu iddia eden gazete haberlerini hatırlayarak sessizce bekledim. Bilal bana baktı. "Mhammad ve Itamar, Haj Ayman'ın çocuklarının sevgili olduklarından şüphelendiklerini biliyorlardı. Mhammad o çocukları kurban etti, iki

Filistinliler, Yahudi sevgilisi için."

Her şeyi kavıyor, Muhammed'le geçirdiğim kısa zamanı anlamlandırmaya çalışıyor, evlendiğim adamı başka bir gözle görüyordum. "Belki de bunu senin için yapmıştır?" diye sordum.

Nefes verdi ve parmaklarını ağarmış saçlarının tellerinde gezdirdi, düşüncelerini yerinde tutmak istercesine şakaklarını kavradı. "Evet. Beni korumaya çalışıyordu," dedi gözyaşları içinde.

"Hacı Eymen'in adamlarının olay yerine nasıl geldiklerini bilmiyorum. Mhammad ya da Itamar'ın onları ayarttığını tahmin ediyorum. Belki de uyuşturucu ile. Bilmiyorum," dedi Bilal. "Bilmek de istemiyorum. Itamar onları orada öldürdü. Yaralarından dolayı bayılmadan önce Filistinli saldırganları vurduğuna dair kahramanlık hikayesini desteklemek için bu sahneyi sahneledi."

"Başka bilen var mı?" Ben sordum.

"Hayır."

"Ghassan bile mi?"

"Hayır."

"Neden ben?"

Tereddüt etti ve tekrar manzaraya döndü. "Kiminle evlendiğini bilmelisin... ve şimdi kiminle evlenmeyi planladığını."

Adını koyamadığım bir şey boğazıma düğümlendi. Böylesine üst üste binen sevgi, hayal kırıklığı, iğrenme ve sempati için bir dilim yoktu.

Bir zamanlar halkın hayal gücüne yerleştirilmiş olan aldatmacaları - Yahudi ulusunun anavatanına döndüğüne dair destansı uydurma gibi- sanki gerçekmiş gibi hayatları şekillendiren, yaşayan, nefes alan bir anlatıya dönüşmüştü.

Filistinli ve İsraili kahramanlar o gün yalanlarından yaratıldılar. İsrail ölen askerlerini onurlandırdı ve iki Filistinliyi öldürdüğü için Itamar'a madalya verdi. Hacı Eymen artık ülkede başını dik tutabiliyordu çünkü oğulları direnişin doğru yolunu seçmiş ve şehit düşmüşlerdi. İnsanlar saygılarını sunmak ve şehit oğullarını onurlandırmak için geldiler. Topluluğun kutsamaları, İsrail'in evini yıkıp onu evsiz bir ihtiyar haline getirmesini izlemenin acısını azalttı.

İsrail tüm Filistin'i kasıp kavuruyordu ve binlerce masum Filistinliyi uğrattıkları büyük yıkımı göstermek için canlı bir şüpheliye ihtiyaçları vardı. Yetkililer her zaman Bilal'den şüphelendi, çünkü bir gecede ortadan kaybolmuş ve daha sonra sürgünde bir lider olarak ortaya çıkmıştı. Ama birinin bedel ödemesi gerekiyordu. Muhammed'in yargılanıp mahkum edilmesinin ertesi günü ordu Bilal'in evini de yıktı.

"Hiçbir fikrim yoktu," dedim.

"Burası büyüdüğümüz ev değil," dedi. "Babam öldüğünde, amcalarım mirasımızı aldılar. Biz daha çocuktuk. Annemiz okuma yazma bilmezdi ve güvenirdi. Bazı şeyleri imzaladı ya da muhtemelen sahte belgeler düzenlediler. Alabildikleri kadarını aldılar. Ama çocukluğumuzun geçtiği ev, meyve bahçeleri ve arazinin geri kalanı bizde kaldı. Onlarla fazla bir şey yapamadık. Elde tutmak daha pahalıya mal oluyordu ama satmak da düşünülemezdi. Elimizden geldiğince idare ettik. Annemin küçük kardeşi, Şilili bir eşle Şili'de yaşayan dayımız, bize yardım etmek için her ay para gönderiyordu. İsrail evimizi yıktığında, kendisinin ve annemin çocukluğunun geçtiği evi anneme devretti. Şili'de çok parası vardı ve asla geri dönmeyecekti. Bizden sadece çocukları gelirse orada yaşamalarına izin vermemizi ya da Filistin onların hayatında özgürleşirse, isterlerse geri dönmelerine izin vermemizi istedi."

Sivrisinekler ısırmaya başlamıştı. İçeri girmek istedim ama Bilal'i rahatsız etmekten korktum. Yorgun bir güneşin gökyüzünü tutuşturup yamacı kırmızılar, turuncular ve sarılardan oluşan bir palete boyamasını izlerken böceklere katlandım. "Muhammed'i nasıl yakaladılar?"

"Olay yerinde üzerinde adı yazan bir tamirhane fişi buldular. Onu tutukladıklarında, tabii ki orada olduğunu inkar etti. Ama kıymetlisi Tamara onu desteklemedi. Arap'ı tanımadığını, sadece iki saldırgan hatırladığını ama muhtemelen üçüncü bir saldırganın daha olduğunu söyledi. Sonra İsrail bazı küçük Filistinli çocuklara işkence ederek o gün Muhammed'i Hacı Eymen'in çocuklarıyla birlikte gördüklerini itiraf ettirdi."

Bilal iç çekerek gözlerini kapattı, belki de askerlerin ona da işkence ettiği çocukluğunu hatırlıyordu.

"Muhammed ve İtamar'ın onun hapse girmesini istediklerini hiç sanmıyorum. Bütün suç Hacı Eymen'in adamlarının üzerine kalacaktı. Ama olay yerindeki makbuzu hesaba katmamışlardı."

İsrail ordusu Itamar'ı, iki ölü askeri ve Hacı Eymen'in çocuklarının cesetlerini bulduğunda, İsrail çoktan yüzlerce Filistinlinin evine baskın düzenlemiş, çoğu genç erkek ve çocuk olmak üzere 1.800'den fazla Filistinliyi tutuklamış ve onları aramak için tüm kasabalarda terör estirmişti.

"En başta neden ormanda oldukları hakkında ne söyledi?" Ben sordum.

"İtamar'ın anlattığına göre kendisi ve ölen askerler tüfek taşıyan bir Filistinliyi görmüş ve takip etmişler. Telsizle yardım isteyememişler, teçhizatları çalışmıyormuş. Kendisi ve asker arkadaşları teröristi kelepçelerken birinin onu bayılttığını iddia etti. Bilinci yerine geldiğinde, iki Filistinli saldırgan kanlar içindeki askerlerin başında duruyordu. Sonra Itamar silahına uzanmış, tıpkı James Bond filmlerindeki gibi, sanırım, ve onları vurarak öldürmüştü. Itamar ve Mhammad, üstlerine verdiği ifadeyi destekleyen kanıtlar elde etmek için sahneyi kurguladılar."

"Olayı sahneledilerse makbuzu nasıl gözden kaçırdılar?" diye sordum.

"Bunu yıllarca düşündüm. Sadece iki açıklaması var. Bir, gerçekten fark etmediler. İki, Itamar yerleştirdi. Tıpkı kardeşimin Polaroidleri koz olarak kullanması gibi, belki de Itamar da kendi kozunu kullanmak istedi."

Geç oluyordu. Bilal'in teyzeleri şimdiye kadar gelmiş olmalıydı. Ona içeride yardım ederken bana döndü. "Hâlâ benimle evlenmek istiyor musun?"

Telefon çaldı. Arayan Bilal'in teyzeleriydi ve onu kontrol etmek istiyorlardı. Askeriye beklenmedik bir şekilde sabah 5'e kadar sokağa çıkma yasağı koyduğu için kalmaya gelememişlerdi. Ama yine de gelmene gerek yok. Ben kendi başımın çaresine bakabilirim... . Evet, teyze. Teşekkür ederim, teyze. Bir süre önce gitti. Evet... Teşekkür ederim, teyze. İyi geceler."

"Gidip gitmediğimi mi öğrenmek istedi?" "Nasıl tahmin ettin?"

Güldük. Telefon tekrar çaldı. Arayan Jumana'ydı ve Bilal'in teyzelerinin beni kontrol etmek için onu aradığını söylüyordu.

"Onlara ne söyledin?"

"Bilal'in yanında olduğunu, kesinlikle büyük günah işlediğini söyledim," dedi Jumana.

"Tamam. Güzel."

"Yarın görüşürüz. Umarım günah işlersin."

"Gerçekten mi, onlara ne söyledin?"

"Başının çok ağrıdığını ve zaten yatakta olduğunu söyledim."

Sivrisinekler kollarımda küçük kırmızı yaralar bırakmıştı. "Burada bekle." Bilal topallayarak mutfığa gitti ve elinde bir tabak zeytinyağıyla döndü. "Al," dedi ve elimi tuttu. Parmaklarını yağa batırdı ve cildime sürdü. Onun varlığıyla tanıdığım o tatlı sessizlik etrafımıza yerleşti. İşi bittiğinde birbirimizin kollarına uzandık ve uyuduk.

BİZİM İÇİN BİR ZAMAN

Hajjeh Um Mhammad'ın vefatından dört aydan **biraz fazla** bir süre sonra, Bilal ve ben unutulmaz bir *fallahi* düğünüyle evlendik. Sadece aile ve arkadaşlarla küçük bir kutlama yapmak istemiştik. Kısmen buna gücümüz yetiyordu ama çoğunlukla o dönemde düğün yapmak uygun görünmüyordu; İkinci İntifada ikinci yılındaydı ve İsrailliler Beyrut Kasabı Ariel Şaron'u başbakan olarak seçmişlerdi ve onun acımasız mirası şimdiden hissediliyordu. Ama annem ve Bilal'in teyzeleri buna izin vermedi.

"Tam tersi. O canavarlara, bize ne yaparlarsa yapsınlar topraklarımızda yaşamaya ve sevmeye nasıl devam edeceğimizi gösteriyoruz," dedi Ghassan Bilal'e.

Anne, Jihad ve Sitti Wasfiyeh Ürdün'den yola çıktılar. Sitti, "Şeytan'ın oğullarından, o Allah'ın belası elçiliklerinden sırf senin için vize almayı kabul ettim," dedi. "Annen, doktorun kalbimin çok zayıf olduğunu iddia etmesi nedeniyle düğünü kaçırmamı sağlamaya çalıştı. Ama kalbim iyi hissediyor." Sonra Bilal'e döndü. "Nahr'ın annesi kıskanıyor çünkü oğlumun çocukları beni ondan daha çok seviyor. Sen torunumla evlendiğin için iyi bir adamsın, her ne kadar daha önce evlenmiş ve kocasını uzun süre elinde tutamamış olsa da."

"O zaten biliyor Sitti," diye temin ettim onu. "Muhammed onun kardeşi, unuttun mu?"

"Evet, doğru," dedi. "Unutmuşum."

Tekrar Bilal'e döndü. "Onsuz hiçbir şey eskisi gibi değil. Keşke hepimiz oğlumla birlikte hâlâ Kuveyt'te olsaydık. Ya da hepimiz sonsuza dek burada olabilseydik?" Başörtüsüyle gözyaşlarını sildi. Annesi onu teselli etti.

Annem bana Sitti'nin aklını kaçırdığını ve bu tür hayallerin sık sık yaşandığını söylemişti.

Annem bütün gün beni uzaklaştırmaya çalışmıştı. Sonunda bir an bulduğumda, gözlerimi kapattırdı ve beni misafir yatak odasına yönlendirdi.

"Gözlerini aç," dedi.

Gördüğüm şey nefesimi kesti. Kollarımı annemin boynuna doladım ve hıçkırı hıçkırı ağlamaya başladım. "Habibti, anne. Allah seni her zaman korusun. Senin ömrünü ve benim ömrümdeki varlığını hep uzatsın. Bu şimdiye kadar birinden aldığım en güzel hediye. Teşekkür ederim anne."

Yatağın üzerinde çarpıcı, zarif işlemeli bir düğün elbisesi ve aynı derecede çarpıcı bir başlık vardı.

"Gel, deneyelim," dedi. Ben onu almak için hareketlenirken, annem yaratıcılığını açıkladı. "Bunun hakkında çok düşündüm ve Kudüs thobesinin temel desenlerini kullanmaya karar verdim, çünkü onun hikayesinden ve taşından siliniyoruz" dedi. Nakışını tarif ediş şekli bile şiirseldi.

"Normalde bu cüppe için beyaz ipek kullanırdım ama Eriha'yı hatırlatan bu muhteşem pişmiş toprak ipeği buldum. Burada göğüs kısmında görüyorsunuz: bu Kenanlı kraliçeler tarafından giyilen bir yaka. Zeytin, badem ve nar ağaçlarını göstermek için Ramallah bölgesinden gelen Romi thobelerine özgü bu geometrik desenleri ekledim. Yanlarda ise Haçlıların bizi yönettiği zamanlardan kalma çarmıh ve burada da Salah Eddein zamanından beri Kudüs'ün Müslüman yönetimine geri dönüşünü simgeleyen hilal var."

Hayranlık içindeydim. "Bu bir hazine, anne."

"Hazine sensin," dedi. "Ve işte, bu şekillere yakından bak. Kur'an'daki Rum Suresi'nden yirmi birinci ayet. Evlilik için bir dua."

Karışık yazıyı anlamak zordu ama annem bana okudu. "Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda sevgi ve merhamet koyması da O'nun hikmetindendir. Şüphesiz bunlarda düşünenler için hikmetler vardır."

Parmaklarımı camgöbeği, pişmiş toprak, zümrüt, bordo ve kayısı rengindeki karmaşık dikişlerin üzerinde gezdirdim. Hayat beni beklenmedik bir rüyaya sürüklüyordu.

Jumana düğün günümde yanımda kaldı ve hazırlanmama yardım etti. Annem Ein el-Sultan ve Hayfa'dan tanımadığım kuzenlerimi davet etmişti. O gün

Bütün köyler kutlama için gelmiş gibiydi. Filistin TV'sinin haber kameraları bile ulusal bir kahramanın düğününü haber yapmak için oradaydı. Şarkılar, danslar, yemekler, eğlenceler, *zaghareet*, dualar, iyi dilekler ve hediyelerle gün akşama ve geceye dönüştü. Faturanın çoğunu kardeşim ödedi. Bilal ve benim bunu karşılayamayacağımızı biliyordu. "Aslında çoğu büyükannemizden" dedi. Bilal kabul etme konusunda tedirgindi. Jihad, "Bunu devrime katkım olarak düşün" dedi.

"Sanki web sitelerini sen yönetmiyorsun." Ona sııttım. O da gülümsedi. Onun Jordan Contact'ımız olması konusunda söyleyebileceğimiz tek şey buydu.

Gecenin sonunda Bilal ve ben çok yorgunduk. Düğünümüzü romantik bir şekilde sonlandırmak istiyorduk ama birbirimizin kollarında uyuyakalmadan önce kıyafetlerimizi zar zor çıkarıp elimizi yüzümüzü yıkadık. Sanırım böylesine olaysız bir düğün gecesi çoğu çifti endişelendirirdi, ancak bu doğal ve değerli hissettirdi. Ayrıca evde hala misafirlerimiz vardı ve gürültü yapmamaya dikkat ediyorduk.

Ertesi gün en son biz uyandık, mutfaktaki kargaşa yüzünden kalkmak zorunda kaldık. "Sessiz, romantik bir ertesi sabah için çok fazla," diye fısıldadı bana. Annem ve büyükannem mutfakta tartışıyorlardı. "Bu romantizmin tam tersi," dedim sırtarak.

Sitti Wasfiyeh ve annemle selamlaştık. Jihad terasta kahve içiyordu. Sitti Wasfiyeh, "Annen yumurtaları yanlış yapıyor," diye yakındı.

"Lütfen, Hacce. En az otuz beş yıldır senin yumurtalarını yapıyorum," dedi annem.

Sitti kaşlarını kaldırarak paylaşmak istediği bir düşüncenin sinyalini verdi. Sırtındaki kıvrım başını aşağı doğru iterek bana doğru yürüdü. "Sana arkadaşından bahsetmeyi unuttum. Duydun mu?" dedi.

"Ne arkadaşı, Sitti? Neyi duydun?"

"Kuveyt'ten ayrıldığımızda kullandığı araçla neredeyse bizi öldüren deli kadın."

"Um Buraq?"

"Adını nereden bileyim? O senin arkadaşın!"

Güldüm. "Ne olmuş ona?"

"Unuttum. Annene sor. Gazetede bir şey çıktı."

Sarımsak ve domates kızartan anneme baktım. "Pek bir şey bilmiyorum Habibti. Makalede yakında insani nedenlerle serbest bırakılabileceği yazıyordu.

gerekçelerle." Görünüşe göre Um Burak kanser hastasıydı ve Kuveytli yetkililer, Kuveyt vatandaşlığından vazgeçmesi ve aile bağlarının olduğu Irak'a sınır dışı edilmesi şartıyla serbest bırakılması için adalet bakanlığına baskı yapıyordu. Eski dostumu bu şekilde, hasta ve beş parasız bir halde Irak'taki uzak akrabalarının kapısında yardım isterken düşünmek beni üzüyordu. Kuveyt'te bana söylediği veda sözlerini hatırladım: *Bu cömert olmayan dünyada ne olursa olsun, tekrar görüşeceğiz kardeşim.*

Beşimiz birlikte terasta kahvaltı ettik -Sitti Wasfiyeh, annem, Jihad, Bilal ve ben Filistin'de. Aralık ve Ocak aylarındaki kış yağmurları her zamankinden daha şiddetli yağmış, yamaçta yoğun ve çeşitli bir kır çiçekleri örtüsü oluşturmuştu. Kırmızı, beyaz ve mor anemonlar ile pembe ve beyaz siklamenler etrafımızdaki doğu tepelerini kaplamıştı. Gelincikler, düğünçiçekleri ve kırmızı everlastingler rastgele ceplerde üst üste biniyordu. Nadir yabancı laleler orada burada yükseliyordu. Ebegümeci, adaçayı, hardal ve kekik kayaların ve taşların etrafında kendilerine yer bulmuştu.

Yakında mavi acı bakla ve sarı mısır kadife çiçeği anemonların yerini alacaktı. Çiğdemler ve kabak çiçeği soğanları içinde yazın çiçek açmak için uykuda bekliyordu. Hanımeli çoktan çalılardan ve ağaçların üzerinde sürünmeye başlamıştı ve sümbüller, papatyalar ve nergisler yüksek yerlerde çiçek açmıştı.

Annem ve Jihad yerel bitki örtüsü hakkında bu kadar çok şey bilmemden etkilendiler. Allah rahmet eylesin, Hajjeh Um Mhammad bana bitkilerin isimlerini ve tıbbi değerlerini öğretmişti. Anlattığı her şeyi hatırlayamıyordum ve keşke hepsini yazsaydım diyordum, gerçi Bilal de botanik mirasımızla ilgili pek çok yerli bilgiye sahipti. Hajjeh Um Mhammad, bu dünyada Allah'ın bize bir ilaç vermediği hiçbir hastalık olmadığını söylerdi.

"Filistin sana çok yakışıyor," diye fısıldadı Jihad. "Seni şimdiye kadar gördüğüm en ışıltılı ve canlı haldesin."

"Kuveyt'te olduğumuz zamandan daha mı fazla?" Ben sordum.

"Kuveyt başka bir hayattı. Çok gençtik. Çok farklıydık."

Bu doğrudu. Jihad değişmişti. İkimiz de değişmiştik. Varlığında bir ağırlık vardı, güvenebileceğim bir tür katı, sağlam bir şey. O ve Bilal bu yönden birbirlerine benziyorlardı.

"Sanırım haklısınız. Hawalli'deki küçük apartmanımızdan çok uzaktayız. Yazın yaptığımız iş girişimlerini, senin bilim deneylerini ve benim kız çetelerimi hatırlıyor musun?"

"Kim unutulabilir ki? Sen ve senin kız çetelerin yüzünden kimse bana bulaşmadı." Küçük kardeşim güldü ve kolunu bana doladı.

Küp'te olduğu gibi hayatımın muhasebesini yaparken, 2002 yılının Şubat ayında ailemle birlikte yaptığım düğünün hayatımın en mutlu günlerinin başlangıcı olduğunu fark ettim. Ailem düğünden sonra fazla kalmadı çünkü Sitti Wasfiyeh'i Amman'a dönmeden önce Ein el-Sultan'da birkaç gün geçirmeye götürmeyi planlamışlardı.

"İki ay sonra geri geleceğim," diye söz verdi annem. Yakında daha fazla izin alacaktı. Alacakaranlıkta öpüşüp kucaklaşarak vedalaştık. Sitti Wasfiyeh arabaya gitmek için Hacce Um Mhammad'ın eski motorlu arabasını kullandı, gerçi arabanın üzerinde yürürken olduğundan daha yavaş görünüyordu.

"Daha hızlı gitmesini sağlayabilirsin Hacce," diye ısrar etti anne. "Beni öldürtmeye çalışıyorsun," diye karşılık verdi Sitti.

"Hajjeh, sen yok edilemezsin. O şeye biraz daha gaz ver," dedi annem.

"Beyaz saçlarına lanet olsun, kadın! Acele ettirme beni!" Sitti ona el salladı.

Arabayla uzaklaşmadan önce Sitti bana fısıldadı: "Tanrı ikinizi de korusun, evliliğinizi kutsasın ve size çok çocuk versin. İlkinde yaptığın gibi bunu da berbat etme. Tanrı sizi seviyor ve hepimiz sizi seviyoruz."

Hava kararırken Bilal dışarıda ateş yaktı. Artık bastonsuz yürüyebiliyordu ama yürüyüşü hâlâ eskisi gibi değildi. Ateşin ışığında bir battaniyeye sarınarak birlikte kıvrıldık. "Sonunda yalnızız." Beni öptü. Bu yakınlık tanıdıktı, sanki hep birlikteymişiz gibiydi. Bilal'siz bir hayatı hatırlamak zordu.

Anlaşılmaz bir evreni aydınlatan gökyüzünün karanlığına baktık.

Bilal usulca, "Böyle bir gökyüzüyle karşı karşıya kaldığımda endişelendiğim her şey bana inanılmaz derecede küçük ve önemsiz geliyor," dedi.

Omzuna sarıldım, boynunu öptüm. "İkinci sınıfta evreni anlamaya çalıştığım için başım çok derde girmişti," dedim.

"Ne demek istiyorsun?" Bilal bana bakmak için geri çekildi.

"Din öğretmenim sınıfa Tanrı'nın evreni ne kadar büyük ve geniş yarattığını anlattı. Milyonlarca gezegen yarattığını ve hatta bazılarında dünya gibi yaşam olabileceğini söyledi. Tabii ki ben de son derece mantıklı sorular sordum: Tanrı neden sadece dünyadaki insanlarla ilgileniyor? Her yerdeki herkesi takip etmeyi ve kimin domuz eti yiyebileceğini hesaba katmayı nasıl başarıyor? Küçük uzaylı kızlar da başörtüsü takmak zorunda mıydı? Ve son olarak, bardağı taşıran son damla

Öğretmen geri döndü: Ne yediğimiz ya da ne giydiğimiz O'nun neden umurunda olsun ki? O'nun ilgilenmesi gereken daha önemli şeyler yok mu?"

Bilal güldü. "Çoğu insan hayatı boyunca böyle bariz sorular sormadan yaşar."

"Müdür beni bir hafta uzaklaştırdı."

"Bu aptal okul sistemleri çocukların merakını ve yaratıcılığını yok ediyor" dedi.

"Ama kimse benim gibi kin tutamaz. Dördüncü sınıfa geldiğimde iki arabalarının da lastiklerini kestim. Kimsenin haberi olmadı," diye itiraf ettim.

Bilal Kükrediile Kahkaha. "I Aşk O! Sen olmuştur a asi ve tüm hayatın boyunca devrimci ol, kadın!"

"Doğru. Ve sen benimle evlenen şanslı adamsın."

"Gerçekten de öyleyim."

Bir süre bu şekilde kaldık, konuştuk, güldük, paylaştık, seviştik. Ben sevişmek istiyordum ama bedenim istemiyordu. Ya da belki tam tersiydi, bedenim istiyordu ama ben istemiyordum. O da kendi iç çatışmasında kaybolmuş gibiydi.

Önce o konuştu. "İkimiz de bunu düşünüyoruz, değil mi?" Gülümsedim.

"İsteklerine saygı duyuyor ve kabul ediyorum, Nahr. Bana zaten söyledin ve ikinci kez söylemene gerek yok. O zaman söylemek istediğim şey, ilişkimizin nasıl olması gerektiğine sadece biz karar vereceğiz. Birbirimize karşı ne istersek onu olabiliriz. Şimdi sevişmek zorunda değiliz, belki de hiç sevişmeyeceğiz, yeter ki arzu ettiğimiz şey olsun. Tek istediğim dürüstlük. Ben de size aynısını vereceğim ve her zaman sevginizi, saygınızı ve sadakatınızı kazanmak ve korumak için çalışacağım" dedi.

Yüzümü boynuna gömdüm, tatmin olmuştum, bu hayat için minnettardım ve inanılmaz derecede aşıktım.

Garip bir şekilde kıpırdandı. "Sana söylemek istediğim başka bir şey var." O doğru kelimeleri ararken ben bekledim.

"Bana sırrını açtığın gün sana bunu söylemek istedim. Ama senin kadar cesur değildim," diye başladı. "Son kez hapse girdiğimde bana farklı şekillerde işkence ettiler. Yıllar önce her yerimi, özellikle de kasıklarımı dövmüşlerdi ama bu sefer cinsel organıma defalarca vurdular. Sürekli kusuyordum ve bacaklarımın arası şişmişti. Ondan sonra beni rahat bıraktılar ama enfeksiyon kaptı ve beni doktora götürmediler. Açlık grevine o zaman başladım. Beni askeri kliniğe naklettiklerinde enfeksiyon çok ilerlemişti ve

Hasar onarılamazdı." Koltuğunda tekrar kıpırdandı ve bana sıkıca sarıldı. "Testislerimden birini almak zorunda kaldılar."

Neredeyse ağlamak üzereydi. Kollarımı ona sımsıkı doladım.

"Sana söylemeye çok utandım. Söylemediğim için özür dilerim." Durakladı, avucunu yüzünde gezdirdi. "Ve işte senden dürüstlük istiyorum." Dişlerinin arasından hava emdi. "O zaman sana söylemek istedim. Sadece yarım bir adam olduğumu... ve fiziksel olarak sevişip sevişemeyeceğimi bilmediğimi." Çene kasları derisinin altında kasılıyordu. Gözlerime bakmıyordu.

Onu dudaklarından nazıkçe öptüm. "Bunu kendine yapma." Yüzünün yan tarafını öptüm. "Seni seviyorum Bilal. İnsanlar karmaşıktır, bunu sen de söyledin. Bizim için neyin işe yarayacağını bulacağız ve bunu ilerledikçe yapacağız." Yüzünü ellerimin arasına aldım. "Şimdilik dürüstlüğümüz, güvenimiz ve sevgimiz var." Ona aramızda gelişen duygusal yakınlığın kalbimi en hayat dolu şekillerde nasıl paramparça ettiğini anlatmak istiyordum ama onu sevdiğimi söylemek dışında doğru kelimeleri bulamıyordum ki bu da yeterli değildi.

O geceyi ve sonrasındaki her geceyi, başka biriyle hiç bilmediğim, hatta mümkün olduğunu bile düşünmediğim bir yakınlık içinde geçirdik. Mutluydum. Gerçekten mutluydum.

Bilal'in kollarında uykuya dalarken terasın ötesindeki tepeleri düşündüm. Yakında yabani erik, şeftali, armut, incir, muşmula, dut, hurma ve badem ağaçları çiçek açacaktı. Yazın Hajjeh Um Mhammad'ın yenedünya ve narlarına bakacaktım.

Annem ve Jihad, Ariel Şaron'un ülkeyi yerle bir edip güneşi parçalamasından hemen önce, evliliğimizin üzerinden iki ay geçmeden Ürdün'e dönmüşlerdi. Ülke içindeki onay oranını yükseltmek için tüm büyük şehirlerimizi bombaladı. Gazze'nin havaalanını yerle bir etti ve Filistin egemenliğinin küçük bir sembolü olan pisti parçaladı. Orduları liderlerimizi idam etti, okulları ve üniversiteleri harabeye çevirdi, nüfus veri tabanlarını ve öğrenci istatistiklerini çaldı ve hepimizi aylarca sokağa çıkma yasağı altında tuttu; bu süre zarfında ordu tarafından özel olarak duyurulmadıkça hiçbir zaman, hiçbir nedenle evlerimizi terk edemedik.

Bilal hala tam olarak iyileşmemiştii ve doktorlar onun asla topallamadan yürüyemeyeceğini düşünüyorlardı çünkü kasık ve kalçasındaki bazı kaslar

enfeksiyonu temizlemek için de çıkarılmıştı. Ancak kilo ve gücünü yeniden kazanmıştı. Aramalarımız izlendiği için telefonda nadiren konuşuyordu ama bilgisayarından saatlerce çalışıyordu. Evde bir bilgisayarımız olduğu için çoğu kişiden daha şanslıydık. Günün yirmi dört saati evin içinde sıkıntıdan ölmemizi engelliyordu, görünürde hiçbir rahatlama yoktu. Bizimkinin adı Dell'di. Ben sadece haftada bir e-postalarımı kontrol etmek için kullanıyordum ama Bilal her gün bilgisayarın başına geçip anlamadığım kimya konularını araştırıyor, bazen de mutfakta pişirdiği biralarla ilgili kimya yazılımlarını kullanıyordu.

"Ne yapıyorsun?" Ona sordum.

"Sadece zaman geçirmek için uğraşıyorum."

Ama mutfakta bizim için bir şeyler atıştırmaya başladığımda, tüm mutfağı fırçalamadan, durulamadan ve silmeden buna izin vermedi. "Bu eşyalar için başka bir yere ihtiyacım var" diye mırıldandı kendi kendine.

"Sanırım bunlar yeni pasta tarifleri değil?"

Beni belimden çekti. "Alaycılığın çok seksi."

Ertesi gün ikinci kattaki banyoda bir çalışma alanı oluşturdu ve fanı çalışma yüzeyinin üzerinde bir davlumbaz olarak değiştirdi. Merakım daha da arttı.

O da çok okurdu ve ben de onunla birlikte okumaya çalışsam da soyut siyasi teoriler ilgimi çekmiyordu. Hikayeleri, insan dramlarını tercih ederdim. Bazen kanepede saatlerce sarılır, televizyon izler ya da hiçbir şey yapmazdık. Diğer zamanlarda bana yüksek sesle okurdu. James Baldwin adında bir Amerikalının denemesiyle başladı. Yeğeni Koca James'e yazdığı bir mektuptu. "Geri dön. Lütfen son satırı tekrar okur musun?" diye sordum.

"Sadece beyaz dünyanın *zenci* dediği şey olduğunuza inanarak yok olabilirsiniz."

Dünyada bizim gibi değersiz görülen, heves etmesi ya da üstün başarı göstermesi beklenmeyen, sıradanlığın kendileri için önceden belirlenmiş olduğu ve nereye gideceğinin, ne yapacağının, kiminle evleneceğinin ve nerede yaşayacağının söylenmesini beklemesi gereken başkaları da vardı. Bay Baldwin, Büyük James'e:

"İşte buradaydın: sevilmek için. Sevilmek, bebeğim, sert, bir anda ve sonsuza dek, seni sevgisiz dünyaya karşı güçlendirmek için."

Bilal okumaya devam etti ama benim aklım o cümlede kaldı çünkü biliyordum ki her şeye rağmen seviliyordum. Hem de çok seviliyordum. Bir

anda ve

sonsuz dek sevgisiz dünyaya karşı. Ailemi özledim. Um Buraq'ı da. Ama burada evimdeydim.

"Habibi, özür dilerim, son kısmı tekrar okuyabilir misin? Önceki satırları düşünüyordum."

"Ne demek istediğinizi anlıyorum. Baldwin okumak yavaş olmalı. Her cümle sadece zihni değil, kalbi, geçmiş ve geleceği de çağırıyor." Durakladı.

"... eğer birbirimizi sevmemiş olsaydık hiçbirimiz hayatta kalamazdık." "Bu şekilde mi hayatta kaldığımızı düşünüyorsun?"

diye sordum.

Kitabı bıraktı, bir süre düşündü ve bana baktı. "Sömürgecilikten başka nasıl sağ çıkılabilir anlamıyorum. Kendi durumumuzu anladığımızda, Baldwin'in 'birbirimizi sevmek' derken sadece yaşayanları kastetmediğini düşünüyorum. Birbirimizi severek hayatta kalmak, atalarımızı da sevmek anlamına geliyor. Onların acılarını, mücadelelerini ve sevinçlerini bilmek. Bu, kolektif hafızamızı, kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi sevmek anlamına geliyor" dedi ve ikimizin de bu düşünceyi özümsemesi için bir süre sessiz kaldıktan sonra okumaya devam etti.

"Beyaz insanlar gibi olmaya çalışmanız için hiçbir neden yok ve *onların sizi kabul etmeleri gerektiği yönündeki küstah varsayımlarının hiçbir temeli yok*. Asıl korkunç olan şey, eski dostum, *senin onları kabul etmek zorunda olman*. Ve bunu çok ciddi söylüyorum. Onları kabul etmeli ve sevgiyle kabul etmelisiniz. Çünkü bu masum insanların başka bir umudu yok. Aslında hala anlamadıkları bir tarihin içine hapsolmuş durumdadılar ve bunu anlayana kadar da bundan kurtulmaları mümkün değil. Uzun yıllar boyunca ve sayısız nedenden ötürü siyah erkeklerin beyaz erkeklerden daha aşağı olduğuna inanmak zorunda kaldılar. Aslında birçoğu daha iyisini biliyor, ancak sizin de keşfedeceğiniz gibi, insanlar bildiklerine göre hareket etmekte çok zorlanıyorlar. Harekete geçmek kararlı olmak demektir ve kararlı olmak da tehlikede olmak demektir."

Kendini adamak tehlikede olmak demektir. Bu sözleri hiç unutmadım.

Bay Baldwin'i birlikte okumak, o üst katta kimya deneyleri yapmıyorken sokağa çıkma yasağı altındaki sonraki birkaç gün boyunca zamanımızı geçirme şeklimizdi. Baştan sona okuduğum ilk kitabın, otuz dört yaşındayken birlikte okuduğumuz James Baldwin'in *The Fire Next Time* adlı kitabı olduğunu hiç kimseye, Bilal'e bile söylemedim.

"Sizce Baldwin İsrailileri sevmemiz gerektiğini söyler miydi?"

"Baldwin'in tam olarak bunu söylediğini sanmıyorum. Bence sadece onlara yaklaşırken kendimizi sevgiyle güçlendirmemiz gerektiğini söylüyor. Bu daha çok kendi lütuf durumumuzla, ruhlarımızı onların bizi aşağılamasından korumakla ilgili; mücadelemizin ahlaktan kaynaklandığını ve mücadelenin kendisinin bir halk olarak onlara karşı değil, onlara bulaşan şeye karşı olduğunu bilmekle ilgili - onların daha iyi bir insan türü olduğu, Tanrı'nın onları tercih ettiği, doğaları gereği üstün bir ırk oldukları ve bizim gözden çıkarılabilir olduğumuz fikri."

Daha sonra Ghassan Kanafani'yi okuduk - onu da çok sevdim - bir günde bitirdiğimiz *Güneşteki Adamlar* kitabıyla başladık. Bu hikâyede, Kuveyt'e kaçırılan bir su tankerinin içindeki Filistinli adamlar kavurucu çöl sıcağında sessizce ölüyorlar. "Neden çıkmak için tankerin duvarına vurmadılar?" sorusu kitabın ve benim aklımdan çıkmıyor.

Baldwin ve Kanafani birbirlerinden binlerce kilometre uzakta, hiç tanışmamış ama paralel hayatlar yaşamış çağdaşlardı. Aynı tutkuyla, aynı saygısızlık ve meydan okumayla; örtüşen yaralarla ve halklarına duydukları sonsuz sevgiyle yazdılar. Baldwin kendi kendine sürgüne zorlandı ve Kanafani İsrail tarafından öldürüldü. Kendini adamak *tehlikede olmak demektir*.

Evde tek başımıza geçirdiğimiz, dışarı çıkamadığımız, misafir kabul edemediğimiz, temiz hava ve biraz yemek için bahçeye kaçmak zorunda kaldığımız o haftalar belki de bir insanın isteyebileceği en derin balayıydı. Birkaç yıla birkaç ay sığdırmıştık. Birbirimizin içinde dolaştık - anılarımız, güvensizliklerimiz ve hayallerimiz. Birbirimizin bedenlerini keşfettik, hem korkutucu hem de karşı konulmaz olan büyülü bir uçuruma doğru ilerledik. Arkamda, parmaklarını sırtımdaki yara izi boyunca gezdirdi.

"Bu o mu?" diye
sordu. "Evet," diye
fısıldadım.

Her yerimi öpmek için zaman ayırdı, dudakları yara izinin etrafında gezindi. Bilal her şeyi değiştirdi, dünyayı yeniden düzenledi. Sanırım ilk kez bir erkeği gerçekten arzuluyordum. Bedenim onu duygusal, psikolojik, entelektüel ve nihayet fiziksel olarak arzuluyordu.

Sevişmeden önce birçok kez seviştik. Bana kitap okurken, öpüşürken, konuşurken, sarılırken, soyunurken, yıkanırken, uyurken bedenlerimiz sık sık birbirine karıştı. Ve sonunda gerçekleştiğinde, içime girdiğinde, ben

onun yüce uçurumuna düştüm. İçime dolan ateş beni hıçkırıklara boğdu.

"Durayım mı?" dedi.

"Hayır," diye fısıldadım, hâlâ ağlıyordum. Beni açlıkla öptü, kendini daha da içime itti. Onu tükettim ve aşkın doyumsuz hale getirdiği cinsel bir özlemi öğrendim, sanki bir gökyüzü gibi.

Sonraki birkaç gün boyunca yatağımızdan neredeyse hiç çıkmadık. Okuduk, radyo dinledik, televizyon izledik, yemek yaptık, birlikte yedik ve yıkandık. Ariel Şaron ülkeyi yerle bir etmeye devam ediyordu. Şimdi de Cenin'deki mülteci kampını işgal ediyorlardı. Bilal yoldaşlarıyla telefonda konuşup duruyor, şifreli konuşuyor, güçsüzlükten planlar yapıyordu. Sonra tekrar seviştik. Fiziksel kısıtlamalarına rağmen sevmenin yollarını bulduk, bu onu hayal kırıklığına uğrattı ama beni uğratmadı. Bunun için neredeyse minnettardım, çünkü ereksiyon ya da orgazm olamadığı her seferinde, bu bizi daha da yakınlştırıyor, sevgi ve güvenin derinliklerine itiyor gibiydi. Bizim gibi beş milyon insan evlerinde kilitliydi ve belki onlar da öfke ve sevgi arasında gidip geliyorlardı.

Hayatımın o haftalarından klişelere kaymadan bahsetmek benim için kolay değil, çünkü çoğunlukla doğru dile sahip değilim. Aşkın içinde ne kadar derin ve zarif bir şekilde çözüldüğümü anlatacak yeterli kelimeye sahip değilim.

Şimdi Küp'te bile onun benimle kaldığını, görünmediğini ve beni hala sevdiğini biliyorum. Bana onun hakkında söylenenlerin doğru olmadığını biliyorum. Benden vazgeçmediğini biliyorum. Biliyorum. Biliyorum. Biliyorum. Ve bu bilme, şimdi bu doğal olmayan gri yerde bile boyun eğmeyecek.

Sokağa çıkma yasağının üçüncü haftasında yiyecekler önemli ölçüde azalmıştı. Ama yine de çoğundan daha şanslıydık. Ulaşabileceğimiz bir sebze bahçemiz ve bir yıl ya da daha fazla yetecek kadar zeytinyağımız vardı. Haftada bir kez Bilal ekmek hamuru yapar, birlikte pişirirdik.

"Bu bana Saddam'ın Kuveyt'i işgal ettiği zamanı hatırlattı. Ekmek sıkıntısı vardı ve evde ne bulursak pişirirdik," dedim merdaneyle bir hamur küresini düzleştirirken. "Şimdi sanki bir ömür önceymiş gibi geliyor. Sanki başka birinin başına gelmiş gibi."

Hamuru yoğurmaya, küre haline getirmeye ve dinlemeye devam etti.

Biraz daha hamur alıp açtım. "Um Buraq beni bu işe sokan kişi."

Merakla bana baktı.

"Randevuları o ayarlardı ve bizi erkeklerle partilere götürürdü," dedim.

Bilal hareketinin ortasında durdu. Sağ eli titredi. Gözlerini hamurdan ayırmadı. Nefesimi tuttum.

"Sana yalan söylemeyeceğim, bazı şeyleri duymak zor. Ama seni hayal edebileceğinden çok daha fazla seviyorum Nahr. Bana söylemek istediğin her şey o sevgi kuyusuna gidecek."

Ona her şeyi anlattım. O zaman değil ama daha sonra. Kimseye söyleyemediğim şeyleri bilmesini istedim. Her şeyi. Kendimi durduramadım. Abu Nasser, külot koklayıcısı. Abu Moathe, tecavüzcüm. Saddam Hüseyin, kurtarıcım. Para. Um Buraq, tedarikçim, arkadaşım. Ailemden nasıl sakladığımı. Neden yaptığımı. Neden durduğumu. Neden geri döndüm. Şimdi anlattığım gibi anlattım. Sanki başka birinin hayatıymış gibi, benden uzak bir şeymiş gibi. Utanç, zevk ya da travma hissetmedim. Gözyaşlarımı tutmuyordum. Sadece hiç yoktu.

Bilal arada bir saçlarımı okşayarak, sempati ya da empati duymadan dinledi. Sabırla ve zaman zaman belki de söylemese de yargılayarak.

Hava karardı. Televizyon haberlerini kaçırmıştık ve yemek yememiştik. Sonunda tuvalete gitmek için ayağa kalktım ama beni geri çekti. "Yaşadıkların, ailene destek olmak için yaptıkların ve bana güvendiğin için seni daha çok seviyorum" dedi.

Bilal çay yapmak için su ısıtıcısını çalıştırdı, sadece iki küçük fincana yetecek kadar, çünkü çatıdaki su depomuz azalmıştı. Daha önce pişirdiğimiz taze ekmeklerle bir meze yemeği hazırladık; bahçeden kızarmış domates, sarımsak ve kabak, haşlanmış yumurta, son Nabulsi peynirimiz, zeit-o-za'atar, zeytinyağlı ve kırmızı biberli labne, dilimlenmiş salatalık, pancar ve sebze turşusu. Görünmeyen keskin nişancılar gece görüşleriyle bizi fark etmesin diye dolaşamadığımız açık havanın serin esintisini hissetmek için tabakları teras kapısının yanında yere yaydık. Karanlıkta, küçük bir mumun ışığında yemek yedik ve radyodan haberleri dinledik.

İsrail ordusu, yiyecek stoklamamız için ertesi gün sokağa çıkma yasağına iki saatlik bir erteleme verilebileceğini ima etti. Bu duyuruyu, ertelemenin sonunda dışarı çıkan herkesin görüldüğü yerde vurulacağına dair sert bir uyarı izledi. Bilal ve ben ekmek hamuru yaptık, sokağa çıkma yasağı kaldırıldığında fırında taze olarak pişirmek için yeterince kabarması için zaman tuttuk. Arkadaşları ve ailesiyle paylaşmak üzere toplayabildiği kadarını toplamak için bahçeye çıktı. Ertesi gün bir duyuru geldi ve ikinci bir emre kadar erteleme iptal edildi.

Cenin'deki savaşçılar İsrail'in kampı işgaline kahramanca direnmiş ve onlarca askeri öldürmüştü. Ancak çatışma sona ermişti ve İsrail askerleri intikam almak için kampa saldırıyordu. Bilal radyoyu kapattı. Artık karanlıktı ve ışıkları açmadık. Pencereler karartılmadığı sürece kimse açmazdı. Mermiler ve füzeler, tıpkı güveler gibi ışığa çekilirdi.

Yemek tepsisini karanlığın içinden mutfığa götürdük. Bulaşıkları silmeye başladığımda Bilal "Bırak," dedi (sadece tüketecek kadar su kalmıştı). Beni öptü, bacaklarımı beline doladığımda beni tezgâhın üzerine kaldırdı. Öpüşmelerimiz derinleştğinde geri çekildi ve yanağımı okşadı. Pencereden süzölen ay ışığında yüzünün hatlarını görebiliyordum. "Benim için dans eder misin?" diye fısıldadı.

Beni hala topallayarak ama güçlü bir şekilde yatak odamıza taşıdı, pencerenin önündeki ağır, koyu renk perdeleri çekti, bulabildiği kadar mum topladı ve etrafımızda yaktı. Müzik kutusuna bir kaset koydu ve kısık sesle çaldı. Dans müziğı değil, *tarab*, Levant ve Kuzey Afrika'dan klasik Arap şarkılarıydı. Kalçalarımaya bir *kuffiyeh* bağladı. Önce onun için dans ettim, ama hemen ardından, her zaman olduğu gibi, müzik için, dans için, bedenim, hava ve gece için dans ettim. Hatıralar ve ay için. Bilal'e olan aşkım ve aileme olan özlemim için. Dans etmek iyi hissettirdi. Geçmiş saatleri kalçalarımaya topladım, bedenime yuvarladım. Bilal'in elleri bana değdi ama ben henüz ona hazır değildim. Müzikle zaman geçirmek istiyordum. Dans etmeyeli çok uzun zaman olmuştu. Kıyafetlerimi çıkardım, dishdasha'm bir hışırtyyla yere düştü. Bilal'in kalçalarımaya doladığı kuffiyeh dışında artık çıplaktım, müziğıe döndüm ve dans ettim. O da izledi. Uzun bir süre. Duyabildiğim, dinleyebildiğim, keyif aldığım bir müzik var. Bir de başka bir şey var. Enströmanların ustaca, küçük hareketleri odayı dolduran bir tür güzelliğı çağırıdığında. Tarihi katılmaya çağırıyor. Geçmiş yüzyıllar ve belki de henüz gelmemiş zamanlar gelir. Nefesimi kesiyor. Ve tek yapabildiğim bunun tenime işlemesine izin vermek, gözlerimi kapatmak, güzelliğıin içimde genişlemesini izlemek ve her parçamı canlandırdığını hissetmek. Bir noktada, bu hep olur, müzik de gözlerini kapatır. O da bir nefes alıyor -belki bir kemanın nağmesi, bir ney sesi ya da bir udun titreyişıyle- ve kalbimin üzerine usulca yerleşiyor.

Bilal fısıldadı: "Sen şimdiye kadar gördüğüm en muhteşem kadınsın." Abdel Halim Hafez hoparlörlerden "El" şarkısının sözlerini söylerken

Hawa Hawaya," Bilal yanımda diz çöktü ve bacağımı tuttu, ayak bileklerimi, baldırlarımı, dizlerimi öptü, uyluklarımdan yukarı, bacaklarımdan arasına doğru acele etmeden ilerledi. Müzik çalmaya devam etti. Sokağa çıkma yasağı altında, karartılmış pencerelerin ardında, tanklardan, ciplerden ve kasabamızı saran keskin nişancılardan gizlenerek sevişirken mumlar titredi ve söndü.

Sıcaklıklar yükseldi ve kendimizi serin tutmak için mücadele ettik. Yağmursuz bu güneşte ağaçlar için endişelendim, özellikle de hala iyileşmekte olan savunmasız yanmış ağaçlar ve sığ kökleri olan fidanlar için.

Sokağa çıkma yasağının dördüncü haftasında sabah kahvemizi içerken radyo yayını başladı: *"Siyonist varlığa yönelik uluslararası kınamalar artıyor. Siyonist işgal güçlerinin hastaların tahliyesi, ölümlerin gömülmesi ve insanların erzak alabilmesi için sokağa çıkma yasağını birkaç saatliğine kaldırmayı planladığı söyleniyor."*

Bilal'e "Sokağa çıkma yasağını kaldırdıklarında birimiz gidip bademleri ve zeytinleri sulasın," dedim.

Arayışla gözlerimin içine baktı. Kelimelerin dilinde toplandığını hissedebiliyordum.

"Neler oluyor?" diye sordum.

"Ağaçları sulayacağız ama sonra pompayı ters çevireceğim," dedi. "Ne demek istiyorsun?"

"Otur." Omzuma hafifçe dokundu. Adlarını telaffuz edemediğim kimyasal bileşikler ve *anti-androjenik* gibi kulağıma anlamsız gelen bilimsel terimler hakkında saçmalamaya başladı.

"Dur. Anladığım tek şey üst kattaki banyoda bileşikler yaptığın," dedim.

Bir nefes aldı ve tekrar başladı.

"Bekle." Onu tekrar durdurdum. "Gidip banyoda kendi bileşiklerimi yapmam gerekiyor."

Ben aceleyle çıkarken güldü.

Sonunda anladığım şey buydu: Hazırladığı bileşiklere ftalat deniyormuş. Anti-androjeniktirler, yani erkekleri dişileştirir ve spermlerini zayıflatırlar. Androjenler erkeklik hormonlarıdır. Ftalik anhidrit bir ftalattır. Ftalatlar, yapıştırıcılar ve ev temizlik malzemelerinden kişisel bakım ürünlerine, yapı malzemelerine, çocuk oyuncaklarına, boyaya ve tıbbi malzemelere kadar kullandığımız neredeyse her şeyde bulunur. Yıllar önce Bilal, tüketici kullanımı için çok zehirli olduğu ortaya çıkan bir varyasyon sentezlemişti.

"Yeterince yüksek konsantrasyonlardaki doğru ftalatlar endokrin fonksiyonları bozar ve-"

"Endokrin fonksiyonlar nelerdir?"

"Bu, vücudunuzdaki hormon sistemidir" dedi ve ekledi: "Androjenler gibi."

"Tamam, devam et."

Bana boş boş baktı. Ben de ona baktım, ta ki gözlerinin arkasını görüp anlayana kadar. "Özel ftalatlarınızı onların suyuna mı pompalayacaksınız?"

"Şşt." Parmağını dudaklarına götürdü ve yaklaştı. "Bunu yüksek sesle söyleme. Ama evet, yapacağım şey bu."

"Bu onları öldürecek mi?"

"Hayır. Ama bu onları mahvedebilir." Savunmaya geçmeden önce benim tepkimi beklemedi. "Bu insanlar bizden kalan tüm izleri silmeye çalışıyorlar. Ne gerekiyorsa yapacağım. Kuyularımıza ve kaynaklarımıza zehir ve lağım suyu pompalasalar da tek yapmaya çalıştığım onları korkutup gitmelerini sağlamak. Evet, ben de bunu yapıyorum ve bu parlak fikri ortaya attığın için sana teşekkür ediyorum."

Piknik yaptığımız günü hatırladım, kanalizasyonumuzu onların suyuna pompalamayı önermiştim.

Bilal ve ben İsrail'in nihayet sokağa çıkma yasağını kaldırdığı üç saatlik zaman diliminde ayrıldık. Haftalardır yağmur yağmamıştı. Birimizin meyve bahçesine gitmesi gerekiyordu. Tüm güney kenarının daha yoğun bir şekilde sulanması gerekiyordu çünkü oradaki fidanlar hayatta kalmak için mücadele ediyordu. Bunu onun yapacağını düşünmüştüm ama onun yerine dükkânda ekmek pişirmek ve yiyecek ve malzeme almak için kasabaya gitmek istedi. Plana göre onu kasabada bırakacak ve arabayla ağaçlık alana gidecek, sonra da fırından alacaktım. Kısmen, sokağa çıkma yasağı bu kadar kısa sürmüşken fırın yerine ağaçlara gitmesinin şüpheli görüneceğini düşünüyordu. Bir şeylerin peşinde olduğunu düşüneceklerdi. Ancak daha sonra öğreneceğim başka bir neden daha vardı.

Arabaya dört adet boş beş galonluk su testisi, hamur kovaları ve bahçemizden topladığımız sebze torbalarını yükledik. Sonra boş testiler hariç her şeyi fırına indirdik ve insanlar taze ekmek için kuyruklar oluştururken ben oradan ayrıldım. Yabancı muhabirler kameralı böcekler gibi kasabanın etrafında koşuşturuyor, sefaletle karalanmış yüzleri ve sokağa çıkma yasağının belirsiz bir başka dönemine hazırlanmak için alabildikleri kadar çok şey almaya çalışarak çılgınca alışveriş yapan insanları yakınlaştırıyorlardı.

Ağaç koruları arabayla yaklaşık on dakika uzaklıktaydı ve neyse ki herhangi bir kontrol noktasından geçmem gerekmedi. Ama sokaklar tanklar tarafından yerle bir edilmişti. Elektrik direkleri her yerde kırılmıştı ve kıvılcım çıkaran, zıplayan kablolarla dikkat etmem gerekiyordu. Borular patlatılmıştı ve değerli sular sokaklara akıyordu. Sokaklara park edilmiş arabalar tanklar tarafından oyuncak gibi parçalanmıştı.

Arabamızı tepenin üstüne park ettim ve çadıra doğru yürüdüm. Su tankı devrilmişti, bu da ya askerlerin ya da yerleşimcilerin orada olduğu anlamına geliyordu. Ancak tüplerin gizlendiği kaya oluşumu bozulmamıştı. Depoyu dik konuma getirdim ve suyla doldurmak için pompayı çalıştırdım. Boş su bidonlarını sanki doluymuşlar gibi arabadan kaldırmaya çalışarak bir gösteri yaptım ve rol yeteneğimin elverdiği ölçüde ağır su bidonlarını depoya boşalttım. Askerlerin ne zaman ve nerede bizi izlediğinden asla emin olamazdık ama gözlerinin Bilal'in ve yaptığı her şeyin üzerinde olduğunu biliyorduk. İhtiyacımız olan son şey, nasıl bu hale geldiğine dair bir açıklama yapmadan dolu bir su tankını keşfetmeleriydi.

Tank borudan yeterince dolduğunda, suyun ağaçlara damlaması için boruları değiştirdim ve diğer boruları küçük kaya oluşumunun altına, toprağa geri ittim.

Bitirmem iki saatimi aldı, çünkü uzak kenarlardaki ağaçları kontrol etmek için tepenin uzunluğunu yürümeye karar verdim. Fidanların hala canlı olduğunu ve güneşten kavrulmuş toprak kabuğunun altında toprağın solucanları yaşatacak kadar nemli olduğunu görmek beni mutlu etti.

Sokağa çıkma yasağına kırk dakikadan az bir süre kala geldiğimde fırında hâlâ insan kuyrukları vardı. Bilal'in erzak almaya vakti olmamıştı ama bizim için ayrılmış torbalar vardı. Sebzeleri teyzelerine ve Ghassan'a dağıtmış, onlar da bizim için peynir, turşu, biraz baharat ve pirinç getirmişlerdi. Ghassan'ın kız kardeşi ve ben son müşterilerle ilgilenirken Bilal ve Ghassan arabamızı yüklediler. Dondurma almak için aceleyle sokağa inmeme yetecek kadar zaman vardı ve hepimize yetecek kadar dondurma aldım.

"Teşekkür ederim kardeşim, beni mutlu bir adam yaptın!" dedi Ghassan. Ghassan'ı coşkulu görmek nadir rastlanan bir şeydi. Dondurmanın tek başına yeterli olduğunu kim bilebilirdi?

Jumana'yı görmek için yeterli zaman yoktu ama telefonda konuştuk. Salonu kontrol etmiş ve gerçekten de değerli üç saatini saçını boyatarak ve düzelttirerek, yüzüne ağda yaptırarak ve tırnaklarını yaptırarak geçirmek isteyen bir kadın bulmuştu.

Jumana, "Ona salonun açık olmadığını söyledim ama o kadar acınacak haldeydi ki fikrimi değiştirdim," dedi. "Bana iyi para veriyordu ama listemdekileri yapamıyordum. Neyse ki Faysal bizim için yiyecek stoklamıştı. Wade'yı göremedim bile. Karısı hamile ve mide bulantısı yüzünden zor zamanlar geçiriyor. Onu kontrol etmeyi planlamıştım ama sanırım kuafördeki kadının bana daha çok ihtiyacı vardı."

Kuaförde şımartılmak ve eve döndüğümde kendi kaşlarımı kendim almaya çalışmak isterdim. Ama faydası olmadı. Kaş almak kendi yüzünüze yapabileceğiniz türden bir şey değil. Saçlarım beyazlamaya başlamıştı ve boyatmak istiyordum. Tüm vücuduma ağda yaptırmam gerekiyordu ve bunu kendi başıma yapabilecek olsam da, tüy dökücü seanslar her zaman arkadaşlarla yapılan sosyal etkinlikler olmuştu. Bir sonraki üç saatlik sokağa çıkma yasağı ertelemesini nasıl geçireceğimi planlamaya başladım ve sokağa çıkma yasağının tamamen kaldırılmasını düşünmeyi bıraktığımı fark ettim. Trajik, normal anlayışımızı nasıl da değiştirdik.

"Çok zekisin karıcığım!" Bilal dondurmayı çıkararak şöyle dedi. "İşte senin bu yönünü seviyorum. Hepimiz temel şeyler için savaşıyor ve acele ediyoruz, ama sen tatlıyı hatırlayacak kadar mantıklısın."

"*El hilw ma byinsa el halawa,*" dedim. Tatlılar tatlıları unutmaz.

Ben bavulları boşaltırken Bilal televizyon haberlerini açtı. Muhabir genç bir kadınla röportaj yapıyordu ki askerler ciplerinin hoparlörleriyle içeri girdiler. Kız hemen kaçmaya başladı. Muhabir askerle daha on beş dakikaları olduğunu tartıştı ama görüntü aniden kameranın fırlatılmasıyla sona erdi. Tam çantalarından birinden garip beyaz plastik kaplar çıkardığım sırada spiker geldi.

Televizyonda son istatistikler okunuyordu. Ölü sayısı, yaralı sayısı; sokağa çıkma yasağı sırasında ölen ve yasak kaldırılana kadar evlerinde tutulması gereken insanlar; son üç saat içinde hastaneye nakledilenlerin sayısı; sokağa çıkma yasağı sırasında kaç doktor ve hemşirenin hastalarıyla ilgilenmek için hastanelerde yaşadığı. Nablus'ta bir genç, sokağa çıkma yasağı bittikten sonra sokakta kaldığı için birkaç dakika önce vurulmuştu. Zihinsel engelli olduğu ortaya çıktı ve ailesi onun dışarıda olduğunu fark etmemişti. Dışarı çıkmamıza izin verildiğinde bile askerler insanları vurdu. Yusef Iyad ve eşi Jameleh, İsrail önceki gün sokağa çıkma yasağını kaldırınca çocuklarını yiyecek almak için Dheishe mülteci kampında bırakmışlar. Yolda askerler arabalarına ateş açtı ve çift sığınmak için en yakın eve koştu. Sokağa çıkma yasağı yeniden uygulandı ve çift

çocuklarından ayrılmışlardı; en küçükleri on sekiz saattir emzirilmeyen iki aylık bir bebektir. Muhabir en büyük kardeşe telefonda röportaj yapıyordu ve bebeğin ağladığını duyabiliyorduk.

"Bunlar ne?" Beyaz tozdan oluşan plastik kapları elime aldım. İngilizce etikette şöyle yazıyordu: FTALİK ANHİDRİT.

"Onları İsraili bir profesör getirdi." Kapları çantaya geri koydu.

"Anlamsız şeyler söyleyip anlamamı beklemen biraz can sıkıcı," dedim çantayla yukarı çıkarken. Ben de onu takip ettim. "Bilal, profesör bunları nereye teslim etti?"

"Fırın."

"Bu Ghassan'ın bildiği anlamına mı geliyor?"

Bilal, "Pratik nedenlerden dolayı ona söylemek zorundaydım, ama aynı zamanda nasıl yardım ettiğini bilirse bağlılığından şüphe etmeyi bırakacaktır," dedi. Ghassan'ın bana bu yüzden daha dostça davrandığını anladım. Dondurma yüzünden olduğunu düşünmüştüm.

Birkaç dakika sonra Bilal mutfağa gitti ve bir elinde büyük bir kâse ve iki kaşıkla çıktı.

"Eğer oradaki dondurmaysa, adil payını almıyorsun, sevgilim. Gidip kendine ayrı bir kase alsan iyi olur çünkü ben dondurma yeme makinesiyim. Bu kadar büyük kalçalara ve popoya sahip olmak için çok çalışmam gerekiyor," dedim.

"Bunu söyleyeceğini biliyordum." Diğer elinde bir kâse daha gösterdi.

"Habibti," dedi. "O İsraili profesör, kimya dersleri verdiğim dönemde laboratuvarım için bana reaktifler gönderirdi, çünkü üniversitemizde bütçemiz yoktu. Ben de karşılığında ona zaman zaman kendi adıyla yayınlaması için veriler verirdim. Tam bir pislik ama soru sormadan bana reaktif ve bileşik getireceğine güvenebilirim. Ftalat anhidrit inert ve zararsız bir bileşiktir. Ne için kullandığım hakkında hiçbir fikri yok. Ama şimdi yüksek konsantrasyonda ihtiyacım olan şeyden yeterince büyük bir parti oluşturacak kadar var."

O gece o kadar çok dondurma yedik ki akşam yemeğini atladık.

KURTARICI TARİH

Evlerini toplu halde ilk terk edenler Nablus **halkı oldu**. Sokağa çıkma yasağının kırkınıcını günü olan 29 Temmuz 2002 Pazartesi günü, binlerce genç kadın ve erkek sokaklara döküldü ve İsrail askerlerine taş attı. Cenin İsrail ordusuna kayıplar verdirmişti; Nablus sokağa çıkma yasağına açıkça meydan okuyordu; ve Beytüllahim savaşçıları Doğuş Kilisesi'ne kapanmış, etraflarındaki korkunç kuşatmaya rağmen teslim olmayı reddediyorlardı. Ramallah, Yaser Arafat Filistin Yönetimi'nin karargâhında saklandığı için en yoğun askeri varlığa sahipti. Her bölgenin, evleri ve şehirleri hapishaneye çeviren yaklaşık altmış korkunç hapis gününe dair kendi hikayeleri vardı.

Bazı genç aktivistler Bilal ve Ghassan'ın "hiçbir şey yapmadıklarını", örnek aldıkları liderlerin gerektiğinde "tavşan gibi saklandıklarını" söylediler. Onların sözleri Bilal'i derinden yaraladı. Daha fazlasını yapmadığı, bunun yerine saatlerini aşkın çöküşüyle geçirdiği için azımsanmayacak bir suçluluk hissettiğinden şüpheleniyorum. Bu konuda konuşmadı ama bir süre sanki beni suçluyormuş gibi kendinde değildi. Yine de çok geçmeden geçmiş günlerdeki adam haline döndü. Ancak bu kararsızlıklar bir kalıp haline gelecek, hayatını ulusal kurtuluşa adanmış savaşçı ile sadece sevgi ve aile isteyen koca arasındaki çatışmanın somut bir tezahürü olacaktı.

Toz halindeki ftalik anhidriti almamızdan sonraki iki hafta boyunca banyodaki laboratuvarında uzun saatler çalıştı. Sokağa çıkma yasağı kalktıktan sonra yerleşim yerine akan su borusuna pompalamak için galon galon başka ftalatlar yaptı.

Nihayet evimizdeki hapishanelerden çıktığımızda, istatistikler kaygı vericiydi. Yüzlerce Filistinli öldü, binlercesi tutuklandı, sayısız

kayboldu, binlercesi yaralandı ya da sakat kaldı, yüzlerce ev yıkıldı ... ve böyle devam etti. Şiddete ve bu sadist rakamlara karşı hissizleşmemek çok zordu. Bilal'in aksine, sürekli bir öfke ve yas hali içinde var olamazdım. O tek tek hayatları, geride kalan aileleri aradı.

"Şuna bir bakın." Bana 30 Haziran 1957 tarihli bir *Sunday Digest* kupürünü gösterdi, Kudüs'teki American Colony Hotel'de tutulan bir günlükten alıntılar yapıyordu. "Sondan bir sonraki paragrafı oku" dedi.

Arap köyü ya da Deir Yaseen'deki katliamdan sonra elli bebeği bakımevimize götürdüm. Korkmuş kadınlarla konuşurken ve bebekleri kaydederken, üç ila dört yaşlarında bir çocuk bana baktı ve Arap olmadığımı görünce bir çığlık attı ve bayıldı. Onu ayıltmak için aceleyle su getirdim ama ölmüştü. Kalp yetmezliğine yol açacak ne gibi korkunç manzaralar görmüştü?

"Deir Yaseen sadece bir katliam, rakamlar ve uzun zaman öncesine ait grenli fotoğraflar içeren soyut bir kelime değildi. Benim için Deir Yaseen bu küçük çocuk. Bize karşı işledikleri her katliam için bunun gibi hikayeler var" dedi. Bilal kendini hikayelerle çevreledi, insanların acılarını toplamak ve bunları tarihi olaylara ve siyasi analizlere yapıştırmak için raflar dolusu hikaye istifledi.

Onu dinledim, planlar yapmasına yardımcı oldum ve yerleşim yerinin su borusuna yüksek konsantrasyonlarda ftalat pompaladım.

İsrail medyasını izleyerek Bilal'in arazisindeki İsrail kolonisiyle ilgili haberleri araştırdık. Beş ay boyunca boruya ftalat pompalandıktan sonra, İbranice yayın yapan yerel bir gazetede, bölge sakinleri arasında garip semptomlar görüldüğünü anlatan bir makale yayınlandı. Bilal, sağlık bakanlığının soruşturma taleplerini görmezden geldiği için eleştirildiğini tercüme etti. Ancak yetkililer, bildirilen semptomların alarm yaratmadığını söyleyerek karşılık verdi. "Bazı erkeklerin memeleri büyüyor. Tamam, belki diyet yaparlar," dediği aktarıldı bakanlıktan bir kaynağın. Ancak başka sorunlar da vardı. Kadınlar hamile kalmakta zorluk çekiyordu. Kaynak, "bu bazen insanların başına geliyor. Denemeye devam etmeleri ya da doğurganlığa gitmeleri gerekiyor. Orada pek çok başka kadın hamile." Birkaç hamile kadın olduğu doğruydı. Ancak daha fazlası da vardı: sık sık alevlenen astım hastaları, yeni hırıltılı solunum vakaları ve diğer solunum sorunları.

Makale mükemmeldi. Yetkililerin yakında incelemeye gelecekleri konusunda bizi uyarıyordu. Sonraki birkaç günü pompayı tersine çevirmek, çekebildiğimiz kadar temiz su çekmek ve depolamak için kullandık; su departmanının kamyonlarının yerleşime girdiğini gördüğümüzde boru dört gündür temizdi. Suyu test ettiklerinde hiçbir şey çıkmayacaktı. Ve öyle de oldu. Testlerinde ortaya çıkan tek kayda değer sonuç, bizimle hiçbir ilgisi olmayan hafif yüksek pestisit seviyeleri idi. Ancak makaleye göre, bunlar ikna edici bir şekilde suçlu olacak kadar yüksek değildi.

Ancak yerleşimcilerin sağlık sorunları devam etti, çünkü bunu yapmak güvenli olduğunda boruyu sabote etmeye geri döndük.

Bir başka makale ise yetkililerin yerleşim sakinlerinden duyduğu rahatsızlığı yansıtıyordu. Çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen bu yeni sakinlere, el konulan Filistin topraklarında yaşamaları için devlet yardımı yapılmıştı. Çoğu İbranice'yi zar zor konuşabiliyordu ve İsrailliler onları yumuşak ve beceriksiz olarak görüyordu -Henüz ordu ya da ülkenin gerçekleri tarafından katılaştırılmamış Yahudiler.

"Bu insanlar birbirlerinden nefret ediyor. Eğer vahşileştirecekleri biz olmasaydık, birbirlerini öldürüyor olurlardı," diyor Bilal.

Şimdi Bilal, doktorlar şikayet edene ve büyük medya bunu haber yapmaya başlayana kadar ftalat konsantrasyonlarını artırdı. Dini liderler bölgenin lanetlendiğine dair yetkili değerlendirmelerde bulundular. Sonunda sonuçlarımızı aldık: yerleşimciler koloniden taşınyordu.

Ftalat pompalamayı durdurduk. Bilim adamlarından oluşan kamyonlar suyu, toprağı, inşaat malzemelerini, yolları, ev bitkilerini test etti. Tesadüf eseri, koloni ürünlerini neredeyse sadece Bilal'in üç amcası ve kuzeninin el koyduğu bir topluluk çiftliğinden elde ediyordu. Toprakta ve test edilen bireylerin idrar örneklerinde alışılmadık derecede yüksek konsantrasyonlarda pestisit bulundu. Hepsi bu kadar. Kaynağı belirlediler ve pestisit kullanımını azaltarak durumu düzelttiler. Dava kapandı. Ama olan olmuştu. Bundan sonra kimse çiftlikten bir şey satın almayacaktı.

Bölge sakinleri resmi rapordan tatmin olmadı ve taşınmaya devam etti. Çiftlik kendini idame ettirmekte zorlanıyordu. Haberlerde, kalan bazı sakinlerin "Arapların" kendilerini lanetlemek için kara büyü yaptıklarına inandıkları bildirildi. Tanrı'nın kendi taraflarında olduğundan emin olarak kalmaya niyetliydiler. Onlar için bu, Tanrı ile şeytan arasında bir savaştı. Ama koloni gün geçtikçe boşalıyordu.

Hepsini okuduk ve kutladık. Ayrıca yeni baskınlar için hazırlandık.

Bilal'in reaktiflerini, şişelerini ve tüplerini yeraltına taşıdım, her gün salona çalışmaya gittiğimde bir seferde birkaç şey aldım. Jumana bilmiyordu, çünkü bunu dükkânı açtığım günlerde, o gelmeden önce yapıyordum. Bunu ondan saklamak hoşuma gitmiyordu ama Bilal'den öğrendiğime göre genel olarak herkes ne kadar az şey bilirse hepimiz o kadar güvende olurduk.

Ordu geldi tabii ki. Itamar evimizin yağmalanmasına nezaret etmek için bizzat gelmeye özen gösterdi. Bilal ve ben kollarımız plastik bağlarla bağlı bir şekilde izledik. Itamar bizimle Arapça konuştu, yüzünde yorgunluğun gölgesi vardı. "Bunu yapmak istemiyorum Bilal. Ama öyle ya da böyle senden bilgi alacağım."

"Ne hakkında bilgi? Siz amcıklar bizi yirmi dört/yedi izliyorsunuz. Ne zaman sıçacağımı biliyorsunuz." Bilal kızmış gibi yaptı.

Belki Itamar da elini Bilal'in boğazında sıkıp, "Ne yapabileceğimizi biliyorsun. Mecbur kalırsam, karını içeri alırım ve sana adamlarımın onu arka arkaya sikmesini izletirim."

Bilal Itamar'ın bakışlarını tuttu, nefes alamadığı belliydi, yüzü kıpkırmızı olmuştu. Itamar tutuşunu gevşettiğinde, Bilal iki büklüm oldu, öksürüyor, yutkunarak hava emiyordu.

"Sen hasta ve zalim bir toplumun hasta ve zalim bir adamısın," dedi Bilal. "Senin gerçekte ne kadar çürümüş bir pislik olduğunu bildiğimi unutuyorsun."

Itamar'ın onu döveceğini, belki de vuracağını düşünmüştüm. Ama o orada öylece durdu, Bilal'in sözlerini soludu, Bilal'in yüzüne uzun uzun baktı, duruşunda keder, öfke ve yenilgi karışımı bir ifade vardı.

"Burada hiçbir şey yok," dedi askerlerine ve dışarı çıkmalarını emretti. İçlerinden ikisi Bilal ve beni çekiştirmeye başlayınca, Itamar onlara bizi bırakmalarını emretti. Askerler tereddüt etti, kafaları karışmıştı. Itamar bağırdı, "Kelepçelerini kesin! Bırakın onları!"

İkinci İntifada'nın üçüncü yılı olan 2003'te, İsrail'in uyguladığı baskıların dehşeti tüm şehirleri aşağılanma ve umutsuzluk içinde bıraktı. Ancak sokağa çıkma yasağının uygulandığı o zorlu aylardan dokuz ay sonra Filistinli bebekler patlamış mısır gibi hastanelerden çıkıyordu. Belli ki çoğu insan Bilal ve benim yaptığının aynısını yapmıştı. Evden çıkamadığınızda ve çok az yiyecek ya da su olduğunda, elinizde kalan tek şey sevmektir. Süzülen öfke ve direnişin katılaştıran planları, içimizdeki hainlerin gözleri ve kulakları kadar emindi.

Ortada, aileler her yerde kız ve erkek bebekleri kutlamak için tatlılar dağıttı.

Ghassan, "Bu aptal orospu çocukları sayıca onlardan üstün olacağımızdan korkuyorlar, o yüzden ne yapıyorlar? Herkesi aylarca bebek yapmaktan başka bir şey yapmadan eve hapsediyorlar. Ve şimdi binlerce küçük demografik tehdit var. Çok şiirsel!"

Çiftçiler ürünlerini, aileler oğullarını ve kızlarını, kasabalar elektriklerini ve yollarını kaybetti, İsrail hapishaneleri genç ve yaşlılarla doldu, iş bulunacak yer kalmadı ama tüm bu bebekler insanları bir araya getirdi, umut ve yapacak bir şeyler verdi, bizi birbirimizi ziyaret etmeye, birlikte yemek yemeye, yeniden yaşamaya ve amansız bir ulusal kurtuluş mücadelesinin sonraki hamlelerini planlamaya itti.

Adet dönemim üç hafta gecikmişti.

Sonrasında yaşananlar sürpriz değildi. Protestolar ve grevler yoğunlaştı, askerlerle taşlı sopalı çatışmalar arttı ve birkaç intihar saldırısı İsrail'i sarstı. Bilal ve Ghassan plan yapmakla meşguldü. Jumana ve ben çok az şey biliyorduk ve gerekmedikçe bu işe karışmayacaktık. Samer Moskova'daki yüksek lisans okuluna gittiği için yeraltının tek koruyucuları bizdik ve Wadee ile Faisal'ı çoğu şeyden haberdar etmiyorduk. Bilal ve Ghassan her ne planlıyorlarsa neredeyse tüm silahları içerecekti. Jumana ve ben bu kadarını biliyorduk çünkü silah ve mühimmatın yeraltından teker teker kaçırılmasına yardım ediyorduk. Onları söylenen her yere götürüyorduk; genellikle yolun aşağısındaki çöp bidonuna götürüyorduk, orada tanımadığımız biri alıyordu. Bir keresinde yaylı tüfeklerden birini dev bir hediye gibi sarmış ve bir bebek partisine götürmüştük. Anne adayını tanıımıyorduk bile ama erkek kardeşi hediye kutusunu aldı ve konukların önünde arkadaşmışız gibi davrandık.

Serin bir Şubat akşamı hepimiz evimizde toplandığımızda Bilal ve Ghassan bize biraz daha bilgi verdi.

"Dinle," diye başladı Bilal. "Olan bitene pek çok insan karışmış durumda. Bazıları yakalanacak, hatta öldürülecek. Ghassan ve benim gibi onlar da riskleri biliyor." Bilal bana, Ghassan Jumana'ya, ikizler birbirlerine baktı - sevgi ve kaderlerimizin korkunç gerçekleriyle dolu bakışlar.

"İzlerimizi kapatıyoruz ama muhtemelen bizi tutuklayacaklar. Buna hepiniz dahilsiniz." Şimdi ikizlere odaklanmışlardı. Wadee bu toplantıya isteksizce katılmıştı. Daha fazla plan yapmak istemediğini açıkça belirtmiş ve ikiziyle arasında bir uçurum yaratmıştı.

izlemek acı vericiydi. Çok hamile olan karısına umutsuzca aşıkı ve onun sevgisine aynı şekilde karşılık vermediği hepimiz için hala açık olsa da, enerjisini onun kalbini kazanmaya yeniden odaklamıştı.

Wadee başını ellerinin arasına aldı. "Ben neden buradayım? Bunun benimle ne ilgisi var?" diye yalvardı. Faysal tiksintiyle ona döndü ama Ghassan araya girdi.

Ghassan, "Büyük olasılıkla hepimizi tutuklayacaklar," dedi.

Wadee öfkeyle başını geriye attı. Faysal kardeşini yumruklamaya hazır görünüyordu. Wadee'ye ayrılmak istediği için gerçekten kızgın olduğunu sanmıyorum. Faysal, karısı dışında herkesten habersiz görünen diğer yarısı olmadan eksikti.

Ghassan sözlerine şöyle devam etti: "Bize işkence edecekler. Evlerimizi, dükkânımızı ve salonumuzu da yağmalayacaklar." Aklına yatması için durakladı. "Herhangi birinin konuşmadan işkenceye dayanmasını beklemek gerçekçi olmaz. Hiçbirimiz süper insan değiliz. Kahraman olmaya çalışmıyoruz. Onlara bir şeyler vermek zorundayız." Başıyla Bilal'e devam etmesini işaret ederek bir sigara çıkardı, yaktı ve Bilal boru hattıyla, fitalatlarla, pompayla, ağaçlarla ilgili yaptıklarımızı anlatmaya başlarken bir nefes çekti.

"Yani o yerleşimi terk etmelerinin sebebi sen misin?" Wadee haykırdı.

"Teknik olarak öyleyim," diye ekledim, varilleri doldurmak ve pompayı her gün saatlerce çalıştırmak için harcadığım emeğin karşılığını almak istiyordum. Ama Bilal bana korkunç bir bakış fırlattı.

"Onun söylediklerine aldırmayın. İtiraf etme zamanının geldiğini hissettiğinde, onlara su boru hattından ve bunu tek başıma yaptığımdan bahsedersin. Nahr'ın neler olduğu hakkında hiçbir fikri yoktu. O sırada hiçbirinizin yoktu. Herkes bir şekilde duyduğunu ya da öğrendiğini itiraf ederse, bu yeterince ikna edici olacaktır. Ancak hiçbiriniz hiçbir koşul altında yeraltını ifşa edemezsiniz."

Bilal uzun bir nefes aldı. "Bunu tekrar söylemem gerekiyor. İstedğin her şeyden vazgeç. Gerekirse bir şeyler uydurun. Ama asla ve asla yeraltına inmeyin."

Hepimiz başımızı sallayarak onayladık ve hikayelerimizi sıralamaya başladık - özellikle de her birimizin yerleşim yerinin su boru hattını zehirlemeyi nasıl, ne zaman ve nerede öğrendiğimizi.

Hepsi Bilal'in üzerine yıkılacaktı. "Bir planımız var," dedi. "İşe yarayabilir de yaramayabilir de. Ama her durumda, işkence görürsen bu bilgiyi onlara bir şey vermek için kullan."

"Her biriniz herhangi bir şey olmadan yaklaşık beş saat önce aranacaksınız. Telefonu aldıktan sonraki birkaç saat için sağlam bir mazeretiniz olduğundan emin olmalısınız," diye ekledi Ghassan.

"Ne zaman olacak?" Faysal'ın söylediği ilk şey buydu.

"Bunu size söyleyemeyiz. Planı uygulayanlar bile beş saat öncesine kadar bilemeyecek," dedi Bilal.

İki yaşlı Mısırlı kadın karanlık bir koridorda bana doğru yürüyor. Tanıdık geliyorlar ve onları daha önce nerede gördüğümü hatırlıyorum. "Hayır." Onlara çocuğumu aldırma istemediğimi söyledim. Ama onlar sadece gülüyor ve "Bize zaten ödeme yapıldı" diyorlar.

Panik içinde bir kâbustan uyandım ve yatakta ter içinde oturdum, Bilal hâlâ yanımda uyuyordu. Saat 03:48'i gösteriyordu. Cuma günüydü, genellikle uyuduğumuz gündü. Parmak uçlarımda banyoya gittim ve talimatlarda belirtildiği gibi gebelik testi filamentinin üzerine işedim. İdrarımın iplikçik üzerinde ilerleyişini izledim. Testin ilk penceresini geçti ve kitin düzgün çalıştığından emin olmak için tek bir kırmızı çizgi, "kontrol" ortaya çıktı. İdrarımın kenarı bir sonraki pencereye ilerledi ve yavaşça bir çift çizgi belirdi. Ekteki yorumda "*Pozitif*" yazıyordu: *Tebrikler! Hamilesiniz.*

Tuvalette otururken gebelik testi üreticilerinin neyin tebrik sebebi olup olmadığını bildiklerini varsaymadan gerçeklere bağlı kalmaları gerektiğini düşündüm. Lanet olası ataerkillik. Test çubuğunu peçeteye sarıp attım, yatağıma geri döndüm ve pencereden gelen güneş ışığı tarafından saldırıya uğrayana kadar uykuya daldım. Bir gece önce ağır perdeleri kapatmayı unutmuştum.

Bilal çoktan uyanmış ve giyinmiş, kahvaltı hazırlıyordu. "İyilik ve yasemin sabahı güzel karıcığım," dedi, sanki bir film sahnesindeymiş gibi alışılmadık derecede neşeliydi. Normalde sabahları konuşmayı pek sevmezdi. Çoğunlukla terasta kahvesini içene kadar homurdanırdı.

"*Sabaho*, aşkım," dedim onu öperek.

O sabahki film sahnesi neşesi çabucak sıradan bir sessizliğe büründü ve Cuma rutinimizin hareketlerine devam ettik. Kahve, onun için hafif bir kahvaltı, benim için büyük bir kahvaltı, terasta gazete, evde tembel saatler ve -Tanrı'ya inanmasa da- kilisede ikindi namazı.

camii. Bütün hafta dört gözle beklediği bir şeydi. Onun çelişkilerini çok severdim. Bazen ben de giderdim ama çoğunlukla Jumana'yla birlikte yemek yapar, belki kuaföre birkaç müşteri götürür, alışverişe çıkar, kâğıt oynardık. Sonra Bilal fırındaki vardiyasına giderdi. Daha sonra hepimiz bizim evde toplanır ya da yürüyüşe çıkar ve sürüyle vakit geçirirdik (Bilal sonunda Jandal'ın hayvanları ve yeni çobanlarıyla ziyarete geri dönmüştü). Cuma günleri kutsaldı.

Ev telefonu çaldı. Bilal cevap vermeyi sevdiği için duymazdan geldim. Onun yerine bana döndü. "Cevap vermeyecek misin?"

Ne kadar garip, diye düşündüm. O Jihad'dı!

"Habibi, küçük kardeşim! Seni çok özledim! Sesini duymak bu Cuma gününe başlamak için mükemmel bir yol!"

"Ben de seni özledim abla... ama otur. Kötü haberlerim var."

Kendimi toparladım. "Ne?"

"Büyükanнемiz vefat etti," dedi hüznle. "Uykusunda huzur içinde öldü."

Şimdi, Cube'daki yatağında uzanırken, aramayı ve telefonu kapattığında ahizenin çıkardığı sesi hatırlıyorum. Yaşadığım şoku hatırlıyorum, sonra da ölümün nasıl olup da hayatın tek güvencesi ve aynı zamanda en büyük, en yıkıcı sürprizi olabildiğini sorguluyorum.

Bilal bana sarıldı. Bankadan para çekeceğini ve cenaze için Amman'a gitmem için bir araba ayarlayacağını söyledi.

"Ne hakkında-"

"Merak etme. Birkaç hafta daha böyle bir şey olmayacak," diyerek sorumu yarıda kesti.

"Beş saat öncesinden başka kimsenin bilemeyeceğini söylediğini sanıyordum."

"Az önce söyledim ya. Şimdi eşyalarını toplamaya başlamalı ve ailenin yanına gitmelisin."

Haklı, diye düşündüm ve toparlanmaya başladım. Ertesi sabah yola çıkacağımı düşünerek acele etmiyordum ama Bilal yarım saat geçmeden bana sürpriz yaparak nakit para verdi ve sınıra kadar bir araba ayarladığını söyledi.

"Keşke seninle gelebilsem ya da en azından seni sınıra kadar götürebilsem habibim," dedi yüzümü tutarak. Son tahliyesinin şartları hareket alanını daha da daraltmıştı. Beni götürseydi tutuklanırdı.

Jumana'yı aramayı denedim ama nafile. Kardeşim tekrar aradı ve bir an önce oraya gitmem için ısrar etti. Annemizin bana ihtiyacı olduğunu söyledi.

onu telefona vermedi, ki bu garipti.

Bilal, "Hemen gitmelisin hayatım, çünkü Cuma günleri sınırı erken kapatıyorlar," diye ısrar etti. Tüm bunları sindiremeden dışarıda bir taksi bekliyordu, sıradan ve tembel bir Cuma günü olacağını düşündüğüm güne uyanmamdan sadece birkaç saat sonra.

Bilal beni uzun ve güçlü bir şekilde kucakladı ve sertçe öptü, sanki beni içine çekmek ister gibiydi.

"Merak etme aşkım. Birkaç gün içinde döneceğim. En fazla bir ya da iki hafta yokum," dedim. Sanki her ayrıntıyı kaydetmeye çalışıyormuş gibi yüzümü inceledi.

"Al bunu." Arka cebinden mühürlü bir zarf çıkardı. "Amman'a vardığında bunu Jihad'a ver."

"Ne oldu?"

"Şifreli bir mektup. O anlayacaktır. Ama Ürdün'e gitmeden sakın açma."

Zarfi çantama koydum, kollarımı beline doladım ve başımı göğsüne yaslayarak kendimi kalp atışlarının ritmine göre ayarladım. Beni tekrar sıktı.

"Seni seviyorum, Nahr. Bana hayatımın en güzel günlerini yaşattın" dedi.

Taksiye bindim, camdan kocamı bir kez daha öptüm ve yola çıktım.

Bu Bilal'i son görüşüm oldu.

Seni seviyorum, Nahr. Bana hayatımın en güzel günlerini yaşattın. Bu kelimeler şimdi kafamın içinde zıplıyor; harfleri parçalanıp gözlerimde, yüzümün arkasında, boğazımda uçuşuyor ve Bilal'in sesini ya da kulağımda göğsüne çarpan kalbinin gümürtüsünü unuttuğumdan korkarak hepsini yeniden bir araya getirmek için çabalıyorum. Küp'teki yatağıma uzanıyorum, hepsini bir araya getirip tekrar oynatmak için konsantre oluyorum: *Seni seviyorum, Nahr. Bana hayatımın en güzel günlerini yaşattın.* Bazen yapamıyorum ve paniğe kapılıyorum. Unutmaktan korkuyorum.

Taksi yola çıkarken Amman'daki ailemi görme özlemi içimi kemiriyordu. Sitti Wasfiyeh'nin olmadığı bir apartman dairesini hayal ederken kalbim hüznle kıvrıldı. Babamızın vefatından bu yana ölümü bu kadar yakından deneyimlememiştim. Ölümün anlaşılmazlığı, kesinliği üzerime çökmüştü. Büyükannem hayatım boyunca yanımdan hiç ayrılmayan bir varlık olmuştu. Sınırın neredeyse yarısına kadar o takside Sitti Wasfiyeh'i yeni bir netlikle gördüm - dört kez mülteci olmuş, tek oğlunu kaybetmiş, kızları ona tahammül edememiş, hakaretler savurarak kendini savunmuş ve acısını korumuş, hayatını Siyonistlerin onu kovduğu evin peşinde geçirmiş bir anne. I

annemin büyük göğüslü kucağını hissetmek için umutsuz bir özlem vardı. Ve Jihad, baş başa vakit geçirmek ne kadar güzel olurdu. Sonunda direnişteki rolü ve bunu neden benden saklamak istediği hakkında konuşabilirdik. Mektup için çantamı kontrol ettim. Çıkardım, sonra da açmadan geri verdim.

Sokaklardaki alışılmadık sessizlik hayallerimi yıktı. Korna seslerinin hayatın vazgeçilmezi olduğu kasabada bile neredeyse hiç trafik yoktu. Şaşırtıcı derecede az insan etrafta dolaşıyordu, özellikle de bir Cuma günü için. Düşündüm de, bütün gün garip geçmişti. Bilal'den başlayarak sabahı tekrar gözden geçirdim.

Neden telefona cevap vermemi istedi? Benim için olduğunu biliyor muydu? Bilmiş olmalı. Ben uyanmadan önce Jihad ile konuşmuş olmalı. Neden bu kadar çabuk gitmem için bu kadar ısrarcıydı? Toplanmam bu kadar uzun sürdüğü için endişeliydi. Jumana neden telefonuna cevap vermedi?

Bir şeyler oluyordu. Şoförün sessiz bir şekilde araba kullandığını fark ettim. Ondan radyo haberlerini açmasını istedim. Onun yerine müzik açtı.

"Hayır, lütfen bir haber kanalı açın. Etrafımızdaki şeylerin tuhaf görüldüğünü düşünmüyor musun?"

"Üzgünüm kızım. Buna iznim yok. Seni doğrudan sınıra götürmem gerekiyor" dedi.

"İznim yok da ne demek?" Kendimi yukarı doğru ittim ve koltuğa doğru eğildim.

Cevap vermedi ama tereddütle kanalı değiştirdi. "Haklısın. Bir şeyler oluyor," dedi ve sesi açtı.

Yayıncı cümlelerin ortasındaydı: "... yoğun askeri varlık nedeniyle. Henüz ne olduğunu bilmiyoruz ama görgü tanıklarının ifadeleri geliyor. Bu arada ordu bölgeyi kordon altına aldı. Görünüşe göre tüm telefon iletişimini kestiler çünkü bölgede yaşayanlara hiçbir çağrı ulaşmıyor."

Cep telefonumdan Bilal'i aradım. Evden de fırından da cevap gelmedi. Şoför bir demirci dükkânının önünde durdu. İnsanlar sokakları boşaltıyor, dükkânlar kapanıyordu. Şoför sanki daha iyi duyacakmış gibi radyoya doğru eğildi. Günün parçaları kafamda bir araya gelirken kalbim hızla çarpıyordu. Bilal'in kardeşime yazdığı mektubu çekip yırtarak açtım ve bana yazılmış olduğunu görünce şok oldum!

Sevgili, güzel, sevgili eşime. Habibti, Nahr, bu mektubu Amman'daki ailenizin güvenliğinde okumanız ve çocuğumuzu büyütmek için orada kalmanız için dua ediyorum ...

Bildiğini fark ettim. Test kitini çöp sepetinde iyi saklamamıştım!

... tekrar bir araya gelene kadar. Bunu sen yatağımızda uyurken yazıyorum. Jihad ile çoktan konuştum. Eminim bunu şimdiye kadar biliyordur ve umarım ikimizi de affetmiştir. Dayanamıyorum ...

"Geri dön!" Şoföre bağırdım. "Beni geri götür, hemen!"

Eminim biliyorsunuzdur... Ben onu zaten okudum. Nerede kaldığını bulamadım.

"Ya Sater!" Şoför titreyen elleriyle sesi yükseltti. "... sadece birkaç dakika önce. Direnişçiler tarafından yirmi dakika arayla iki operasyon gerçekleştirildiğini teyit ettik. Görünüşe göre kahraman Tha'ir Hamad'ın tarzında gerçekleştirilmişler. Duyduğumuza g ö r e . . . "

Şoför aniden radyoyu kapattı, kendini ön koltuğa attı ve başını eğmemi emretti. Uzaktan askeri ciplerin bize doğru hızla geldiğini gördüm ve hemen yere uzandım. Onlar yanımdan hızla geçerken araba sarsıldı. Yavaşça başımı kaldırdım ve şoförün gözlerinin ön kolçaktan bana baktığını gördüm. Gözleri sanki beni gerçekten görmüyormuş gibi yuvalarında yüzüyordu. "Başını aşağıda tut," diye emretti, dehşet içinde. Tepemizde helikopterlerin kükrediğini ve daha fazla esnafın dükkânlarını kapattığını duyduk. "Tanrı yardımcımız olsun," dedi şoför. "Eğer bu da başka bir Tha'ir Hamad operasyonuysa, üzerimize cehennemi yağdıracaklar."

Tha'ir Hamad, İkinci İntifada'nın başlangıcında bir kontrol noktasında askerlere saldırı düzenleyen yirmi iki yaşında yalnız bir Filistinli keskin nişancıydı. Sahip olduğu tek şey eski bir İkinci Dünya Savaşı mavzer tüfeği ve otuz mermiydi. Tha'ir Hamad, 3 Mart 2002 sabahı şafak sökmeden önce Wadi al Haramiya'ya (Hırsızlar Vadisi) bakan bir tepedeki zeytin ağaçlarının altına saklandı ve Uyoun al Haramiya'daki kontrol noktasını koruyan İsrail yedek birliğini bekledi. Dört kez ateş ederek dört askeri öldürdü. Ateş edenin yerini tespit etmek ve ölen askerlere yardım etmek için ortaya çıkan iki asker de vurularak öldürüldü. Destek kuvvetleri geldiğinde onlara da ateş ederek çavuşu öldürdü ve

birkaç adamını öldürdü. İsraili bir kadın çocuklarıyla birlikte kontrol noktasından geçmek için geldi, ancak adam onlara zarar vermekten kaçınarak kadına gitmesi için bağırdı. Ateş etmeye başladıktan yirmi beş dakika sonra tüfeği son mermide tutukluk yapınca nihayet oradan ayrıldı. İsraililer tetikçiyi bulmak için helikopterler ve köpekli arama birimleri gönderdi, ancak saklandığı yeri bulmayı bile başaramadılar. Eğer bir arkadaşına güvenmek gibi bir hata yapmasaydı, yaptığı yanına kâr kalacaktı. Adı hassasiyet ve uzman nişancılıkla eşanlamlı hale geldi.

Başımı öne eğdim, garip bir şekilde sakindim ve önceki günleri aklımdan geçirdim. Bilal ve Ghassan'ın bu işle bir ilgisi olduğunu biliyordum. Onlar planlarını uygulamaya koymadan beş saat önce hepimiz öğrenecektik ama hamilelik çubuğu beni ülkeden çıkarma planlarındaki değişikliği hızlandırmıştı. *Jumana'ya telefonlarıma cevap vermemesini o mu söyledi? O biliyor muydu?* Mektuba tekrar baktım.

... ikimizi de affetti. Çocuğumuza hamileyken sana ne yapacaklarını düşünmeye dayanamıyorum. Bu yüzden...

Sürücü, sesi kısık tutarak radyoyu tekrar açtı.

"... üçüncü bölge ve şimdi de Huwwara'da sirenlerin çaldığı söylendi, bu da yarım saat içinde dördüncü kontrol noktası pususu oldu. Bu inanılmaz! İnanılmaz! Bildiğimiz kadarıyla kimse sorumluluğu üstlenmedi. Bazı askerlerin okla vurulduğunu söyleyen görgü tanıklarından telefonlar aldık."

Arayanın sesi zayıf telefon sinyalinden cızırdıyordu: *"Huwwara'da kendi gözlerimle gördüm. Çok yaşa direniş! Bir grup Şebab kavgaya tutuşmuş gibi görünüyordu ve askerler kargaşayı dağıtmak için silahlarını çekerek dışarı çıktılar. Tüm bu çocuklar ve yaklaşık on kişi daha ellerinde aerosol kutularıyla -bunun eşek arısı spreyi olduğu ortaya çıktı- üzerlerine geldiler ve spreyi yüzlerine sıktılar. Tüm bu oklar -Amerikan Kızılderili okları gibi!- üzerlerine yağdığında askerler geri kaçmaya başladı. Tanrı'ya şükürler olsun! Tanrı'ya şükürler olsun! Tanrı savaşçılarımızı korusun! Tanrı direnişi korusun. Tanrı onları korusun. Allahu ekber."* Tanrı daha büyüktür.

Şoför ve ben şaşkınlık içinde dinledik. "Allah'a şükürler olsun. Allahu ekber," dedi.

Kalbim şimdi göğsümü dövüyordu. "Bence arabadan inip en yakın eve kadar yürümeyi denemeliyiz," dedim. "Sokak birazdan tanklarla dolacak ve bu arabanın üzerinden geçecekler. Arabayla uzaklaşmaya çalışırsanız, muhtemelen helikopterlerden birinden atılan bir füzeyle vuruluruz."

"Evet, evet. Tanrım. Merhamet et, Tanrım." Başımızı yavaşça yukarı kaldırdık. Sokak sessizdi. İnsanlar evlerine ya da dükkânlarına çekilmiş, helikopterin gürültüsü azalmıştı. En iyi seçeneğimiz beş metre ötedeki bir apartmandı. Bu kadar kısa bir mesafeyi yürürken yakın bir tehlike algılamasak da, ürkütücü sessizlik korkutucuydu. Çatılarda İsraili keskin nişancılar olmadığından emin olamıyorduk. Yavaşça arabanın kapılarını açtık. Sürücü yolcu tarafından sürünerek dışarı çıkmaya başladı ve ben de arka koltuktan aynı şeyi yaptım, tam o sırada tepemizde bir helikopter belirdi.

"Helikopter!" diye bağırdı şoför. Zıt tepkiler verdik. Arabadan inip binaya doğru koştu ve ön yolcu kapısını açık bıraktı. Kendimi arabanın içine geri çektim ve kapıyı kapattım. O koşarken helikopter tepemizden geçti ve askeri cipler caddede hızla ilerledi. Arabanın içinde sinmişim ve bir şey arabaya sertçe çarpıp beni sarsmadan ve yönümü şaşırmadan önce birkaç el silah sesi duydum. Kan vardı. Araba ters dönmüştü. Askerler bana büyük silahlar doğrultmuş, beni önce boynumdan, sonra da kırılan camdan kolumdan tutup sürüklüyorlardı; beni çekerken vücudumun sağ tarafının tamamını kesmişlerdi.

"Yaqoot? Sen Yaqoot musun?" diye aksanlı bir Arapça ile bağırdılar. Mektup hala elimdeydi, hala tam olarak okunmamıştı.

Mektup! Geri kalanını okumak istedim. Mektubu almalarına izin veremem!

Beni cadde boyunca sürüklerken yuvarlandım ve kağıdı ağzıma tıktım, asfalt yüzümün yan tarafını rendeledi. Ellerimi ve kollarımı bağlayıp beni bir cipin arkasına attıklarında ve eşyalarımı karıştırdıklarında ağzımı kapalı tuttum ve mektubu yavaşça çiğneyerek kontrol edilebilir parçalara ayırmaya çalıştım. Gözlerimde kan vardı. Nerenden kan geldiğini ya da benim kanım olup olmadığını bilmiyordum.

Askerlerden biri çiğnediğimi fark etti. "Ağzında ne var?" diye sordu ve ben de yutabildiğim kadarını yuttum. Diğer askerlere İbranice bir şeyler bağırdı ve saniyeler içinde birkaçı üzerime çıkıp ağzımı açmaya çalıştı. Eti ısırdım ve kan çektim. Mektuptan geriye pek bir şey kalmamıştı.

Hatırladığım bir sonraki şey bir hastanede uyandığım, bileğimin yatağa kelepçeli olduğu. Bir asker plastik bir sandalyede oturmuş dergi okuyordu. Mırıldanmış olmalıyım çünkü bir hemşire çağırdı. Gerisi bulanıktı. Sürekli garip ve değişken bir ağrı içindeydim; bazen keskin, bazen de ilaçların etkisiyle bulanıklaşan bu ağrı başımı kalın, bulanık ve ağır hissettiriyordu, öyle ki başımı hareket ettirmek için boynumda devasa bir güç gerekiyordu. Kelepçeler yüzünden vücudumun yerini de değiştiremiyordum. Serum hattımı çıkarmaya çalıştığımda diğer bileğimi de kelepçelediler. Sonra Sitti Wasfiyeh'in öldüğünü hatırladım. *Yoksa öldü mü? Tanrım, Bilal!*

Hastanede ne kadar kaldığımı bilmiyorum. Beni birkaç kez başka koğuşlar olduğunu sandığım yerlere naklettiler. Sonunda kendime geldiğimde bir hapishane kliniğindeydim. Başımdan yaralandığımı ve iki gün boyunca komada kaldığımı öğrendim.

"Bebek yok," diye tekrarladığım soruma alabildiğim tek yanıt buydu. Birdenbire rahmim bir mağaraya, sevginin, yaşamın, umudun ve geleceğin ekildiği yerde oyulmuş bir boşluğa dönüştü. Şimdi Küp'te bile bazen karnımdan yankılanan bebek ağlamaları duyuyorum.

İlk sorgulama beklediğimden daha hafif geçti. Bir odaya alındım, başım sargılıydı, çeşitli kesikler ve morluklar iyileşmenin farklı aşamalarında. Gövdemin yan tarafında dikişli uzun kırmızı bir yara izi vardı. Küçük odanın kirli duvarları kıpkırmızı lekelerle kaplıydı. Yerde küçük bir kirli su birikintisinin içinde kullanılmış bir lateks eldiven duruyordu. Kot pantolonlu iki adam beni metal bir masanın üzerindeki metal bir sandalyeye oturttu. Biri beyaz, diğeri siyah bir tişört giymişti. Takım elbiseli bir başka adam odanın içinde ağır ağır ilerliyordu, hepimiz eski bir tavan vantilatörünün şingirtisi ve uğultusu altındaydık.

Beyaz Tişörtlü nasıl hissettiğimi ve sigara isteyip istemediğimi sordu. Sigara içmediğimi söyledim. "O zaman bir bardak çay?"

"Hayır, teşekkür ederim," dedim.

"Bu kız çok kibar," dedi Siyah Tişört.

Beyaz Tişört, Siyah Tişört'ü onaylamıyormuş gibi yaptı ve "Sana soracak çok sorumuz var Yaqoot. Ama önce bize Bilal'in nerede olduğunu söylemelisin?"

Bana sorduğuna hemen pişman olduğunu gördüm, çünkü gülümsemiş ya da bir şekilde rahatlatma hissine ihanet etmiş olmalıydım.

"Bilmiyorum," dedim.

Denedi ama öfkesini gizleyemedi. Bilgi almak yerine, istemeden de olsa Bilal'in kaçtığını söylemişti. Üç adam da sarsılmıştı.

tarafından benim Memnuniyet. Onlar bilmeden verdi uzakta bir daha fazla bit bilgi.

Siyah Tişört agresif bir şekilde beni sorgulamaya başladı, her cevap vermediğimde ya da cevapsız bıraktığımda öfkesi artıyordu, Beyaz Tişört ise onu sakinleştiriyormuş gibi yapıp bana şefkat gösteriyordu, ta ki Siyah

T i ş ö r t bana tokat atana kadar. Bir an için a f a l l a d ı m . Kendimi yerden kaldırıana kadar ne olduğunun farkına bile varmadım. Bu kez Beyaz

Tişört, Siyah Tişört'ü gerçekten azarladı. Birbirleriyle İbranice konuştular ama ben onun tepkisini açıklayan iki kelime buldum: *zeekaroon* ve *zokheret*. Bilal bir keresinde bana İbranicenin basit bir dil olduğunu, çok fazla çekimi olmadığını ve Arapçaya benzer şekilde çok sayıda fiil ve isim içerdiğini açıklamıştı. *Zeekaroon* ve *zokheret*, Arapça'da "hafıza" anlamına gelen *zakira* kök kelimesine benziyordu. Başımdan yaralanmıştım ve White

T-shirt'ün hafıza kaybım olabileceğinden endişelendiğini ve bunu daha da kötüleştirmek istemediğini düşündüm. O andan itibaren çok az, hatta önemsiz şeyleri hatırlıyormuş gibi davranıyordu.

"Yaqoot, meslektaşımın terbiyesizliği için özür dilerim," dedi Beyaz Tişört. "Seni tutukladığımız gün nereye gittiğini söyle."

"Tutuklandığımı hatırlamıyorum," dedim. "Aslında buraya nasıl geldiğimden de emin değilim. Yani hapishaneye."

"Büyükkannenin öldüğünü hatırlıyor musun?"

"Büyükannem öldü mü? Sitti Wasfiyeh öldü mü?"

"Aslında hayır. O hayatta ve iyi durumda," dedi Beyaz Tişört.

Burada kafa karışıklığımı açığa vurmuş olabilirim. "Eğer o iyiye neden bana böyle bir şey söylediniz? Tanrı'ya şükür yaşıyor!" *Sitti Wasfiyeh'yi telefon görüşmelerimizi izledikleri için biliyorlar. Elbette tek yolu bu. Tabii Jumana'yı ele geçirmedilerse ve Jumana da biliyorsa onlara söylemediyse.* İsrail'in ağır bir darbe aldığını tahmin ettim. İstihbaratları bu kadar karmaşıklık ve koordinasyon beklemiyordu. Sorgucularım bana mahallelerimizi "hayal bile edemeyeceğiniz" bir öfkeyle taradıklarını söylediler. Kurduğumuz su borusu düzeneğini keşfetmelerinin muhtemelen an meselesi olduğunu düşündüm.

"Neden bahsettiğiniz hakkında hiçbir fikrim yok," dedim.

Tişörtlüler birbirlerine baktılar ve Siyah Tişörtlü elini korkunç bir gürültüyle masaya vurarak beni yerinden sıçrattı. Yüzümü avuçlayarak ağlamaya başladım.

"Size yardım etmeye çalışıyoruz," dedi Beyaz T-shirt. "Su kaynağına ne yaptığınızı zaten biliyoruz."

Avularımın içine aēladığım için minnettardım, yoksa yaēadığım Şoku görebilirlerdi. Elimden geldiēince iyi oynadım. Neden bahsettiklerini bilmediēimi söyledim.

"Sana karşı zaten yeterince kanıtımız var. Suç ortakların itiraf etti."

Bu durum günlerce, saatlerce bekleme, ardından sorular, tehditler ve baēırışlarla devam etti. Beni acı verici bir pozisyonda, sırtım anormal bir Şekilde sandalyeye dönük olarak o kadar uzun süre baēladılar ki sonunda czdklerinde tüm vücudum kasıldı. Sonunda su borusuna sabotaj yapılmasına yardım ettiēimi itiraf ettim. Prensip olarak Bilal'i suçlamayı reddettim. Ama İbranice bir itirafname imzaladım ve kim bilir bu itirafnamede gerçekte ne yazıyordu.

Beni hapishaneye geri gönderdiler ve orada dört kişiyle birlikte bir odada kaldım. Her Şeye raēmen Filistinli siyasi mahkumlar arasında dostluk ve kardeřliēin olduēu Bilal'in hapishanesine hiç benzemiyordu. Bunun yerine beni, beni hor gören İsraili suçlularla birlikte kilitlediler. İçlerinden biri Arapça konuşuyordu ve daha sonra benimle arkadaş olmaya çalıştı, beni Şu ya da bu konuda uyardı, en iyi yemeēi nasıl bulacaēımı ve hangi gardiyanlardan ya da mahkumlardan kaçınmam gerektiēini tavsiye etti. Celile'den bir Filistinli olduēunu ve "direniş faaliyetleri" nedeniyle hapiste olduēunu iddia etti. Bilal'in bir zamanlar "kuşlar" olarak tanımladıēı, bilgi almak için yeni gelenlerle arkadaşlık eden Filistinli işbirlikçilerin bir karikatürü gibiydi. Bilal'i tanıdıēını iddia ediyordu. "Aslında onu tanımıyorum. Adını duymuştum. Herkes duymuştur. Bir kahramanla evli olduēun için çok şanslısın," dedi.

Başımı salladım. Gülümsedi.

"Sadece senin hakkında söylenenlere inanmadıēımı bilmeni istiyorum. İnsanların kıskanlıklarının bir kızın itibarını zedelemesine izin vermelerinden nefret ediyorum," dedi.

Tepki vermedim. Çok iyi bir kuş deēildi ve beni konuşturmak için sabırsızlıēını zorlukla kontrol edebiliyordu. Sonunda beni yalnız bıraktı ve kısa süre sonra hapishaneden kayboldu. İşte o zaman diēer mahkumlar ve gardiyanlar tarafından taciz edilmeye başladım. Çok korkmuştum ama bunu saklamak için elimden geleni yaptım, ta ki ikinci kez dayak yediēimde iki İsraili kadın beni savunmaya gelene kadar. Arkadaşım olmakla ilgilenmiyorlardı ama diēerleri bana saldırmayı bırakmazsa bunun sonuçları olabileceēini açıkça belirttiler. Bunu neden yaptıklarını bilmiyorum, ama insanlıēın birçok kılıkta, dilde ve en insanlık dışı yerlerde var olması karşısında řařırılabilceēini öğrendim.

Duruşmam İbraniceydi ve iki gün sürdü. Daha kısa sürebilirdi ama ben "mahkemenin zamanını boşa harcamış ve işleri daha da ktleştirmiştim."

İsrail Bilal'i ilk kez hapse mahkûm ettiğinde gıyabında yargılandı. Kendisini kardeşiyle takas ettiğinde onu hapse attılar. Daha sonraki her hapis cezası, tahliye şartlarını ihlal ettiği için ya da sadece idari gzaltıydı. Hiçbir zaman bir mahkeme salonunda yargılanmadı. Bir keresinde bana onların yargısıyla asla işbirliği yapmayacağını çünkü bunun İsrail'in otoritesini tanımak anlamına geleceğini söylemişti.

Ben de tam olarak onun yapacağını yaptım. Nerede olursa olsun onu gururlandırmak istedim. Belki bunu haberlerde görür ya da okurdu. Bilal'in hayal ettiği meydan okumayı bir adım öteye taşıdım. Sesim iyi olmasa da şarkı söyledim. Ortamı yumuşatmak için "Yumma Mweil elHawa" ile başladım. Yargıç beni uyardı. Bir süre bekledim, sonra aklıma gelen bütün Abdülhalim Hafız şarkılarını söyledim. "El Hawa Hawaya "yı en sevdiğim "Qariatol Fingan" takip etti. Yargıç önce şaşırdı, sonra öfkelendi, bana, savcılara, avukatlara, mbaşırlere bağırdı. Gardiyanlara beni susturmalarını emretti. En sevdiğim şarkılardan biri olan "Mawood "u söyledim. Yargıç, gazetecilerin mahkeme salonuna girmesine izin vermişti. Ama şimdi gitmelerini işaret etti ve çıkarken elimden geldiğince poz verdiğim fotoğraflar ve videolar çektiler.

Bilal'in yapacağı şeyi yaptım. Smrgecinin otorite alanını smrgeleştirdim. Kendimi zincirler içinde zgr kıldım ve o mahkeme salonunu zgrlğme tutsak ettim. Bilal'in varlığını yanımda hissettim. O saatler boyunca beni izlediğini hayal etmek bana rahatlık ve g verdi. şarkı söylemeyi bırakmadığımda, yargıç gardiyanlara beni dışarı çıkarmalarını ve "yarın medeni olduğundan emin olmalarını" emretti.

Beni koridora çıkardıklarında şarkı söylemeye devam ettim, burada gazeteciler yaygara kopardı ve polis tarafından geri itildim. O sırada "Gabbar" şarkısını söylüyordum, son hece olan "Gabbaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaar "ın bitmek bilmeyen uzun notasını uzatıyordum, ta ki gardiyanlardan biri ağzımı kapatana kadar. Um Buraq'ın tahmin edilebilir tepkiler vermeme dersine sadık kalarak avucunu yaladım. Elini refleks olarak çekti, sonra çenemi öyle sıkı kavradı ki yanaklarım morardı.

Beni ertesi sabah askeri mahkemeye gtrene kadar parlak ışıklar ve yüksek sesle müzik çalan metal bir kasaya koydular. Gözlerimin altındaki kara torbaların ağırlığından başım ne eğikti. O ikinci gün, mahkeme memurları dışında oda boştu. Kendi kendime sessizce mırıldandım ama gardiyanlar ağzıma bir bez tıkadı ve

bantla mühürledi. Yargıç duruşmayı basını dışarı çıkararak açtı, ancak onları bir teröriste özelde mahkeme salonunun kutsallığını, genelde ise İsrail demokrasisini ele geçirmesi için platform sağladıkları için sorumlu tutmadan önce değil. Ama, diye ekledi, beni şimdi uslu gördüğüne memnun oldu.

Ağzımdaki tıkaçtan mırıldanmak için enerji toplamaya çalıştım ama meydan okumamın özgürlüğü boğazıma takıldı ve boğuldum. Bedenim sessizlik ve yorgunlukla doldu. Parlak ışıklar ve bangır bangır müzik altında olmadığım için minnettardım. Ağır başım düştü, gözlerim kapandı ve onları tekrar açtığımda bir minibüsteydim, sonra da Küp'ün içindeydim.

Tüm işlemler İbranice olduğu için uzun süre hapse atılma nedenimi tam olarak bilmiyordum ama en azından su borusu ve fitalatlarla ilgili olduğunu tahmin ediyordum. Küp'teki ilk zamanlarımda, belki de moralimi bozmak için kapıdan Arapça gazete kupürleri atılıyordu. İşte oradaydılar, on dokuz yaşındaki halimin uzun zamandır unutulmuş fotoğrafları, biri bana para yağdıran aç adamların ortasında dans ediyordu. Yüzleri gizlenmişti ama gazete tarafından değil. Um Buraq bunu yıllar önce, fotoğrafları Abu Moathe'ye teslim etmesi için onu zorladığımda yapmıştı. İsrail istihbaratının onları nasıl ele geçirdiğini bilmiyorum ama sanırım söylentileri takip ederek Abu Moathe'nin kapısına kadar gittiler. Belki de Abu Moathe yıllar önce banka hesabını boşalttığı için nihayet benden intikam alma fırsatı bulmuştur.

O fotoğraflara baktım, ilk başta manşeti bile fark etmedim. Ailemin ne kadar incineceğini düşündüm. Ne kadar utanacaklarını. Onları görmek için yanıp tutuşsam da bu düşünce beni kilit altında olduğum için mutlu etti.

Sonra manşeti fark ettim: "Kahramanlık mı, İğrençlik mi?" Görünüşe göre medya duruşmamla ilgili haber yapmıştı ve bazıları duruşmalarda yarattığım gösteriden ilham almıştı. İsrail, mahkemelerinin prangalı bir Filistinli kadın tarafından aşağılandığını ve otoritelerinin azaldığını gösteren görüntüleri sansürleyememişti. Makaleyi okuyana kadar bunların hiçbirinden haberim yoktu. Ve aynı raporda ilk kez suçumun "terörizm" olduğunu öğrendim. Elbette bunu zaten biliyordum ve sorgulamadan ayrıntıları anlamıştım, ama bu bir teyitti. Bilal'e birden fazla terör saldırısı planlamasında yardım ettiğimi söylüyorlardı, bunlardan birini "sessiz terörizm" olarak adlandırıyorlardı. Su borusu düzeneği dedikleri şey buydu.

İsrail, başkalarının fikir edinmemesi için birçok ayrıntıyı gizlemeye çalıştı.

Bilal'in efsanesi Filistinliler arasında, özellikle de firarda olduğu süre boyunca büyüdü. İsrail onun büyük olasılıkla öldüğünü ve bunun iyi bir şey olduğunu, çünkü onun "yükselen bir Hitler" olduğu sonucuna vardı. Saddam'ın da Hitler olduğunu söylediler. Sevmedikleri her lider Hitler'dir.

Eğer İsrail boruyla yaptıklarımızın boyutunu bilseydi bile bunu kamuoyuna açıklamazdı çünkü medya suçu abartırken aynı zamanda sabotajımızın etkisini de küçümsüyordu. Küp'teki bir röportaj sırasında bir muhabirin bana bir makale göstermesine izin verildi. Şöyle yazıyordu,

Teröristler su borusunu kırmayı başarmış olsalar da, cesur yerleşimcilerimiz arasındaki hastalığın nedeni yanlış tarım ilacı kullanımıdır. Bu konuyla ilgili ilk soruşturma halen devam etmektedir.

Bilal ve ben sonuçlarını uzun zaman önce kabullenmiştik (nasıl kabullenebilirdik ki?); ağaçlıkların ve meyve bahçelerinin tamamen yok edilmesinin yanı sıra evimizin de yıkılması söz konusuydu ve bunların hepsi benim mahkememden önce gerçekleşmişti. Diğerlerinin başına gelenlerle kıyaslandığında bu küçük bir bedeldi.

VII.

ÖZGÜRLÜK ARASINDA

KÜP, KÜP ULAŞILAMAZ ÖTESİ

Gazete kupürlerini görünce yaşadığım **İLK ŞOK çabucak** dağıldı. Duygular burada aşınır. Anılar yıpranır. Geriye kalan tek şey, bir zamanlar onlara eşlik eden duygular olmadan gerçeklerdir. Burada ağlamıyorum. Kalbimin hareket etmesi için yeterince yer yok. Onu hışırdatacak rüzgarlar yok. Buradaki sessizlik sesin yokluğu değil, yoğun, sarsılmaz bir durgunluğun varlığıdır. Uzaydaki karanlık madde gibi, buradaki sessizlik de tüm köşelere ve dikeylere kayan canlı bir güçtür. Ona güvenmeye başladım.

Neredeyse tamamen ağarmış olan saçlarımın, başımdan birkaç santimetre kesildikten sonra üç kez sırtıma kadar uzaması için yeterince uzun süredir buradayım. Hâlâ Bilal'in hayatta olup olmadığını merak ediyorum. İsrail bilseydi, sanırım ben de merak ederdim, çünkü bu tür haberler her geçirgen noktadan sızıyor. Zamanla -kaçak notlardan ve ara sıra yaptığım konuşmalardan- öğrendiğime göre Bilal'in ordularına düzenlediği koordineli saldırılar o çarpıcı günde yirmi dört İsrail askerini öldürdü ve on ikisini yaraladı. Bu, İsrail için onları gafil avlayan şaşırtıcı bir bilanço ydu. Arbalet ve eşek arısı spreysi gibi alışılmadık silahlarla gerilla direnişini hiç hayal etmemişlerdi. Ok uçlarından bazıları bitki yağlarıyla zehirlenmişti ve bunların hepsi Ghassan'ın evinde bulundu. Askerler Ghassan'ın evini daha önce de defalarca basmış, kendilerine karşı kullanacağı silahların, yağmaladıkları ve Ghassan'ın basitçe yeniden diktiği saksı bitkilerinde olduğunu fark etmemişlerdi. İsrail'in Ghassan'ın saldırıların tek beyni olduğu iddiasına inandırıcılık kazandıran da bu bitkilerdi. Bunun doğru olmadığını biliyorlardı ama bir güç anlatısını sürdürmeleri gerekiyordu,

Çünkü bu saldırının liderinin ellerinden kayıp gittiğini kabul etmek, zayıflıklarının küçük düşürücü bir işareti olacaktı.

İlk saldırı, sonraki saldırılardan kaynak aktarmak için bir tuzaktı. Uzak bir kontrol noktasında meydana geldi. Üç yoldaşın ok yağmuruna tuttuğu iki asker öldürüldü. Bu kontrol noktası askeri bir karakoldan sadece birkaç dakika uzaktaydı, ancak yoldaşlarımız kurtarma ve desteği geciktirmek için yola büyük taşlar yığılmıştı. Ölen askerlerden ele geçirilen otomatik silahlar ve el bombaları İsrail takviye birliklerine saldırmak için kullanıldı. İkinci kontrol noktası saldırısı da ilkinin aynısıydı. İsrail'in kaynakları bu bölgelere yönlendirilince Ghassan ve diğer altı kişi, en büyük ve en çok askerin bulunduğu üçüncü kontrol noktasına saldırdı. Rus kaçakçılardan elde ettikleri çalışır durumdaki silahları kullandılar. İsrail askerleri tahkim edilmiş terminalin içine çekilmeye başladığında Ghassan'ın tugayı üzerlerine çullandı. Kontrol noktasından geçmek için bekleyen yaklaşık yirmi Filistinli kendiliğinden savaşçılara katıldı ve kurşun geçirmez duvarların arkasına saklanmaya vakit bulamayan az sayıdaki askeri ezip geçti. İlk ikisine benzer dördüncü bir saldırı daha oldu.

İsrail o gün Ghassan'ı öldürdü. Askeri destek olay yerine geldi ve Filistinli savaşçıları kurşun yağmuruna tuttu. Bir gazete kupüründe Ghassan'ın annesinin oğlunun cesedinin geri verilmesi için yalvardığı ve böylece onu babasının ve küçük kardeşi Jandal'ın yanına defnedebileceği yazıyordu. Sorgucularımdan biri bana Ghassan'ın yol kenarında cansız ve kanlar içindeki bir fotoğrafını gösterdi. Kustum ve Jumana'nın onu gördüğünü hayal ederek tekrar kustum, sonra Bilal olmadığı için rahatlardım, sonra rahatladığım için utandım.

Bilal üçüncü kontrol noktasında Ghassan'la birlikteydi. Hatta Mhammad'ın da orada olduğuna dair söylentiler vardı. Bunu duymak beni şok etti ve doğru olup olmadığını bilmiyorum. Ancak Mhammad'ın onca yıldır Kanada'da olmadığı anlaşıldı. Tel Aviv'de yaşadığı ve barmen olarak çalıştığı bildirildi. Gerçek ne olursa olsun, Mhammad tutuklanmamdan haftalar sonra ölü bulundu, cesedi hala işkence izleri taşıyordu, belki de Bilal'i sakladığına inandıkları için.

İsrail aklını yitirdi ve Yeşil Hat olarak adlandırılan 1948 toprakları içinde İsrail vatandaşlığına sahip olanlar da dahil olmak üzere tüm Filistinlilere karşı topyekün bir savaş başlattı. Savaş uçakları Batı Şeria ve Gazze'deki okullara, camilere, iş merkezlerine ve fabrikalara bomba yağdırdı. İntikam almak için binlerce kadın ve erkeği topladılar. Beş milyon

İnsanlar sokağa çıkma yasaklarına ve çeşitli toplu cezalara maruz kaldı. Ve İsrail, en çok aranan adamlarının ağabeyi olan Muhammed adlı bir Arapla ilişkisi olduğu ortaya çıkan Itamar adlı üst düzey bir generalin karıştığı ulusal bir skandalla çalkalanmaya başladı. İsraili yetkililer onu farkında olmadan Bilal'in kaçışına yardım etmekle suçladı. Iraklı bir Yahudi olduğu için onun "doğulu köklerini" suçladılar. Yahudilerin Yahudi olmayanlara iyi davranma eğilimini suçladılar ve bunun Araplara güvenenlere bir uyarı olarak kalmasına izin verdiler.

Itamar hala hapiste. Hem Tamara'nın hem de benim hapiste olmamı şiirsel buluyorum. Jumana, Bilal'in ağaçları için su "çaldığını" bildiğini itiraf ettikten sonra bile tutuklandı, işkence gördü ve tecavüze uğradı. Ftalatlar hakkında hiçbir şey bilmediğini iddia etti. Dört yıl hapis yattı. Faysal da aynı şekilde su borusu ihlalini itiraf etti ve planlayıcı olarak Bilal'i işaret etti. Gazze'ye sınır dışı edilmeyi kabul ettikten sonra hapisten çıkarıldı. Hapsedilmemin bir noktasında Gazze dev bir esir kampına dönüştü. Samer Moskova'da kaldı ve burada Jihad ile web sitesini yönetmeye devam etti ve birden fazla ağa genişletti. İsrail onu Interpol'ün listesine sokmak için başarısız bir çaba gösterdi. Jihad'ın adı, tek gözü ve topal bir eli olan engelli bir bahçıvan kardeşim olduğuna dair haberler dışında hiç geçmedi. Hepimizin en zayıf halka olduğunu düşündüğümüz Wadee'nin en sert olduğu ortaya çıktı. Hiçbir şey itiraf etmedi.

Tüm bu olaylardaki en tuhaf tuhaflık ise Wadee'nin karısının başka bir direniş hücresinin parçası olmasıydı. Evliliklerinin üzerinden bir yıl ve bir kız çocuğu geçtikten sonra, bir İsrail sorgu odasında birbirlerinin sırlarını öğrendiler. Ordu karısından hiçbir şeyden şüphelenmemiş ama itiraf ettirmek için kocasının önünde tecavüze uğratmış. Wadee de şüphelenmiyordu ama kocasına ilk kez "Kocam, gerçek aşkım" diye bağırdığında, ihtiyacı olan cesareti buldu. Birbirlerini nihayet oldukları gibi gördükleri o gün kocasına derinden aşık oldu. (Bunu gerçekten bilmiyorum, ama Wadee için mutluluğu böyle hayal ediyorum.) Birkaç gün sonra serbest bırakıldı, ama Wadee önce iki yıl suçsuz yere, sonra da geçici bir terörizm suçlaması ve hızlı bir askeri mahkumiyetin ardından ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Benim davamda olduğu gibi, suçlamadan mahkumiyete kadar geçen süre iki gün sürdü. Eşi ve kızı onu iki ayda bir otuz dakikalığına hapisanede ziyaret edebiliyor.

Bilal'e gelince, kimse onun nereye gittiğini ya da hâlâ hayatta olup olmadığını bilmiyordu. İsrail'in Filistin'e saldırma ve çoğu erkeği tutuklama şekli

Herkes sersemlemişti ama çok geçmeden direniş yeniden toparlandı ve Üçüncü İntifada ateşlendi, hatta iki İsrail askeri esir alındı ve iki ölü askerin kalıntıları ele geçirildi. Çok uzun zaman önce olmadı.

Yeraltı şehri bizim sırrımız olarak kaldı.

İşte şimdi buradayım. Hikâyem yazıldı ve tek bildiğim bu. Tekrar kâğıtlara bakıyorum, belki de üç bin yazılı sayfa Küp'ün duvarları boyunca dizilmiş. Her tarafta kağıtlar var. Gardiyanlar hiçbirine el koymaya çalışmamış. Sanırım işim bitene kadar bekliyorlar. Ama eğer yaparlarsa, deli bir kadının saçmalıkları gibi okunacak - sonu gelmeyen bir çocuk masalının saçma girişimleri. Bu bizim 194 metodumuzda kodlanmış.

Beni bunları yazmaya iten neydi bilmiyorum. Kayıtları düzeltmek için mi? Başkalarının rahatsız edici bulduğu şeyleri sevgiyle ortaya koymak için mi? Zaman geçirmek için mi? Dünyadaki yerimi işaretlemek için mi? Bu cansız kutuya hayat enjekte etmek için mi? Sadece hayatta kaldığımı ilan etmek için mi? Bilal'i yanımda tutmak için mi?

Belki de hepsini yok edip baştan başlayacağım. Belki de tüm sayfaları suya batırırım. Ama Attar bir süredir burada değil. Kollarımın altındaki ve bacaklarımın arasındaki misk olgunlaşıyor ve lavaboda elimden gelenin en iyisini yapıyorum.

Alarm, bileziklerimi duvara kelepçelememi işaret ediyor. Bir gardiyan elinde bir sandalyeyle geliyor ve bana bir ziyaretçinin geldiğini söylüyor. Sandalyeyi Küp'ün ortasına yerleştiriyor ve başka bir gardiyana işaret ediyor, o da İsrailli bir muhabiri içeri sokuyor, nazik gözleri, düzensiz kahverengi saçları, makyajsız, çilleri, gözlükleri, eski kot pantolonu ve spor ayakkabıları olan orta yaşlı beyaz bir kadın. Onu tanıyorum.

"Merhaba Nahr," diyor kollarım duvardan kurtulurken. Bana Yaqoot demeyen tek ziyaretçi oydu. "Oturmamın bir sakıncası var mı?" Aksanlı Arapça konuşuyor.

Başımı salladım. "Merhaba, Nira."

"Bunların hepsi senin yazdıkların mı?" Elini kağıt yığınlarının üzerinde gezdiriyor.

"Evet."

Elinde küçük sarı bir not defteri, bir kalem ve açmaya başladığı bir gazete kupürü var. "Bunu size göstermek için izin aldım. Size vermeme izin vermiyorlar ama size gösterebilir ve okuyabilirim. Bunu yapmamı ister misiniz?"

"Ne hakkında?"

"Bir esir değişiminde serbest bırakılabilirsin."

Göğüslerimin sarkması ve saçlarımın küle dönmesi için geçen süre boyunca böyle bir şeyi ilk kez duymuyordum. "Bu doğru mu?"

"Sanırım bu sefer gerçek. Bir takas. İkiisi ölü dört İsraili askere karşılık 600 Filistinli mahkum."

Gülüyorum, gerçekten inanmıyorum. İsrail beni Bilal hakkında bilgi vermem için kandırmaya çalışmaktan hiç vazgeçmedi, sanki ben bir şey biliyormuşum gibi. "Ve sen de bu haberi vermek için altı yüz mahkûmun hepsini dolaşacaksın öyle mi?"

"Hayır. Sadece sen." Gözlüklerini çıkarıyor. "Görüşmeler bir yıldır devam ediyor. Bize görüşmelerin sonuçlandığı ve tahliyelerin önümüzdeki üç hafta içinde gerçekleşeceği söylendi. İsrail ve Filistin Yönetimi kayıp askerleri aramak için ülkenin altını üstüne getirdiler ama bir sonuç alamadılar ve bir şekilde ülke dışına kaçırıldıklarına inanılıyor. Yeni bir örgüt bunu üstlendi ve askerler yakalandığından beri bu esir değişimini talep ediyor" diyor. Tüm bu süre boyunca ne yaptığımı düşünüyorum, kitap okuyorum (bana kitap verdiklerinde), Attar'ı, Klara'yı bekliyorum, dans ediyorum. Kendimi umursamaya ya da hissetmeye ikna edemiyorum.

"Jordan'a bırakılmak üzere seçilen tek mahkûm sensin."

Yüzüne bakıyorum ve ona inanmaya başlıyorum.

"Borsa hakkında bir yazı yazıyorum."

Görüşümün kenarları kararıyor. Bunu bazen yaparlar. Gözlerimi kırıştırıyorum, duyularımı geri kazanmak için başımı sallıyorum.

"İyi misin?" Başımı salladım.

"Size birkaç soru sormamın sakıncası var mı?"

Ben hayır demeyi düşünürken, "Ürdün'de serbest bırakılmasını istedikleri tek mahkumun sen olman için bir neden düşünebiliyor musun?" diye soruyor.

Birbirimize bakıyoruz. Gözlerinde iyi niyeti tutmaya çalışıyor, ama bunun kaybolup gittiğini görebiliyorum ve o da bunu gördüğümü biliyor. Gözlüklerini tekrar takıyor. Aramızda bir isim dolaşıyor. Önce benim söylememi istiyor. Nefes alış veriş değişiyor, göğsü yükseliyor ve daha sert çöküyor. Bu biraz büyüleyici.

"Bilmiyorum," diyorum istemeden tek kaşımı kaldırarak. Tüm bunların ne anlama geldiğini düşünürken çoktan kaybolmuştum. Zihnimde dolaşıyor, hafızamın uçsuz bucaksız arazisinde yüzlere ve seslere kulak kabartıyorum.

Göz kapakları yavaşça kapanıyor ve kayarak açılıyor. Derin bir nefes alıyor ve sakince bırakıyor. "Bilal'inin hayatta olduğunu düşünüyor musun?"

Balayıma dönüyorum, Bilal ve ben 2002 baharında sokağa çıkma yasağı altında evimize kilitlenmişiz.

"Nahr?"

"Bunu okuyacak mısın?" Kısmen açılmış gazete makalesini işaret ederek söylüyorum.

Düzeltiliyor ve yüksek sesle okumaya başlıyor. Artık efsaneleşmiş yaylı tüfek saldırılarını, eşek arısı spreyini, İsraili askerlerin kaçırılmasını, onları geri alamamayı, Filistin içinde ve diasporadaki yeni Filistin direnişini, BDS adı verilen uluslararası boykot kampanyasını yeniden anlatan uzun bir makale. Mahkumların serbest bırakılmasının gerekli bir fedakarlık olduğunu söyleyen ve eninde sonunda onları tekrar toplayacaklarını ima eden İsraili bir generalden alıntı yapıyor. "Teröristler her zaman ait oldukları yere, hapishaneye geri dönerler" diyor. Makalede benim adım da geçiyor.

"... O, Bilal Celal Ebu Cebel'in eşi ve Ürdün'e serbest bırakılması için talepte bulunulan tek mahkum. Bu durum ünlü teröristin hala hayatta olduğuna dair yaygın bir kanıya yol açtı. Filistinliler için AbuJabal bir kahraman ve sevilen bir savaşçı olarak saygı görüyor. General buna gülüyor. 'Onun karısı bir fahişe' dedi."

Nira bana bakıyor.

"Devam edin," diyorum.

" '... Karısı bir fahişe' dedi. Ancak Filistinlilerin onu da en az kocası kadar devrimci olarak gördükleri sorulduğunda general yine gülerek 'Devrimci bir fahişe' dedi. "

Her zaman hissettiğim gibi, İsraili generalin bildiği gibi, Nira'nın bildiği gibi, artık tüm dünyanın bildiği gibi, Bilal'in hayatta olduğunu biliyorum. Serbest bırakılsam bile onu bir daha asla göremeyeceğimi de biliyorum. Yatağa uzanıp düz bir şekilde uzanıyorum ve beton gökyüzüme bakıyorum. Düşünceler, sorular, görüntüler ve anılar zihnimde yarışıyor ve çarpışıyor. Nira yazdıklarımı okumak, belki de yayınlamak istediğini söylüyor. Onları Küp'ten çıkarmak için izin alabileceğine inanıyor. Konuşmaya devam ediyor. Çok fazla ses var. Yan dönüyorum, sırtım ona dönük ve gözlerimi kapatıyorum. Hareket ve sesler var. Bileziklerimi kelepçelemek için kaldırılıyorum ve hapishane kapımın çınlamasını duyana ve bileziklerim serbest kalana kadar duvara dönük duruyorum. Çok geçmeden Attar'ın kırmızı parıltısı

geliyor. Arkamı dönüp suyun duştan düşüşünü izliyorum ama hareket etmiyorum. Attar'ı sikeyim.

BİRİNCİ GÜN

Kelepçeler ve prangalarla bekleyen siyah bir araca doğru **YÜRÜYÖRÜM**. Bu, K p'e ilk geldiğimden beri yürüdüğüm en uzun mesafe. Bacaklarım hızla yoruluyor ve daha derin ve daha hızlı nefes almam gerekiyor. Üniformalı insanlar bana takım elbiseli insanlara kadar eşlik ediyor. Erkekler ve kadınlar, uzunlar ve kısalar, her nasılsa hepsi aynı görünüyor. Yorgun bir şekilde gözlerimi kapatıyorum.

Sonunda araca bindim, büyük bir SUV. Şimdiye kadar gördüğüm en süslü, en sıra dışı araç. Şoför İbranice Ürdün B y keliliğ 'nin adresini soruyor. Kimse cevap vermiyor ama  ndeki ekranda bir harita yanıyor ve Şoförün araçla konuőtuğ nu fark ediyorum. Anlamak çok zor. Takım elbiseli kadın ve erkeklerin - nde bir kiő, yan sırada iki yanımda birer kiő ve arkamdaki sırada iki kiő- hepsinde cep telefonu olduğ nu tahmin ettiğim telefonlar var. İçlerinden biri kendi telefonunu kulağına götürüp konuşuyor.

Dünya değışti. Bunun farkına varmak beni yoruyor. Uyumak istiyorum. Sonraki saatler bitmek bilmeyen bir bekleyişle geçiyor. Ürdün B y keliliğ 'ne varıyoruz, Oz adında çirkin, kareli bir bina, aynı takım elbiseleri ve üniformaları giyen farklı insanlar beni bir odadan diğ rine götürürken koşuşturuyor. Moda değışmiş. Erkeklerin takım elbiseleri daha dar, kravatları daha sıkı. Ruj renkleri soluk, etekler daha kısa. Gardiyanlar bacaklarımı çözüyor ama ben kıpırdamıyorum. İnsanlar girip çıkıyor ve bana bakıyorlar. Bilal Celal Ebu Cebel'in karısını görmek istiyorlar. Ürdün'e bırakılan tek mahkûm. Fahiş  kahraman terörist. Bacaklarımı kanepenin üzerine kaldırıyorum ve uzanıyorum, K p'  kaçırıyorum.

İKİNCİ HAFTA

Şu anda Ürdün'deyim. Burada zaman bir takvim gibi ilerliyor ve ben on altı yıldır Küp'te olduğumu hesaplıyorum. Beni bir devlet başkanlığına götürüyorlar, burada daha fazla takım elbiseli erkek ve kadınla fotoğrafım çekiliyor. Yorucu saatler sonra çıkarken, bir kalabalık beni bağırışlarla karşılıyor. Bir kahraman görenler ile bir fahişe görenler arasında bölünmüşler. Çağrılar kafamın içinde çınlıyor. Kör edici bir güneş omuzlarıma çöküyor. Bayılıyorum. Ailemin evinde -büyük pencereleri ve modern mobilyaları olan çağdaş bir taş ev- kardeşimin beni taşıdığını söylediler. Kuveyt'te duvarımızda asılı olan babamın çerçeveli fotoğrafının yanındaki duvarda asılı Sitti Wasfiyeh'in büyük çerçeveli fotoğrafını inceleyerek ona "Teşekkür ederim," diyorum. Ne zaman ya da nasıl öldüğünü sormuyorum. Buranın annem için inşa ettiği ev olduğunu biliyorum.

Gürültü dayanılmaz. Arabalar, kornalar, sirenler, kapıların açılıp kapanması, insanların birbirleriyle ve daha da kötüsü benimle konuşması. Buzdolabının ve klimanın uğultusu bile beynimi titretiyor. Annem yaşlı görünüyor. Yanıma uzanmak için beni yalnız bırakmayı öğreniyor. Onu depresyonda olmadığımı ikna edemiyorum. Etrafımdakilerin gözlerinde hatırladıkları kişi olmadığımı görebiliyorum. Bu ya da başka bir konuda hiçbir şey hissetmiyorum.

ÜÇÜNCÜ HAFTA

GÜNLER DAHA ÇOK AYNI. Çok fazla gürültü. En güzel zaman annemin işe gittiği zaman. Beni karşılamaya gelenler oluyor ama ben evde kimse yokmuş gibi davranıyorum ve kapıya bakmıyorum. Şimdiye kadar gelmeyi bırakırlar sanıyordum. Ama acımasızlar. Annem evdeyken akşamları cehennem oluyor. Onlar için kapıyı açıyor. Sürüler halinde tatlılar, gülümsemeler, öpücükler ve çok fazla gevezelikle geliyorlar. Ama ben buna katlanıyorum çünkü annem elinden gelenin en iyisini yapıyor.

Yine de odamın köşesindeki yatağa yöneliyorum ve duvara bakacak şekilde yan yatana kadar huzur bulamıyorum. Anneme depresyonda olmadığını, "evet, benimle gurur duyduğunu biliyorum ve evet, benim bir kahraman olduğumu düşündüğünü biliyorum ve evet, benim *o diğer* kelime olduğumu düşünmediğini biliyorum" diye tekrar teminat veriyorum. Ama ona kahraman da olmadığını, dilin saçma olduğunu, hayatın saçma olduğunu, bu ziyaretçi tiyatrosunun saçma olduğunu ve lanet olası buzdolabının uğultusunun kemiklerimi sızlattığını söylüyorum ve "lütfen yalnızlığa ihtiyacım olduğu konusunda bana güven. Kimseyi rahatsız etmiyorum, lütfen bana biraz huzur, biraz sessizlik verin."

DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ HAFTALAR

ANNE, gürültüyü azaltmak için odanın pencere ve kapısının etrafına **PEDDİNG TAKIYOR**. Ziyaretçiler gelmeyi bırakıyor.

Annem kapımı usulca çalıyor, içeri giriyor. Yatağın kenarına oturdu ve elini kaval kemiğime koydu. "Hayatım, burada seni görmek isteyen biri var."

Onları göndermesi için yalvarmamdan önce, "Bu Um Buraq" diyor ve odadan çıkıyor.

Bir anıyı kovalamak için arkamı dönüyorum. Kuveyt'ten son kez çılgın bir araba yolculuğu. Kahkaha ve hüznün çarpışıyor. Sitti Wasfiyeh'in arka koltuğa geçebilmek için bizi kenara çekti. Kardeşimin sessizliği. Başka bir hayattan gelen kelimeler karışıp içimden bedenime çarpıyor ve zihnimde bir fısıltı duyuyorum: *Bu cömert olmayan dünyada ne olursa olsun, tekrar buluşacağız kardeşim.*

Oturduğum yerden kalkıp bastonuna dayanarak öne doğru eğilmiş, siyah feraceli, ufak tefek, zayıf bir kadına bakıyorum. Gülümsüyor. O kocaman, aralık dişli gülümsemeyi yanlış anlamak mümkün değil. Ayağa kalkıyorum, ona doğru yürüyorum, kollarımı sessizce ona doluyorum. O da boştaki kolunu bana doluyor, bir iç çekiyor ve kesiştiğimiz on yıllar ikimizi de sarıyor.

Yaşlı bir kadın gibi kokuyor. Bol feracesinin altından kaburga kemiklerini hissedebiliyorum.

"*Waleh, ma ajmal shoofitsh,*" diyor. Kızım! Seni görmek ne kadar güzel. "Şimdi oturmama yardım et," diyor.

Yıllar sonra ilk kez, önlenemez bir gülümseme beni ele geçiriyor. Hassas davranılmadığı için minnettarım. Um Buraq'ı bir daha asla göremeyeceğimi sanıyordum. Ama işte buradayız, hayatlarımızın yıpranmış ipleri bir çemberi kapatıyor. Hayatın onu da ayaklar altına aldığını görebiliyorum.

Ama kader bu konuda cömert davranıyor.

ve içimdeki bir şey yeniden canlanıyor. Renk ve dokunun donuk ve kuru olanı dönüştürdüğünü hissediyorum.

"Görünüşe göre sen de yaşlanmışsın" diyor, o kocaman dış aralığı içime güneş ışığı pompalıyor.

ALTINCI, YEDİNCİ, SEKİZİNCİ VE DOKUZUNCU HAFTALAR

Annemin tartısına çıkıyorum ve üç kilo aldığımı görüyorum. Geçen hafta Um Burak beni bir Türk hamamına götürdü ve görevliler vücutlarımızı keselerken birlikte çıplak bir şekilde buharın içinde oturduk. Geldiğimden beri ilk kez evden dışarı çıktım. Yarın yine oraya gideceğiz. Ama bugün bir parka gideceğimizi söyledi. "Merak etme, şehrin dışında ve sessiz bir yer. Orada neredeyse hiç kimse olmayacak ve tek gürültü kuşlardan ve rüzgârdan gelecek," diyor ve başını sallayarak ekliyor, "Sen de büyükannen kadar zorsun, Allah rahmet eylesin."

"Büyükannemi tanı mı yordun bile," diyorum.

"Tabii ki yaptım. O deli yaşlı kadın sırf kötü bir sürücü olduğumu dramatize etmek için beni kenara çekti. Hatırlamıyor musun?"

Gülüyorum. "Yine de haklı olduğu bir nokta vardı."

Park aslında bir park değil, ağaçlar ve kayalarla bezenmiş tepeler ve vadilerden oluşan açık bir arazi. Filistin'deki manzaraya çok benziyor. Bilal'le birlikte baktığımız meyve bahçelerinin manzarası gibi. Basitçe yaşamamıza, çocuk yetiştirmemize, iş sahibi olmamıza, yeryüzünde özgürce hareket etmemize ve birlikte yaşlanmamıza izin verecek bir dünyanın yasadışı fantezisine kapılıyorum. Kendime, ev ve özgürlük onurlarının bu dünyanın sefillerinin de hakkı olabileceğini hayal etme izni veriyorum. Bilal ve ben böyle bir yerde, belki de en az bir yetişkin çocukla, genç bir kızla yürüyüş yapıyor olurduk. Babası ona karşılaştığımız tüm bitkilerin isimlerini ve faydalarını öğretirdi. Onun hayat hikayelerini dinlerdim; arkadaşlarını, romantik ilgilerini, hayallerini ve planlarını. Ailece

birlikte yemek yer ve uzun bir yürüyüşün ardından yorgun argın eve dönerdik.

Dünyada bütün ve özgür olma günü. Hiç sahip olmadığımız şeylerin kaybını hissediyorum ve kalbimin kıpırdadığını bilmek iyi hissettiriyor.

Um Buraq'ın kanseri geri döndü. Bu onun üçüncü nüksü ve doktorlar bu kez tedavinin işe yaramadığını söylüyorlar. Evimize geldiği ilk gün bana "Kuveyt'in beni hapisten çıkarmasının ve Ürdün üzerinden Irak'a sınır dışı etmesinin nedeni bu" dedi. "Eski müvekkillerimizden bazıları beni savundu." Irak'ta uzak bir aileyle yaşıyordu.

"Onların insafına kalmak korkunçtu ama neyse ki Saddam Amerikan yaptırımları altında bile ücretsiz sağlık ve sosyal hizmetler sağlıyordu. Böylece en azından devletten biraz para alabildim ve başımı sokacak küçük bir kulübem oldu."

Ancak Amerikan savaş uçakları ve savaş planları onu yıllar sonra, biz Kuveyt'te yaşarken Irak'ı bombalayan başkanın oğlu olan bir ABD başkanının yönetimindeki Irak'a kadar takip etti. Bu kez Babil'i, o bir zamanların görkemli, sofistike, kadim uygarlığını bir hiç haline getirdiler. Öğretmenlerini dilenci, doktorlarını taksi şoförü yaptılar; hazinelerini ve eserlerini yağmaladılar. Um Buraq Ürdün'e 2003 baharında o yoğun mülteci akını içinde gelmişti. "Amerikalılar şeytanın ta kendisidir" diyordu.

Acıyı uzak tutmak zordur. Ümmü Burak dışlarındaki boşluğu göstererek iç geçiriyor. "Yine de dünya çok güzel," diyor, gezegenimizin ihtişamını incelerken, günlerinin az olduğunu biliyor.

Hastalık ve savaş hakkında söyleyeceklerimiz bu kadar.

"İkimizin de hapsedilmiş olmasının bir anlamı var mı sence?" Um Buraq soruyor.

"Kaderin hayal gücünden yoksun olduğu anlamına geliyor," diyorum ama soruyla oturuyorum. "Ya da belki de devletin gerçekten özgür olanları, sosyal, ekonomik veya siyasi zincirleri kabul etmeyenleri hapsedmenin her zaman bir yolunu bulacağını kanıtlıyor."

Hapishane hakkında konuştuklarımız bu kadar. Eve dönüyoruz, tırnaklarını boyuyorum ve yüz bakımı yapıyorum.

Odamın dışında daha fazla zaman geçiriyorum. Zeytin ve hindistancevizi yağlarından vücut kremleri yapmaya geri dönüyorum ve bunları Um Buraq'ın kağıt gibi cildine sürüyorum. Saçları döküldü ve kaşlarını aldirmaya ya da saç boyasına ihtiyacı yok. Ya da ağdaya. "Çıplak amına bak," diyorum. "Küçük bir kız çocuğununki gibi."

"Lanet olası amcık boktan başka bir şey getirmiyor. Başka bir göt deliği de olabilir," diyor. "Şu güzel losyonu kalçalarımaya sür ve işimi rahat bırak."

Annem ve ben daha çok konuşuyoruz. Saçlarını düzeltiyorum, kaşlarını alıyorum ve Um Buraq'a yaptığım gibi ona da bakıyorum. Her gün mahallede yürüyüşe çıkıyoruz. Ses beni daha az rahatsız ediyor.

Um Burak'la haftada iki kez hamama gidiyoruz, keselenip yağlandıktan sonra tırnaklarını boyuyorum, kaşlarını çiziyorum ve gözlerine sürme çekiyorum. Hamam görevlisi bizi tanıyor ve seviyor. Bize en iyi sıcak odaları veriyor ve biz de ona iyi bahşış veriyoruz. Um Buraq, Kuveyt'te Irak ve Filistin'in yıkımını çaresizce izlerken yıllar içinde yumuşayan ve şimdi suçluluk ve nostaljilerine hizmet etmek için harekete geçen bazı eski müşterilerinden para alıyor.

"Ne olursa olsun, biz hala Arap'ız. Hala kardeşiz. Her şeye rağmen Kuveyt'i seviyorum ve vatandaşlığımın iptal edilmesine rağmen kendimi Kuveytli olarak görüyorum. Hepimiz birbirimizin parçasıyız. Amerikalıların bize yaptıklarını, Irak'a, Libya'ya yaptıklarını gördüğünüzde... Ve bu hepimizin kalbini kırıyor. Birbirimiz olmadan eksik olduğumuzu böyle anlıyorsunuz," diyor Um Buraq ve bana Bilal'in pan-Arabizm ve pan-Afrikanizmden bahsedişini hatırlatıyor.

"Geçen gün Marzouq al-Ghanim'in İsrail temsilcisini uluslararası toplantıdan nasıl kovduğunu gördünüz mü? Ne adamdı ama! Kuveyt'le çok gurur duydum. Gördünüz mü?" diye soruyor.

Başımı salladım. "Marzouq al-Ghanim kim?"

"Beni kızdırmaya başlıyorsun. Haberleri izlemiyor musun? O Kuveytli bir diplomat."

"Sanırım bu bilgisayarlarda bulabilirim," diyorum. "Jehad nasıl yapılacağını bilir."

Bilgisayarlar, "akıllı" telefonlar ve bizi dünyada davetsiz misafir gibi hissettiren yabancılaştırıcı teknoloji hakkında konuşuyoruz. Kuveyt hakkında konuşuyoruz.

"Güzel günlerdi," diyor.

"Sahiller büyüleyiciydi, değil mi?" Ben de diyorum ki. "Salmiya'da su kenarında bir akşam konserinde olmak, tuzlu havayı tatmak, o yıldızlı çöl gökyüzüne bakmak, müzikle kendimden geçmek için neler vermezdim." Bu hayalin tadını çıkarıyorum.

"Ne kadar iyi durumda olduğumuzu bilmiyorduk," diyor Um Buraq. "Gelgitin çekilmesiyle kıyı şeridi boyunca koşuşturan binlerce yengecin nasıl ortaya çıktığını hatırlıyor musunuz? Ve Ala'a Eddin dondurma salonu. Vay be! Şu anda o dondurmadan biraz yemek ve eski evime dönüp saatlerce pembe dizi izlemek isterdim."

"Tanıştığımız geceyi hatırlıyor musun?" diye sordum.

"Nasıl unutabilirim ki? Sen gördüğüm en iyi dansçıydın" diyor.

İkimiz de o günün ağırlığını hissediyoruz ve söylenmemiş tüm sözcükler içimizden geçmeye başlıyor.

İlk olarak Um Buraq konuşuyor. "Yaptığım şey için özür dilerim. Korkunç bir şeydi.

Beni hiç affedebilecek misin?"

Onu yanıma çekip başının üstünden öpüyorum. "Şantajından korkmayan bir yanım vardı çünkü sanırım o resimleri kimseye göstermeyeceğini biliyordum. Seninle birlikte olmayı seçtim. Biraz paraya sahip olmanın ve aileme yardım edebilmenin getirdiği onaylanma ve değeri istedim. Yapma konusunda söz sahibi olmadığım kuralları çiğnemeyi seviyordum, aynı zamanda bunu nasıl yaptığımdan da nefret ediyordum." Yaşlı yüzünü ellerimin arasına alıyorum. "Benim affıma ihtiyacın yok, ama eğer istiyorsan, bunu kabul etmiş say."

JOY

UM BURAQ artık tekerlekli sandalyede. Her zamanki gibi hamama varıyoruz ve onu resepsiyona doğru itiyorum. Güler yüzlü görevlimiz orada. Parayı alıyor ve makbuzu bize uzatıyor ama yanında başka bir şey daha var. Bir zarf. Etrafına bakınıyor ve fısıldıyor: "Biri bunu bıraktı ve size vermemi söyledi. Gördüğünüz gibi açılmamış."

Ona teşekkür ediyorum ve Um Buraq'ı soyunma odasına götürüyorum. "Aç şunu!" Um Buraq talep ediyor.

Bir çocuk masalı gibi daktilo edilmiş bir hikaye mektubu. Garip ve anlamsız. "Bir bakayım." Um Buraq onu benden aldı.

Onu kaptığı anda aklıma bir şey geliyor ve elinden geri alıp hızla özel bir buhar odasına götürüyorum. Çılgınca çantamı karıştırıp bir kalem aradım. Sadece bir göz kalemi bulabildim ama işimi görür. Tezgâhın üzerine bir havlu serip kâğıdı üzerine yayarken kalbim hızla çarpmaya başlıyor. İlk kelimeyi daire içine alıyorum. Um Buraq'ın neler olduğu hakkında hiçbir fikri yok ama sormaması gerektiğini de biliyor. Dokuz kelime sayıyorum ve dokuzuncuyu daire içine alıyorum. Dört kelime sayıyorum ve dördüncüyü daire içine alıyorum. Baştan başlıyorum: 1-9-4, 1-9-4, harf bitene kadar. Göz kalemini bırakıyorum ve daire içine aldığım şeyi okuyorum.

Ama buharın içinden kelimeleri zar zor seçebiliyorum ve kağıt zaten ıslak. El yordamıyla buğuyu kapatmayı başarıyorum ve pencereyi açıyorum.

benim ... sevgili ... karım ... ben ... bu ... yılları ... sana ... geri dönmek ... için ... harcadım ... eğer ... sen ... yaparsan ... beni ... al ... ben ... sana ... geleceğim ... orada ... vadide ... bir ... ağacı ... var ... oraya ... git ... ve ... otur ... yarın ...

Ben ... bir ... kayanın ... altına ... bir ... mektup ... bırakacağım ... orada ... inşallah ... tekrar ... buluşacağız ... aşkım.

Bankın üzerine çöküyorum, ter ve gözyaşları yüzümden aşağı dökülüyor. Bilal'i görme ihtimali beni çok etkiliyor, onu düşünmek beni heyecanlandırıyor.

Bilal yaşıyor. İsrail bunu başından beri biliyordu. Bunca yıldır onu bulmaya çalışıyorlardı. Bu yüzden beni özel tutsakları yaptılar. Küpü bu yüzden aldım. Bu yüzden beni dünyaya gösterdiler. O zaman yem bendim, hâlâ da öyleyim.

Um Buraq bilerek beni izliyor. "Bu o, değil mi?" diye soruyor ama cevabı yüzümde görebiliyor.

Sandalyesinden kalkmakta zorlanıyor, ben de yanına oturmasına yardım ediyorum. "Buharı tekrar aç ve pencereyi kapat," diyor. "Normal olsun."

Tamamen yalnız olmamıza rağmen kolumu ona dolayarak kulağına fısıldıyorum. "Hayatta kaldı," diyorum. "Hepsinden kurtulduk."

Dudakları yavaşça geriliyor ve o kocaman kahkahası çıkıyor. Bu onun azalmayan tek parçası. Yakında muhteşem kahkahasını da yanına alarak gideceğini biliyorum. Bilal'i ne zaman ve nasıl göreceğimi bilmiyorum, yine de hiçbir zaman açıkça birlikte olamayacağımızı biliyorum. Bu dünyada asla bir yer bulamayabilirim, ama şimdilik, şu anda, en saf, en mükemmel sevinci hissediyorum.

TEŞEKKÜRLER

Bu hikâyeyi yirmi yılı aşkın bir süredir zihnimde **yazıyorum**. Diğer romanlarım gibi, bir kısmı doğrudan kişisel deneyimlerimden geldi. Bazıları araştırmalardan. Bazıları da hayal ürünü. Araştırmam sırasında, ismini vermek istemediğim birçok kişiyle görüştim. Ancak burada onlar için bir şükran alanı açmak istiyorum, hayatta kalmak için bedenlerini satmak zorunda kalan ya da kaçmak veya kovulamayan şeytanları sürdürmek zorunda kalan her yerdeki tüm kızlar (ve oğlanlar) ve kadınlar için şefkatli bir şey.

Sıra dışı yaşamları ve yazılarıyla siyasi bir mahkum olmanın ne demek olduğunu anlamama (tam olarak anlayamayacağımı bilsem de) yardımcı olan siyasi mahkumlara teşekkür etmek istiyorum: Khalida Jarrar, Ahmad Sa'adat, Mumia Abu-Jamal, Albert Woodfox ve MOVE ailesinin üyeleri. Özellikle, kırk yılı aşkın bir süre hapiste kaldıktan sonra yakın zamanda serbest bırakılan ve bana hapishanedeki yaşamları hakkında nezaketle konuşan Janet Holloway Africa, Janine Phillips Africa ve Ria Africa'ya teşekkür etmek istiyorum. Onların metanetine, cömertliğine, dünyaya ve birbirlerine olan bağlılıklarına ve çoğumuzun hayal bile edemeyeceği aşağılamalara katlanmalarına rağmen gösterdikleri sevgiye hayranlık duyuyorum.

Bu romanın okunabilir bir taslağını bitirdikten kısa bir süre sonra, Ayesha Pande Literary Agency'de parlak bir menajer olan Anjali Singh'i buldum. Taslağı geliştirmeme yardımcı olduğu için ona minnettarım ve edebiyat kariyerimde onun yanında yeni bir yolculuğa çıkacağım için heyecanlıyım. Ajanslar arasındaki karışıklık nedeniyle, Almanca ve İsveççe çeviriler İngilizce'den önce yayınlandı, bu da Diana Verlag Random House ve Norstedts'teki editörlerimin fazladan çalışması gerektiği anlamına geliyordu.

çevirileri düzenlemek çok zor. Bu yüzden Britta Hansen ve Gunilla Sondell'e teşekkür ederim.

Tabii ki, çalışmalarımı bilinç akışı yazımından bir hikaye olarak tanımlanabilir hale gelene kadar gören güvenilir editörüm Martha Hughes'a teşekkür ederim. Sevgili dostum Mame dışında, Martha kitaplarımın ilk taslaklarını okuması için güvendiğim tek kişi ve onun cesaretlendirmesi ve keskin editöryal gözü için minnettarım.

Simon & Schuster ve Bloomsbury'deki editörlerim Michelle Herrera Mulligan, Alexandra Pringle ve Allegra Le Fanu'ya: bana ve Nahr'a inandıkları için teşekkür ederim. Bu kitabı böylesine güçlü kadınlarla birlikte piyasaya sürdüğüm için şanslıyım.

Irak işgali ve ardından ABD'nin Kuveyt'i işgali sırasında Kuveyt'teki koşullara ilişkin rehberlik ve içgörü sağlayan aile üyelerime teşekkür etmek istiyorum. İsimlerinin verilmesini istemiyorlar. Dr. Salman Abu Sitta ve Ibrahim Nasrallah'a, araştırmamda belirli tarihi denetimler, yerel topografya ve siyasi kronolojiler söz konusu olduğunda ihtiyaç duyduğum ders kitapları ve diğer materyalleri bana sağladıkları veya işaret ettikleri için minnettarım. Dr. Richard Falk, Rachel Holmes, Adab Ibrahim, Eric Larsen, Linda Hanna, Ghada Dajani ve Raja Shehadeh'e ilk taslakları okuyup teşvik ettikleri için teşekkür ederim. Organik ve inorganik kimya ile ilgili sorulara verdiği danışmanlık için Dr. George Zahr'a teşekkür ederim.

Norstedts ve Diana Verlag'ın yanı sıra, başta Aschehoug (Norveç) ve Feltrinelli (İtalya) olmak üzere, yıllar boyunca bana çok iyi davranan diğer tüm uluslararası yayıncılarıma teşekkür etmek istiyorum.

Mame Lambeth, en sevgili ve en eski arkadaşım, tüm kitaplarımı farklı aşamalarda defalarca okudu. Zeki ve yaratıcı olduğu için ona başvurdum ama en çok da beni sevdiği ve ona dünyadaki herkesten daha çok güvendiğim için. Yetmiş beşinci doğum gününden bir gece sonra, 12 Haziran 2018'de vefat etmeden önce bu romanın kaba taslağını okudu. Sonraki birkaç ayı, son otuz iki yıldır hayattaki tek dayanağım olan kişiyi kaybetmenin derin kederiyle bu taslağı gözden geçirerek geçirdim. Önceki iki romanımda da ona sadece onun tanıyabileceği övgüler ekledim. Liseden eski sınıf arkadaşım olan kızı Erin Caldwell de onları tanıyor. Mame bana pek çok şey öğretti, bunlardan biri de sosyal geleneklerle çelişse bile (ve özellikle) gerçeğimi nasıl yaşayacağımdı. Bana nasıl seveceğimi ve takdir edeceğimi gösterdi.

Yalnızlık, doğal dünya ile nasıl bağlantı kurulacağı ve hayvanlarla nasıl duygusal ilişkiler kurulacağı. Çok fazla insanı sevmezdi ve hayatına çok az kişinin girmesine izin verirdi. Onun tarafından seilmek benim için bir ayrıcalıktı. Beni hiç hayal kırıklığına uğratmadı, beni hiç hayal kırıklığına uğratmadı, ama eminim ben onu çok hayal kırıklığına uğrattım. Bu roman onun anısına ithaf edilmiştir ve önceki romanlarımda olduğu gibi burada da onun için yazılmış bölümler vardır. Onu ne kadar sevdiğimi ve on altı yaşında kayıp ve sorunlu bir lise öğrencisiyken ilk tanışmamızdan bu yana geçen yıllar boyunca onun kalıcı ve sarsılmaz dostluğunun benim için ne anlama geldiğini ona anlatabildiğim için mutluyum. Ancak yine de yeterince şey yapmadığımı ya da söylemediğimi hissediyorum. O bana benim ona verdiğimden çok daha fazlasını verdi. Bu romanı onun anısına ithaf etmek, ne kadar yetersiz ya da geç olsa da, çok uygun. Hayatım onsuz daha sönük. Günlük çevrimiçi Scrabble oyunlarımızın artık olmadığı gerçeğine hala alışamadım; ya da istediğim zaman onu aramak, bahçesini, köpeklerini, omuz problemlerini, çocuklarını ve torunlarını sormak için telefonu açamayacağım; ya da ona günlerimi anlatmak, dedikodu yapmak, şikayet etmek, sevinmek ve genel olarak şimdiye kadar tanıdığım en derin dostluğun tadını çıkarmak için.

Sonra, tam baskıya girerken, öz annem Aminah Abulhawa'nın ağır hasta olduğunu öğrendim. On yıl sonra ilk kez konuştuk. Hastanede yatıyordu ve iyi nefes alamıyordu ama FaceTime üzerinden görüştük ve onu görmek için Kuveyt'e geleceğimi söylediğimde oksijen maskesinin arkasından gözlerinin içi güldü. Uçağım birkaç gün sonra indiğinde, yoğun bakım ünitesindeydi, ağır bir şekilde uyutulmuştu, varlığımdan ya da vücudunun tutunmak için verdiği mücadeleden habersizdi.

O anın nasıl bir his olacağını hep merak etmiştim. Ama hayal ettiğim hiçbir şeye benzemiyordu. Eski acıların, eski öfkelerin, söylenmemiş pek çok sözün ve cevaplanmamış soruların cesetlerinin ve hikâyesiz anıların parçalarıyla dolu, son derece hüznü, yalnız bir diyardı. 1975'te annemle ilk kez tanıştım. Beş yaşındaydım. Uzun parlak siyah saçları, ipeksi zeytin rengi teni ve harika İspanyol paça kot pantolonuyla çok güzeldi. Kuveyt'te uçaktan inerken yüzüme sıcak bir rüzgar çarptı. Bagaj taşıma bandının beyaz şortum üzerinde bıraktığı siyah izler. Aminah "Sana oraya oturmamanı söylemiştim." dedi. Yatakta birbirine sarılmış, gülümseyen bir anne kız fotoğrafı. Mutlu görünüyordum. O da mutluydu. Ben onun ilk çocuğuydum ve o zamanlar tek çocuğuydum. Diğerleri (beş kız çocuğu daha) çok daha sonra dünyaya gelecekti. Aileden hiç kimse bizi bağlayan uçurumu bilmiyordu. Bildiklerini düşünüyorlar ve kendi hikayeleri var - kötü kız, kötü kız kardeş, bir

Annenin zor seçimleri, ve böyle devam ediyor. Gerçek şu ki, onu bir kadın olarak tanımak isterdim. Önce babam, sonra da üvey babam gibi korkunç erkekler tarafından engellenmek hiç de kolay olmadı. Bu konuda her zaman merhamet duydum. Ama o ve ben bu uçurumu geçemedik. Çok büyük, çok derin, çok karanlıktı, ikimiz de denedik, farklı zamanlarda kenarlarında sallansak da.

Altı ay önce bana Facebook'ta bir arkadaşlık isteği gönderdi, ben de kabul ettim. Sonra bana bir mesaj gönderdi: "Merhaba." Başka bir şey yok. Bununla ne yapacağımı bilemedim ve o mesaja birçok kez geri dönmeme rağmen hiç yanıt vermedim. Daha fazla zamanım olduğunu düşündüm.

Akciğerleri bir sigarayı daha kaldıramadı ve durdu. Diğer organları da teker teker onu takip etti. Hastanede ödemin kırıksıklıklarını yavaşça eritmesini ve yüzünü gençliğinin pürüzsüzlüğüne kavuşturmasını izledim. Birbirimize çok benziyorduk. Herkes öyle derdi. Beni uzun süredir görmeyen bazı insanlar o olduğumu düşündü. Torunlarından biri, yeni tanıştığım bir yeğeni, beni ilk gördüğünde "teta "sının hastaneden çıktığını düşünmüş. Bu hoşuma gitti, şiirsel olduğunu düşündüm.

Bir ya da iki gün içinde öleceğini anlayacak kadar hayati belirtiler ve kan işaretleri hakkında bilgim vardı. Yatağının yanında son bir kez vedalaştım ve onun anısını -ve günlerce süren taziyele ve Müslüman cenazelerinden sonra gelen iyi dilek ziyaretçilerini- yetiştirdiği ve ona olan sevgileri karmaşık olmayan kızlarına bırakmak üzere havaalanına gittim. Onları, Amerika'daki yabancılaştırmış büyük kızın ve her zaman kışkırttığı merakın dikkatini dağıtmadan birlikte yas tutmaları için bıraktım.

Kederim ve pişmanlıklarımın baş başa kaldığımda, Aminah'ın bana gönderdiği Facebook mesajına baktım - "Merhaba"- bana hayat veren kadından aldığım tek yazılı not. İlk kez onun pek çok kararında ve başarımda güçlü bir itici güç olduğunu fark ettim - onu incitme, beni görmesini sağlama, gururlandırmak arzusuyla hareket ediyordu. Üç romanımda da o var; ilk iki romanımdaki karmaşık anne kız ilişkilerinde, sonra da bu romanda basitleştirilmiş olarak.

Ben pek çok kadının kızıyım ve burada onlardan ikisini selamlamak istiyorum: Mame ve Aminah. Huzur, güç ve sevgi içinde yatsınlar.

Sevgileri beni ayakta tutan bireylere - kızım Natalie Abulhawa'ya ve burada ve dünyanın dört bir yanındaki sevgili arkadaşlarıma: teşekkür ederim ve sizi seviyorum. Şimdi hayatta olan ve aramızdan ayrılan tüylü bebeklerime sesleniyorum: Luca, Lily, Lavar ve Shami; Gipsy ve Midnight; Tommy ve Emerson; Char, Toby ve Max.

Son olarak, size teŖekkür etmek istiyorum, sevgili okur. Siz olmadan ben bir yazar deęilim ve bir roman sizin dūŖünceleriniz ve yorumlarınız olmadan tam olarak oluŖamaz ya da dūnyadaki yerini bulamaz.

BLOOMSBURY SİRKİ
Bloomsbury Publishing Plc
50 Bedford Square, Londra, WC1B 3DP, Birleşik Krallık

BLOOMSBURY, BLOOMSBURY CIRCUS ve Bloomsbury Circus logosu Bloomsbury Publishing Plc'nin ticari markalarıdır

Bu elektronik baskı 2020 yılında Bloomsbury Publishing Plc tarafından İlk olarak 2020 yılında ABD'de Atria Books, Simon & Schuster, Inc. tarafından

yayınlanmıştır.
İlk kez Büyük Britanya'da yayınlandı 2020

Telif Hakkı © Susan Abulhawa, 2020

Susan Abulhawa, 1988 tarihli Telif Hakları, Tasarımlar ve Patentler Yasası uyarınca bu eserin yazarı olarak tanımlanma hakkını ileri sürmüştür.

Alıntılar James Baldwin'in *The Fire Next Time*, c. 1962, 1963 adlı kitabından alınmıştır. Telif hakkı yenilenmiştir. James Baldwin Estate ile yapılan anlaşmayla kullanılmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, önceden yazılı izin alınmaksızın, fotokopi, kayıt veya herhangi bir bilgi depolama veya geri alma sistemi dahil olmak üzere, elektronik veya mekanik herhangi bir biçimde veya herhangi bir yolla çoğaltılamaz veya iletilemez.
yayıncılar

Bu kitabın katalog kaydı British Library'den temin edilebilir

ISBN: HB: 978-1-5266-1879-5; TPB: 978-1-5266-1880-1; E-KITAP: 978-1-5266-1878-8

Metin tasarımı Jill Putorti'ye ait

Yazarlarımız ve kitapları hakkında daha fazla bilgi edinmek için lütfen www.bloomsbury.com adresini ziyaret edin.

Burada alıntılar, yazar röportajları, yaklaşan etkinliklerin ayrıntıları ve [haber bültenlerimize](#) kaydolma seçeneği bulacaksınız.